

Stōsti



Saturs

Gūvš voi patš Nalobīs	(<i>“Dzīve un darbi II”</i> 1900)	5
Mikelš Ols-Buca	(<i>“DRYVA”</i> 20 1909)	10
Ragaņu-bōba	(<i>“DRYVA”</i> 22 1909)	14
Madalá it pi veira	(<i>“DRYVA”</i> 25 1909)	18
Bezdivš	(<i>“Jaunais Vārds”</i> 1 1929)	23
Kauja pi Knipskys	(<i>“GROMOTA”</i> 1921)	33
Dīvs atdūš	(<i>“Latgolas Dorbs”</i> 2-5 1924)	55
Draugi	(<i>“Zidūnis”</i> 1 1923)	68
Apaleitá	(<i>“Katōļu dzeive”</i> 12 1999)	74
Jōnā dīna	(<i>“Katōļu dzeive”</i> 6 2007)	81
Krystobys	(<i>“Katōļu dzeive”</i> 7-8 2007)	84
Smādá	(<i>“Zidūnis”</i> 6 1939)	94
Dzeiveibys glōbiejs	(<i>“Zidūnis”</i> 10 1939)	100
Vysta	(<i>“Olūts”</i> 5 1943)	109
Glīmežvōks	(<i>“Tāvu zemes kalendars”</i> 1947)	119
Kozukolnu Neikuli	(<i>“Tāvu zemes kalendars”</i> 1949)	132
Okljš Ontōns	(<i>“Tāvu zemes kalendars”</i> 1950)	159
Zalta ōbelš	(<i>“Tāvu zemes kalendars”</i> 1958)	169
Aneitá	(<i>“Olūts”</i> 19 2022)	175
Māmenis stōsti	(<i>“Mōras Zeme”</i> 18 1993)	191

Ivetys Puplovskys zeim. "Vosora Latgolys sātā" 2007

Gūvš voi patš Nalobīs

(Patīseigs atgadiejums)

Tys beja labeibys mieneša beigōs, vysa dina maņ beja pagōjusā, takalejūt nu vīnys vītys iz ūtru, apskotūt dorbus, meklejūt strōdnīkus, izmoksōjūt olgu, tai ka tik vālu vokorā varieju izbroukt nu mōjom iz muižu, kuru muns tāvs iz godim beja nūnūmōjš.

Beja tymss nu poša vokora, kai jau rudinā naktī, kod mienesš ir paglobōjš sovu celā lukturi i vieja vyzynōti mōkuleiši aizsaguši zvaigzneitis - spuļgaceitis. Taidā laikā nav nikod teicama braukšona, dažu ņazi i na vysai drūsa. Bet maņ vajdzāja napīcīšami šūpať vokoru tikť muižā atpakaļ i nikaidš laiks nadreikstāja mani atturāt. Lelōkys bažys darāja maņ ceļš: navarieju tikť dīsgon ōtri iz prišku. Beja jōbrauc pa dublim kai pa jyuru: zyrgam gryma kōjis i rotim — skrytuli.

Kas nav radš braukť naktīs i kam ir gadiejīs vīnam pošam braukť tymsā, dubļainā rudinā naktī, tai kai maņ, tys gon zynōš, ka vysš pījem tod pavysam cytaidu, narādžātu, gondreiž draudūšu izskotu: cīmi, verstu stūpi, kūki ar pōr ceļu nūzakōrušim zorim, vysš tys izalīk taidš svešš, napazeistams; vysapleik ap tevi ir tymss i kluss kai kopā; tu jūtīs taidš vīntulis, bez paleiga, it kai nu vysim atstōts, i vysa drūšeiba salein tāv postolōs.

Sōkumā muns ceļš beja tai kai jauks, prūtams, cik tys varāja bīt tymsā i dubļainā naktī. Dažōs cīmu ustobōs, caur kurim maņ beja jōbrauc cauri, vāļ speidāja gunš; cytōs dzierdāja skaitam pōtorus, cytōs — nūzastrōdōjušus ļauteņus, ejmūt pi mīra, vāļ dzeivi sazarunojom i smejamīs. Bet kū ilgōk brauču, tū rešōk atspeidāja gunš, leidz kam piedeigō izgaisa, i cylvāki i doba īgryma cītā mīgā.

As atsarodu vīns patš storp laukim; vysapleik īstōja nūslāpumains, dryums klusums, — dzierzama beja tik muna zyrga pluncōšona, dubļu šlāksteišona i munu rotu reibeišona.

Cytom ņajjom as asmu dīsgon lels vokora klusuma cīneitōjs, a šūņaiz as bŷtu lobōk vieliejīs vairōk kusteibys i trūkšnā.

Beidzūt mīga mōtā sōka i mani aicynōt sovā kliepī. Dīnā as beju labi pīkussš i niu sōku snausť. Nazynu, voi beju īmidzš, voi nā, bet otkon atsajiedžu tik tod, kod zyrgs jau tēcāja pa R. piļsātys akminim grīztom īlom i roti sōka mani nažieleigi kratāt.

Tagad maņ atlyka kaidys sešys verstys, kū braukť. Nu piļsātys gōja caur muižu cauri šosejis ceļš, tai tod as varieju cerāt, ka pušstuņdis laikā bŷšu mōjōs. Grybādams pazasteigť, as vāļ paskubynōju sovu biereiti iz lelōku rikšōšonu. Dreizi as sasniedzū meženi, kuram maņ beja jōbrauc cauri, i tī as pīdzeivōju tū, kū ļaudš saukoj par baidim.

Meženā molā, natōļ nu lelcelā, atsarūn tai sauktīs valna pūrenš. Tys beja taida moza, ar sylnom i kryusneņom aizaugusā pļavenā, ar mozu, mozu atvareni vydā.

Par pūreņu ļaudš stōstāja, ka naktš laikā navarūt nivīns pabraukť mīreigi garum: ka tī siežūt mož patš nalobīs i izdorūt ar celāveirim dažaidus jūkus: dažam nūmaucūt skrytuļus, cytam izjiudzūt zyrgu i rotus īgryužūt grōvī, cytu otkon maldynojūt cauru nakti, leidz reitam. As niu gon naticieju vysom šōm blieņom, bet, kod pībrauču pi pūrenā i kod vāļ beja tik tymss, ka varāja dūrť aci ōrā, i patš gaiļu laiks, vysa muna drūšeiba aizalaidā lopōs, i maņ palyka tai kai baiš. Nu kō as beidūs, patš nazynōju, bet siedieju rotūs kai iz odotom. Maņ palyka kauns pošam par sevi. — E, nīki! — as prōtōju, kai grybādams sevi īdrūsynōt, sarōvu zyrgam grūzus i laižu pylnim rikšim.

Nabeju nicik tōli nūbraucš, kod muns zyrgs sōka aušōtis. Kas tys? — maņ īzasōvā prōtā. Tivleiņ i atskanāja nu meža, tápaļ maņ blokim, brīsmēiga maurōšona, i koč kas šņōkdams izavālā iz celā.

Maņ progōja solts par kaulym; muna sirdš pamyra, — as pazavieru atpakaļ. Sūļus desmit attōlu dzynōs nazkas brīsmēigi lels munim rotim pakaļ, bet, kas tys beja, — tymsys deļ navarieju izšķiert.

Ka maņ bȳtu bejš klōt kaidis īrūcš: blisá voi, ka na vairōk, to nāzš, as bȳtu jutis drūsōks. Bet maņ beja rotūs tik tukši maisi i rūkōs pōtogys kōts. Aiz baiļom as siedieju rotūs ni dzeivs, ni mirš i dzynu zyrgu, kas tai jau skrāja, kū tik kōjis násá, arviņ ōtrōk i ōtrōk iz prišku. Vāļ kai par nalaimi zyrgs izajiudzá; beja jōpitur. As atsaskatieju atpakaļ, — tī stōvāja tys, kas maņ dzynōs, bet tagad jau drusku tyvōk. Tagad as varieju izšķiert, ka tys beja ragainš, — taidis kai gūvš. Maņ gon beja baiļ kōpļ ōrā nu rotim, bet cyta glōbīnā jau nabeja, zyrgs beja jōsajiudz. As pašveikstynōju ar pōtogu, bet muns baidis nakustāja. Sajiemu drūsu dūšu i, pazagrīzš pret zyrgu ar mugoru tai, ka varieju sovu baidu paturāt acīs, as izkōpu nu rotim, atmuguriski pīgōju pi zyrga, sajiudžu tū, cik ōtri viņ spādams, i tod klupu otkon rotūs īškā i laižūs bāgļ. Zynoms, ka napīmiersu atsaskatāt atpakaļ, kū muns baidis dora, bet tys dzynōs pakaļ otkon taipāļ kai pirmeiņ. Tai tys gōja pa vysu mežu, kaidys verstys trejs. Zyrgs maņ izajiudzá kaidys pīcys řaizis. Kod as apzastōju, tod apzastōja i muns baidis; kod as brauču voi, lobōk sokūt, bāgu, tod i jys dzynōs maņ pakaļ. Tik tod, kod mežš beidzās i caur kūkim varāja rādžāt muižys teirumus, muns baidis nūzagrīzá nu celā i izgaisa mežā.

Pec desmit minotim as beju mōjōs. Beju bōls kai myrūnš i treisieju pi vysys mīsysis. Mani taidu īraudziejuši, muns tāvs i vysis mōjis ļaudš stypri nūzabeida. Kod as stōstieju, kas maņ gadājās

celā, tod muna tāva audzieknā vacmaita Katrīna rūkys viņ sasyta i tod pībylda:

— Tova laimá, Jureiņ, ka tu vāļ tik vīgli tyki valī. Voi ta nalobīs taidus viņ jūkus izdora pi valna pūrená.

Ūtrā dīnā vysā muizā par cytu nikū narunōja, kai tik par munu naktš atgadiejumu, kurs, kolpu i kolpyņu atstōsteits, jau beja spiejš pavysam pōrzavāršt i izatārpt dzeivōs fantastiskōs krōsōs. Tai vacō lūpu ganá Madalá, nūzastōjusá pi laidara slytys, stōstāja kolpyņom, kod tōs slaucá gūvš, ka nalobīs asūt pōrzaviertš par sykspōrni, izrōvš mani nu rotim i gribiejš ībōzť rotu maulī, bet najauši pīzadyurš pi muna kristená i īskriejš bļaudams pūrená otvorā atpakaļ. Tū nūzaklausiejš, vacīs karaveirs Seimanš, kas násá zyrgim sīnu, nūlyka zámī skalini i teicá:

— Kū niu málš nīkus, Madaļ! Mýsu Jurš nav vys nikaidš palovu maiss, ka beisis nu taida sykspōrná. Na daudz vāļ rassīs taidu, kas varās jū nūgōzť gar zámī. Līta beja pavysam cytaida. Nalobīs izskrāja nu pūrená taidš kai ar suná golvu i ragainš i nakryta nimoz Juram viersá, bet tik rāja kai sunš i skrāja Juram pakaļ. Tū as dzierdieju patš sovom ausim, kod Jurš stōstāja; i cytaidi tys jau i navar bỹť: Jurš ir kristeigš cylvāks i nav nikaidš zača postola.

Cyti atstōstāja tū pošu vāļ cytaidōk, bet vysī beja pōrlīcynōti, ka valna pūrenám nadreiktš mīreigi pabraukt garum naktš laikā.

Ilgōku laiku as i patš nazynōju, kai sovu naktš atgadiejumu izskaidrōť. I voi zynit, kas mani beja tai izbīdiejš — gūvš. Tū pošu dīnu Lōčaušu goni beja ganiejuši mežā sovus lūpus. Vīna gūvš beja atsaškeirusá nu cytom i mežā nūzamaļdiejusá. Braucieju izdzierdusá, tei beja iznōkusá nu meža i skriejusá maņ pakaļ, kai tū dažreiz nūzamaļdiejuši lūpi dora. Kod beja atrodusá ceļu iz mōjom, tei izagrīzá mežā i izgaisa. Tū as dabōju drusku vieļōk zynōť nu Lōčaušu Mateisa Ripys, kas beidamīs, ka vylks nasaplies jō vīneigū

gūvi, beja izgōjš meklāt i atradš meža molā ap tū pošu laiku, kod tei maņ izgaisa nu acim.

Tai celās vysi stōsti par spūkim i celā veiru maldynōšonu nakš laikā. Nakš laikā cylvākam ir gryuts priksmatus izškiert. Ka as bytu tū pošu gūvi saticš mežā dīnys laikā — as nabytu nimos pōrzabeidš. Nakti maņ tailab beja baiš, ka navarieju sarādzāt, ka tei ir gūvš. Tailab vysi baidus teicās redziejuši naktī, a ka kaidš bytu tūs dīnā redziejš — naasmu dzierdiejš.

Mikelš Ols-Buca

Mikelš Ols-Buca nu Šmakouku solys vādá iz mīstu pōrdūt lynus. Pa ceļu sōc dūmōt, kŭ jys darās ar dabōtū par tīm naudu.

— Sīvai nūpierkšu kopceni, nabŷš, pogōns, taida sirdeiga. Vakar drusku viņ samešu pi sābra iz kōzom i dabōju nu jōs ar slūtu par mugoru. Nu, Madaleiņ, pasceišu, tovu smukū kopceni, atļauņ, dzierd, biteiņ, nūiņ iz Tanclovu, pi jō trešdiņ bŷš kōzys...

Dielenám Jōneišam atvesšu zōbaceņus. Šudiņ tyka, taidš vieja gobols, ar kōji sātmalī — ni iz prišku, ni iz pakali! Kvīc, kai syvāns: Tāteiņ, glōb mani, ai, ai! Nazkas mani raun aiz kōjis dōrzā... Nūplāsá, nabogs, nogu... Nu nikas, sadzeiš gon! Pi Joselá as nūpierkšu jam vāļ kaidu pernīku ar zalta radzenim.

Sovai maitai Bōrbalenái atvesšu smuku spīgeleiti. Svōtōjās jau pi jōs Pīterš Dzyra, bet as jam jōs naatdūšu. Lai iť pi Zepa Spuņdis.

Šys mōk darāt taidu olu, ka lai breinojās tik meži i kōrkly!..

Tá nūstōja zyrgs.

— Nū, zirdzeņ, nū! Dreiži bŷsim pi vītys.

I eistyn: Mikelš, sadevš zyrgam ar pōtogu, atsaroda pi Joselá, pōrdává lynus, sajámá naudu i laidās iť kopcenis pierktu. Pa ceļu sastūp sovu kaimini Taduli Struci.

— Vasals, Mikelš!

— A tu kŭ tá dori, rasnīs Strucš?

— Kŭ doru?!.. Redzi, kaida korsta dīna. Reiklá palyka pavysam sausa. Īsim drusku tū proskolōsim...

— Taisneibu tu soki, i maņ nazkas grabynoj i ryuc vādarā.

Mikelš ar Taduli sād jau smirdūšā Eisika krūdzenī; golds nūlykts ar buteļom. Vīns i ūtrs laiž nu mutis lelus dyumu mutuļus. Glōzā it pec glōzis, pakauši kiup, mālā steiva.

Mikelš rádž pret sevim jau divejus Taduļus, a Tadulám rodōs trejs Mikeli...

Tá dazasyt pi jīm nazkaidš puisš.

— Dzierdi, ka-ka-kas tu taidš esi — soka Mikelš — siestīs, izdzársim!

Puiša navajdzāja ilgi lyugt. Jys jau paleidzāja šīm divim strōdōt.

Taduļš naizturāja tik gryuta «dorba» i nūzaválá nu beņča zam golda. Puisš leida pec jō pakaļ. Tam laikam beņča gols, iz kura jys sādāja, slājās iz augšu i Mikelš ari izastipá iz greidys.

Puisš apmeklāja obeju kaimiņu kešys i sviļpōdams izgōja nu krūga...

Krūdziniks izvylka sovus vīsus nu ustobys i nazynōdams, kur kura zyrgs, Mikeli pasādynōja Tadulá rotūs: Taduli nazkaida krīva lineikā.

Taduļš tivleņ aizmyga. Kur jū zyrgs aizvadá, nazynu. Bet Mikelš, lai gon rádžāja acīs četrus zyrgus, tumār nazkai iztrukšōja nu mīsta.

Beja zam vokora laiks. Mikelš vārās, vārās iz sova zyrga i sōcá patš ar sevi runōt:

— Kas tá taidš par lygu?! A! Zirdzeņ, kas ar tevi nūtyka... Tu beji sierms, a tagad palyki malns... Ak tu, munu siermuleiņ! Voi táv natyka kaida druska ryugtumená? Madaleiņ, as táv vadu skaistu kopkop... Tfu!

Mikelám muti iskrāja myusa i izaspraudá nazkur reiklī. Mikelš sōka vāmņ, plāšt ōzi...

— Jōneit, Bōrbaleņ, spīgeleit... — tá jys sepineidams sōka snaust. Zyrgs labi zynōja ceļu i aizvadá jū iz Kaušļu cīmu, kur dzeivōja Tadulš. Pi poša cīma beja kaļnenš. Zyrgs nu tō izaskrāja i, pazagrīzdams pogolmā, «aizamátá» ar rotim aiz sātmalá. Mikelš ikryta slápnijā grōvi, — kōjis viņ nabogs saslāja iz augšu i krysdams stypri sáv māli sakūdāja.

Kaušļu solys sunš Britans, kai nu zámis izleidš, kryta Mikelám viersā i sōka jam biksis lōpāt; pāčōk giva aiz zōboka i sōka rauņ tū nu kōjis zámī.

— Jōneit, narauņ tu zōboka!..

As táv atvežu kop-kopcenī... — Britans naprota pa latviskam, bet, izdzierdš cylvāka bolsu, nūzabeida i, atskriejš molā, sazapūrķš rāja.

Mikelš, vyss dubļūs, izrōpōja nu grōva, pakasāja mugoru i zamōk i tai nūzalōdāja, ka Britans, samīdzš ásti, kai troks aizbāga paceli.

Beja tymsa naktš. Mikelš izleidš nu grōva, šeibōdamīs sōka it iz prišku: bet napaspārā i diveju sūļu, kai izadyurá ar pīri taišni vōrtu stūpā i apčārā tū ar rūkom.

— A! Taduleit! a kur ta muns zyrgs. A?!.. Taduleit, deļkō tu nikō narunoj? Izdzársim!.. Ma-madaleit. atnāš mýsim skrūzeiti aļtená!..

“Tadulš” nikō naatbīldāja.

Tod Mikelš sazadusmōjš rōvā jam nu vysa spāka pa ausi, bet kulāks pōrskrāja par mīta golu i jys otkon kryta pi zámis. Gryuši nūzapyuņš i navarādams pazacālť, rōpōja vys iz prišku. Golu golā tyka pi nazkaidom durovom. Tá jys, grōbōdamīs ap sīnu, pazacālā iz kōjom. Sliksnis beja augsts. Taisūt durovys, jam mātās kōja, i jys izaválā taišni... cyuku klāvā. Vepri i cyukys, satrauceiti nu myga, sōka krekstāt i dusmōtīs.

— Madaleit, naasi taida sirdeiga!

As táv atvežu spīgeleiti...

Reitā agri Struča sīva atroda tá krōcūt Mikeli Ols-Bucu.

Ragaņu-bōba

(*Feletons*)

Madalái saslyma sivientenš. Nabogs sōka kōsāt, moz āšt, aplaidá ausš...

Smutu solā dzeivōja bōbená, kura aizajámá ar čyuksteišonu: aizrunōja vysaidōkys slimeibys, mátá kartōs, žinōja, varažōja... ar vīnu vōrdu apleicejīm ļaudim beja pazeistama, kai vōrdineica, dīvredzá voi ragaņu bōba.

Madalá skrīn pi jōs.

Čoceiņ, pasok, kū darāt! Saslyma vīns sivientenš; cyti ari nazkū sprausloj i vysu dīnu kosōs ap sātmalī.

— A kū maņ dūsi par itū?

— Dūšu, kō viņ vajag, čoceiņ. — Dūd, rubli naudā i divi vystys.

— Labi, čoceiņ, soki viņ.

Ragaņu-bōba atnas spani iudiná i ībōzusá tymā sabarzta cegla i rudzu myltu ilgi verās; pāčōk sōc čyukstāt; golā jei aizklīdz. Madalá dyžan nūzabeist.

— Čoceiņ, kas tāv ir?

— Klusi, rait, radzu ragani.

Madalá, izdzierdusá itū, sōka treisāt kai apsis lopa i klabynōt ar zūbim.

Ragaņu-bōba, zynoms, nikō tī spanī narádzāja, bet, mōneidama tymsū sīvīti i grybādama tik viņ izmokšorōt nu jōs tū rubli i vystys, sōc tai runōt:

— Redzi, cōleiņ, tymsis spāks maņ soka, ka tovi sivienteni saslyma ar vādara sōpi, zornu īsnu i kaulu drebeišonu... Itū izdarāja

tova sābrineica Brigita, īdama cauri ustobai jei trejs ņaizis nūzaspļōvā, nu kō i dabōja tovi sivienteni tik daudzi slimeibu.

— Ak, ņoceit, izzōļoj tu jūs, lyudzama izzōļoj.

Klausīs viņ, visten, tivleņ pasceišu. Sagiuņ divi prusakus: vīnu malnu, ūtru dzaltonu. Malnyjam atrauņ kairū spōrnu, dzaltonijam lobū ūsu. Pec nūgiuņ 3 blusys, 1 ciercini. Itū vysu samiercāj iudinī, daliņ tī vīnu siļči: siļčái atrauņ ásti, ībār tabaka; pec daláj drusku kriejuma, ols, kōpustu i īsvīd, cyuku saru; tūlaik saláj vysu pūdā i ilgi vōrāj; atsalđiejusá izmōzōj ar itū vyrumu sivientenám dagunu i ástis galeni. Ka jys sōkš nu itō kōsāt, peikstāt voi škaudōt, tod pakosi jam mugareni i soki: sivienteņ, sivienteņ, nazabeisti tu Brigitys; jai pošai datikš vysys tovys slimeibys. Kod tu itū labi izpiļdeisi, tod syvānu slimeiba izgaiss, kai kas tū ar rūku atjymtu!

— Paļdis, ņoceit, paļdis! Ša tāv rublis; vystys jau atnesšu pec.

Madalá īdama iz sātu, kab naaizmieršt, kū jai pīscāja ragaņu-bōba, vīnumār runōja sovā prōtā: “Prusaki, siļčá, tabaks, blusys, kriejums, ciercini.”

Vokorā, kod laiks jau beja gulāt, jei, aizdagusá skolu, sōka nazkū grōbōtis pa sīnom. Jōs veirs Jezups vārās i nikō nascāja; bet kod jō sīva jāmās ar grebini sukōt suni, gribādama sagiuņ nazcik blusu, tod naizcītā i sōka bōrtīs.

— Kas tāv nūtyka, Madal? Voi tu glupa palyki?

— Tāv labi tī gulāt; kai ta ir sunám, ka jū nabogu ād blusys...

Veirs, zynōdams, ka jō sīva nu laika da laikam mādz nūit iz vōrdineicom, saprota, ka tá sīva pylda, varbūt, kaidu jōs bezprōteigu pīzacīsšonu.

Gudrs būdams, jys nagribāja streidātīs ar sovu tīpeigū bōbu; tik viņ nūzaspļōvā i, pōrzagrīzš iz ūtru sōnu, aizmyga.

Madalá tam laikam vysu nakti vōrāja ragaņu putru. Iz reita tei beja gotova, bet napaspāja jei sasmierāt ar tū sivientenám daguna i

ástis galená, kai tys saslāja kōjis iz augšu. Leidz vokoram apsprōga i vysy cyti.

Pec taidys nalaimis sīva pīzazyna par vysu sovam veiram. Par nazcik dīnom Jezups, pajiemš leidza sovū Madali, brauc iz ragaņu-bōbu. Pa ceļu jys sōka lomōt, sīvu i lyka jai izdabōt atpakaļ naudu i vystys.

— Veireņ, nakaitynoj tu jōs: bēs mēsīm slikši.

— Labi, labi, nazabeistu nikaidu vōrdineicu. Tycu tik viņ ikš vīna i vysvareiga Dīva: bet iz vōrdineicom i ragaņu-bōbom gribātu pīsplaut.

Madalá iīt ustobā.

Jezups atsasāda ōrā pi lūga iz beņčeiša. Beja sylta vosorys dīna. Aizdedzš sovū peipi, jys sōka klausātīs, kas bēs tōļōk. Jys beja dīniejš dragunūs i zōboka aulā (stuļmā voi kaļovā) vysod leidza nosōja “nagaiku” voi pōtogu.

Ragaņu-bōba, satykdama Madali, sōka vaicōt:

— A kas, žubeiņ, voi sivienteni jau vasaly?!

— Nā, čoceiņ, vysy apsprōga...

Veirs maņ lyka nu tevá pajimņ atpakaļ rubli naudys i vystys.

— Nu, itō gon nabēs, Madaleiņ! Var bēt tu na vysu izdarieji, kū as tāv pīsacieju?..

— Vysu.

— Voi siļčái atrōvi ásti?

— Oi, čoceiņ, itū gon aizmiersu.

— Nu, redzi, tō deļ i nūsprōga syvāni!..

Jezups, dziedādams taidu mōneišonu i sīvys izsmišonu, palyka puštrosks. Īskriejš ustobā, tik stypri ģiertá ar pōtogu pa goldu, aiz kura sādāja ragaņu-bōba i Madalá, ka trauki viņ nūskanāja, i bļūda ar glōzi nūkryta nu golda i saduza gobol-gobolym.

— Dūd šur naudu, tu ragaņu maiss! — aizaklīdzá Jezups.

— Tai táv as tū tivleņ i atdūšu. Pagaidi, pagaidi! As izlaisšu iz tevi vysus ragaņus.

— Nazabeistu nikō!

Jezups giva spani iudiná, iz kura bureitōja čyukstāja i mōnāja ļaudš, i izlāja vōrdineicai iz golvys.

Ragaņu-bōba stypri sažadusmōja, giva slūtu i gribāja ar tū pōrsvietāť Madalis veiram pīri, bet Jezups, kai bejušis karaveirs. veikly nu itō izagrízá i nu sovys pusis sāka sukōť ragaņu-bōbu ar sovu “kančuku” i tai nūecāja jai škārs-garum mugoru, ka bōbená, rádžādama, ka tá nav jau nikaida smīkla, izsvídá rubli naudys iz golda.

— Ša. ša, jam, aizarej tu ar itū naudu!

— Nikas, dzeivs bỹšu. Bet kur ta palyka tovi ragani, ka jī táv napaleidz — sōka pīzasmiť jai Jezups.

Madalá, rádžādama, ka nivīns smuts naaizastōj aiz ragaņu-bōbys, palyka drūsōka, sagiva vystys i ībōzá tōs maisā.

Veirs, braukdams iz sātu, nūskaitāja sovai sīvai taidu pōtoru:

— Ka tu maņ vāļ volkōsīs pa ragaņu-bōbom, to paušņōsi, raug, itū..!

Tá jys pagrūzāja jai ap dagunu peickys kōtu.

Nu itō laika Madalá vairs naticāja ni vīnai vōrdineicai i, kod saslyma jai kaidis lūpenš, gōja iz lūpu-doktoru.

Madalá it pi veira

Iz Daugovys krosta stōvāja divi cīmi: vīns saucās Kaušli, ūtrs Spīgeli.

Spīgelūs dzeivōja Madalá, Kaušļūs Pīterš, Madalis bryugons.

Šys beja vyduska auguma; ni rasns, ni tīvs; ar drusku īleikom, kai ūda kōjom; tymsom acim i motim i ar dzaltonu sazarōvušu nu dzeršonys vaigu.

Lasāt i rakstāt jys namōcāja. Orōjs nu jō ari beja vōjs. Natikleiba, slynkums i nateireiba beja pīdzymuši ŗaizi ar Pīteri. Bet kas pīdar pi kaušonōs, to jys varāja bīt tā par pašu mōceitū veiru, voi profesoru.

Kod Pīteram nabeja ar kū kautīs, tod jys jāmá vāzu i dauzāja pakšus, akmiņus, lūpus, putynus... Brandiveina smoka nikod Pītera napamátá: kur jys, tī tei gōja pakāļ.

Madalá beja dīsgon skaista dzaltoneitá; cytaiž Pīterš nabytu jymā tai īzamiļōjš, bet bryutis izgleiteiba cīži klybōja: pōtoru grōmotā jei gon drusku “silibizāja”, bet par raksteišonu navar bīt i runys. Sovu lyndraku kešā jei vysod nosōja nalelu spīgeleiti, kuryumā vīnmār vārās.

Lai gon jī obadivi, kai radzom, beja tymsi, kai rudiná naksnená, bet mīlesteibys bīšonā sazarakstāja labi i dreizi: pec pyrmōs Madalis pabučōšonys Pīterš dabōja nu jōs ar vāzu par mugoru; pāčōk jau ar slūtu par pīri... Golu-golā sataisieuši styprys aizdzyrys, jī it iz bazneickungu “da rokstam”.

Gareigs tāvs, pyrms nakai jūs sarakstāt sauceibu grōmotā, sōka vaicōt pōtorus.

— Nūskaiti, Pīter, “Tāvs mýsu” i “Sveicynōta”. — Pīterš nūskaita tūs labi i dreīži.

— Nu tagad “As tycu” skaiti. Bryugons pavysam namōcāja “As tycu” i tō deļ sadūmōja kai naviņ nu tō izagrīž.

— Ū, tāteit, itū gobolu as vāļ lobōk mōku... —

— Skaiti, skaiti! — skubynoņ jū bazneickungs. Tymā paļ šalti aizryuc zam golda lels bazneickunga suņš, Britans.

Nu kam tu naskaiti “As tycu”? Varbýt namōki? —

— Oi, tāteit, kai as nūzabeidu tova suná! As padūmoju, ka tá pārkiuņš ryuc. Sirdš maņ tai i treiš. Tagad vyss maņ golvā sajuka.—

— Voi bausleibys zyni? —

— Kai ta jau bausleibu nazynōt; sávkuram cylvākam tōs vajag zynōt.

— Nūskaiti. —

— Redzi, bazneickundzeņ, as aizmiersu pīsīt zyrgu. Jys var nūbāgť. Pec daiš mýsim ar Madali iť iz sātu kōjom. Atļauņ maņ nūskriť pazavārt... —

— Septeini nōveigī grāki? —

— Ū, tu, tāteit! Kam ta tāv nōveigī grāki, ka maņ daudz ir dzeivu grāku: griecinīks asmu cylvāks, nav kū slāptis.. —

Bazneickungs, rádžādams, ka bryugons vairs nu pōtorim namōk nikō, lyka jū cikom kas mīrā i sōcās pi Madalis.

Bryutá zynōja nu atsaceibom drusku vairōk par Pīteri; bet kas pīdar pi bausleibom i cytom smolkōkom lītom, to ni nu vītyš.

Kai ta tāv nav kauna iť da rokstam, ka tu nikō namōki — pīmat jai bazneickungs.

Madalá, beidamōš, kab jōš naatstateitu, kai Pītera, ōtri atsoka:

— Mōku, as daudzī kū mōku: mōku gūvš slaukt, telim putru vōrāť, suņus... nā, na suņus, a vuškys cierpť... —

— Nu, itys napīdar da pōtorim. Ájtá iz sātu. Cikom pōtoru naizamōcāsit, tikom as jiusu naizsaukušu.

Pec nazcik dīnom Pīterš ar Madali otkon īit pi bazneickunga. Par itū laiku Pīterš īspāja daudzi ʒaižu pīdzárt i sazakauņ.

Ni Pīterš, ni Madalá pōtoru namōcāja. Naraugūt iz tū, jī stypri lyudzās sovu gareigū tāvu nadarāt jīm kauna i sarakstāt. Bet bazneickungs beja citu sirdi. Jys kai ʒaizá brūkoškōja. Lai atsakratāt nu nagudrīm jauničim, jys cālās nu golda i gribāja nūzaglobōt ūtrā kambari. Pīterš skrāja jam pakalī i aizamátá ar kōji aiz golda. Golds gōzās iz sōna, trauki viņ saskanāja i izskraidāja gobol-gobolym. Vardūšs “samovars” gōzās taišni iz Britana, kurs tymāpaņ šaltī skrāja nu pagaļdis. Apšmucynōtis sunš palyka taišni troks i kaukdams izlácá pa attaiseitū lūgu. Ōrspusī zam lūga sādāja kolpyuná i skolōja kartupeļus. Britans tyka tai taišni iz mugorys. Kolpyuná pušdzeiva, pušmyrusá klīdz pec paleiga.

Vysa plebaneja kōjōs: atskrīn varganists, zakristijans, sorgs i cyti ar mītim, ar akminim, vāzom i cytim īrūčim i sōc dzonōtis pec aptrokušō, kai jī dūmōja, suná...

Pec nagara laika līta izaskaidrōja. Vysi apzamirāja, tik vīns Britans nagribāja palikņ mīrā i, īraudziejš Pīteri ar Madali, skrāja viersā, gotovs būdams jūs saplāšņ lupot-lupotom.

Reitā jauniči otkon bōdej sovu tāvu. Tys rádž, ka jīm pošim myužam pōtoru naizamōcāņ, syuta jūs iz špīteļneicu, lai tei pamōca.

Jauniči sazavīb, bet ņūrdeidami aizīt iz špīтели.

Vaca-vaca bōbená izvalk nu gultys sovu pōtoru grōmotu, kura beja vacōka par jū pošu, — izmauc okulerus, kai apaušus, pašņaukoj tabaceni i sōc mōcāņ Pīteri ar Madali. Tam laikam nu izplāstys iz golda grōmotys izskrīn prusaks. Pīterš, īraudziejš taidu baileigu zvieri, lyka jam ar kulāku par golvu. Tá jam beja gols.

— A kū tá, ʒoceit! Voi naizdzárt mýsim drusku aļtená; lobōk īš pōtori.

— Labi tu runoj, dāls. Maņ jau seņ lauž kaulus, varbūt nu vacuma...

Vīnā ocumirkli dabōts ols. Vysi trejs stypri sadzer. Madalá aizmīgst iz sūla, Pīterš aiz golda.

Dreiži bryugonu sačer taidš kai vādara krampš ar styprom sōpom. Špitelneicys nūzabeist. Vīna nu jōm nūskriņ iz plebaneji i dūd zini, ka jauničš, varbūt, ar kaleru saslyma. Laimá, ka zam rūkys gadājās doktors. Jys apzaver “slymūs” i lik jūs vást iz kalerys baraku.

Kod Pīterš pazamūda, jys navarāja atjāgt, kur tá jys, lyga zyna, ir ticš. A kod vysu saprota, soltums viņ pōrskrāja par mugoru. Nasagaidieš vokora, jys ar vysom slymō drābjom rōvā par lūgu iz sātu. Madalá jau beja agrōk izbāgusá.

Goni, dzeidami caur kopim lūpus, nūzabeida; tymā pošā laikā Pīterš skrāja kai lūdá pa ceļu. Jī dūmōja, ka tá kaidš bīdaklys i, tykuši sātā, treiseidami stōstāja, ka mežā ir redziejuši myrūni, kurs izleida nu kopim i skrāja par mežu.

Madalá ar sovu bryugonu staigōja iz rokstu tik ilgi, cikom sanosōja vasalu pōri zōboku. Golu-golā jī tyka saraksteiti.

— Bazneickundzeņ — lyudz jauniči: voi navarātu mýsus izsaukt pa poliskam: vys jau, redž, býtu mýsim lelōks gūds.

— Voi ta jiuš poláki esit i voi mōkot pa poliskam?

— Nu, kur mýsim mōcāt...

Bazneickungs, zynoms, izsaucá pa latviskam i salaulōja.

Kōzys beja tik prīceigys, ka vysy gosti slymōja kai nu myusmeřom.

Par nagaru laiku iīt zakristejī nazkaida sīvítá ar satyukušu vaigu. Pírá apsíta ar lupotu, daguns i byudi applāsti. Jei lyudz bazneickungu “da īvesšonai” pec lauleibom. Tys verās iz jū, gribādams pīmināt, kur jys itū sīviti ir redziejš.

— Nu voi tu, tāteit, maná napazeisti. Naseņ tak tu mani laulōji ar Pīteri nu Kaušļu solys. Veirs pīdziers tai mani sasyta, ka nazynu, voi as izdzeivōšu...

Symtu ņaižu lobōk bȳtu bejš, ka nabytu gōjusá pi taida kaušládžārōja...

Bezdiivs

Vylkaču draudzis mōceitōjs Voldemārs Teofilis Vilibaldis Okūts tūreit pazamūda vysai slyktā jiuūnī. Pazamūdis vasalu pušstuņdi dūmōja par tōs cālūnim — tei beja pavysam naporosta parōdeiba jō dzeivī.

Mōceitōjs Okūts pec dobys beja dzeivis-prīceigs cylvāks. Vīns nu tīm liberalyjim mōceitōjim, kurī nazaturāja pōrōk styngrī pi Vacōs Dereibys dogmom, napastōvāja iz tū, ka Dīvs Odumu izmyuriejš taišni nu mōla i ka Bileama ezēļ kotrā zinī vuiciejš morali sovam jōjiejam. Pec Andriva Nīdris parauga jys atzyna, ka pīcys Moizeša grōmotys ir viņ jauka dzejiska legenda, kura praktiskijūs nūlyukūs pīlītojama religisku jiuūtu styprynōšonai latvīšu tautā. Jys naižastōja i pret dobys pietnikim, nanūlīdzá ni relativitatis teoreji, ni mierkaču pōrtapšonu senejā cylvākā, i tik ar pīdūdūšu smaidu runōja par dīvturu draudzis ziernu iesšonu pi tautiskūs censūnu kopim. Mōceitōjs Okūts mieginōja samīrynōt religeji ar zynōtni, partū ka patš jys pyrmskara mōceitōjmuižys, divu zyrgu, atsperu rotu i sīciņu vītā beja spīsts sazamīrynōt ar trejdesmit pyura vītu lelu jaunsaimnīceibu, divom ustobom bejušō kučera dzeivūklī i pušgraudnīku Annusu, kurs kotrā zinī beja tys ītīpeigōkis radiejums Vylkaču draudzī.

Izanalīziejš sovu slyktū jiuūni, mōceitōjs Okūts atroda tai divus pamata cālūņus. Tys vīns beja teiri fiziskys dobys. Kolpyunā Katrá vakariņōs jam beja pasnāgusá vacys zūšš cepeti ar mārrotku mārci, i tys naktī traucēja jō gramōšonys organu normalu darbeibu i mūcēja ar gryutim sapynim.

Tūmār, tys ļaunōkīs beja teiri psihologiskīs cālūņš. Mōceitōjs Okūts atmināja gluži skaidri, ka aicynōjš šudiņ iz vāļ tai saucamū mōceitōjmuižu Sprici Pagaļņiku nu Lájis Tuņkim. Slyktōs jūtūnis psihologiskīs i pi tam golvonīs cālūņš i beja tys patš Spricš Pagaļņiks.

Jys nabytu tū aicynōjš, a navarāja. Aizvakar beja atgōjusá Dōrtá Pagaļņiks i vasalu stuņdi žālōjusās. Dzeivis vairs naasūt ar tū puisīti. Pavysam ādūt nūst. Vīnā dīnā jimšūt vysus trejs bārnus kai kačus maisā i otvorā ikšā, a poša pakalī taipaļ kai stōvūt, ar tū pošu malnū priksautu i kūka tupļom kōjōs. Lai tod valkūt ōrā, ka tī atrassūt vāļ kū vilķt.

Taidu tragedeji mōceitōjs Okūts navarāja pīlaisļ. Mōceitōja prestižs jau tai nastōvāja vairs vacūs lobūs laiku augstumūs, i ļaut tam nūsleidāt vāļ zamōk, bytu pōrōk lela nūlaideiba. Dōrtá Pagaļņiks beja vīna nu vyciteigōkōm bazneicys apmaklātōjom, i iz pōrejōm divdesmit trejom gōjiejom jai nanūlidzams īspaidis. A golvonīs tok tys, ka draudzis gona pīnōkums paleidzāt cītiejam cylvākam i izleidzynōļ nasaskanis gimīņu dzeivī. Vot partū mōceitōjs Okūts šūreit aicynōjš Sprici Pagaļņiku i partū jam tik slykta jūtūnā.

Kai lai jūtūnā bytu loba, kod priksā izarunōšona ar Sprici Pagaļņiku? Mōceitōjs Okūts jū atmināja vāļ labi nu deveini symti piktō goda. Jys gon nabeja storp tīm, kas mōceitōji aiz talara faldom vyļka nu ambonys nūst, bet kotrā zinī storp tīm, kas stōvāja ceļmalī, kod jū ar sorkonu lupotu kōrtš golā dzyna gar baznīckrūgu taišni muižys alejī ikšā. Spricš Pagaļņiks nazanirgōja, kai cyti. Ar eiksi paspaidāja tabaku peipī i, vīnu aci pīmīdzš, vārās kai mōkūņūs.

„Tagad tik vāļ vajdzāja vīnu leita gōzi”, jys sacāja. Kū tys eisti nūzeimōja, tō mōceitōjs Okūts leidz šai dīnai navarāja izprast. A ka lobs tī nikas navarāja byļ, tys beja piļneigi skaidri.

Kod vielōk jys pilš pogrobā izdalāja svātōs vakarinis tymā vokorā nūsaunamīm, Spricš Pagaļņiks beja storp tīm, kuri navīžōja pīzacáļt — gulāja kōjis gar sīnu izstīpš. Voi pīcdesmit nūpeļneitōs nagaikys tū lobōjušs, partū varāja stypri šaubātis. Mozōkīs; tagad, breivōs Latvejis laikā, sīvenis beja stōstiejušys dīsgon aizdūmeigys lītyš, paļ tū, ka Spricš Pagaļņiks Saeimys vieleišonōs bolsōjš par trešū listi i vīnu ņaizi paļ maneits Vackolna mītenī pi pogosta mōjis.

Nā, nā! Pateikami nabeja sazatikt̄ ar Sprici Pagaļņiku. A ti nikas vaira nabeja grūzams.

Mōceitōjš izkōpá nu gultys i taipaļ bez apakšbikšom apvyłka rūtainu flanelá reita mieteli ar jūstu i nikelá sprādzi priķšá. Vīna filca tuplá beja tīpaļ iz styrnōdys paklōja, tymā jys pavysam vīgli ībraucá ar lobū kōji īķšá. A ūtrō pasleidāja zam gultys. I cikom mōceitōjš Okūts tū tī nykni ūķškerāja ar kairū kōji, vacō Katrá, izdzierdusá mōceitōji gierbūtīs, pīkloudzynōja pi durovom i pabōzá golvu šķierbá.

Voi cīneigtāvs dzeršūt kafeji tivleņ, voi pec tam, kod b̄jšūt muti nūmozgōjš? Tápaļ voi ādamustobā?

Mōceitōjš Okūts i napazavārá iz tū pusi:

Kas jai vāļ asūt pi tōs kafejis?

Nu vakar-vokora zūsš cepeti cīneigtāvs jau vairōk nazavieleišūt āšļ? Annusīná nu tierga braukdama niupaļ atvadusá sutynōtu Valmīrys šķiņki. Tī jei varūt vāļ trejš-četrys ūlys pīcáļt klōt. I tod cepešu krōsnī peirādzenim arī vajagūt b̄jļ gotovim. Boltmaizá šūņaiz pavysam svaiga.

Kairō kōja tik kū beja samokšorōjusá tupli, i sirdš-prōts nūzaskaidrōja. Labi, labi. Lai tik līkūt ādamgoldā. Jys papriķšu īšūt nūzamozgōļ. Tik tōs ūlys bez sōlá — bez vīnys drupanenis sōlá i nasōleitā svīstá!

Ocumirkli vielōk mōceitōjš Okūts dzierdāja, ka kiekī stypri i pateikami soka čurkstāļ, jam palyka vāļ lobōk, gondreiz pavysam

labi. Jys pazavará skapá durovu spīgeli i pōrvylka rūku sejai. Tai kai b̄ytu jōpōrbrauc ar bōrdys nāzi, vaigu goly mātās taidi kai spuraini.

I taišni tymā ocumirkli pogolmā īzarāja Annusa sunāns. Kai památá acš lūgā, tai mōceitōjs Okūts tivleņ īraudzāja — Spricš Pagaļņiks beja klōt.

Lieni jys bryda pa koponā ģmeitū celeni gar oku taišni iz durovom. Apzastōja i ilgi nūzavará, kur īzamaļdiejusá vōrna aizlācá pa līpys zorim. Pacālá rūku — laikam ža tū peipi jimš nu zūbim. Nā — tik ar eiksi pabakstāja tabaku dziļōk. Pīci sūli nu mōceitōja gaņku jys vāļ peipi bakstāja! Mōceitōjam Okūtam korsts viņ nūskrāja par kaulym. Voi tod patīσαι otkon sōksīs trokīs gods? Voi tagad Alberinga voi Stučkys valdeibys laiki? Leidza ar šaidu politiskū zibiņ-dūmu mōceitōja Okūta piersti nervozi taukstājās ap flanelá mietelá sprādzi, bet ciņ tū dabōļ jam naizadává. Uzgaidamōs ustobys durovys taisūt, pazataisá ari mietelá mola i radzama tyka kalsneja, filca tupli ģauta bosō kōja.

„Āj tik ģkšā, Sprici Pagaļņik!"

Mōceitōjs Okūts patš pazabreinōja, nu kureinis rodōs šys vylnonīs tūņš, ka ģkšā jam kai ar eceižu braucá.

Peipsis Pagaļņikam gon vairs nabeja mutī, a capurá taipaļ vāļ golvā. Bet gulámijā i řaizi rokstamijā ustobā ģgōjš, jys tū cālá nūst obom rūkom, tai kai tei nab̄ytu capurá, a golvai viersā izvalts akmiņš.

Mōceitōjs Okūts sādāja pi rokstamgolda, i rūka jam treisāja pōrceļūt tōļōk okupacejis laika cygaru kasteiti, kur tagad globōjās postmarkys i seika nauda. Spricš Pagaļņiks stōvāja pīcu sūļu attōlumā i tik navaineigu, uzmaneigu seji vārās apleik, tai kai jys tá atsyuteits inventara sarokstu sastatāļ, a na ataicyņōts moraliskys lobōšonys nūlyukam.

Mōceitōjs Okūts nūtvārā šū skotu, kod tys beja apzastōjis pi kaida priķšmeta pagulti, i paļ pīsorka.

„Kū tu tai skotīs, Sprici Pagaļņik?”

„As tai riekinoju, ka nu šanis leidz klāva styuram nabjš vairōk par divdesmit sūlim”, Pagaļņiks atbildāja laipni smaideidams.

Tys beja tik paņ nanūteikts teikums, kai tymā godā pi bazneicys krūga. Mōceitōjam Okūtam nu tō lobōk natyka. Jys nūzakōsāja i styngrōk pazagrízā pretim.

„As tevi asmu aicynōjš izarunōt, Sprici Pagaļņik.”

Spricš Pagaļņiks taipaņ smaideidams, památá ar golvu i dreizi atčyvynōja smolkā baļstenī:

„Tys labi trōpājās, mōceitōja kungs. Muns švagerš Līpa ir pīdariejš olu iz svātkim i sauc mani iz pōrkōsom. A cik to tá tō leikuma jōizmat...” Taipaņ smaīdu, kai otrū plōpōšonu i tōs saturu, mōceitōjs sajuta ocumirklám vysaugstōkā mārā napīmārōtu. I palyka vāļ styngrōks.

„Maņ ir ticš zynoms, Sprici Pagaļņik, ka tu esi sōcš nūzadūt dzeršonai. Bez vysim cytim ļaunumim, par kurīm as runōšu vieļōk — voi to tu naredzi ka dzardams tu būjoj paņ sovū veseleibu i pūsti vysys tautys lobklōjeibu?”

Spričam Pagaļņikam vīna acš otkon beja pīmigta. Valejō pavārsta pret grīstim.

„Par munu veseleibu, mōceitōja kungs, nav kam bādōt. Maņ pokmelá tik paņ kai nav. Kaidu ratu řaizi — kod kritnōka zakuska nazagoda pi rūkys. Maņ radzot, mōceitōja kungs, vīnmār vajaga koč kū sōleju. Vīnu řaizi sīva kai troka, beja izlykusá iz golda meikstu maizi.”

Ar kategorisku rūka mōvīni mōceitōjs Okūts pōrtraucá šūs prōtōjumus.

„Tys mani nainterešej. Runoj par lītu.”

„Par tū tautys lobklōjeibu jiuš dūmojot, mōceitōja kungs? Bet kai řa tai? Voi mýsim tagad nav brandīna monopols i voi vysu, kū

máš nūdzerom, nasajem vaļstš? Voi jiuš grybot, lai vaļstš palik bez inōkumim?”

Mōceitōjs Okūts manāja, ka šys bezdīvš jū pošu spīž riskantā spraugā, i pazasteidzá jautōjumu nu tautsaimniciskōs platformys pōrvirzāt iz teologiskū.

„Svātūs rokstūs stōv raksteits: Tī rejieji i pleitātōji tū dabasu vaļsteibu naīmontōš.”

Spricš Pagaļņiks ar vīnu rūku pakasāja pakausi, ar ūtru cytur kur.

„Tei jau nu gon ir vīna napateikama bŷšona.... A ka as jīm ar tīm pošim rokstim? Voi Noass nabeja Dīva bārns, kū Jys kai cōli ar sauvi izzvejōja nu tīm grāku plyudim? I najāmá ļaunā, ka tys beja pamateigs īmetiejs. I drusku vieļōk Kanaanys pogostā ari tyka išmūrāts.”

Mōceitōjs Okūts tai pa vīglam izsyta ai rūku iz golda.

„Sprici Pagaļņik! Tu esi ateists!”

Spricš Pagaļņiks nūzabeida.

„As, mōceitōja kungs? Sovu myužu ar taidom litom naasu nūzadorbōjš. Ar švageri Līpu vysu zīmu ciertām molku Kaugertam. Ka jiusim vajdzeigs — vacīs Silinš brauc nu mīsta ar vysom īrikšom.”

Iznycynūšu skotu mōceitōjs Okūts pazavārā bezdīvi i pavirzāja jautōjumu vāļ tōļōk — iz saimis dzeivis platformu.

„Tu izpūstieji sovu saimis dzeivi. Sīva ir bejusá pi maná žālōtīs.”

„Tū as zynu, mōceitōja kungs. Tū jau najemit tai par pylnu. Voi to jiuš napazeistot sīvīšus? Taisneiba, labi jau nu nav, ka saīt bīžōk sazatikš ar tū pošu uļmaneiti. A voi to jei ir lobōka? Kur ža palik tī beidalātī mylty i tauku pūds? Kai as nu sātys ōrā, tai jai panna ar kūkom iz plitys.” Aiz zynomys asociacejis jys pagrīzá dagunu pret kieká pusi, kur Katris panna tik kū beja beigusá čurkstāt.

Mōceitōjs Okūts paraustāja placus. „Tū as nazynu, par tū jei maņ nav stōstiejusá.”

„Gaidit viņ, ka jei par tū stōstās. Jiuš nazynot, a kavejot cylvāku nu dorba...”

Šymā ocumirkli Katrá pabōzá golvu durovōs.

„Lyudzu, cīneigtāvs! Brūkastis goldā, ka naatdzīst.” Tys beja jūs nūrunōtīs parostīs maneivrs — kod mōceitōjs Okūts navarāja tikļ vali nu kaida uz mōceiga apmaklātōja. Pec Mārtená Lutera katakizma izskaidrōjuma, tai saucamī vajdzeibys maly, kurus Katrá izlītōja pať bīžōk, nakai katakizmā atļauts. Šūražiz tei iz trejom catūrtdaļom beja teira patīseiba.

Bet šūražiz mōceitōjs Okūts dreizōk beja ar mīru, lai kafeja i Valmīrys škiņkis drusku atdzīst, nakai šys bezdīvš aizīt napōrlīcynōts i naatgrīzts. Jys tik pamōvā kolpyunāi ar golvu i mieginōja vāršt runu iz teiri juridisku jautōjumu platformys.

„Redzi, Sprici Pagaļņik. Muns omota pīnōkums maņ līk tāv teikt, ka tu izaturīs nataisni pret sovu sīvu. Pi svātō oltora esi sūliejš jū myužam milāť, a niu tys, kū as dzieržu par tovu dzeivi, skaidri līcynoj, ka tu jū namīļoj vairōk. Tai tod tu esi laužš sovu sūliejumu. Atsazeisti, voi tu esi sūliejš voi nā?”

Obōs acīs Sprīčam Pagaļņikam nūzibsnāja kas nalobs. „Sūliejīs, sūliejīs! — kai jiuš, mōceitōji, runojit tik glupai? Sūliejīs — nu zynoms! A parkū? Partū, ka jei teicās pyurā leidza div gūvš, symts divdesmit rubli skaidrā naudā i tāva brōlā ievēļbenčš ar vysom tōm iriķtom. Divys gūvš — jaunsaimnīceibu as bītu variejš pajimť, ka maņ tōs bīť bejušys. I kas tī izgōja — pi, runōť nazagryb. Par tū vacū ōlaveicu i kōrtu kamlāta drābju vysu myužu milāť — nu, Okūta kungs, tys ir drusku par daudz praseits.” — Mōceitōjs Okūts plotom acim vārās bezdīvī i ocumirkli naatsatopa kū sacāť. A tymā acim radzūt valns īleidš ar vysim nogim i roгим. Tys atsoka klusōk, acim radzami samulsynōts i sagrīzts pret vysu lobu:

„Kai tys beja, Okūta kungs, Jiusu madāma tagad dzeivoj Jelgovā. Švagerš dīvōjās, ka jei tī turūt šyušonys školū. Voi to jiusim taipaṭ nabeja sovi sūliejumi pi svātō oltora i vysa, kas tī pīdar klōt? Jiuš jau tū lobōk zynot?”

Mōceitōjs Okūts beja kōjōs. Obi jō kulāki goldā — kai gribātu tū cauri izūrbṭ. Okūta kungs i jō madāma — tei jau beja atklōta profanaceja i nadzierdāta nacīnā pret jō omotu vyspōri i šō breiža svineigumu atseviški. Jam atlyka vāļ tik vīns, vysūs laikūs i vysōs ikōrtōs tys patš svareigōkīs: pīveikṭ šū nalīti iz patriotisma i vaļstiskū pamatu platformys.

Jys isōka lieni, kotru vōrdu, kai atsevišku svora bumbu kausā masdams i raudzeidams apspīš bolsā napateikamū drebeišonu.

„Nu vysa tō, kū tu tá runoj, as radzu, ka tu esi pagolam samaitōts i pazudš griecinīks. Ka tu bṭtu vīnkōrši maļdiejīs i atsazinš, tāv varātu pīdūṭ. A tu esi itīpeigs i leidz eikšim nūcītnōts. Tu esi socialists voi paṭ komunists. Tevi jōnūdūd vaļdeibys īstōdom. Pasoki maṅ skaidri, kam tu kolpoj i cik tāv par tū samoksoj?”

Spriča Pagaļnīka sejī i vysā augumā beja radzama vyslelōkō nasaprasšona. Jys otkon pakasāja ar vīnu rūku pakausī ar ūtru kaidā cyta vītā, tod pazavārā lūgā, it kai gar tū tik kū aizskrāja tys, kas jam atbyldams.

„Cik par tū moksoj?”

Jys paraustāja placus.

„Ka par tū labi moksoj, valns, kai maṅ leidz šam nivīns par tū nabeja pastōstiejš. Kaugerts par asi molkys moksoj symts pīcdesmit. Saiminīks vosorā par grōvi — desmit, tik tod zyni, ka vokorā mugora kai nūsteipōta. Tī, varbṭ, izītu kaida biška vairōk i vīgļōk. Voi jiuš, Okūt, navarātu maṅ pastōstāṭ. Jiuš tōs lītyš lobōk zynot.”

„As?”

„Nu, kai to nu nā? Jiusim jau tys ir dīsgon biži gadiejīs.”

„Maņ?”

„Jusim, kai to nā? Tagad jiuš tai pa svātdiņom sokot: „Lai tova žielesteiba bogoteigi izagōž par mūsu..., nu jiuš poši jau lobōk zynot — Cik jusim par tū izit mienesi?”

„Mienesi! Voi jiuš asot troks?”

„Nu da, as zynu, tagad jau navarom sacāť. Tagad jau nūdūkļu departaments glūņ iz kotru tyukstūti. A fon der Goļca laikā jiuš taipāť sludynōjat: Lai tova žielesteiba par mūsu keizara majestati Viļumu ūtrū. Vōcīši ir bogotōki nakai mās.”

Mōceitōjam Okūtam bolss beja izgaisš, kod jys izdvásá.

„Ejmot — jiuš — zaimojot!”

A Spricš Pagaļņiks tūmār nagōja. Nalobīs raustāja jō māli:

„I Kerenska laikā: Lai tova žielesteiba par pagaidu vaļdeibu. I cara laikūs: lai tova žielesteiba par Nikolaji ūtrū. Jiuš radzot, as asu taidš, taidš paglups ciļviecenš. Bet jusim sovai znajai tī vajaga bỹť. Maņ līkās..” — Kas jam lykōš, tū jys napaspāja vairs pascāť. Div meiksti kulāki nūšveikstāja jam gar acim.

„Ōrā, bezdīvi!”

Ocumirkli vieļōk bezdīvš jau ar obom rūkom taukstājās ap ōrys durovu turekli. Divus ocumirkļus vieļōk mōceitōjs Okūts pi tōm pošom ōrys durovom pīzalıkdams klīdzá;

„Ōrā! ōrā!”

Bet pa pušlūgu acš pametš rádzāja, ka Spricš Pagaļņiks jau aiz okys pogolma vydā draudzājās ar pušgraudņika sunānu. I atsagrīzš sakumpa pi ādamgolda. Ūla beja atdzysusá solta kai taidš naizadevis studinš. Peirāgi otkon pōrsōleiti, kafeja vāsa kai sūmozgys. Jys ikryta gultā iz mutis i gulāja kai beigts. Kod atgōja Katrá ar birsti i putekļu slaukamū lupotu, jei tá izagrūzāja veļti. Mōceitōjs Okūts pīzacálá tik pec pušdiņom.

22-3' 282

Po 753

J. Poruks.

KAUJA
PI
KNIPSKAS.

Izdewia Latgolas Litu Departaments.



1921 g.

Tipografija „GROMOTA” Rezeknē



J.Poruks

Kauja pi Knipskys

Kambarī, kurā globojās škoļņiku lōdeitis i maizis kuleitis, pošā dybynā sād, veseleiga, parasna māmená, bryunu sagšu ap placim, vylnonu pierktu lokotu ap golvu, i verās, kai jōs dielenš streb zeidini. Pi lūga, kura ryutš ir naskaidrys, apputiejušys, stōv puisāns palākūs vadmolys svōrkūs, ceļu golūs salōpeitōs bikšōs, lelōs, nūškībtōs postolōs. Jys verās pa lugu iz pogolmu, kur drūzmejās puiku bors, i ņaizjom koktā iz spaneiti, nu kura jō tuklš bīdrs streb zeidini.

„Voi tāvs maņ nu Reigys kū atvadá?” puisāns, spaneiti pupys zvejōdams, mōti vaicoj.

„Tá jau ir... gondreiž ka aizmiersu.” Māmená izvalk nu kešys nāzi.

Puisāns nūsvīž lizeiku pi molys, nūslauka rūkys drābeitis styurī, iz kura atsarūn maizis kuleitá i čer pec nāža.

„Voi tik ir piskars? As tāvam pīteiču, lai pierk piskari, tī cyti nāži nadar nikam.”

Mōtá pasmeiņ, losa iz drābeitis maizis drupanenis i īber tōs mutī.

Puika atlīc jaunu salīcini ar malnu speidūšu spolu. Esminš tik laistōs viņ.

„Ir gon piskars... Vajag tik labi iztacynōt, iz golūdenis patreī. Cibīņ, verīs kas par varonu.”

Bōl̄yṣ puika dūmeigi pīit klōt, pazaver ar vīnu aci iz nāzi, bet līkās, ka zeidins tam vairōk pateik.

„Voi tu esi to jumika Cibinā dāls?” māmená vaicoj.

Bōl̄yṣ puika kluṣ; lyupys jam nūdrab. Jys gryb aizīṭ.

„Āj niu tu ar, pastreb! Kō tu taidš baileigs.”

Bōl̄yṣ puika pīit, apsāstās i nadrūsi tver pec lizeikys. Rūka drab.

„Kū tu! Munu lizeiku... as patṣ vāḷ grybu strebt!”

„Puisāns ar opolym, sōrtim vaigim, pučainu koklautu, jaunim, gondreiz pec mūdis izšyutim svōrkim i garim zōbokim, ībōž nāzi kešā i sōk otkon strebt.

„Streb viṇ, dielen, streb... B̄yṣ jau obim dīsgon.”

Bōl̄yṣ puika pīzaceḷ i dūmeigs aizavalk.

„Kam ta tu, dielen, jū tai?” māmená nūgauž.

„E, kū tys lempṣ!”

Breisneni volda klusums.

„Vakar tāvs atbraucá”, mōtá īsōk, „pošlaik ādám vakarinis. Sultans soka rīṭ. Dūmōjam: niu ir tāvs nu Reigys klōt... Kai tod! Beja ar!”

„Voi Ernestam peivulis atvadá?”

Mōtá pasmeiṅ.

„Laikam gon šūṣraizi nikō.”

„Tod vosorā otkon nu pīgulis nikō; navar ni meḷdeni izspielāṭ. I pa svātdīnis vokorim taipaṭ... Brīdeišu Kārlis čigoj kai Reigys muzykants. Nu, mās tam puišam gon parōdāsīm... Staigoj apkōrṭ kai lels veirs, — capurá iz vīnys ausṣ! Da, kas tod ir ar capuri: voi tāvs maṅ jaunu capuri atvadá?”

„Nā dielen!.. Ernestam gon... Jys jau ir vacōks i peḷnej patṣ maizi. Nōkušā rudinī jōit pi Dīva golda.”

„Kū? Ernestam... Ka maņ tei capurá daīš, to niu gon as jū pajimšu... Ernestam capuru dīsgon. Tei jieriná, zīmā gluži loba, tik paļ kai jauna. I vosorā... jam gluži branga vosorys capurá.”

„Dorit, kū zynit,” mótá soka, „as tī nikō navaru sacāļ, lai tāvs... A tu gon, Pītereit, varātu ar sovu capuri vāļ vasalu godu iztikļ.”

„Da, da! As arvīnu asmu tys slyktōkīs... Maņ nikō navajag... Ernestam vyss...”

Pītereitš nūsivīž karūti i savalk dusmeigu seji.

„Nazamōceišu, edž, ka nazamōceišu! Dauzeišūs i bļaušu pynā koklā. I nīka capuris maņ navar nūpierķļ.”

„Ai dieleņ, kaidš tu esi... školōtōjš tevi īlikš koktā.”

„E, šys koktā līciejš patš ir...”

Pīterš apzaklausá, voi tik kas nazaklausōš.

„Voi tik patš Cibinš tá navaktej?...”

„Ai, Pītereit, parkū tu jū aizdzyni? Kū ta jys tāv ļauna darāja?”

„E, tys ir lels maita. Jam lelyski pateik, kod školōtōjš jam soka: „Labi, labi!”... Tod jys acš viņ myrkšynoļ.”

„Jys laikam labi mōcōš, a tu, kai maņ likās, esi pazalaidīs slynkumā.”

„As?!” Pītereitš, caur nōsim dusmeigi svīļpōdams, atcārt, „Kū tu teici, as?”

„Da, tu!”

„As?!”

„Da, tu esi slynks. Kūrpnīks tāv rudinī pataisāja i jaunus zōbokus, skrūderš izšyva jaunus svōrkus. I tāvs tai prīcōjās: niu Pīterš labi mōcāsīs!... A nikō! Muns Pītereitš doncoļ tik iz vīnys kōjīs!”

„Kas to tá par zōbokim? Tī Viļņīšam pošam ir jōizmauc golvā! Papīži nūzaškībuši, ōda sorkona. Dīzyn, voi binzulis ir īlicš?”

„Kū niu tu par Viļņīti runoļ: tys niu gon ir kūrpnīks!.. Jys iztaisāja gon zōbokus lobu-lobūs. A tu tikmār bružņojīs pa

akminim, skrīņ pa teirumu-teirumim, koleidz zōboki beigti. Muni zōboki stōv jau trešu godu, čekstš viņ, kod izmyn.”

Pītereitš pasmeignāja.

„Dīzyn kam tāv tōs čekstūnis vajdzāja. Naasi jau nikaida jauna maita.”

Mōtá ari pasmeignāja.

„Soki Ernestam, lai jys nadūmoj jimt jaunū capuri! Tei ir muna!”

„Nu, labi, labi!... Bet áj niu mōcīs, dielen, mōcīs gon! Nadori mýsim vacōkim kauna. Tai kai tūŗaiz, kod bazneickungs pōtorus vaicōja. Ša divdesmit kapeiku, par kū papeiru nūpierkt.”

Pītereitš pagiuon naudu, nūslauka ōtri muti.

„Kū — bazneickungs! Gon as zynōšu.”

Pītereitš izšmauc ōrā, mōtái ni ar Divu napasciejš.

„Ak, dielen, dielen!” mōtá nazapyušās, „tovys dīnys vāļ priškā...”

Jei aizbōž spaneiti, aizsīn tū drābeitī, i, aizsaini rūkā, aizīt...

Školys ustobā, aiz ceplá, pa breivstuņdi, Pītereitš šudiņ spielej lelu lūmu. Jō nāzš īt pa rūku rūkom i teik apbreinōts.

„Smolks piskars?” vīns pīzeimej i izpyuš iz esminá dvašu. Esminš apsveist.

Pītereitš puikai īgryuž ar aukiuni sōnūs.

„Kū tu? Voi tu nazyni, ka nāzš ir nūryudeits kai vajag... I tu jam laid, sýltumu viersā.”

„Dīzyn, voi tik ir piskars?” Kaidš cyts šaubōs i aizlein aiz bīdru mugorys, beidamīs, ka Bungu Pītereitš nasōk ar dyuri pīrōdāt sova nāža eistineibu.

„Kū tu zyni,” Bungis sazaskaiš, „voi tu dūmōji, ka vysim nāzš ir nu prosta dzeļža, kai tāv!... Ekur ir nāzeitš!...”

„Cik to tys eisti moksoj?” vaicoj puika palākim svōrkim, kurūs išyutys daždažaidys pūgys: iz kryutim lela, bolti dzaltona — nu kaula, drusku zamōk malna kaučuka i iz vādara olva bikšu pūga.

Bungis salīc, i atlīc nāzi, leidz kai izmieginōdams pederi, bet pi tam jys pōrdūmoj, cik gon jō nāzš varātu moksōt.

„Rublis bjš par daudz!” jys sevī prōtoj.

„Ostoiņdesmit kapeiku”, Bungis cīži nūteic, „Reigā pierkts...”

„Ostoiņdesmit! a-u!” puika daždažaidom svōrku pūgom smejās. Ostoiņdesmit!... Par ostoiņdesmit kapeiku var divejus taidus piskarus dabōt i vāļ lobōkus, vajaga tik prast dingātis. Žyds prosa rubli, sūly jam trejsdesmit kapeiku... Golu golā jys atdūd...”

„Āj viņ nūpierč par trejsdesmit kapeiku eistu piskari,” Bungis atņūrd.

Jys ībōž nāzi kešā.

„Nu, Genger, kas ir? — īsim!” Bungis mieteli vylkdams izsauc i pajem capuri.

„Iz kureini?” puika daždažaidom pūgom vaicoj.

„Kas tāv par dali? Tū mās poši zynōsim! Nu, Genger, Plotis, īsim!...”

Bungis, Gengers, Plotis, nūslāpumaini čyuksteidami aizīt...

Gengers ir muižys pušgryudnīka dāls, bōls, gars, lynu boltim, garim motim. Īdams jys lūgōs kai kod gribātu gar zāmi zvāltis.

Plotis ir saiminīka dāls, bryunim motim, dryumu pīri, nabiedeigom acim. Mietelā kešys tam lelyski izapyutušys. ”Tymōs jys globoj šaidus taidus papeirus i vacus kartuna lakateņus, kurus tys izlītoj kai mutis auteņus. Jam pastōveigi lela nalaimā ar bikšom, kurys arvīnu šļūk zāmī.

Vysi trejs īt iz tyvejū meženi, aiz nabogu mōjis. Meženī jī īlein bīzumā, aiz paāglom. Vysi trejs apsāstās iz nūcierstys prīdis. Gengers i Plotis izvalk nu kešom mozus kaļkeišus.

„Maņ tá vāļ ir papiroskys!” Bungis tuš i rakņojās pa kryušu kešu.

„Ā papirosys! dūd šur!”... Gengers izstīp rūku, „teirs bliedis! vakar sacāja, ka papirosu vairs naasūt...”

„Vakar? Tys beja vakar. A šudiņ maņ ir!”

Bungis soka, „nu nav vajdzeigs taupāt: mōtá maņ idává grivinīku. Var otkon īgōdōt sáv jaunus, Genger, tu maņ pyrmūdiņ caur krūgu idams atnás!”

„Bungis izvalk paceni ar papirosim. Vysi trejs aizpeipej.

„Drusku putynoj; reit bēs loba ar snīga pykim svaideišonōs?” Bungis soka i splaun pa jaunai mūdái: caur zūbim, lyupys atnirdzš, „vajag otkon sadūt „turkam” par ōdu.”

„Pārņ jau patš beji „turks!” Gengers smejās,

„Kas par pārņ! Pārņ mās vysi trejs bejom „turki”, Tagad asom „krīvi”.. Bet mani jiuš izvielejit par „generalu.”

„Dūd maņ vāļ vīnu papirosu”, Plotīs ar pylnu muti, drusku aizraudimš, runoj, „tod as táv dūšu „štimmi...”

„Ša”, Bungis, pasnādZ Plotijam vāļ vīnu papirosu, bet... tu zyni: dabōsi vāļ...”

„Gon, gon!” Plotīs drūsynoj Bungi, „kas to cyts.”

Tu bēs „generals”.

„Ak tu valns!” Bungis nūzasplaun, „tys tik bēs kautenš!..”

Breisneni vysi trejs kluš. Zyly dyumi pazaceļ par puiku golvom, pījem daždažaidus pučainus veidus, cikom viejš tūs sarausta i izgaisynoj jaunūs áglu golūtņōs.

Bungis verās, kai putinš aizvalk pamosam kōju celeni i sapņoj par reitdīnys gūdu.

„Putynoj, reit vysaidā zinī snīgs bēs meiksts...”

Plotīs splaun vairōk řaižu i savalk seji kai iz vemšonu.

„Voi tys tīsa, Bungi”, Gengers vaicoj, ar skaidu prīdái myzu drōzdams, „ka tovs tāvs tevi grybūt mōcāt par bryuveri?... Tai as dzierdieju”...

„Kū? — par bryuveri? E, lobōk narunoj!.. As patš zynu, par kū as palikšu”

„Par kū to?”

„Par muižys kungu!”

„O-ho!”

Breisneni otkon klusums.

„Kod tik školōtōjs viņ vielōk nasaūž, ka máš asom peipiejuši”, Plotīs bažojās i verās vysapkōrť.

„Vajaga tik labi izskolōť muti, sakūdāt ar zūbim skujiš — tod ni valna navar zynōť.”

„Tū jau as zynu! nikō napaleidz!”

„Vajag aizturāt dvašu, kod školōtōjs pīit tyvōk, vajag dvašu vilķť vydā”, Gengers pīzeimej.

Bungis palūka golvu, pīkrysdams Gengera dūmom.

Otkon vysi trejš kluš. Viejš lānam gaudoj pa paágļu apakšu. Ágļu golūtnis šveikš i šalc, gon tyvōk, gon tōļōk. Puikys cyts pec cyta nūsviž papirošu goluš snīgā i samyn kōjom.

„Maņ tai līkās, ka leidz kai Rubulis zvaneitu”, Gengers bažojās.

„Maņ ar,” Plotīs pīzeimej.

Bungá pareģojums izapiļdāja. Laiks ūtrā dīnā stypri atsalaidá. Gaiss pīzapiļdāja ar myglu. Storpstuņdōš puikys svaida snīga pykus iz jumta, kuri tod teidami ap sevi meikstū snīgu vālās zámī. Maitinis plaukškinoj rūkom...

Žyds beja pībraučš školys priškā i pīsiejš zyrgu pi stubura, Gengers īsvīdá pyrmīs žyda redeļōš pōri brangu snīga kluci. Ari cyti puikys izmieginōja rūku. Žyda kaulainīs Meļņš sprauslōja i raustājās viņ. Jankelš, kurs ar školōtōja kolpyuni kuknī tierģōjās, izskrāja ōrā, i rūkys plateidams soka blaut:

„Velne puike! ku jois man svidet tej snige iks mune jecike! Es pateikse skolmeistere! Vai navaret lobok patore skaitet!”

„Põtore, põtore!” Gengers smājās i sōka pa žydu mūdái pōtorus skaitāt.

Žyds, bōrdamīs, īgōja otkon školōtōja golā.

Puikys svīdā pykus svešam, malnam, pynkainam sunám pakaļ, kurs ūšņōdams, ásti gūrnu storpā īmidzš, aiztácāja pa lelceli.

Nedeļniks Rubulis zvanāja. Vysi školys bārni saskrāja klasī.

Beja pādejō stuņdá zam pušdīnom. Šei stuņdá izalyka vysim, kuri iz nōkušū snīga kauju prīcōjās, brīsmēigi garlaiceiga.

Bungis, kurs sādāja iz ūtrō sula, storp Gengeri i Plotū, izaskatāja pavysam sašļučš. Jys kotru řaizi nudrebāja, kod školōtōjs lānam, pa klasi apkōrtš staigōdams, jam tyvōjās. Daudz řaizu tys beja uzdavuma vaicōjumu atkōrtōjš: „Cik tod moksoj divi symti pīcdesmit pudu?”

Bet atbiļdis navarāja atrasť! Uzdavums beja vīgls, bet tik lab Bungis, kai ari Gengers i Plotis par veļti pi tō sovys golvys lauzāja.

„Ka tik školōtōjs mani bez pušdīņu napatur,” Gengers bādōjās, „tod nu kaujis nikō...”

Jys nūgaidāja, cikom školōtōjs pazagrízá iz pyrmzīmnikim, kur kaida maitiná, pučainā kartuna jakā, lynu boltim motim, acš īplātusá burtōja:

K-a-ka... k-a-ka.. k-i-s kis..”

Bungis šū ocumirkli izlītōja, apzagrízá, pōrzalicá par sūlu storpu i Cibinám, kurs iz trešō sūla sādāja, šveikstāja:

„Cibiņ, cik táv izīt?”

„Tyukstūša...” Cibinš napaspāja vysi skaitlá pateikt, kod školōtōjs atsagrízá i aizklīdzá:

„Cibiņ, kū tu...”

„Bu-bungis...” Cibinš sazabeidīs šļupstāja.

„Vadzi, Bungi!” skolotōjs pavylka Bungám drusku aiz ausš. Bungis aiz kauna nūsorka i pīzacālá.

„Cibinš prasāja cik maņ iznōkūt,” Bungis malōja i Cibinš nūbōlāja.

„Klusu!” skolotōjs izasaucās, „jiuš obi esit palaidni!”

Cibinš atrōdāja skolotōjam iznōkumu. Školotōjs pōrzavārá izriekinōjumu.

„Pareizi” jys pascāja, „Tivleņ nūdzās!”

Cibinš nūdzāsá riekinu, salyka rūkys iz golda i šū-tū sōka pōrdūmōt. Sirdš jam sōpāja. Školotōjs jū beja nūsaučš par palaidni...

Jys pazavārá iz krūdzinīka dālānu, kuru tāvs, mōtá i skolotōjs saucá par Luiji, a škoļnīki tū lomōja par Ļuleiti. Ļuleitš sādāja pi skolotōja golda leidza katedram, zeizļōja cukra gabaleni, myrkšynōja ar acim i šyupōja pagaļdī kōjis, kurys lepōjās jaunim šņūru zōbokim.

„Kas taidam Ļuleišam nakaitī padzeivōt!” Cibinš dūmōja, „jys ād, kō viņ tam izagryb, i jam cauru zīmu jōroksta tik skaitli. Bez tam kotram škoļnikam tys jōlik labi aiz ausš, ka Ļuleitš ir tys, mozōkīs, jaunōkīs, ar kuru ar apdūmu jōapzaīt... Ļuleišam ir tuka svōrki i bikseitis, jauni pušzōbaceni, — maņ vaci konkoreiši, salōpeitys biksis i vacys nūškībtys postolys”

Cibinš atspīdá pīri iz rūkys. Jū pōrjāmá tyspať žālums, kuru tys sajuta „školys maizi” losūt dzismi: „Cyukys gonūt Matisenám dzīdōt vys nagribājās”

Bungis tam laikam beja tūmar izriekinōjš uzdavumu. Tik kū jys pagiva tū atrōdāt, kod skolotōjs, jau trešu řaizi kešys stuņdinīkā pazaviers, ōtri izkōpá iz katedra i salyka rūkys. Bārni pīzacālá nu sūlym. Školotōjs skaitāja: „Vysys acš gaida iz Tevi.”

A Bungis skatājās pa lūgu iz pļovu. Jys parádzāja brangu kauji.

Pušdīnis ōtri tyka paāstys. Cytom ŗaizjom Bungis apādā pa div goboly galis, tik paŗ daudz maizis ryku ar lobu kōrtu svīsta i bolta pīna, — kas vylkōs vysmoz pušstuņdi. Vieļōk jys, cytim aiz mugorys, kuri puļcenī sastōjuši pi sīnys kartis studāja geografeji, grauzā sakoltušu, taukainu sīru, kas, saprūtams, samaitōja pi bīdrim vysys slōpis pec zynōtņom.

„Kur ir, — kur ir Pariža?” Cibinš prasāja i napazavārā, kod Rubulis tam Parižu rōdāja, ni iz tū pusi, a vārās kai Bungis grauzā sīru...

Šūŗaizi Bungis nūkūdā tik pōri kimūsu nu soltys putrōmu dasys, apādā, lobōk sokūt, apreja vīnu ryku maizis ar svīstu, nūslauchāja pi bikšom rūkys, aizciertā lōdāi vōku i tod izskrāja, ka nūbrakšāja viņ.

„Pagaid, pagaid!” Gengers aizklīdzā. Jys pošlaik nu butelis pīnu dzārā. Steigšus tys vāļ pīlyka buteli pi lyupom i syucā. Boltys lasis nūzalāja tam iz svōrkim.

„Nav laika!” Bungis siņçōs atsasaucās, „jōit iz karu... Āj dreizōk!”

Gondreiz jau vysi puikys beja aizasteiguši iz pļovu, kur pec vacōm školys tradicejom kotru zīmu tyka izcalts voi cītūksnis, voi snīga veirs ap kuru tod „krīvi” ar „turkim” ceinājās.

Vyspiedeigi, kuri nu školys iz tīni aizgōja, beja Gengers, Cibinš i Sapulinš.

Sapulinš beja pyrmzīmniks, mozs, mozs resneitš, ar tuklym vaigim, mozu dagunteni i lobsirdeigom acteņom.

Jys lōgā navārāja patācāt. Zōboki tam nabeja vysā pa kōjai, i Gengers ar Cibini gōja drusku par ōtri.

Tik kū Gengers, kolnā izgōjš, pamanāja, ka puikys jau beja divejūs pulkūs izaškeiruši, tys uzgavilāja, vācynōja ar capuri i dāvās par teirumu taišni iz Knipskys pļovu.

„Gengeļ, Gengeļ! pagaiti!...” Sapulīnš klīdzá, „tovi ut, tulku puti!”

„Áj-tu!...” Gengers atklīdzá.

„Tibiņ, nasklīn tu jam leidza! áj tu mýtu paltejai paleigá!”

Sapulīnš i Cibīnš gōja apleik pa lelceli iz Knipskys tyltu, iz kureini vīns pulks pošulaik atsakōpá. Obi pulki beja jau vadūņus izvīeliejuši. Kaujai vajdzāja tivleņ sōktis.

Kaujīs lauks beja pļova, caur kuru tácāja, nu reitim iz vokorim, Knipskys upeitá. Dīnavydu pusī atsarūn stōvs kolns, apaudzš ar prīdōm, zīmeļūs bierzš, reitūs šaura, dzilá līkná, stōvim, augstim krostim. Šū līkni škoļnīki saucá par „Šīpku”. Vokoru pusī apleik pļovai ar leikumu, pa teiruma molu, gōja lelceļš par Knipskys tyltu.

Kod Cibīnš ar Sapulīni nūgōja pi tylta, tod kauja tik beja sōkusās.

Salīnīku škoļnīki pa laikam kotru zīmu dalājās divejūs pulkūs: „turkūs” i „krīvūs”. Puiku guļamai ustobai pošā vydā beja ceplis, kuru syltuma vodus saturōšō sīna savīnōja ar mōjis škārsejū sīnu, caur kū mineitō ustoba beja pa pusái pōrdaleita. „Turki” beja tī, kuri gulāja ceplám dīnavydu pusī. Pi „turkim” pīdarāja pyrmzīmīnīki i naapdōvynōtōkī ūtrzīmīnīki, kuri otkon nu jauna mōcājās grōmotá skaitāt, skaitļus rakstāt i bausleibys skaitāt.

„Krīvī” pec vacōm školys tradicejom gulāja zīmeļu pusī. Pādeji beja vacōkī škoļnīki, kuri jau runōja krīviski i mōcājās viesturi.

Vysmozōkīs řaizi mīenesī storp „krīvim” i „turkim” naktš laikā izacálá korsta kauja. Par īrūčim beja dvīli, kurim golūs beja īsīti mozgi. Kam tryuka dvīlá, tys izlītōja dyuri. Vysnamīreigōkīs kokts beja tys, kur Bungis gulāja. Dažu řaizi, kod škoļnīki nikō ļauna nadūmōdami, mīreigi apzagula, kod školōtōjs, „ar lobu nakti” pasciejš, aizgōja i Rubulis, kurs beja vacōkīs i gudrōkīs škoļnīks, pi tam gūdeigys, rōmys dobys, nūpyutá lampu, — Bungis soka svīst par cepli, ūtrā pusī iz „turkim” voi niu papeira komuleišus, kurus tys pa

prišku labi krītni sakūdāja i mutī saslapynōja lai b̄ytu smogōki, voi k̄u cytu, kas „turkus” kairynōja.

„Kas tá maņ t̄us papeirus viersā svīž?” kaidis pyrmzīmniks sōk kunkstā.

„Nu Bungis! kas ta cyts!” kaidis pīzeimāja.

„Bungi, voi tu paliksi mīreigs?” bōrās Rubulis, kurs atseviški v̄ins patš sovā gultā gulāja, „nu reitā tu dabōsi otkon koktā stōvāt!”

„Kū? As?... As mīreigi guļu... Lai soka Gengers, voi as kū...” Bungis ņūrdāja, pi kam pōrsvidā par cepli myzys gobolu, kurs cepli kurynojūt nu molkys beja nūdrupš.

„Taišni par dagunu!... kas tá svīž?” kaidis pyrmzīmniks īzaklīdzā.

„Nu, Bungi? tu patš esi tys vaineigīs!” Rubulis īzasaucās, „tu, nu... gon reitā.”

„Nudi, as nikō nadoru!” Bungis, navaineigs izalykdamīs, gauda. Pa tymsu tys sagrōbstāja kaidu puikys postolu, satyna auklys ap tū i tod pa rūku golam laidā par cepli.

„Voi, tu valns! niu ir golva puš!” kaidis puisāns pušraudūt īzavaidāja.

Tá iz kaidys lōvenis pazaceļ kas bolts stōvs. Rūkā tys vācynōja dvīli ar mozgu golā. Gultys i lōvenis soka čaikstāt. Bolti stōvi nu „turku” pusis leida iz „krīvim”.

Rubulis, kurs uzmaneigi klauseidamīs, beja pušsādu gultā pīzaciels, parādzāja kauteni. Jys vylnonā deči sazatiņš, paleida zam gultys i aizardāja dvašu. Pa tymsu atskanāja sitīni, lōsti, šņuksteišona. Dažs lobs čipeiņš, kurs gultys golā beja nūlykts, tyka apgōzts. Iudinš viņ nūšlākstāja, kod kaidis nu gultys lākdams, nalaimeigā ņaizi apgōztam čipeiņam viersā izmyna. Ka mienesneica speidāja, to kautenš beja dūšeigōks i turpynōjās lobu breidi, deļtō, ka tod īnaindņiks īnaindņiku lobōk rādzāja.

Beidzūt vyss palyka otkon klusu, Rubulis izleida lānam nu gultys apakšys, apzagulōs i pateicá Dīvam, ka jys beja ar vasalū odu palicš.

Ši puiši „krīvi” i „turki” tagad ceinājās pi Knipskys.

„Turki” aizstōvāja Knipskys tyltu. Par veļti „krīvi” nu Šipkys pusis īdami viersā, mieginōja „turkus” padzeiņ par lelceli. „Krīvu” snīga pyki skrāja symtim pa gaisu, bet reši kaidis nu tīm čārā „turku” golvu. Īnainīki vāļ atsaroda par tōlu vīns nu ūtra. „Krīvi” beja Bungis izvieliejuši par „generalu”. Bungis beja patīši dūšeigs karōtōjs. Pošā pulka priekšgolā, nūzastōjš, jys arvīnu vairōk tyvōjās „turkim”.

„Turku” generals Ūzulenš beja jau dabōjš brīsmiegu spierīni par dagunu, kod Cibinš i Sapulinš pīgōja klōt. Jys turāja snīga pyku pi daguna. Iz snīga pyka tácāja ašnis.

„Paleigā, paleigā!” Ūzulenš, obus gōjiejus īraudziejš, klīdzá. „Cibiņ, Sapuliņ! Paleigā! Kū jiuš stōvit, mutis izplātuši?...”

„Tibiņ, niu tik laid valī!” Sapulinš aizklīdzá, pīzacālās, saspīdá sauvī snīga pyku i svīdá... Pyks nūkryta kaidus desmit sūļu nu Sapuliná. Cibinš pasmeignāja par Sapuliná dūšeibu. Jys vāļ ar vīnu šaubājās par vajdzeibu pīzadalāņ pi kautená.

„Deļkō?” Cibinš dūmōja, „deļkō svīst bīdram par golvu, cikom tys daboj zyli aci, voi cikom tam ašnis nu daguna sōk tácāņ?”

Jys ari pagōjušā zīmā nabeja pi kautená pīzadaliejš. Cibinš vāļ nikod nabeja ūtram sitš, nikod sajutš kaisleigys „ceiņu jiuťys”, kurys beja jō bīdrus brīsmiegi pōrjāmušys. Jys nūdrebāja: tys beja kars kū jys niupaņ rādžāja.

Bet tod jys sajuta otkon stypru āšņ grybu, kura jū dīnom, ka jau na godim mūcāja. I tod jū pōrjámá dusmys, breiniškeigys dusmys: jam vajdzāja karōņ.

Tī lūcājās jō īnainīks Bungis, kurs pyku pec pyka mátá „turkim” viersā. Pošlaik jys izvālá Sapulinám krītnu pyku par vaigu.

Sapulinš izavaidiejš. Čibinš sajuta tū kai svātu pīnōkumu, iṭ Sapulinám paleigā. Jys gōja paleigā tam, kurs tyka vojōts.

Snīga pyku rūkā turādams, Cibinš drūši tyvōjās Bungám. „Turki” breinōjās, ka bōlṷš, lānīs Cibinš iz ṛaizi tik varūneigs palicš.

„Ša tāv!” Cibinš ikunkstājās i mātá vīnu pyku pec ūtra Bungám acīs, tik Bungám, tik Bungám viṇ, nivīnam cytam.

Bungis atsakōpá sūli pec sūlá. Jō karaveiri tam leidza. „Turki” gaviļāja.

„Tibinč il mýtu jenelals!” Sapulinš brācá.

„Urrá! Cibir! Iz prišku!” „turki” klīdzá.

I Sapulinš, kurs beja skaitiejš turku kara aprokstus, izaklīdzá: „Alla—iļ—Alla!”

„Alla—iļ—Alla!” „turki” brācá, kuru dūša padarāja Bungá karaveirus baileigus.

„Generals” Bungis bāga. Bez capuris, pītveicš sorkons, elsdams i pyusdams tys nūzastōja pi „Šipkys” i klīdzá:

„Šipku” vajag aizstōvāt! Niparkū „turkim” naatdūt!”

Bet Cibinš tyvōjās bez baiļom, kluss, nūpītns, da brīsmēigi bōls, Bungám i svīdá tik Bungám viṇ, nivīnam cytam.

Bungis nūzabeida. Taida jys Cibiná vāļ nikod nabeja redziejš. Cibiná ikrytušōs acš beja atsadzeivōjušys, kuru osīs skots Bungám kai esminš sirdi grīzās. Cibinš ari beja pazaudiejš capuri. Jys stōvāja Bungám ļūti tyvu i vairs nasvīdá, nazynōdams, voi snāgt Bungám rūku i derāt mīru, voi saviļķt dyuri i sist?

Jys vāļ nabeja nivīnam siṭš.

Tá Bungis atsaspārá, savylka pīri grumbōs, saknībá lyupys i kai tigris izklupa Cibinám.

„Kū tu, pogōns, mani ar sovom ōrprōteigōm acim bīdáj... Valns! As tāv gon!” Bungis klīdzá, i Cibiná rukys saturādams, paspārá ar kōji Cibiná kōji. Cibinš nūkryta iz celim gondreiž nimos nazapretōdamīs. Bungis sagrōbá Cibini aiz apaklis i raustāja sovu

īnaindņiku kai spolvu. Beidzūt jys tū pagōzā pi zāmis, izgula ar celim iz Cibinā, tū meidāja, izrōvā jam kraklu nu bikseļtom i pīdzyna tam pylnu pavāderi ar snīgu.

„Mīru! lič mīru!” daži īzasaucā. Bet Bungis iz tūs saucīnim nazaklauseidamīs, soka Cibinām muti ar snīga pyku bārzt.

Tagad Cibinām pacīteiba beidzās. Jys īzačārā Bungām motūs.

„Ak tu, pogōns! Maņ motus plyuksi! As tāv gon parōdeišu!”

Jys sagrōbā Cibini aiz svōrkim i nu vysa spāka raustāja.

„As tāv gon, ubadzā, parōdeišu!”

Cibinā svōrkim nūtryuka pierduknā. Izdīniejušō vadmola, kuru Cibinā tāvs jau godim beja sovūs svōrkūs nosōjš i kurus mōtā sovam dielenām rudinī beja savōrstiejusā, izškeida kai papeirs.

Cibinš aizavaidāja. Bungis tū atlaidā. Cibinš pīzacālā sādu i sōka šņukstāt.

„Pazaver, kai „turku generals” raud! Bungis smājās, maklādams sovys capuris. Vyspōreigō kauja beja tam laikam mitiejusās.

„Nalaudi vit!” Sapulinš, biksis rausteidams iz Cibinā sacāja i izlyka rūku iz pazamynōtō bīdra placa, „nalaudi vit! Bungit il teils lazboinīks!”

„Kū tu, šmurguļ sacieji!... Bungis Sapulinām aizklīdzā, „lobōk nūslauki sovu dagunu!”

I Sapulinš patīσαι nūslaucāja pierduknī dagunu, parkū vysi sōka smītīs.

Daži klīdzā, ka kauju vajagūt turpynōt. Tá atskanāja zvons. Rubulis teirumā, iz akminā stōvādams, zvanāja iz stuņdom. Bungis beja vīns nu pyrmijīm, kuri aizskrāja par teirumu iz školu. Cyts pec cyta vysi aizasteidzās. Sapulinš vīneigīs vāļ palyka pi Cibinā.

„Sapuliņ, āj tu iz stuņdom! Cibinš sacāja, „as navaru... As īšu iz nabogu mōji, pi gaļdinīka apzasīldāt, rādzās, kū tod... Ar itaidim

svōrkim as školā navaru rōdātis... Ka školōtōjs pec manis prosa, to stōsti patiseibu.”

Sapulinš, it kai nagribādams, ar biedeigu sirdi bryda pa dziļu snīgu iz školu. Cibinš meklāja capuris. Tū snīgā sameideitu atradš, jys tū izpurynōja i, golvā izlicš, vylkōs lānam iz nabogu mōji.

Nabogu mōja atsarūn lelcelá molá, storp školu i Knipskys tyltu. Tei beja, tō pec ka lelōkō dalá nabogu, tī vysnaspiejeigōkī, beja nūdūti pi kaida saiminīka kūpšonā, pōrdaleita iz divejom pušom. Vīnā pusī dzeivōja pōrs nabogu. Ūtru pusi kaidš gaļdinīks beja nu pogosta nūrentiejš sáv par darbineicu.

Cibinš īgōja pi gaļdinīka. Gaļdinīks pošulaik ādá launogu.

„E—e, karaveir!.. nu laikam ōda pušu...” gaļdinīks kōpustus strebdams, pazasmāja.

Cibinš nascāja ni vōrda, atsasāda iz kaidys kastis i kōri nūzavārā, kai gaļdinīks strābá kōpustus.

„Kab as ari dabōtu kaut pōrs lizeiku...” Cibinš dūmōja i aiz kauna nūlaidá acš.

„Nu, voi tu naīsi iz školu, kū tá kūrni!” gaļdinīks bōrās.

„Navaru!” Cibinš šveikstāja, osorys saturādams, „navaru”.

„Da, deļkō to tu gōji iz draci? Tei, redzi, ir loba mōceiba... Ryba laikam ir puš.”

Cibinám nūsolušis vādars styprī sōpāja. Jam gribājās kaut kur atsagult. Saleicš jys īgōja kōktā pi ceplá i atsagula iz ievēlu skaidom. Nu ceplá izplyudá sylvums. Tō maigums Cibini apreibynōja.

„Nu, paguli, paguli!” gaļdinīks sacāja, „as radzu, ka tu esi slyms. Tik nasōč viņ miertš... Ak, tu... kas ta táv tūs svōrkus tai saplyukōja?”

Cibinš gribāja sacāt: „Bungis...”, bet jam pi ceplá palyka tik labi, labi ap sirdi, ka jys vairs navarāja dusmōtis. Jys aizmīdzá acš. Snaudinš jū pōrjāmá. Mīgainā sapynu krāslā rōdājās to Bungis, to Sapulinš. To jys rādzāja garū, laiski kustūšū Rubuli ar zvonu rūkā, to

školōtōju kurs, rūkys iz mugorys salicš, pa klasi staigōja. Vyspiedeigi jam pazarōdāja mōtá, dūmeigi pi ratená siežūt. Kačēitš tup tai pi kōjom i, kupri izmetš, ņaud, Tod mōtá nūzapyuš:

„Pazadūd tovōs mūkōs,
Tōs gryuši panasūt,
Tō Dabas Tāva rūkōs...”

Jys patš sevi rádž gultā guļūt. Mōtis nūpyutys dzierzūt, jys jutās breiniškeigi spieceigs. Jys izlāc nu gultys i satver mōtis rūku.

„Nazabādojis, māmeņ, as asmu bogots...”

Mōtá pazaver iz jū i breinojās. Jōs dielenš ir bolts, kai eņgelš, sudobrōtim svōrcenim, zeļteitom pūgom i zōbaceni tam taidi — sorkoni, nu meikstys ōdys, briljanta sprādzom.

„Cik tu esi skaists, Jākupen!” mōtá breinojās. Kačēitš pīzaslīn pi jō kōjom. Tá kaidis atver ōtri durovys. Bungis aizaelsš īskrin ustobā.”

„Atdūd munus svōrkus, ubadzá!” Bungis brāc. Cibinám palīk baiļ, ka Bungis skaistijim svōrkim nanūraun pierdukni. Jys gon zyna, ka tī nav vys Bungá, a jō pošā svōrki. Tūmar jys valk speidūšūs svōrkus nūst, atdūd tūs Bungám, kurs tūs ōtri apviļčš, izskrin ōrā, kur tū ar gaviļom puiku bors sajem.

„Bungis ir mýsu „generals”, urrā!”

Jys dzierd, ka puikys sōk karōt. Kaidis syt iz skōrda gobola, it kai iz bungom. Tod vyss palīk klusu.

Gaļdinīks sōka ievelāt. Cibinš pazamūda. Jys ōtri pīzacālā i izgōja. Snaudīnš, kurs vylkōs kaidu catūrtdali stuņdis, beja jam dadevš spāka.

Beja jau mikrieslis. Školys lūgūs mirdzāja guņš. Školys bārni mōcājās aizdavumus iz reitu.

Dabasi beja nūzaskaidrōjuši. Tik reita pusī dusāja vāļ mōkuli. Drusku sola. Cibinš nūdrebāja. Jys táčāja ōtri iz školu.

Školys siņčos Cibinš apstōja. Jam beja bailis īt klasī. Pierduknā tam beja gondreiž ka pavysam nūrauta. Kaidus smīklus jys, klasī īgōjš, sacaltu, tu Cibinš vysā labi zynōja. Mekaniski jys satvārā maizis kambara durovu klindži i atvārā durovys.

Jam gribājās āšt.

Pi durovu iz laktenis atsaroda spičkys i moza lampenā. Cibinš idádzā lampeni, aiztaisāja durovys i dabōja sovu maizis kuli. Tei beja pavysam sazarōvusā. Tymā vairōk nikō nabeja, kai sakoltusā maizis gorūza i vaca taukaina avīžu lopa, kurā māmenā pyrmūdīni beja iveikstiejusā kanepis. Pādejōs kanepis jys jau pušdīni beja apiedš.

Cibinš nūgrīzā ar vacu salīcini nu gorūzys riceni, apsāda iz kaidys kastis i, sovā susātīvā vārdamīs, sōka āšt. Bet jam lykōs, ka šōs sakoltušōs maizis kimūsi jō āšt grybu vāļ pavairōtu, ka šōs sausōs gorūzys jam atgōdynōtu eistu iedīni, — garšeigu maizi i pavolgu.

„Voi ta šys izsolkums bjš myužeigs?” Cibinš dūmōja, „voi tam nikod, nikod nabjš gola?”

Jys pazavārā iz Bungā lōdi i nūdrebāja... Kō tik tī nabeja! Tī beja škinkis, — captis i vōreits, tī beja svīsts ar boltu pīnu i pošā styureitī atsaroda skrūzeitā, tymā beja mads... Tū vysu Cibinš beja redziejš. Brīsmēigīs, kai kaida ļauna vara, pīvylka Cibini pi Bungā lōdis:

Izsolkumā tam īškys raustājās...

Tā jys idūmōja sovu eņgelā apgierbu, kuru tys sapynā beja volkōjš, i jam palyka kauns. Jys gorā rādzāja mōti, kura ād taipat sausu maizi, reši kod sasylda kōpustus, kura tūmār pacīš, kura jam beja cīži pikūdynōjusā: „Naaiztič sveša monta!!!” Jam beja kauns: jys beja gribiejš zagt...

Bet tūmār jam gribājās āšt...

Brīsmīgās, drudžainās izsolkums jū otkon pōrjāmā. Kai apmōkts jys pīzacālā, pīgōja pi Bungā lōdis i raudzāja pacālṭ vōku. Lōdā nabeja aizslāgta: vōks cālās.

Pyrmā ocumirkli, lōdī verūtīs, Cibinām beja tai ap dūšu, leidz kai kod tam vajdzātu vysu, kas lōdī nu ādamō atsarūn, apreiṭ, lai nūremdāt sovu izsolkumu. Jys gribāja jau snāgtīs pec škina, bet iz ṛaizi jymā pazacālā rībums pret vysu, vysu, kū cylvāks bōž mutī. Jys nūlōdāja dobu i jam vairs nazagribāja ašt... Kaidis sovaids sauss soldonums pīpiļdāja jō muti... Bez spāka jys atkryta iz kaidys cytys lōdis i vārās dūmeigi lampenis dryumijā lismī. Augšā, taišni pret lampeni, pi boltīm grīstīm lūcājās taidys kai dzejtenis: tōs beja smyrdūšū dyumu pakriesli. Kaidis lels dziernauklis, plaši izplāstom kōjom, čōpōja pa sīnu.

„Lopsom ir sovys olys, putnim ir sovi perekli.” Cibinš idūmōja. Mōtā šū pantu beja daudz ṛaizu lasiejusā i pi tam apzaraudōjusā. Ari jam, šīm Kristus vōrdim prōtā iejmūt, palyka syli ap sirdi. Bet raudōṭ jys vairs navarāja. Jys sajuta rībumu pret vysu. Pasaulš jū tik jaunu, kurs pec dzeivis prīcys slōpa, jau nalaikā mierdāja i vōrdzynōja.

Klasī sōka reibāt i kloudzāt. Durovys tyka atrautys. I pōrs puiku, smīdamīs i trukšņōdami, skrāja siņčōs.

„Cibinš sazatoryka. Jys gribāja aiztaisāt Bungā lōdis vōku, bet sovaids rībums jū otkon pōrjāmā. Drudžaina žuļktš jū drebynōja. Jys izstīpā rūku, bet tam tryuka spāka.

„Ak, tu pogōns!” Bungis, durovys attaisiejš, aizklīdzā, „tū jau as dūmōju! voi niu taidis ubogs bez zagšonys! Satans...”

Jys izvālā Cibinām ṛaizi par mugoru, ka nūdimdāja viņ, syta tam vāļ par vaigu i tod īspārā ar kōji. Cibinš vaideidams aizkryta aiz kaštom.

„Kas ta cyts munu jaunū nāzi nūzoga ka na Cibinš!” Bungis klīdzā i aizciertā ar lelu trūksni lōdis vōku, „tivleņ īšu pi školōtōja!”

Daži puikys i maitinis, trūksni izdzierduši, pīskrāja pi durovom.

„Kas tī?” kaida maitinā vaicōja.

„E, zaglis!” Bungis smīdamīs izasaucās i spraudās caur škoļņiku pyuli.

Par breisneni školōtōjs i Bungis īgōja kamarī, Cibinš sādāja. iz lōdis, aukiunis iz celim atspīdš, acš rūkom aizsedzš.

„Māš ar Gengeri gōjam launogā... Izražiz as radzu, Cibinš sād pi munys lōdis. Lōdá valī... Gengers var līcynōt...” Bungis syudzājās.

„Kuš, pagaid, cikom as tevi vaicōšu,” školōtōjs Bungám izsaucá, Jys pazavārā iz Cibini, kurs bōls, drudžainom acim raudzājās, kuram nūrauta pierdukná gar sōnim karōjās, i sajuta ar šū nabadzeni leidzcīteibu.

„Cibiņ, áj maņ leidza!” školōtōjs pascāja.

Cibinš lānam pīleicš i, acš nūdyurš, gōja caur puiku i maitiņu boru, školōtōjam pakaļ. Bungis vāļ pagiva īgryušt Cibinám ar dyuri sōnūs.

„Tibiņ,” Sapulinš mīleigi, žieleigā bolsā izasaucās i aizskōrá Cibinā rūku. Sapulinā acis mirdzāja osorys. Školōtōja rokstamā ustobā īgōjš, Cibinš it kai atsadzeivōja. Pučainys sīnys, gaiši apgaismōta, sylta ustoba jū apsveicá kai paradizá. Školōtōjs atsasāda pi golda i Cibini cīži izlyukōdams vaicōja:

„Soki, kō pec tu gōji pi Bungá lōdis? Tu gribieji zagť?”

Cibinš gribāja sacāt „da”, bet apzadūmōja. Jys jau beja gribiejš tik apmīrynōť sovu brīsmēigū izsolkumu.

„Nā!?...” Cibinš atsacāja.

„Kū tod?”

„Maņ gribājās āst!”

„Nu to tu gribieji zagť.”

„Patš nazynu kai tys vyss nūtyka.” Cibinš šveikstāja.

„Soki lobōk patīseibu, pīzazeistīs! Tod sūds bēs vīglōks.”

„Školōtōja kungs... as nazynu... reitā... maņ ir slykti ap sirdi.”

„Kas tāv tūs svōrkus pōrplāsá?”

„Karā pōrpleisa.”

Školōtōjs pasmeignāja.

„Kod tāv äšt gribājās, kō pec tu nagōji pi manis i nalyudzi?”

„Maņ beja kauns!” Cibinš šveikstāja.

„Kauns?... Kauns ir zagļ, a na paleiga meklāļ. Par sūdu tu stōveisi reitā vysu pecpušdīni koktā i sastdīņ soki mōtái, lai jei pyrmūdīņ atīt šur... Nu áj, as pateikšu Ilžai, lai tāv padūd äšt.

Cibinš sōka raudōļ. Bet tod jys sazajāmās, nūslauchāja osorys i izgōja klasī. Bungá i tō bīdru, nu kurim Cibinš ļūti beidōs, tī nabeja. Jys atsasāda iz sūla. Vyss, kas šudiņ beja nūticš, tam izalykōs kai sapyns. Gar ceplá styuri pōrs maitiņu pazavārā iz jū i sōka nirgōtīs. Jō bīdri vārās iz jū it kai pōrmasdami: „Zaglis!... I – zaglis!”

Jam lykōs, ka ari Kristus, kura bīldá pi sīnys beja pakōrta, iz jū vārās...

„As asmu tys lobīs gons.”

„I as asmu zaglis!” Cibinš dūmōja „maņ reitā jōstōv koktā... ir jōbāg lobōk prūjom!”

Cibinš pīzacālā i izgōja. Sapulinš gōja jam pakaļ pogolmā i žieli vaicōja: „Kul tu iti? Tibiņ kul tu iti?”

Bet Cibinš vairs nadzierdāja sova bīdra šļupstūšō saucīnā. Jys bāga...

Leidz mōjom, kur jō mōtá dzeivōja, beja kaidi seši versti pa lelceli; taišni pa teirumu i mežu celim, caur Lāskumim, četri versti kū iļ. Cibinš nūdūmōja iļ pa taisnū ceļu. Jys gōja ōtri, bet ŗaizjom jam izgōja treisys. Izsolkuma jys vairs nasajuta.

Īdams jys pōrdūmōja: „Kū sacās školōtōjs, kod dabōš zynōļ, ka Cibinš aizbiedzš? Kū sacās mōtá, kod as naktš laikā pi jōs īzarassūs?”

„Bet kur ta lai as cytur ejmu?” jys dūmōja i vārās vysapleik.
Atbiļdá beja nakts; vysapkōrť nakts.

Tod jys tÁCĀja otkon tōļōk.

Sylā nūgōjš, jys jutōs pavysam pĭkusš. Soltums ar vĭnu vairōk pĭzajāmá. Snĭgs jau čierkstāja zam jō kōjom. Jō postolys sasola kai rogs i saknĭbá jō kōju pierstus kai kneipstongys. Vāļ pōri symtu sūļu jys tÁCĀja pa meža ceļu, tod apzastōja; tōļōk jys naspāja iť.

Mĭgs... sovaids maigums jū pōrjāmá. Jys atsasāda zam kaidys áglis, sōka šņukstāt, bet tivleņ apklusa, maigums beja tik soldons... soldons...

Molkys ciertieji atroda Cibini nūsolušu...

Dīvs atdūš deveinys ņaizis vairōk

(Novelā nu bazneickunga dzeivis)

Iz Maltys upis krosta, tī, kur ņei daiļō Latgolys maita apraun sovus ōtrūs sūļus i klusōk ejmūt, nūgrymst sovā dzidrijā dvāselī, tagad vāļ stōv palākīs Snaudu cīms. Kō deļ ņys cīms nosoj Snaudys nūsaukumu nivīnam cylvākam tagad nav skaidri zynoms, tik nu paaudzis iz paaudzi teik ar nazkaidu sovaudu lapnumu stōsteits stōsts, ka ņymā cīmā ļaudņ iz kotra sūlā, pi dorba, atpyutys laikā, aiz ols glōzis, rūtaļōs tai kai snaudīņ snaudušs. Patiņi, vāļ tagad, kod cīžōk īzaskotīs ņō cīma zemnīkā, to kotrā jō kusteibā vari manāť snausņonu, a ka ņys palākīs, ar spolvu apauguņis zemnīks korstā vosorys dīnā, nūzasiedņ zam kuplō bārza voi līpys iz kaidys sylnainys kryuťņ snauž voi grauž sausu maizis gorūzu, tu jō vairs naredzi, tu jō vairs navari atņkiertņ nu palākōs kryuťņ. Snaudu cīma zemnīks tai dzili kai kaids tyukstūņu godu ūzuls ir īaudzņ zāmī, ka jō nakustynoj, nalūka nikaida auka, naprīcynoj poņsys jaukōs putynu dzīsmis. Jys dzeivoj deļtō ka jam nu ņaiz ir jōdzeivoj i pylda tik tū, kas ir vysnapīcīņamōks, bez kō navar dzeivōť. Jys, leidzeigi vacijam ūzulam, nu zāmīs mōtis syuc vīnkōrņu, vysod vīnaidu, poņu napīcīņamū bareibu. A Snaudu maitys, seviņki kod jōs atsarūn zīda laikā izaskota cytaidi, itkai skaistō Malta jōs ir atdzeivynōjusā, mozgōdama sovūs dzeivūs iudiņūs, pastōstiejusā par lūkoneibys daiļumu, tō deļ Snaudu maitinis dzeivōkys, lūkonōkys, daiļōkys. Ir strāčīs, kod itkai pazamūst Snaudu zemnīks, bet tei nav pazamūsņonōs, tei ir tik mūrgōņona. Snaudu zemnīks nav spūžōs, mīlōs saulis bārns, jys ir mieneņa dāls. Jys, ka kod atdzeivst, īsōc rādzāť, to tik naktī. Sovaidi, tymsumā jys redzeigōks i spiejeigōks.

Šys mieneša dāls sovā klusumā ir daudz lobōks, skaistōks par dažu saulis speidūšū padieli. Iz jō nikas navar turāṭ dusmys, jys nikō naaizteik, vysus boroj; jō liktini var tik nūžālōṭ, kai liktini tō ūzula, kura saknis arvīnu izrūk napateiceigi kustūni.

*

Snaudōs dzeivōja nabogs, dīvbaileigs zemnīks, vōrdā Fļorians. Jam beja sīva i divi mozi bārni. Kotru svātdiņ Fļorians bazneicā pazemeigi lyudzā Dīvu, lai Jys apzažāloj iz sova naboga kolpa i dūd lobōku, vīglōku dzeivi. Daudz Fļorians par sovu myužu beja pōrlyudzš Dīva, daudz pōrskaitiejš pōtoru i navīnu pōri sanosōjš zeīlu, a kai beja tai i palyka par nabogu, bez zyrga i pi vīnys gūtenis, kura bīži gadājās ka palyka pōrslauciņōs. Jys tam žieleigam Dīvenām uperu nažālōja; beja ŗaizis kod nāsá pa divi syvāni i, pec zynōtōju veceišu stōstim, raibū lyka iz kairō, a boltū iz lobō oltora styura. Lai gon Fļorians i agrōk beja nabogs, bet tod jys beja pŕiceigs deļtō, ka spēja sovus uperus nūdūt pošam Dīvam. Gōja laiki, ļaudš palyka grieceigōki i bazneickungs aizlidzá ar tik nateirom rūkom traipāṭ Dīva goldu; tagad vajdzāja uperus nāš bazneickunga kolpam voi kolpyunái. Taida bazneickunga reiceiba saryugtynōja ticeigūs zemnīku sirdš, bet jīm vajdzāja mirātīs ar sovu liktini. Zemnīki labi zynōja, ka jūs syvānus, teļus, zūsš, vystys saād bazneickungs Kapšukas i ka jūs maizi aprej bazneickunga Kapšukasa cyukys, bet jī tam ar nūdūmu naticāja i lobprōt par tū nikod narunōja.

Kaidu svātdiņ klauseidamīs bazneickunga Kapšukasa mōceibā Fļorians izdzierdā šūs vōrdus: — Mīlŷ bārni, naatstōjit, naaizmierstit tū vysvareigū, vysžieleigū mŷsu Dīvu, lai jys jiusu naatstumtu sūdeibys dīnā, kod jiuš krissit pi jō kōjom i lyugsit pīdūt jiusu nōveigūs grākus, kod bŷš kaukšona i zūbu grīžšona, motu raušona i osoru lišona; naaizmierstit, soku, nesit uperus, par kotru jiusu uperi Dīvs atdūš deveinys ŗaizis vairōk. „Deveinys ŗaizis

vairōk”, — kai zibiņš īsōvā Fļorianam golvā, jys Fļorianu kai apreibynōja voi pamūdynōja jū vāļ iz lelōkim mūrgim. Fļorians atsavārā iz cytim ļaudim, kai gribādams pōrzalicynōt voi ir saprotuši bazneickungu vōrdus i rādzādams, ka vairōki nu tīm snauž, nanūgaidiejs vāļ mōceibys nūbeigšonys, dāvās nu bazneicys iz sātu. Nu bazneicys leidz Fļoriana sātai beja ap divi versti. Na vīnu ņaizi Fļorians tyka dzierdiejš mōceibā, ka vajdzeigs nāšt uperus, bīt paklauseigam, kai Dīvam, tai kungam, a nikod vāļ jys nabeja dzierdiejš, ka par kotru uperi Dīvs atdūš deveinys ņaizis vairōk, deļtī itī vōrdi tagad vysu laiku skanāja jō ausīs. „Ka deveinys ņaizis”, — dūmōja Fļorians, tod tam jōtič, jo, redzi, bazneickungs jau skaidri zyna, nūteikti.

Ōtri atskriejš iz sātu, Fļorians eļsineidams izstōstāja sīvai kū beja dzierdiejš. Sīva vairs navarāja pazeit sova Fļoriana. Jys beja taidis pŕiceigs kai nikod. Jei nagribāja ticāt tam, kū stōstāja Fļorians, seviški mōtis mīleiba nagribāja ni iz vīnys dīnys atstōt sovus mozūs bierneņus bez pīna laseitis.

A Fļorians jai nadāvā paļ vōrda teikt pŕeitem, deļ jō beja skaidrs, ka gūvš ir jōuperej tam vysvareigam.

— Kū tu, muļkā, zyni, — runōja Fļorians, vīnys gūvš vītā deveinys, deveinys gūvš, voi tu saprūt. Lela bāda, ka bārni kaidu dīnu palikš bez pīna, deļtō vieļōk lai ād cik pateik. Tod mās kaidys pīcys gūvš varāsim pōrdūt, nūpierkt zyrgu, lobus rotus i šū tū deļ saimisteibys, tod mās brauksim taidā zyrgā, ka vysī skatāsīs. Nā, sīv, as, laikam, asu izlyudzš nu Dīva tū, ka jys beigōs pazamynōš tūs, kas beja tā iz šōs zāmis paaugstynōts. Vys vysaidi Fļorians raudzāja pōrlīcynōt sovu sīvu i beigōs jys tū nūrunōja, pi vokora, kod ļaudš saiš nu bazneicys, nūvāšt bazneickungam Kapšukasam pādejū gūvi. Fļorianu bādynōja tik tys, ka šūs vōrdu dziļū saturu bīt saprotuši cyti i deļtō jys tikai navarās pakōpt augšōk cytu. Fļorians navarāja sagaidāt vokora pusis, jys paļ īsōka dūsmōtis iz ļaudim: deļkō jī tai

ilgi stōv pi bazneicys i grākoj tīpaṭ pi Dīva noma. Beigōs ļaudš vys rešōk varāja rādzāṭ ejmūt pa ceļu, tod galeigi pōrstōja iṭ.

Pa Fļoriana pavielāj gūvš šudiņ pec pušdīņom natyka vasta gonūs, a īdzeita klāvā. Āšṭ tai nikō nadávā deļtō, ka tī pi vysvareigō napītryukškūt nikō; tī tei iesškūt zalta zōli. Kod gūvš tyka izdzeita nu klāva i Fļorians tai ap roгим sōka siṭ stryči, jō sīva naizcītá i raudōja kai izpārta. Izdzierduši mōtis vaimanis i bārni saskriejuši isōcá raudōṭ vysā bolsā. Rōdājās, ka apraudṭ nazkū tivejū, kas teik vasts iz nōvi. Atstōjš bārnus vīnus, Fļorians ar sīvu aizvádá pādejū gūvi iz bazneickungu Kapšukasu.

Rādzādams pa lūgu, ka zemņiks atvad gūvi i dūmōdams, ka iz viersi deļ apstaigōšonys, bazneickungs Kapšukas paklīdzá pa durovom kolpyunái aizdarāṭ vōrtus i napijimṭ, partū ka asūtá svātdīná. Kolpyuná tivleiṭ skrāja izpildāṭ bazneickunga pavieli. Jei labi zynōja, ka bazneickungs tū dora vīneigi deļtō, lai pi svātdīnis nu zemņikim izplāšṭ vairōk naudys, kō deļ, apturiejusá Fļorianu pi vōrtim, jei ni dzyna prūjom, ni laidá iškā. Beigōs izdzierdusá, ka zemņiks gūvi gryb uperāṭ Dīvam, jei aizasteidzá pi bazneickunga i teicá: — „Gareigs tāvs i muns kungs, šys zemņiks gūvi atvádá deļ upereišonys svātai bazneicai.” — O, tys ir ļūti labi, muns bārns, tod laidṭ viņ iškā, tik verīs, lai vokorā vīna ūtru napōrdur; áj, áj otrōk i sauc šūs dīvbaileigūs ļaudš Kristus vōrdá pi gaņku, as tivleņ izišu preteim. Gūvš tyka īdzeita klāvā i bazneickungs Kapšukas dīvbaileigim ļautenim, Fļorianam īdává, kai jys paskaidrōja, nu Romys tāva atsyuteitōs zeilis, a jō sīvai krystu-mūku ar Svātō Pītera kaulym iškā. Kapšukasam ilgi ar zemņikim runōṭ nazagribāja, jam beja tai kai kauns, deļtō pōrkrystiejš jūs atlaidá iz sātu.

Fļorians tagad beja skumeigs, jū mūcāja vīns: kod tōs gūvš atīš pi jō i tikai sáv navarāja pīdūt tō, parkū jys nu bazneickunga napavaicōja paskaidrōṭ, ap kaidu laiku tōs varātu gaidāṭ. I jō sīva

beja skumeiga, jei tagad skaitāja pōtorus i raudōdama skūpstāja idūtū mūku...

Bazneickungs Kapšukas jau pec dzymuma beja dūšeigs veirīts, i ticš bogotā dzeivī, jys vāļ vairs izaplātā sovā mīsā. Jys beja taidš opols i gluds. Pazemeigī zemņiki Kapšūkasu padarāja par drūsu veiru, kurs pi gadiejuma nazabeida ar sovu smogū vāzu īraut kaidam siermgalvām par mugoru. Jys beja pošūs spākūs, godus 35 vacs. Par bazneicu jys vysod skrāja skrišņūs i aridzan krateidams golvu tai, ka jō leļy moti lakstāja kai krāpis. Vyspōri bazneickungs Kapšukas izaskatāja pec labi sabarōta ierzelā. Styprō mīsa, lelō energeja prasāja darbeibys, a dorbu jam nazagribāja strōdōt, deļtō jys daudz klīdzā, stypri dzīdōja i ar sovom lelōm acim dadzyn dadzynōja kotru skaistōku sīvīti. Cīma maitys moz iz tō grīzā viereibys, deļ jōm bazneickungs ir svāts, gareigs tāvs, a vot daudz-moz gōjušys pasaulā maitys, drusceņ pamōcātys voi augstōkys ciltš maitys ļūti labi saprota tū, kaidš naizsmelāms, soldonumu olūts guļ bazneickungā Kapšukasā. Deļtō šōs dzaltoneitis pi Kapšukas lypa kai vosorys laikā pi zyrgu lypst dunduri.

Kapšukasam patyka šōs paklauseigōs, milōs vuškenis. Symtim spovedeidams jys saprota, kai gryuši jōm ir karōt ar cylvāka vōjōm jiuotom i grāku. Tūmār jys runōja glōbēt sovu navaineibu deļtō augstōkō bryugona i ka dazaītu tū zaudāt, to tik uperejūt tū tam vysvareigam. Vojōtys nu ļauna, maitinis i vacōs maitys dāvās pi gareigō tāva i uperāja sovu navaineibu tam debeškeigam bryugonam, kai tū beja mōciejš bazneickungs. Gadājās, ka bazneickungam Kapšukasam pītryuka šūs dīvbaileigūs maitiņu, a uperus tūmār vajdzāja vōkt, lai nasadusmōt dabasu tāvu, tod Kapšukas jiu dzā pōri lobu zyrgu i dāvās iz Dambovys muižu, kura atsarodōs versta attōlumā. Dambovā jū vīnmār laipni sajāmā pani Uzdанovska, kura pec ōrprōteigō veira nōvis beja vīneigō muižys īpašneica. Kō tā tik nabeja: gordi iedīni, soldoni reibynūši dzierīni,

muzyka, skaistys pučis, bogoti mebeleitys ustobys i meikstys, plotys gultys.

Jōsoka, ka Dambovys īpašneicai ļūti patyka taidis ratums, i jei nazakaurāja pīsulāt vysu vajdzeigū, lai iz sova vīntuleigōs mōjisy oltora paturāt svieteigū guni. Zibins̄ saudājās nu jūs acim i vajdzāja jīm tik sazavīnōt, lai caltūs gunšgrāks, kurs sadadzynōtu jūs i pōrvārstu par atsolušōm ūgļom.

Pec gordōm seitōm pušdīņom šys pōrš gōja gulāmā ustobā, lai tī iz meikstys gultys šei kundzā varātu vysā vysumā izuperātis gareigam tāvam voi pošam Dīvam. Pani Uzdansovska beja vāl stypra, dūšeiga sīvītá, deļtō izuperātis mīļōja bīži i ar vyslelōku grybu. Bazneicā uperus vīnmār vōcá Kapšukasa kolps, a tá jam paleiga navajdzāja, jys ar lelōkū veiksmi i lobu panōkumu pilđāja šū gryutū dorbu. Bīži gadājās, ka izupereišonōs vylkōs dīsgon ilgi i tod pani Uzdansovska jautōja Kapšukasam: „Sokot, muns kungs i pavielnīks, voi tymā pasaulī izupereišonōs bīs tikpať solda i pateikama, tikpať ilgstūša, kai iz šōs zámis viersa.

— Ticit drūši, tei bīs vāl soldōka i tyukstūšu ŗaižu ilgstūšōka, tī prīca i laimá bīs bez māra lela.

— Jā, muns kungs, tam as pilņeigi tycu, — steidzās izupereitōja, — ka jau iz šōs zámis izupereišonōs Dīva priškstōvim daudz soldōka par izupereišonūs vīnkōršim miersteigīm. Tik vālā vokorā bazneickungs Kapšukas pilņeigi apmīrynōts atsagrīzā iz sovu mōji, kur lyka kaidai jaunai kolpyunái sevi izgierbť i nūguldynōť meikstā gultā.

Tai tácāja dīna pec dīnys. Bazneickungs Kapšukas laseidams uperus arvīnu palyka vysbogotōks, a tī, kas šūs uperus dává, stōvāja iz vīna nabadzeibys leiminá. Progōja kaidi trejs mieneši, a Fļorians gūvu navarāja tikai sagaidāť. Atgōja zīma i Fļorians ar sīvu zaudāja pādejū cereibu; jī beja pōrlīcynōti, ka taidā lelā soltumā i tik dzilā snīgā gūvš pi lelōkys grybys navar atīť. Jys kryta lelā izmysumā.

Sābri nazkai sovaldi sōka skatātis iz Fļoriana, jī laikam saprota, ar kaidu nūlyuku Fļorians uperāja sovu vīneigū gūteni. Fļoriana sīva tagad kotru dīnu jū lomōja, nadává mīra.

— Sacieju, ka navajaga vást, a tu kai kaidis ītipeigīs ōzš, vást i vást, nu tagad dzeivoj kai pādejīs ubogs, — dusmeigi klīdzá sīva.

— Ka tu nabūtu atļōvusá, as jau vīns naaizvastu, — aridzan atbiļdāja Fļorians i atsvīdš ar rūku gōja dorbā.

Sovaidi gara deļ Fļoriana i jō sīvys pazarōdāja šei zīma. Atgōjušis pec tam pavasarš beja pavysam napanasams. Sābri īsoka dzeiļ gonūs gūvš, jūs bārni jau seņ ādá pīneni, a jīm ni gūvš, ni pīna; nūpierkļ nabeja par kū, vajdzāja gaidā cikam paaugš táleitá. Seviški ryugti jam beja iz sirdš, radzūt sovu „Zeimaleiti” gonūtīs pa treknōm bazneickunga Kapšukasa ganeibom.

Pōrzīdāja jaukīs pavasarš. Tam iz pādīm sekōja korsta vosora. Šymā godā vosora stōvāja dyžan korsta, tai ka ļaudš īsoka beitis, lai iz teiruma nasōktu labeiba gaisļ, deļtō jau vairōkys svātdīnis bazneicā tyka dzīdōtys dzīsmis, lai Dīvs dūd syltu, rōmu leitu. Bet deļ Fļoriana šei korstō, pa laikam baileigō, pārkiuņainō vosora beja laimis šyupelš. Tys seņ gaidamīs, pec kō tai ciži olka Fļorians i jō sīva tagad izapiļdājās. Beigōs jī sagaidāja deveinys gūvš; beigōs izapiļdājās bazneickunga Kapšukasa vōrdi: „Dīvs atdūš deveinys řaizis vairōk.” Patīši Fļoriana Dīvs iz mota izpiļdāja vysu sūleitū. Fļorians i jō saimá nu prīcys nazynōja kur skrīļ, kū darāļ. Pōtori, dzīsmis, laidara taiseišona, gūvu dzirdeišona vyss saplyudá vīnā naaptveramā kusteibā; vysī vīnmār kur skrāja, kū darāja. Fļorianam atskrāja deveinys gūvš. Šys nūtyka nōkušá kōrtā. Kaidā korstā vosorys dīnā, kod saulá stōvāja pošūs dīnvydūs i beja sasnāgusá sovys dīnys gaitys pušceļu, korstums sasnādzá vysaugstōkū leimini. Saulá tai stypri siļdāja, ka paļ Snaudu zemņiki caur sovīm bīzīm kažukim, zīmys capuřom i sovu lelū spolvu sajuta jūs īspaidu i deļtō vairōki kai kaidi bluči gulāja pakriesli kur kurs. Pateicūt korstumam

i sausam laikam šuvosor beja daudz vysaidu kustūņu: spōrni, ūdi, mosolys, myusys nadává lūpim mīra. Zyrgi leida kryumūs, voi skrāja iz mōjom. Gūvš bīži byzōja tai cīži, ka goni tōs navarāja nūganāṭ. Seviški slykti gonam beja saturāṭ iz teiruma bazneickunga Kapšukasa tuklōs gūvš, kuru kūpā ar Fļoriana gūvi beja deveini goboly. Mineitā korstā dīnā bazneickunga gūvš isōka byzōṭ. Šymā raižī pyrmō dāvās prūjom Fļoriana „Zeimalá”. Pec tōs skrāja ostoinys cytys Kapšukasa gūvš. „Zeimalá”, atcerādama sovu agrōkū saiminīku, laidās taišni pa vysim labeibys teirumim i nagonamōm pļovom iz Snaudu cīmu; cytys skrāja tai leidza. Gūvš jau beja Fļoriana sātys pogolmā, kod tūs gons atsaroda pušcelā iz Snaudom. Kod par kaidu lobu laiku eļsineidams pogolmā izavālā bazneickunga gons i gōja iz gūvim, lai dzeiṭ prūjom, jam priškā aizgōja Fļorians i jautōja: — Mīlṭš bārns, kū tu gribi darāṭ?

— Gūvš dzeiṭ prūjom, tōs ža bazneickunga, — breinōdamīs atbiļdāja gons. Rádzādams, ka gons ir nažieleigi maļdiejis, Fļorians sajūsmōts iz jū runōja: — Mīlṭš bārns, voi ta tāv tys žieieigīs radeitōjs vāļ nav atdariejs acš, to klausīs, laikam agrōk šōs gūvš beja bazneickunga, a tagad caur tō vysvareigō, vyslobōkō Dīva grybu tōs ir padareitys par munom, as i tik as asmu vīneigīs tūs saiminīks, deļtō naatļaušu šūs debeškeigūs lūpeņus atjimṭ nu lykumeigō saiminīka.

Tys vyss lūti labi, — dūmōja gons, a kai lai as bez gūvu pazarōdūs bazneickungam, jys tod nu dustom var nūsist, — deļtō ilgi vāļ puisāns nagribāja iṭ prūjom i ar osorom acīs, treisūšu bolsu vys lyudzā Fļorīanu atdūt gūvš. Tik tod, kod Fļorians sagrōbš jam aiz apaklis izgryudā nu pogolma, gons raudōdams lieni aizsūļōja iz bazneickunga mōjom. Izdzierdš taidu naporostu gadiejumu nu zemnīka izadrūsynōšonūs izastōṭ pret bazneickungu, ilgi Kapšukas navarāja savaļdāṭ sovys dustoms. Jys krītni viņ ar vāzu atkuļštāja sovu gonu, izgryudā pa durovom kaidu zemnīku, saspardāja ar

kōjom pagryustū pi zámis kolpyuni i ilgi kai aprtračš skraidāja pa vysom ustobom. Piedeigi, isvīdš kiekī vyrušā zupys pūdā kaidu vacū zōboku, jys spļaudeidamīs i ryukdams dāvās iz Snaudom. Nazaverūt iz bazneickunga sprauslōšonu, Fļorians jū sajāmā dīsgon solti i par gūvu atdūšonu nimoz nagribāja dzierdāt. Iz vysim bazneickunga draudim Fļorians atbiļdāja vīnu: — Tu patš, bazneickungs, svātā bazneicenī sacieji, ka Dīvs kotram upereitōjam atdūš deveinys ņaizis vairōk, nu kū tu vāļ nu maņš gribi, vīnys gūvš vītā žieleigīs Dīvenš maņ devš deveinys.

Rádzādams, ka šys zemņiks pōrōk jau dulls i nagrybādams, lai par šū gadiejumu zyna cyti ļaudš, Kapšukas izdūmōja cytu pajiemīni, ar kura paleidzeibu vīglōk varātu nu Fļoriana izmōnāt gūvš, deļtō jys runōja Fļorianam:

— Redzi, lobīs cylvāks, tu nagribi atdūt maņ gūvš, partū ka esi pōrlīcynōts, ka tys vyssvareigīs Dīvs, kas dzeivoj tī dabasūs, rádz kotru mýsu sūli i zyna kotru mýsu dūmu, ka tys Dīvs, soku, ir tāv tōš devš par tovu lelū uperi... Labi, tys mož i pareizi, a mož i tai, ka mās obeji nažieleigi moldomās i ar tū apkaitynojām pošu Dīvu; voi na lobōk pōrbaudāt šū Dīva grybu, tys ir napīcišams, jo tik tod tu mīreigi vareisi turāt sovā klāvā tik lelu dōvynu. Deļtō as tāv līku priškā sazaskriņ ar manim, ka jau Dīvs gribās, lai šōš gūvš býtu tovys, to jys pasyutās tāv paleigā sovus eņgeļus, a ka nā, to eņgeļus syutās maņ paleigā, tai tod tys, kas pyrmīs nūskriņ leidz pazeimōtai vītai, tys nu býš par šūs gūvu lykumeigū saiminīku.

Ilgi Fļorians navarāja izškiertē kū darāt. Jys labi zynōja, ka bazneickungs cīži spīssīs, to gūvš agri voi vieli daiš atdūt, a skrītis ar taidu dielīti beja veļteigi. Dīva paleiga tagad Fļorians ari šaubājās, ka jau Dīvs býtu jam devš, to deļkō jys pec tōm gūvim ļōvā atīt bazneickungam. Jys jau varāja bazneickungam sovu grybu pateikt ar vōrdim, voi ar dažaidom cytom zeimom, voi paņ ar spēku pīspīst sādāt mōjōš.

Beigōs jys tūmār pīkryta bazneickunga prišklykumam i runōja jam tai:

— Da, gareigs tāvs, as asmu ar mīru, bo tō vareigō gryba ir svāta, nūrōdit tik vītu i laiku. —

Atzeidams šū gadiejumu par ļūti interesantu, kū ar vyslelōku izveiksmi jys varātu pastōstāt pani Uzdanovskai, lai kūpā krītni viņ pazasmītīs, Kapšukas par skrišonōs gola punktu pasaucá Dambovys muižu. Jam tī beja vāļ i cytys dareišonys, jau dīnys kaidys četrys jys nabeja bejš Dambovā, kas seviški taidā korstā laikā izarōdājās jam par ilgu.

Fļorianam tō tik vajdzāja, ka jys jau daudz kū beja dzierdiejš par Kapšukasa i pani Uzdanovskas attīceibom, kurys varāja ļūti labi izpaleidzāt jam pi gūvu īgiušonys.

— Lai gon patōli, gareigs tāvs, — žieleigi runōja Fļorians, — laikam verstys divi bjš, a kū lai dori, as ar mīru.

— Nu tagad varom laistīs celā, kotrs breidjš ir dōrgs — teicá Kapšukas.

Izdzierdusá par skrišonōs Fļoriana sīva ar lelu ryugtumu teicá večam: — Voi tu, več, esi prūtu zaudiejjš, ar taidu dielīti skrītīs, tai voi tai gūvš bjš mjšu, ka taida ir Dīvená gryba.

— Nikō naizdareisi, sīveņ, radzams tai ir liktiņš liemš, lyudz tik Dīveni, lai paleidz, as tūmār skrišūs. —

Pec tam, kod Kapšukas, pacielš sutana styurus, pascāja — vīns, divi, trejs, jī dāvās iz Dambovys muižys pusī. Jau nu pyrmīm sūlim varāja rādzāt, ka Fļorians atpalīk, kō deļ jō sīva ļūti nūzabeida i ar osorom acīs lyudzá Dīvu. Kaidu gabaleni Fļorians tūmār bazneickungam skrāja leidza, tod īsōka vys tōļōk i tōļōk palikt īpakaļ i kod Kapšukas jau beja pi pūra kryumim, ap kurīm ar lelu leikumu jīm beja jōskrīn, Fļorians jau beja atlicš tōli īpakaļ. Rádžādams, ka par veļti jys tai stypri jem, Kapšukas aplaidá sutana styurus i lieni trukšynōja pa pūra molu. Tik Fļorians nu sovys

apvōrksnis beja pazaudiejš bazneickungu, jys ar vyslelōkū ōtrumu dāvās iz pūru.

Šys pūrs vysod beja ļūti staignojs, deļtō tymā nikas nabryda, a šūgod pateicūtis lelym sausumim tys pakolta. Pīskriejš pi pūra Fļorians nūgierbá vajdzeigōs prišk tam drābis i laidās pūrā iškā, jo par pūru leidz Dambovys muižai nabeja pylna versta. Bazneickungs vairōkys ŗaizis dzierdāja, ka pūrs ļūti staignojs, naejams, kurā augūt tik tōrpi, pi tam jys beja lobūs zōbokūs, deļtō par taisnōku aizskrišonu jam i golvā naiģōja.

Jys beja pōrlīcynōts, ka i Fļorians naleists, partū ka tī jys varātu vāļ cižōk nūzamūcāt i tymā molā vāļ upá, tai voi tai leidz tyltam jōskrīn. Kod Kapšukas pīskrāja pi Maltys upis, jys vairōkys ŗaizis atsavārā atpakaļ: Fļorians izgaisa kai nabejs. Dūmōdams ka jys ir tōli īpakaļ voi pavysam atstōjš skrišonu, bazneickungs aprōvā sūlus i pa Maltys upis krostu gōja iz tyltu. A Fļorians pūra nazabeida, jys nu mozom dīnom beja tū izstaigōjš caur-garum i zynōja kotru kryuti, kotru dūbi. I Malta jam nabeja baileiga. Kod jys beja pi Maltys, nadūmōdams pōrmōvā tū i kai jauns puisāns palākdams laidās iz Dambovys muižu, kura jau natōli kolnā speidāja...

Nūklivš muižā, Fļorians paslapyn īzalovōs pani Uzdanovskōs guļamustobā i palein zam gultys. Šymōs ustobōs nabeja nivīna cylvāka, vysī, tymā vydā i poša lelmōtá, beja kiekī aizjymti ar vysaidu gordu iediņu i dzieriņu gatavōšonu. Disgon lobu laiceni Fļorianam dazagōja kiernāt zam gultys — cikam beigōs atgōja bazneickungs Kapšukas.

Īgōjš mōjōs i naatradš saimineicys, bazneickungs nimos nanūgaidūt — bez mozōkys ceremonejis, nūgierbá sovu mieteli, sasukōja sovus lelūs motus i, slauceidams svīdrus, atkryta krāslā. Par kaidu laiceni pec tam īgōja pani Uzdanovska, kura, īraudziejusā Kapšukasu, nu prīcys voi izaklidzá:

— O, muns kungs, muns pavielnīks, kai as prīceiga, ka jiuš atgōjat pi maņš, as tai gaidieju, tai slōpu pec jiusu, as nazynōju kū darāt, as varieju paņ ikrisņ nōveigā grākā padūmojūt voi izdorūt kū ļaunu.

Runojūt šūs daudz-zeimeigūs kaisleigūs vōrdus, jei vysa dedziņ daga, jōs acš speidāja i lyupys tai kai nagribāja runōt, a taisājās iz skūpsteišonu.

— Kū lai izdori, muna lobō mōsa, ka as asmu saisteits ar tik tymsu, muļkeigu, mežūneigu dzymumu, tū viņ dzierdi, ka ti saslyma, ti nūmyra, ti otkon dzyma; jōbrauc, vysu jōzaklausa, jōzaklausa kai šys, zamis dubļu dzymums stōsta sovys naganteibys, muļkeibys. Tō vāļ moz, beigōs jōzaskrīn ar kaidu krūplá radeibu.

— Kai tū saprast, muns pavielnīks.

A zynot cik tys ir interesanti, he he, šymā vydā ļaudš tai tynsi, ka tiņ kotram munam vōrdam, lai as būtu saciejš koč pošu lelū muļkeibu; kū vairōk jīm malōsi, tū vairōk jī tiņ. Redzit, as kaidu ņaizi pateiču nu ambona, ka par kotru uperi Dīvs atmoksoj deveinys ņaizis vairōk. He, he... ūtrā dīnā vīns muļkis atvadá pādejū gūvi; vajdzeigs jau jimt, kas taidys dōvynys najimš.

— Zynoms, zynoms — smīdamīs atsasaucá pani Uzdanovska, — a tys vyss ļūti interesanti.

— Cytaidi ar šīm ļaudim navar, cytaidi jī tāv nikō nadūš, o, kaidi jī ir skūpi, nadūd, Dīvs. Tai tei gūvš pi maņš atbeja leidz rudinám i par vysu zīmu, a kai ņaizá šudiņ byzōdama, i pec tōs cytys munys gūvš aizskrīn pi tō zemņika i zynot, ka jys maņ vairs nagryb šōs gūvš atdūt... Soka, Dīvs šam atsyutiejš, he he... Cyta nikō naatlyka, kai skrītis, lai pīrōdāt, kuru eņgeli iz rūkom nášš — i jī atsagiudami smājās.

— Rádzāsim, voi nabūš naboga Fļorians sovys grieceigōs kōjis apsitš ap akminim, ka jau cik ilgi nazarōda...

— Kai tys jauki, kai tys vyss interesanti, bet tū as dūmoju, muns kungs pec taidys lelys olimpiadis saceikstis ikūstu koč kū, as tivleīļ likšu nāst, — steidzās pani Uzdanovska.

Pagaidom pagaidit, maņ likās, ka pec taidys uzvarys vajdzātu kū izuperāt tam augstijam kungam, vajdzātu škeistāt sovys sirdš, lai tōs atbreivōt nu ikdīnišķim laiceigim gryutumim, lai pīpīldāt mūsu goru svātys vieleišonōs, to tivleņ var atskriļ tys muļķeitš i pamaisāt jiusu breiniškái izupereišonai i mūsu siržu ceisteišonai, deļtō steigsimās, muns draugs.

A šūražiz izupereišonōs tyka iztraucāta agrōk laika, atsarosdamīs breiniški jaukā, pateikamā stōvūklī, bazneickungs Kapšukas palyka tai žālsirdeigs, ka nadreikstāja aizmieršt ari par sovu īnaindīku i deļtō īgōjš guļamustobā, jys teicá: — Kas zyn, kur pošulaik atsarūn mūsu naboga Fļorians, laikam siež pi sovys atspīstōs ustabenis i apraud tōs gūtenis, kuru jam narádzāt...

Kapšukas vāļ napabeidzá sovys žieleigōs runys, kai nu gultys apakšys atskanāja nūteikta atbiļdá: — As, bazneickungs, asmu tá i gūvš ir munys, partū ka as pyrmīs īskrieju muižā.

Šī vōrdi ustobā sacālá vasalu vātru: pani Uzdanovska, kai ōrprōtā, izplāstom acim īskrāja ūtrā ustobā i pušdzeiva nūkryta iz divana.

Būdams veirīš, Kapšukas, lai gon stypri sazatryuka, savaļdāja sevi. Jys palyudzá Fļorianu izleistš nu gultys apakšys i, nazaverūt iz sova skūpuma, atdává Fļorianam vysys deveinys gūvš, tik lyudzá nastōstāt nikam par šū napateikamū deļ jō gadiejumu.

D.

Draugi

Jākubs Sīksta beja pazeistams, kai tureigs saiminīks. Jō saimnīceiba, saleidzinojūt ar cytim tōspaṭ sādžys īdzeivōtōjim, beja nūstateita gondreiz̄ prīškeimeigi. Zyrgi jam beja vysod lobi. Kod gadājās Jurkai (tai saucá 60 godu vacū Vabališu Juri) satikt̄ Jākubu Sīkstu braucom sovā saļnī, tod šys Jurka ilgi nūzavārā jam pakaļ, sevī nūrunōdams: „Zirdzenš kai ogūrceiṭš”.

Bez tam Jākubs Sīksta beja ļūti dīvbejigs: iz bazneicu gōja pec īspiejis bižōk. Bet tai kai Jākubs beja vīneigs veirīṭš-strōdnīks vysā mōjī, to gadājās, ka vairōkys svātdīnis jys palyka sātā. Šaidōs ṛaizjōs Jākubs jāmá nu plaukta sovys brillis, „lelū” pōtoru grōmotu, sādās aiz golda i sōka dzīdōṭ. Cyti „sietnīki”, zynoms, vylka leidza. I ka šaidā breidī kaidis nu kaimiņū zānim najauši īzamaļdāja Sīkstu mōjōs i pi tam, sazaskatiejš ar Jākuba dālym, kaidu drusku pazasmāja, — sorgoj Dīvs! Jākubs svīdā molā kai brillis, tai i grōmotu i drōzās iz durovu pusi, kur iz vadža karināja „calainá”. Kas tōļōk nūtyka, tū var parādžāt i bez munys stōsteišonys.

Tyvōkīs Jākuba kaimiņš beja Andrivs Lōpstenš. Par šū Lōpsteni nav daudz kū runōṭ. Navar sacāt, ka jys b̄ytu kaidis palaidnis voi ļaundarš. Taipaṭ ṛaizī ar kaiminim staigōja iz bazneicu, ṛaizjom paṭ nūraudōja, klausūtīs mōceibu Zīmyssvātkūs voi Lelyjā piktdīnī. Tik drusku pavōji beja ar tū „īmesšonu”. Tá jōpīmiņ, ka Andrivs beja preciejīs jau ūtrū ṛaizi. Šei ūtrō sīva izarōdāja par dīsgon styngru saimineicu i sōka paṭ apdraudāt Andriva „personys naaizskarameibu”.

Var drūši sacāt, ka Andrivs, kai „jautrys” sadzeivis miļōtōjs, naiztryuka nivīnōs „apkiuleibōs”, „apļōveibōs” itt. Iz sātu jys,

prūtams, atgōja tik kū ka na iz vysom četrom. Bōrbola, tai saucá jō laulōtū draudzini, bez kaidys karōšonys sōka šū „spovedāṭ”. „Ak tu, maita taidis! Atīt pīzalacṣ kai zōboks. Zirdzeni vysu dīnu stōv naāduši. Pogōns taidis!” bļōvā jei nazaklauseidama, kū Andrivs tī mūrdāja, laikam, gribādams atsataisnōṭ. Beja gadīni, kod jei čārās pi skruča voi cyta leidzeiga īrūča.

Zīmyssvātkim Lōpstenš beja taidu drusku „aplaistiejš”. Bōrbola gon jam tū nagribāja ļauṭ: jei zynōja, ka, kod Andrivam izadūd sasnāgṭ sovu mierki, tod nu jō vasalu nedeli strōdnīka nabýš. Bet golu golā jai beja jōpīzakōp. Andrivam šūražis beja svareigi pīrōdiejumi: jys aizrōdāja, ka šī jau vasalu godu naasūt pamilōjuši sovu sābru, a poši pi tīm „dzerūt” tik kū ka na kotru mienesi.

Pyrmijā Svātku dīnā tivleņ pec bazneicys Lōpsteni apmeklāja Sīksta partū, ka Lōpstenš, braucūt nu bazneicys, beja saciejš iz Sīkstu: Jākub, paborōjš zyrgus, izagrīz mýsu sātā: as taidu drusku aplaistieju. Sok, kai ta par svātkim sausā?”

Iz golda pazarōdāja lela skrūzā ar putojūšu škidrumu. Bōrbola gōdōja par sīru i cytim aizkūžamīm. Kod kaimini beja labi īsyļuši, jī, storp cytu, sōka sprīšṭ par tū, voi býtu vārtš dālus izgleitōṭ tōļōk par pyrmmoceibys školu. Sīksta šū jautōjumu apskatāja nu sova redzis stōvūklā. Jys zynōja, ka kaidis nu šō tōlōkim radinīkim asūt sovu dālu jau tik tōli izškolōjš, ka, laikam, pec pōrs godim nu jō iznōkšūt bazneickungs. I pi tam tys radinīks naasūt nikaidis muižnīks, a taidis paṭ zemnīks, kai, pīm., Lōpstenš voi šys Sīksta. Ka i jīm taipāṭ pazalaimōtu, voi ta nabýtu pateikami rādžāṭ sovu dālu, kai vītejōs draudzis goreidznīku? Andrivs tam vysam pīkryta bez kaidim ībyldumim, tik pīzeimōja, ka izmōcāṭ dālu par bazneickungu vajagūt daudz leidzekļu, bet kur ta šys, vīnkōršīs zemnīcenš, tū vysu lai jemūt. Pec jō dūmom, býtu jau ļūti labi, ka dāls „izakultu” koč par pogostā skreiveri. Kas ta asūt nadzeivōṭ šūs paṭ pogosta skreiveram? Tīsōšonys nūteikūt tik kū na kotru dīnu. Voi ta mozums

„atlācūt” nu šaidom tīsōšonom? Aizīt tik agrōk iz pogostu, tod redzeišūt, kai bucenis i syvāni „grīžūtis” viņ skreivera nūlikamijā kambarī.

Kod sōka timst, jī beja tykuši tik tōli, ka nōkušā rudinī dāly kotrā zinī bjšūt jōvad iz Riezekni, lai pazamōcūt: moļ koč kas i iznōkšūt.

Atgōja vosora. Sīkstys dāls Pīterš i Lōpstená — Ontons beja pabeiguši pogosta pyrmmōceibys školu ar dīsgon lobom atzeimom. Jī nu prīcys nazynōja, kur liktis, kod beja sajāmuši taidus lelus, gludus papeirus, iz kurim stōvāja raksteits: „Свидетельство”. Vysā sādžā jī beja pyrmī, kas varāja sacāt: „Māš nūlykom eksamenu i rudinī brauksim iz Riezekni!” Ar kaidu lapnumu i pošapzini tyka izrunōti šī vōrdi! Svātdiņom Pītera ar Ontonu vairs narādzāja storp cytim sādžys zānim: īšūt šī ar taidim muļķeišim „volkōtis”.

Pa šū laiku Pītera i Ontona vacōki gōdōja par vysu, kas bjtū vajdzeigs dālym, braucūt iz Riezekni: tyka sašyuti jauni svōrki, zōboki, nūborōts kaidis syvāns itt.

Pamozam atgōja i braucamīs laiks. Vāļ vokorā Sīksta ar Lōpsteni īsmierāja rotus, apkola zyrgus i piļneigi sazogatavāja iz braukšonu.

Nōkušā reitā obi draugi, Pīterš i Ontons, šķeirōs nu mōjinīkim. Atsasveicynojūt jīm nūbyra pa kaidai osorai, bet tik kū jī īdūmōja, ka dreīži tikšūt pi capurom ar zalim lūkim i zvaigznom, tai vyss ryugtums par řaizi izgaisa kai reita rosa; jī i namanāja, kai izbraucá pa vōrtim.

Riezeknī jī īraudzāja pavysam cytu dzeivi. Nu sōkuma jī jutōs taidi kai nadrūsi. Školōtōji ari beja na taidi, kai pogostā školā, kur naskaitāja par koč kū sevišku, ka iz stuņdis školāni vīns ūtram īsvīdá ar capuri. Itá beja gluži cytaidi. Pīterš, nazynōdams školys nūteikumumu, riekinōšonys stuņdi beja mieginōjš sovam kaiminám ar kreitu iz mugorys izzeimōt nazkū zyrgam leidzeigu, bet, gluži

nagaidūt, sajuta, ka jū krota aiz ausš. Pacielš acš, jys īraudzāja školōtōji, kurs ar vīnu rūku raustāja jō ausi, a ar ūtru grōbá aiz placa i vylka iz koku.

Nu šō breiža jī palyka uzmaneigōki i ļūti ōtri pīsovynōja vysus školōtōju pīkrōpšonys pajiemiņus.

Pa školu, kai tī na gōja, a par tū dzeivūklī jī beja breivi i naatkareigi: nikas tevá naspīž pi dorba — dori, kū grybi. Sātā, kai tik atgōja nu skolys, tivleņ tāvs klōt i syutāja īborōt zyrigus voi kū cytu pastrōdōt. I mōcātīs tī vajdzāja. Tāvs, lai gon moz kū sajādzá nu taidom gudreibom, kai vīnkōršys dalis, tūmār kotru vokor izprašņōja, kas asūt aizdūts i kaidys stuņdis jau sagatavōjš. I mōtá, kai tik liksi grōmotu pi molys, tivleņ pagrīž iz tevi nu adeišonys acš i pōrmatūšā bolsā runoj: „Ai, dieleņ, kaidys tu natiklis! Kai ta tu tūs eksamenus nūliksi, ka tik moz mōcīs?”

A itá! Ni tevi kas syuta iz dorbu, ni prosa, kas aizdūts, kas jōzamōca i tam leidzeigi. Mōtá ari vairs nakaļ: „Ai, dieleņ!..” Voi ta var saleidzynōt šū dzeivi ar tū „lauku tymsumu”, „vīnkōršeibu”? Ka pateik, izáj „pastaigōt”, apzavár dažaidys lītys veikalu lūgūs, ka kaidys nāzš voi kas tam leidzeigs izarōda par dīsgon pīviļceigu — tū vari nūpierkt. Gon jau ar vacōkim tiks golā: pasceisi, ka jōpierk taidys i taidys grōmotys i cytys školānam napīcišamys lītys. Tai jī „mōcājās” vysu zīmu.

Pavasari gon tī nalaimeigi diviniki drusku saryugtynōja obus draugus, partū ka beja jōnūlik vairōki peceksameni. A kur vāļ rudinš? Pa vosorys breivdīnom var vysus pīkšmetus ŗaizis pīcys proīť cauri; kū ta dūmōt par tīm nika peceksamenim! Tai prōtōja draugi, braukdami iz vacōkijīm. Par peceksamenim jī nūlámá klusāt.

Sātā sōkumā jī izalyka na pavysam pateikami, partū ka tik ōtri navarāja aizmierš vysu tū, kū snādz „piļsātys” dzeivá. Vacōki jūs nasyutāja pi „lauku” dorbim, partū ka zynōja — „piļsātņikim” bŷtu

naveikli staigot̄ pec orkla voi it̄ sīna pļautu. Šaida vacōku pīkōpeiba draugim beja lūti nu svora: jī varāja sevi parōdāt kaiminim. Reitā jī apvyłka sovūs „formys” svōrkus i apmeklāja radinīkus i pazinis, stōsteidami tīm par školys dzeivi, par dažaidom „gudreibom”, kū tī piļsātā mōcūtis. Zemnīki tik golvys grūzāja, klausūtis draugu stōstīņus. „Vīnkōrši laucinīki” nikaidi navarāja tikt̄ gudri nu „piļsātņiku” lelyjom zynōšonom tō pec, ka draugi nazaskūpōja ar dažaidim svešvōrdim i skalim izteicīnim, kuru satura poši lōgā navarāja izpras̄t̄ i kurus školā beja dziediejuši tai tik pa ausu golym.

Rudinš beja pavysam jau tyvu, a draugim rōdājās, ka peceksamenu sagatavōšonai laika vāļ pītīkš.

Atlyka kaida nedelá leidz braukšonai iz školu. Draugi palyka namīreigōki: apzavārā vīnu-ūtru grōmotu, pacylōja tū i nūlyka atpakaļ vacijā vītā.

Pigōja braukšonys laiks. Draugi salasāja sovys lītyš, sakrōvā vazumā i braucá iz piļsātu.

Vyss b̄ytu labi, kab na tī nalaimeigī peceksameni. Tī jūs spīdā kai kaida smoga nosta.

Iz školu jī gōja klusādami. Kab nazynōtu, ka jī lely draugi, to drūši viņ padūmōtu, ka jiusu priškā divi vysnyknōki inaidnīki: ni ocu vīns iz ūtru napaceļ, nūkōruši golvys, sūļoj tik iz prišku.

Voi nu partū, ka pādejā breidī jī beja tik daudz bādōjuši i skumuši, voi laimis mōmulenā jīm izpaleidzāja, — jī beja nūlykuši tik napateikamūs peceksamenus! Kas tys beja par nagaideitu pōrsteigumu, tū zynōš, laikam, tik jī poši.

Tagad jī pavysam pōrzameja. Apziná, ka jī spiej tikt̄ golā ar peceksamenim, paļ napazaskotūt grōmotā, jymūs vāļ vairōk pastyprynōja dūmys, ka vīneigi ar apkiereibu var daudz kū panōkt̄. Deļkam ta „zubrāt̄”? Jī gōja paļ tik tōli, ka školu sāka apmeklāt̄ rešōk i rešōk. Jī reikōjās šaidi: kod vīns gōja iz školu, tod ūtrs palyka sātā i ūtraiz̄. Šū parōdeibu beja nūvārōjuši jūs kolegi i paļ sadūmōja

parunu: kod vīns nu draugim ejmūt iz školū, tod ūtrs sātā vōrejūt putru.

Pa tū laiku beja atgōjš Leljš pasaulá kars. Draugi beja dabōjuši zynōt, ka kara laikā ļūti vīgli varūt tikt par viersinīku. Bez kaidys apdūmōšonys jī traucá pec moldu laimis tāla — jī gribāja bjt par viersinīkim. Deļtō atstōja školū i izastōja kara dinastī.

Pagōja vairōki godi i draugi atgōja iz sātu kai vīnkōrši karaveiri. Izgleiteibys turpynōšonai jī beja vaci.

Tai tod Sīkstys i Lōpstená cereibys napīzapiļdāja. Jūs dāly pošī beja sabūjōjuši sovu nōkūtni.



Apaleitá

Degts kolna Apaleitá beja kai "Jaunōkū Ziņu" lopa bejušim bebrinkīšim, kuri pec izišonys — pōrzaceļšonōs vīnsātōs tān tī vīntuleibā čaknāja i skuma bez koč kaidys informacejis. Apaleitái vīnsātys napatyka partū, ka sādžu apskriņ varāja vīnā stīpīnī, a lai apstaigōtu vysys vīnsātys, — vasalys dīnys pītryuka.

"Tik pošam Belcebulam varāja īkrist prōtā tō Dīva idybynōtū kōrteibu sajaukt!" škendājās jei, "Kas navādāja vysim vīnā rīndenī dzeivōt; — sāta pi sātys, kur bez līkys skraideleišonys varāja kaidu vōrdeni pōrmeiņ, ka vajdzeiba rūnās." A vajdzeibu beja koponu koponom, taipā kai jōs boltpurņainijai kačīneitái bārnu, vysaidu jaunumu natryuka, kuri bȳtu sābrim paviestami, partū i Apaleitá cālās agri.

Izlykusá vōrātīs reitišku guļbus ar vysom myzom, tūs myzōt bȳtu apgriieceiga laika tiereišona, pa roku golam īsvīdá syvānam vāļ vakar saplāstū vyrzu i pīliejusá trauku sūmozgu dzeramijam, vādá ganeibōs pīsīņ kozu. Lūpenš gribāja dzārt i bōzá golvu tukšijā sūmozgu spanī, Apaleitá tōs vielmi ignorejūt, īsōvā tai pa kūdīm gūrnim, saceidama:

"Ak, tu, Ļucifera geimš! Tu vāļ maņ reita sūli kaveisi? Ače, pīsīšu pi ryuča — dzāņ pleisdama!"

Pa tū laiku guļbi beja jau pōrzavōriešs i sajukušs lupotu lupotōs ar myzom. Apaleitá tūs nūkōsá i taipā ar vysu pūdu svīdá iz

golda, no kura sōvās gaisā pōrbīdeitūs myusu bors. Jei vycynōja ar kōšamū lupotu i, myusom draudeidama, purpynōja:

”Šudiņ paņ aizskrišu iz Zvona kolnu pec myusmeņom i jiuš, naškeistōs bodmyrys, pamilōšu.” Tod, iliejusā mōla blūdā zylu, syukolainu ryuguli, saucā: ”Voi ilgi vāļ sussi kai taidš vacs sokōrnš!? Reitiškys gotovys, leiņ nu ceplā, as aizskrišu pi sovys kūmys Domceitis; – lela vajdzeiba ir.”

”Apaļ!” no krōsņaugsšys atskanāja borgs, vecišks bolss, jōš veirs Ontons beja styngrī vacōks godūs. ”Beidz ryukōt pa sādžu kai taida lōseica! Ka jimšu syksnu...”

”Avai, avai! – Nūbīdieji! Būtu padūmōjš, kaida skumeiga dzeivōšona maņ ar taidu sagrabiejušu makanu. Pajiemī mani opolu, zīdūšu, tagad galāj nūst kai taidš burlaks.”

”Ak, as tevi galejūt?! Colonka taida!” a nūlomōtō sīva jau beja gobolā i jūzā iz pūra pusi, kur dzeivō jōš kūma i sirdš-draudzenā Bobuļu Domicelā. Nu lelys skrišonys skustenš beja nūsleidiejš iz placim, atsagdams plōnus, polsus motus, kuri sapeiti bizeitī lākōja iz vysom pušom. Raibī lyndraki pynōš pa kōjom, partū jei tūs turāja rūkā pīpacaltus. Apaleitā zynōja, ka Domcā – tureiga atraitnā i brūkoškōš mādžā mīlōtis ar boltym blīnim, captim teirūs cyukys taukūs ci svīstā. Tū svareigū šalți nadreikstāja nūkavāt, partū jei tai i dīdzā, draudzenā skūpa nabeja – gon pamilōš.

Domceitā, kupla i ražona, stōvāja pi kvālūšys ceplā mutis i ar cepeļņika paleidzeibu cālā pannu, pylnu ar bryunim blīnim. Tī peldāja teirūs taukūs i jauki smaržōja.

Apaleitāi saskrāja slikys mutī i pakryutī izamátā taidš kai vōrgums, nu tō jei pīsāda iz beņčeiša pi golda, iz kura bryunāja vasals smaržeigu blīnu kolns.

”O-o! Tovū svātu breinumu, kūm! Kur tu taidu namani ādamō liksi? Voi guļbu stateišonys tolku taiseisi?”

”Āj nu, svōč, tovu oplomu runōšonu! Guļbus jau tūnedel īstatieju. Smejīs voi raudi, – vysi dorbi laikā jōdora.”

”Ak īstatieji? Žāl! Būtu tolkā atskriejusá. Bet, ače, muns vacīs guļstouka paņ zámī nav izarš.”

”Zámá naizorta!?” Domcá izasaucá, ņaizī izbreinōta, ņaizī ar sašutumu, jo, lai gon obys svōčīs i kūmys beja cīzi atškireigys gon pec ōrejō izskota, gon pec rakstura, tūmār draudzinis beja i vīna par ūtru kai varāja gōdōja. ”Svōč, kur to tu poša beji, smejīs voi raudi, ka jū napaskubynōji iz tik svareigu dorbu?”

”Kur beju... kur beju?! Voi maņ tik viņ tō dorba, kai par guļbu stateišonu dūmōt – tik daudz tū īšonu i skrīšonu, ka šūreit vāļ naasmu ni putrōma mutī jāmusá. Jōskrīn pi Zvona kolna Tadeuša, mož jys tū zámī maņ sastrōdōš. Muns vacīs prauls...”

”Apaļ, beidz tū munu svōtu vīnaideņ sunāt! Smejīs voi raudi, jys ir lobu ļaužu, koč i pavacs...”

”Aizstōvi, aizstōvi! Jys táv tū sovu krysdālu, tū jaunū i nīprū Jeronīmu sasvōtōja, a maņ ar taidu...”

”Nadzāņ Dīvu mežā, svōč! Smejīs voi raudi, muns spraunīs Jeronīms jau seņ duš Dīva mīrā, a tovs Ontons koč voi padūmam dar.”

”Padūmam, padūmam! Padūmus i poša prūtu dūt. Maņ ir vajdzeigs zámīs orōjs, cytaiž bez guļbom šūgod paliksim.” Apaleitá pykti nūbārā i cālās iz īšonu, tá Domceitá jū aizardāja, saceidama:

”Kū nu syrdīs? Siedi i paād ņeitiškys! Tukšā dūšā tōli natiksi, smejīs voi raudi.”

”Nā, nā, nasiedeišu, maņ jōzasteidz, jōzasteidz!” i, pīgrōbusá rīškovys ar Domceitis blīnim, izamátá nu ustobys.

Zvona kolna Tadeušs sādāja klietš priškā i lyka grōbeklám izkrytušūs zorus. Jys beja cīzi akurats cylvāks, kai jau bejušīs soldots, milāja kōrteibu vysōs lītōs i dorbus veicá laikā. Izdzierdš

īzarejom Kranci, grīzā skotu iz celā pusi i, radzūt Apaleiti šur steidzamīs, nūzasplōvā i pi sevā ryucā:

”Patš antikrysts tū spindzeli šur nas lai gūdeigam cylvākam dorbu izjauktu. Kab lyga parautu tū plōpu kuli!”

Tadeušs beja na viņ Pymū pasaulā karu i pilsūņu karu izgōjš, a i lels grōmotņiks. Jys lasāja ”Latgolas Vōrdu”, jam patyka ar gudrim ļaudim parunōt, partū vacīs soldots Apaleiti navarāja ni ocu golā īraudzāt i myužeigi ar jū streidājās.

”Lai... Lai Dīvenš tāv pa... paleidz, sābri!” jau pa gobolu jei saucā aizaelsusā.

”Ka patš kustynoj rūkys, to paleidz!” Tadeušs atbūrķša i, napacielš golvu, strōdōja tōļōk: ”Kod as pi generala Skobuleva dīnieju i Dnepru pōrpeļdieju, kod ar div...”

”Kū tu maņ myužēņ par tū generali Sobuli i par tū Niprys pōrpeļdeišonu stōsti, lobōk pazaklaus ma...”

”Apaļ!!!” Tadeušs ar lelu bardzeibu īzasaucā, tai ka jō kuplōs uzacš i garōs ūsys sazakustā. ”Kod as tevi īvuiceišu pareizi vysus čynus nūsaukt? — Jō lobdzimteiba generals Skobulevs, a na koč kaidš tī Sobulš. I tū upi, kurū karā pōrpeļdieju, nasaucā par Nīpru, a par Dnepru. A kaidys “divčīnys” tymā zāmī beja, ka...”

”Labi, labi! Tu jau esi maņ apnicš ar tōm divčōm, riučōm, ar tū sovu kara bīšōnys daudzynōšonu! Maņ gulbys nasātys, a tāv tik tys Sobulš i Dn...Nīpra golvā! Kab lyga tūs naizrunōjamūs vōrdus rautu!”

”Apaļ, Apaļ, tu na viņ svilpastā i vieja-grōbšlā esi, a i tymss cylvāks!” ar lelu nūžālu sacāja Tadeušs, ”I par kū taidu krystu Ontonam Dīvs ir izlicš?”

”Nu, Tadeuš, mīlū sābreiņ, nu tevā taidys palis nagaidieju! As pi tevā kai pi lobōkō drauga, kai pi brō-ō-lā...” i, naspādama tōļōk izrunōt, īsōka tai kai raudōt, a osoru nabeja, partū spareigi tryna acš ar kulākim, lai tōs koč izavārtūs saraudōtys.

Tadeušs beja lobs cylvāks i sīvīšu osorys jō meikstū sirdi vysod ižālynōja. Tū zynōja jō Bōrbola i Apaleitái tys nabeja nūslāpums, partū, pi sevá drusku pabūršksš, jys sacā meikstōkā bolsā:

”Nu kū mās, sābrineic, vīnaiden kai suni rejomās? Kod as pi jō lob...” tod atsagivš, ka runojūt par karu, Apaleiti vāļ vairōk saārcynōš i skumdynōš, maināja sarunu i vaicōja:

”Voi guļbys asot apstatiejuši? Eukur avīzī prezidents Kārlis Ulmanis mudynoj vysu laiceigi sāt i statāt, tod raža būsūt lobōka. Tōs gudreibys jys svešōs zámōs vuiciejīs. Lobs agronomš zalta vārts, pi tam, ka taidš ir patš pyrmīs cylvāks vaļstī...”

”Tu otkon maņ viersā ar sovom avīžu gudreibom. Lobōk kaidu idūtu deļ muna vacō, kimā tabaka ļuļki iteiņ, lai...” tod, kū īgōdōdama, sasyta plaukstīs i prīceigi īzasaucá, ”O-o! tok, tok tovu svātu breinumu! Vaidu lājīs krūga Maļvainai maitōš bārns atskriejš! Runoj, ka tū pīguliejš Meirānu Bārtuļš, nu zyni, tys izneseigīs, tys smukīs, kurs Ļukadis kōzōš iz garmaņkys spielāja. I Maļvina nav zāmī matama, — maita kai rūta, byudi kai ōbuli, tik tū tykumeni Dīvenš nūskaudš. As, kod pi sova Ontona gō...”

”Apaļ, rymstīs, vysu sovu sādžu esi pōrskolōjusá, niu pi Vaidu lājīs krūga ļaudim čerīs klōt. As tāv vaicōju par guļbu stateišonu, a tu tik dzīdi sovu dzīsni.”

”Ak, guļbys? Nu deļ tō šur i skrieju. Mož tu varātu tū zāmis ilōpu apart! Tys vacīs praulš pavysam savaidiejš.”

”Ak, Apaļ, Apaļ! Munejōš jau lein ōrā nu zāmis, a tu par aršonu tik tagad atceriejīs. Ījiugšu zyrgu i Ontona deļ tū zāmi aparšu. Lobōk bētu pi mōjis turiejusās i dorbu dariejusá, a tu tik mōki saudātīs no sātys iz sātu... E-e-eh! Partū tovā sātā vyss iz голу it. Žāl Ontona.”

”Žāl Ontona!?! Lobōk bētu pažālōjš mani, ka maņ kai pučeitái, maganenái pi sakoltuša sokōrná sōnim jōnūneikst bez prika i patikšonys. Bētu tū zyn...”

”Beistīs Dīva, Apaļ, tai runōdama! Kas tevi spīdá pi Ontona it?”

”Kas spīdā? — Vysi puisīši beja karā nūmaitōti; nagribieju vacavōs palikt.” Tod ar aukiuni pībakstiejusā Tadeušam sōnūs, škelmeigi bylda: ”Tu makans, mani nagribieji, bet, ai kai muna sirsnenā daga, tai kvālōja kai ūgleitā!..”

”Nu tu sōč sepināt, Apaļ, nabeju gon tū matiejš.”

”Kū ta varieji matāt, ka vysōs sūpratkōs tik iz Bōrbolu cielieji. Ak, muna golva!!! Kazenā bjš ryucī nūsleikusā, — pošā molā pīsieju pazadzārt. Jōzasteidz!”

”Skrīņ, skrīņ!” Tadeušs nūzasmāja pakalī: ”Tik aiz lelys steigys napaskrīņ gar Miglinikim, Akačim, Lozdu solai i cytom bebrinkišu sātom, kurōs tāv nūteikti ir naatlīkamys dareišonys.”

Tai i beja. Apaleitā skrāja nu sātys sātā, kas tai pa celām gadājās. Kod vysim beja izklīgta zinā par Maļvinys nalaimi, tyvōjās dīnys vyds i tik tod jei atcerājās sovu ryuča molā iz plykōm smīļktim pīsītū kozu. A, kod aizskrāja tī, kozys vairs nabeja. Tik satrupiejušys auklys gols pi mīta rāgōjās.

”Ļauteni mīlŷ! Vylks munu kazeni, munu pīna deviejeni aprejš! Vāļ vakar Lozdu solys Mikelš sacāja: “Apaleit, dazaver labi sovu kozu! Strodu Jākubam patš lelōkīs vucyns saplāsts.” Nu bez pavalga, ai plyku putru dzeivōsim!” Tai bādōdamōs, Apaleitā steidzās iz mōjom, lai Ontonam paviesteitu par nūtykušū nalaimi, lai izklīgtu sovu bādu.

Ontons stōvāja pogolmā pi durovu stendera, kur iz vadža karinā prōvs pokulu veikšš i ai kūka kōša paleidzeibu veja stryči. Jau pa gobolu Apaleitā saucā:

”Kū tu tī balavojīs ap to pokulu kūdali!.. Vylks kazeni aizness, tik stryča gols palicšs... As cikam, cikam... pi Domcis gō..”

”Tfū!!!” sirdeīgi nūzaspļōvā Ontons i raisāja syksnu nu jūstys vītys. ”Nu, tu sviļpástā, tu cīma slūta, tu vieja grōbšlā, par vysom ŗaizjom dabōsi!!!” i syksnu cīži kulākā sačierš, tyvōjās

satryucynōtijai sīvai. Tei kai sastyngusá stōvāja iz vītys i vycynōja rūkys, skali saukdama:

”Onton!.. Onton!.. Napacáļ rūku pret sovu laulōtū draudzini!.. As... as... ka-a-a-zeni vaicōju...” i sōka pylnā bolsā raudōt.

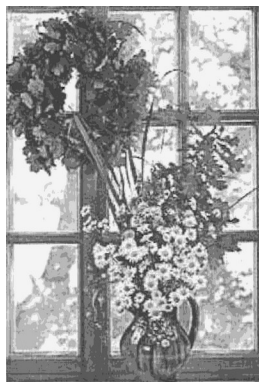
Borgam sūdam pacaltō rūka bezspieceigi nūzalaidá, a dusmys vāļ nabeja pōrgōšs, i sakaitynōtīs veirs turpynōja lomōtīs:

”Ka-a-a-zeni vaicōju!” Ontons miedājās. ”Paáj aiz klāva pakša i pazaprīcoj, kai jei tovu kōpustu rasāda dūbi nūškinusá. Ni lapenis nav palicš. Kas mýsim cytu rasādu dūš? Kū zīmā ässim? Sātys pūsteitōja, na sīva!”

Apaleitá strāči stōvāja lelā apmulsumā i nasaprasšonā, līdz beidzūt vysu apjāgusá, izplyudá gaviļōs:

”Kazená dzeiva!.. Kazená dzeiva!.. Tok, tok, tovu svātu breinumu, mýsu pīna deviejená atsarodusá!” i rūkys pret dabasim pacālusá, turpynōja, ”Paļdis Dīvenám, paļdis Pesteitōjam, paļdis Jumprovai Marijai par sorgōšonu!”

”Tu — Dīva zaimōtōja! Ka vāļ taiseisi muti, to as tevi māmu pataiseišu,” i rūka ar syksnu otkon draudeigi pazacālá...



Jōnā dīna

Vosora svināja sovu i dobys kuļminaceji, sauleitá svídá vyslelōkū lūku pi dabasu, tai aizdzeidama tymsumu nazynomūs tōlumūs. Tō vītá zīmeļu molā vysu nakti daga sorkona blōgzná, kas līcynōja, ka saulá ir tepoš aiz naradzamūs kolnu i vot vot tei otkon pazarōdās. Bebrinkīši gulāja moz i cauroju mīgu, pa valī pamastīm lūgim leida vysaidi dzeivūs radeibu sacaltī trūkšni, gavis, zīdūšōs zámis i brīstūšōs labeibys smōrds. Jī par tū cīž nasazatraucá i drūši varāja mīrynōt sevī ar dūmu, ka gulāt varās zīmā, kod sātu jumti bīj īputynōti dzilā snīgā i dorba viņ tik, cik sevi i lūpeņus apkūpt, ilgōtis pec pavasara, pōrdūmōt vosorā doramūs dorbus. Niu beja jōizbauda vyss, kū doba jīm snādzá. Par tū Leigū dīnā i tyka laseitys Jōņu zōlis Bebrupeitis leičūs, peiti vaiņuki sáv i lūpenim, izpuškōtys sātys ar ūzulu i čārmyušku zorim, greidys izklōtys ar skaļbim, kas bogoteigi auga Lozdu azarā, i kōrmi izkiupynōti ar paāgleižom. Apaleitá paņ pi sova celá rōdeitōja ar sātys vōrdu „Degtš kolns” daspraudá rikteigu čārmyuškys zoru, saceidama:

„Tok, tok! Lai vysī naškeisti gori i rogonys nasās garum munai sātai, kazenái, vepreišam...” vāļ drusceni tū lītu apdūmōjusá, bez seviškys sajiusmys dalyka: „a vys jau... a tokš jau i munam

Ontonam... Koč i vacs trupieksnis, lodarš i gulstouka, taipat ir ar kū kaidu vōrdeni pōrmeit.”

Leigū naktš tyka svynāta azara krostā pec vysim senejīm tykumim. Beja pacalta dagūša degtš buca, kurynōts gunkurš, dzarts aļtenš i āsts Jōņu sīrs. Jaunī gōja papardis zīdu meklāt, a rāitys - svistš vaiņuceņus Bebrupeitī, lai tī steigtūs orōjeņu mekliejumūs, to jau tepoš tī bryugoni nabeja atrūnami. I obys svōčis - Domceitā ar Apaleiti, beja sadūmōjušys pazabūrť. Itūražiz tei izavārā pavysam spīsta līta, nu vajdzāja koč kai dazynōť, voi Domceitāi, taidai sprišai i grunťeigai atraitnāi, vāļ ir kaida cereiba dabōť orōjenā. Apaleitā jai tū nu vysys sirdš vielāja i cyta, lobōka padūma kai augšōk mineitīs jai nabeja. Kur tu cylvāks cytaižōk precinīku rausi, ka vysy izkauti karā?

Iz reita pusi ļaudš beja tai nūzabryduši rosainijōs pļovōs, skōdeilu audžōs i lozdōjūs breinumainū, viņ ratijam atrastš lamtū, zīdu meklejūt. Vysi da pošys jūstys vītai beja slāpni, deļtō īzasōcā siļdeišonōs pi gunkuru i liekšona par tīm. Jaunīm izadávā vysai gleiši, a kod Apaleitā ar Domceiti, rūkōs sazagivušs, taisājās tū darāt, jūs celā kai malns mōkūnš vysā sovā varonumā i drūsumā nūzastōja, - nu kas ta cyts kai Tadeušs. Jys beja tai paprōvōk aļtenā baudiejš, a prōta gon vāļ nabeja izgaisynōjš:

„Apaļ, Domcā, voi asot šķīmini nūdzārušs?! Šakur zōleitī dasiestit i padūmojit - ar jiusu kuplēm, samierkušim lyndrakim da gunkura vyda natiksit. As, kod pi jō augstdzimteibys generala Skoboleva Boltkrīvejī slūžieju, tod tī Ivana Kupalys nakti div taidys gudrineicys kai jiuš gunkurī sadaga, par malnom ūgleiņom palyka, jo...” Apaleitā jū pōrtraucā pušvōrdā:

„Nu tu, Tadeuš, otkon tū sovu generalu! Leigū nakti nadūd nu sirdš izapricōť, izadoncōť. Nav labi cylvākam kū švaku vielāt, a tāv gon nudi – bȳtu lobōk vādars sasōpš voi kaida cyta lyga datykusā,

koč itymā godā vīneigijā, taidā breineigijā naktī, tu m̄ysu tá naregulātu. Nu akmiņš, solts akmiņš táv kryutīs, Tadeuš!”

Domceitá, b̄ydama pr̄oteiga i vysod taida apd̄umeiga, par sovu p̄orsteidzeibu i piešk̄u pazakļaušonu vieja golvai Apaleitái beja sazakauniejusá i r̄ová sv̄oči nu gunkura, saceidama:

„Dzīdi voi raudi, sv̄oč, áj šur malenī, vāļ nalobu голу jimsim gunkurī, itūražiz lūki kai gribi, Tadeušam taisneiba.”

„Tok, tok myužeigi i vysod maņ kaidš par kučeri izataisa, Jōņu naktī i to nadūd izaprīcōt. I par kū maņ taidš krysts jōnas?!” navar nūzamīrāt Badunu Apalá.

„Kaidš táv tī krysts, m̄oseņ, m̄aita Tekleitá viestulis cieški syuta; ir Ontons, ar kū parunōt. A maņ, dzīdi voi raudi, dazaīt nūzīdāt vīntuleibā, deļtō laikam i pazadevu tovā vieja golvā sapyustijōm gudreibom...”

„Ak, Domceit, mož tu i praudu soki, maņ grāks b̄ytu Dīvu dzeit mežā, par itū sovu spraksteišonu vāļ varu pa sp̄ornim tai dabōt, ka pamos napazarōdās,” atzyna Apaleitá.

„Šuráj, sv̄očeit, koč řaizi nu tovys mutis kū pr̄oteigu dzierdu, áj, mīlō, sazabučōsim i turāsimās kūpā kai zvōdža zūbi.” Obejis, cīži apzačārušš, dūd mutis vīna ūtrai ka nūskaņ viņ.

Krystobys

Apleikroksta lopu kai karūgu viers golvys turādams, nu sātys iz sātu dīdzá Miglinīku Oņuks, lelā bolsā klīgdams:

„Reit vysī iz pogostu! Vysī iz pogostu! Tī bīš mýsu sātu krystobys! Tai itymā papeirā stōv raksteits, ka kotrai sātai jōizdūmoj sovs vōrds kai tys Čyulejī ir jau seņ.”

Nu dīndusa izcaltī bebrinkīši tryna samīgōtōs acš, jo beja ar gaismu sīna vōlā stōjušīs i niu gribāja koč drusceni atpyutynōt rūkys i kōjis, a Oná skaļō bļaušona jūs īsvidá lelā apjukumā i nasaprasšonā. Jī niu sōcá sprīst:

„Sātu i vysu kōrmu krystobys!? Kur tys rādzāts, kur tys dzierdāts? Čyulejī tī gon vysaiž čāmojās, a voi ta mýsim býtu jōdora leidza? Tok taipoš zynom, kai kotra sāta saucama. I áj tu, ciļvieceņ, gaisynoj par veļti dīnu pošā sīna laikā, dzāņ zyrgu itū pasaulā gobolu tikpoš kai par apsmikli.”

Tai voi leidzeigi prōtuļōja vysī bebrinkīši, viņ Apaleitá tū izdzierdusá nu prīcys storōja:

„O-o, O-o! Tovu svātu breinumu – sātu krystobys! Onton, Onton! Kaidu vōrdu máš sovai sātai dūsim? As grybātu taidu smuku, pošu smukōkū - nu kai par pīmāru mýsu Tekleitis saiminīka sātai - ”Vijōleitis”, a vāļ lobōk býtu ”Rūžu lá...lá-ja...””

„Tpu-tu-va! Tovu vieja grōbšku! Mýsu sātys vītai vōrds ”Degts kolns” ir i taidys tys i palikš.”

„Napalikš, tok, tok...”” kai putrys kotlys plepināja Apaleitá „As īšu iz pogostu i nūkrysteīšu sovu sātu smukā vōrdā!”

„Dori kai zyni, viņ sātā ar sovu smukū vōrdu tu vaira natiksi. Tū lič aiz auss, cikom saiminīks tá vāļ asu as - tovs laulōts draugs.”

„A - Onton! A - Onton!” Apaleitá raudzāja runoņ osorainā bolsā, viņ veirs jai napīgrīzā nikaidys viereibys i nascāja vaira nivīna vōrda, jo beja izdūmōjš, ka itūŗaiz tik nūpītnā lītā nīparkū napīzakōpš.

Bebrinkīši izgōja celā agri, cikom vāļ turājās vāsums i gaiss beja teirs nu dunduru i cytu mūšku, lai zyrgim īšona vīglōka. Apaleitá ar sovu svōči Domceiti beja izgōjušs kōjom vāļ agrōk, cereibā, ka sābri jōs dadzeiņ i podvāsš. Tai i nūtyka. Partū pogostmōjī vysī īzaroda kūpā i nūteiktijā laikā. Tī jūs sagaidāja pogosta pisarš: jauns, smuks, labi apzaviļčš i napazeistams jauneklis ar bīzu, bryunu motu cakulu, kurs beja bogōteigi īzīsts ar smāri, ka speidā viņ. Ūsys jam beja tymsys, tūs goly saskryuvāti tik tīvi kai odotyš. Mugorā jam beja paspylgtš bindzüks i malnys „galife” biksis, kuru goly izgaisa malnūs, speideigūs hroma ōdys zōbokūs. Jys pazaklanāja pret atgōjiejim i saucá tūs par kungim i kundžom. Bebrinkīšu veiri kai sazakauniejuši burzāja rūkōs nu golvu nūjymtōs capuris, a sīvys raustāja i plucynōja sovu gūda lokotu styurus ar bōrkstim, jo tai sazapuciejušu čīnavnīku rādžāja pyrmī ŗaizi. Pi taidys „gūdōšonys” jī nabeja roduši. Vītys tyka ījymtys preteimā palelam rokstamgoldam, aiz kura cīneigā vītā sādāja patš skreiverš. Ar obom rūkom pīglaudš napaklauseigūs motus i breivōk palaidš šlipsti, jys pīzacālā i nūzakōsāja kai bolsa saitis atbreivōdams garōkai sarunai.

„Gūdōjamī bebrinkīši! Tai kai as jiusu napazeistu, to atļausit maņ nūsaukt jiusu uzvōrdus i pec tam atbiļdāsit maņ, kaidus vōrdus sovom sātom kotrys asot izavieliejuši,” īzavierš sarokstā, jys sōcá:

„Jōņš Breņčs, voi asot izdūmōjš?”

„Kū tī daudz dūmōt?! Dzeivoju vītā, kuru sauc par ”Ryučim”, tai i lai palīk.”

„Labi, tai i pīraksteišu.”

„Andrivs Miglinīks! Kaidu vōrdu dūsīm jiusu sātai?”

„Völyudzeitis” - munai mīlyjai sīvenái Jugazeitái par gūdu i biernenim taipoš”, jys smaideidams atsacāja.

„Cīži labi. Breineigs vārds. Tai i pīrakstāsim.”

„Mikelš Streičs, kaida bīš jiusu izvielā?”

„Lozdu sola”. Par itū vītu paņ nūstōsts ir sazaglobōjš. Deļtō, cīneits kungs, lyudzu īmyužynojit gon tū pogosta grōmotā!”

„Lai nūteik!”

„Tadeušs Jašs, ceru, ka jiusu sātys vārds bīš vāļ skaistōks!”

„Eukur, dzeivoju pi poša Zvonu kolna i smukōka vārda maņ naizdūmōt, taida vīnkōrši nav.”

„Pīkreitu jiusim, labi, rakstāsim ”Zvonu kolns”.”

„Domicella Kapacá, kaidu sevišku vōrdu jiuš grybātu sovai sātai?”

Domceitá sasorkusá kai bryuklīnā cīneigi izaslāja i, saglaudusá zeida lokota bōrkstš, kurys sádzá kuplōs kryutš, sacāja:

„Kai sacāt, smejīs voi raudi, as dzeivoju tō lelō peisa molā, kur vīnys pūra zōlis viņ aug, partū i sātu as grybātu saukt par ”Pūrenim”.”

„Pateikami, pateikami, jōsoka, cīneitō, jiusim ir loba gaumā.”

„Jezups Gabrāns, ar kaidu vōrdu jiuš apveļtāsīt sovu sātu?”

„Munā zāmis gobolā ir īkritš pōrzapūrōjušō meža gobols i sleikšnā nu aizaugušō azara dalis, kurā daudz bezdibenā akaču, deļtō par ”Akačim” mās i grybātu sauktīs.”

„Labi, cīži labi izdūmōts!” apstyprynōja skreiverš.

„Ontons Baduns! Ceru, ka i jiusim izdūmys nav pītryucš.”

Izdzierdusá sovu uzvōrdu, Apaleitá pīzatoryka kōjōs i kai sovu Ontonu naōšmi maklādama, saudāja ar acim iz vysu pušu. Tod, atsajāgusá, ka Ontona tá nav i jōrunoj jai pošai, sacāja:

„As asu Apoloneja Baduna. Muns vacīs taidš savaidiejš, tok, tok!”

„Nikō, nikō, nasazatraucit. Vyss b̄yṣ labi. As tycu, ka jiusu izvālātis sātys vōrds b̄yṣ vāļ skaistōks.”

Tū izdzierdusá, Apaleitá pavysam apjuka i svídá izmysušu skotu iz sova sābreiša kai paleidzeibys maklādama.

„Nu, nu drūši, cīneitō!” skubynōja rakstvedṣ.

”B...Bierztalenis!” Apaleitá kai sautiņ izsōvá.

Tá nūtyka kas pavysam nagaideits. Nadūdams rakstvežam tū apstyprynōt, pīzacālá Tadeuṣs i, jaunijam cylvākam atsavainōjṣ, sacāja Apaleitái:

„Kaidys táv tī ”Bierztalenis”, Apaļ, ka iz Degtṣ kolna nu laika gola tik áglis i prīdis viņ aug!”

„Nu to Ágláineitis voi Prīdaineitis tok, tok!” gondreiž raudōdama jei bylda: „Taida malna, našmuka vōrda as nagrybu sovai sātai. As... as, lai...nu, lai tys b̄yṣtu,” gryuši nūzapyutá Apaleitá.

„Gribi voi nagribi, vysvīns tovu sātu par Degtṣ kolnu sauķṣ, a tevi pošu par Degtṣ kolna Apaleiti. Deļtō naasi taida itīpeiga, tei ir i tova Ontona gryba, a jys kai na kai – saiminīks.”

„Kungi, kungi - bez īspaidōšonys! Máš tok dzeivojom demokratiskā vaļstī!” pi kōrteibys saucá rakstvedṣ. „Nu, pi kaida vōrdená tod paliksim, cīneitō?”

„Nu pi tō pošá Degtṣ kolna... Muns vacīs pīdraudāja, ka sātá nalaiṣṣ, a as... as...” Apaleitá sōcá raudōt, itūražiz pavysam pa eistam, jo jutōs ciži apdaleita i īgrūžōta sovā izvielī.

„Kas tod m̄ysim vāļ ir palicṣ? Ā, Ivans Goršanovs. Nu, kū asot izliemṣ jiuṣ?”

„A...as gribaṣ sovs doms saukṣ ”Malinovka”. Voi driksṣ kreviṣks vords doṣ? Ti daudz malina augṣ.”

„Dreiksṣ, dreiksṣ! Dzeivojit vasals sovā Malinovkā i esit lojals m̄ysu jaunijai vaļstái.”

„Piduṣon, as nasaprut vords ”lojals!” prasāja Ivans.

„Ā, nu tys ir pavysam vīnkōrši: labi sadzeivōt ar sābrim i mīlōt mýsu kūpejū zāmi, kai ari īvārōt mýsu vaļstš lykumus”. Ar monomu lapnumu bolsā skaidrōja pec paskota it kai ōriškeigīs, bet tūmār puisš ar prōteigu golvu iz placu.

„Paldes, paldes, godats cilveks, as visu saprast,” sacāja Goršanovs i beja prīceigs, ka vyss beja izgōjš tik labi, ka pisarš beja tik laipnys i jam nasaprūtāmū lītu izskaidrōja.

Kod bebrinkīši taisājās iz prūjomīšonu, pa sōnu durovom īgōja pogosta vacōkīs Vylcāns i runōja iz klōtasūšūs:

„Tik vīnu šaļteni uzmaneibys! Maņ jiusim kas sokams. Ir sajymts Vadūnā reikōjums, ka pi kotra celā sōkuma, kas vad iz jiusu sātom, ir jōireikoj celā rōdeitōjs ar skaidri salosamu sātys nūsaukumu, kuru šudiņ jiuš poši izavielājat. Ka kaidam pošam tys nav pa spākam, to gon vīns ūtram paleidzāsīt. Tys bātu pyrmīs. Ūtra līta ir vadūnā Kārļa Ulmaņa pavielā, i tei bātu: tyvōkijūs vaļstš svātkūs, kas bjš 11.novembrī - ”Lōčplieša dīna” i 18.novembrī - mýsu vaļstš naatkareibys proklameišonys dīna, lai pi vysu sātu bātu Latvejis vaļstš karūgi. Mýsu gōdojamijai Andriva Miglinika saimāi tū dōvynoj pogosts kai mozu pateiceibu partū, ka jys audzynoj kuplu bārnu puļceni. Tys bātu vyss, kū as gribieju jiusim paviestāt. Laimeigu ceļu, steidzītās iz sātom, zynu, ka jiusus gaida sīna vōlys, jau tai puš dīnys tá asot pavadiejuši. Braucit laimeigi!”

Tai nūzaslādzā vysnaparostōkōs krystobys, kurys bebrinkīši rādžāja pyrmū ŗaizi sovā myužā. Tykuši leidz Vaidu lājis krūgam, jī lobsirdeigi jūkōjās: „Nabātu jaunō Latvejis vaļdeiba tū krūgu izgubiejusā, to sātu vōrdus varātu ar kaidu šmakoukys glōzeiti aplaistāt. Nu a niu dazaiš taipoš ar sausu muti sīna pļovā īškā.”

„Tok, tok! Kai to, kai to... pavysam škārma dūša palykusā nu lelēm satraukumim i garōs runōšonys. A tys jauniņkīs pisareitš taidš feins jaunkundzenš gon beja...”

„Ai, Apaļ, Apaļ, kod tu sovu vāplōšonu svīssi pi molys! Lobōk pajām kruškeņi i aizteç da Bebrupeitis pec iudiná, táv kōjis nu mýsu vysu iz skrīšonys tōs vīglōkōs. Izskolōsim izkoltušōs reiklis, tai verīs i da sātys býš vīglōka tikšona,“ kai sovu izastōšonu pogostā mīra ūstā vasdams, iz siebrineicu runōja Tadeušs.

Atlykušijā sīna laikā bebrinkīšim vaira dīnysvydā nabeja da mīga. Pazaglōbuši vozyuneitī nu korstōs saulis, jī darynōja celá zeimis. Nu sirdš cansdamīs, lai kotram tei býtu poša smukōkō i originalōkō. Kurī natyka golā ar smolkijīm raksteišonys dorbbim - gōja pec paleidzeibys pi Lozdu solys Mikelá voi pi Miglinīku, kur beja vairōki škoļņiki, kas prota gleiši rakstāt. Golvonīs, ka caur jūs bejušū cīmu izalūcāja Andrupinis - Kaunatys lelceļš, kura vīns gols aizasōcá Auleji, a ūtrīs izabeidzá Riezeknī voi Pyldā. Seviški godatiergu řaizī voi taipoš atlaidōs tá ļaužu cauri braucá i gōja bez sova gola i bebrinkīšim gribājās, lai jūs skaneigī sātu vōrdi tyktu tōli daudzynōti. Deļtō nabeja žāl sovu pyuļu, dorba i laika, lai tūs ōrejīs izskots býtu kas naporosts, lai tī nabýtu leidzeigi vīns ūtram kai cōļu mōtis periejums.

Ryuču saiminīks sovu celá rōdeitōji ar sātys vōrdu darynōja vyscauri nu ūzula kūka. Stūpeni památá dabeigā izskotā, a dieleiti nūievelāja i nūpulāja, ka tys beja gluds kai lads i speidāja viņ. Ryuču maitys tō molys apdarynōja i izdaiļōja ar seiku ornamentu, kuru īdadzynōja ar sakarseitu īsmu. Ari patš nūsaukums tyka īdadzynōts. Celá rōdeitōjs izadává īspaideigs, itōs sātys tureibai i stōvūklám atbylstūšs.

Zvonu kolna Tadeušs sovu mōkslys dorbu radāja nu bārza: vyss stūpenš beja ar kūšu, bolti raibu tōsi i dieleitš atgrizts nu lelōka itō kūka gobola sleipi - tai, lai dabeigō bārza tōšš mola býtu radzama. Ari jys uzrokstu īdadzynōja i, lai vyss tys býtu vāļ īspaideigōk i garumbrauciejim lyktu pazabreinōt, dieleiša vīnā molā izveidōja taidu kai pierstu, pi kura pīstyprynōja paprōvu zvaneni,

kas vieji jauki skanāja. Kod ryupeigi apdadzynōtis stūpa gols beja irokts celā golā, Tadeušs skryuvāja ūsys i glaudāja bōrdu, apmīrynōts patš ar sevi, sovu lobū izdūmu, saceidams:

„Eukur, vysu plašū Krīveji izstaigōju, a taidu celā rōdeitōji nabeju nikur maniejš. Ir gon gudrys tys vadūnš, ka taidys sātu krystobys sariktāja.”

Miglinīku Andrivs pi taida svareiga i atbiļdeiga dorba beja paaicynōjš vysus lelōkūs bārnus. Jī kūpā izlāmá, ka stūps bjš nu nūdzeneitys prīdis ar sveču asareņu vārtineitom gaišijā kūkā, i dieleitš nu tōs pošys prīdis. Pec centeigys nūieveleišonys tys izavārā cīži smuks, ar taidom ībryunom streipeižom. Ari uzrokstu nūlāmá rakstāž kaligrafiskā rūkrokstā, kū labi pīprota dāls Bārtuļš. Sovukōrt Oņuks īrūsynōja, kab dieleiša golā, kurs veidōja paosu trejstyuri, ir jōizzeimej mozu putineni - vōlyudzeiti. Tai i izdarāja. Verūtis iz sovys kūpeigōs prācys, vysy beja apmīrynōti.

Lozdu solys Mikelš sovu celā rōdeitōji darynōja nu kļova i boltū dieleiti izrūtōja ar medzis apkolumim. Par izejis materialu nūderāja vacs, sovu laiku atkolpōjš vara kotlys, i itū atbiļdeigū dorbu īveicá vītejis kaliejs. Ari stūpenš tyka apjūzts ar kōrteigu vara steipu. Kūpā jemūt, vysy izavārā cīži smuki, partū ka sātys nūsaukuma burti beja darynōti nu tō pošā.

Tai kai Domceitái sātā veirīša rūku tryuka, to, nūpierkusá prōvu maiseni ar raibom bombonkom i pajāmusá ūlu kerzeiti, jei dāvās pi sova kūma Andriva. Miglinīki beja laipni i atsauceigi ļaudš, partū i nazakavejūt gribāja giutis pi dorba, tik otrumā navarāja aptvārtž, kū taidu varātu izgudrōž Domceitis ”Pūrenim”. Gaišō dūma īskrāja golvā Bārtulám:

„Ka pūrenī aug prīdeitis ar leikim kai izkrūpļōtim stumbrim, to taida i jōizmontoj par stūpeni, a iz vīna zora jōpīkar prīdis kūka dieleitš ar tymsi īdadzynōtu uzrokstu. Dieleiša pakōršonai labi nūderās kaidš dzeļža važu gobols.” Domceitá i vysy pōreji beja

sajiusmynōti par taidu lobu izdūmōšonu. Vysvaira prīcōjās poša dorba pasyuteitōja i Miglinīku sātys saimineicai sacāja:

„Tu, mōseņ, iz rudinā pusi gōdoj maņ dzeji deļ adiekļu. Rudinā i zīmys vokori taidi gari, a cik ta maņ pošai tūs zāču i cymdu vajag. Lobu prōtu jiusim paleidziešu. Tāv tūs pliesieju cik nagribi.”

„Lai tāv loba veseleiba i Dīva paleigs! Gon as tovu lobū sirdi mōceišu paprīcynōt, kod viņ vajag kaida atbolsta, drūši āj iz mýsu sātu! Tai ir, kai tu, Domceiņ, soki. Raizjom rūkys par eisu, lai vysus apadāt paspātu.”

Ari krīvenš Ivans sovys sātys celá rōdeitōji darynōja pec lobōkōs sirdšapzīnis i tai, lai tys napōrprūtami līcynōtu par jō lojalitati. Itū svešū vōrdeni jys gon beja damiersš, a tō nūzeimā dzeivōja jō smedziņūs kai īraksteita. Stūpeni jys izlasāja nu ūzula kūka, jo, storp latvišim dzeivōdams, zynōja, ka tys ir tautys stypruma i garys dzeivis simbols. Dieleiti jys nūkrōsōja vaļstš karūga krōsā, a sātys nūsaukumu īkrōsōja ar traknim, boltim burtim. Nazkai vālōk jam paņ izgōja napatikšonys ar kaidu aizsorgu, kurs, pōrceņteigs bȳdams, dazakasāja pi mineitō dieleiša, Ivanam pōrmasdams:

„Kū tu, maskaļ, tá vāļ par mýsu karūgu smīsīs?! As tāv pīci lati strōpis izlikšu!”

A krīvenš napazadávā i tivleiņ dāvās iz pogostu taisneibys meklāt, jo vysu beja dariejš pec lobōkōs sirdšapzīnis, grybādams bȳt lojals. Pogosta vacōkīs jū aizstōvāja, saceidams:

„Dzeivoj mīreigs partū, ka tovam celá rōdeitōjam nikaidys vainis nav. Ka kaidys gryb cālť īnaidu, āj drūši pi manā. As zynu, ka esi gūda veirs, tāv pošam dāls - aizsorgs.”

„Paldes, paldes!” Ivans pazateicā i prīceigs dāvās iz sātu, jo ir ticš pareizi saprosts.

Kod i Gabrāni sovu celá rōdeitōji beja izgatavōjuši nu kaida lela, bryuna i spurōta sokōrnā, kas godu desmitim guliejš sleikšnī, i

ar vara noglom dasytuši boltu áglis kūka dieleiti ar sātys vōrdu "Akači", Apaleitá vāļ nabeja izdūmōjusá, kai lai jei izdaiļoj sovu "Degtš kolnu".

„Ka vōrds maņ ir gvaltom daspīsts, to tō zeimi gon as taiseišu pec sova prōta, kaidu viņ gribeišu. Lai pasaulš verās i breinojās!” poša sáv sūlājās Apaleitá.

Niu jōs Ontonam sōcās gryuti laiki. Sīva jū dzonōja i komōja vīnā gobolā.

„Onton, stūpa rakč tāv navajdzās, mýsu celá golā ir pārkiuná saspertō prīdā, viņ atlykušūs zorus nūciert i golu daleidzynoņ! Tok, tok, kaidu lai tū dieli izgudroj? Mož kū leidzeigu smalys bucai voi degtš vōramijam kotlam?... Onton, voi as ar cierva kōtu runoju, tok, tok, ka tu nikō naatbiļdi... Kam maņ taidš puiša cylvāks, ka pošai vyss jōizdūmoņ i jōpadora!”

A Ontons vys vāļ beja māms kai zivš, jo drūši zynōja, lai kū jys saceitu, Apaleitá vysvīns darās pa sovam prōtam.

„Nu, kū kōrsim tymā prīdī, bucu voi kotlu?” nazalyka mīrā Apaleitá.

„Apaļ, kaidu bucu, kaidu kotlu? Voi esi pavysam prōtu izkiukōjusá, ka liksi mýsu sātu vysam pasaulám par apsmīkli?!”

„Tu patš esi nu prōta nūgōjš jau seņ, ka ni druskys nagribi padūmōt, pazaceņst, lai mýsu celá rōdeitōjš nabýtu nu tūs pādejūs. As jau vysus apskrieju, apzavieru, kas tik tī nav sataiseits, a tu nagrybi i piersta pakustynōt, siedī kai lōčš sovā mygā ar apaušim iz ocu. Dīveņ, Dīveņ, kū maņ niu īsōkt...”

Tod Apaleitá īvyļka gaisu, nadaudz nūzamīrāja i sōcá pi veira daīt nu cytys pusis: „Ontoneņ, veireņ, taidu dieleiti kai bucys sōns tu tok varātu iztaisāt, ka viņ labi pazacanstu. Vāļ mās tō obejus golus apjūztu ar steipom, as aizskrītu da Mikelá i papraseitu. Gon nu vacō medzis kotla jam tok... tok... kaida drusceitá býš palykusá i gon jys mýsim palinās dieleiti - buceni važōs īkōrtumám, lai tai smuki

šyupojās viejī...” Kod Apaleitá atsaraun nu pošys gora acim iraudzeitōs redzis gleznys, jei pamona, ka Ontons pīsauleitī snauž i nadūmoj klauseitīs. Tys jū sasyrda na pa jūkam. Jei nūzaspļau iz jō pusi i jūž pec paleiga da Tadeuša. Sābrš jai naatsoka i izpylda „pasyuteitōjis” vieļmis pec lobōkōs sirdšapzinis. Buceņveideigīs dieleitš pi nūlauptōs prīdis izaver teiri frišs. Tys dora meikstōku Apaleitis nūcītyntūtū sirdi pret sōkumā jai tik nateikamū sātys vōrdu, kurs gols golā izavārā tik smuks, ka i maināt jai tō vaira nazagribāja.

Vāļ jōpasoka, ka tod, kod pogosta vacōkīs ar skreiveri apbraucá vysys pogosta sātys, lai apzavārtu, voi Vadūná gryba ir izpiļdeita, bebrinkīšim tyka gūda pylnō pyrmō vīta vysā pogostā. Skaidrys, ka peļneits tys beja - par tik bogotu izdūmu i taidu breineigu nūformiejumu. Ari garomgōjieji, atsagrīzuši sovōs sātōs, stōstāja par celā rādzātū i vysod pīmināja cīmu ar tīm smukijīm sātu vōrdim. Taidys runys sazaklausiejusá, Apaleitá sasyta rūkys i prīceiga saucá:

„O-o! Tok, tok tovu svātu breinumu! Máš, bebrinkīši, vysus apdzynuši! I tys vyss nūtičš, pazateicūt sātu krystobom, ar kurom icik klopotu, icik klopotu pīdzeivōts...”

Smädá

I

Dzieržu: duņ zámá, duņ gaiss, dūņ vyss plašis pasaulš.

Navaru i navaru saprast; nu kō, kai i kur.

Tá sajem kaidš mani pi placa i sapurynoj.

— Celis, dāls! — pazeistu mōtis bolsu. — Tāvs jau kaļ.

Aptveru: tei ir bejusá lokta, kas ducynōjusá zámi i gaisu, cikom as gulieju.

Tryukstūs kōjōs. Ka tāvs jau kaļ — jōit i maņ iz smādi. Zynu: iz slīkšná tī sād, vacis Bokāns i stōsta jūkus. Pastaru Jōneitš pyuš pliešys i syt ar lelū vasari, cikom tāvs grūza dzeļzi iz loktys i piskandynoj ar mozū. Jukst dzierkstš iz vysom pušom kai myrdzūšōs zvaigznis i duņ zámá, gaiss i vysa apkōrtná plašō leidz paļ mežam i kaimiņu cīmam.

Apmierceju pierstus mozgojamā bļūdā, mudri pōrskrīnu ar ručīniku par seju, īgryužu kōjis kūka tupļōs, izmaucu tāva capuri golvā i asmu jau pogolmā, aiz vōrtim i smādi.

Kai to!

Vacis Bokāns jau bōrdu viņ glauda, gaideidams mani.

— Lobreit, lobreit, puis! — jys sajem munu rūku sovā plotijā sauvī, sirsneigi paspiž i pakrota. Siestis, maņ ir vīna pōsoka, kū tāv pastōstāt.

Atsasāstu jam blokam iz slīkšná i smaideidams gaidu, cikom Bokānu tāvs pībōzš peipi i aizkurnōš.

— Dzierdieju, — tod jys soka, — vakar tu sviļpōji dōrzā.

— Sviļpōju, — atsazeistu.

— Voi tu navari vāļ maņ pasviļpōt tū dzīsmi.

Jiutu, ka vaigi sōk tveikt, palik korsts. Tei nabeja loba dzīsmá, kŭ as vakar sviļpōju.

— Nu, nu, — skubynoj Bokānu tāvs.

— Navaru... pīzamiersusá,— nūdūrdams golvu, nūryucu zam sevš.

Nav lela nalaimá, — nūsoka Bokānu tāvs. — A kas ža tāv tū īmōcāja? Mož nu tō as vareišu dziedāt.

Līgšonōs naleidzās, Bokānu tāvs taipať dabōš zynōť, ka na nu manš, to nu Pastaru Jōneiša, kas beja klōt, kod as tū mōciejūs. I as pasoku:

— Leiču Jōņš.

— Tai, tai, — Bokānu tāvs otkon nūsoka. — Tam Jōnám as parōdeišu. A niu — tū pōsoku.

Jys nūglaudá bōrdu i sōc.

— Redzi, pōsoka ir pavysam eisa. Pirms tevš i Leiču Jōná vīns taipať sviļpōjš slyktys dzīsmis i tū pošu vokor pakōruši.

As navaru nūzaturāt, maņ pasprukst smikly.

— Nazasmej vys, — soka Bokānu tāvs. — Pogostā sād, borga tīsa, i kuru tik palaidni daboj nogūs, tū tivleņ pi stūpa. Redzi, bŷtu pasauli vairōk taidu griecinīku, tīsaī pylņys rŷkys dorba, tod jau vāļ, vāļ. Aizmierstu. A niu — tai tik klauš, kurs kŭ nūdariejš. As nu gon nastōsteišu nivīnam, tik vairōk nasviļpoj. lai kaidš cyts nanūzaklausa.

— To jau i Pastaru Jōneiti pakōrš, — as īzaminu.

— Par kŭ Jōneiti?

— Jys ar mōk.

Bokānu tāvs pazaver pliešu pyutieji i nŷkrota golvu.

— Stryčš naizturās.

Pastaru Jōneitš ir lels, pleceigs i garōks vāļ par tāvu. Kod jys syt iz loktys ar lelŷ vasari, gaisš zvidz viņ vysapleik.

— Naizturās, atkōrtoj Bokānu tāvs. — Tik cytraiz vairs nasviļpoj, tod jau vyss b̄yš labi.

Jys apklost. As pōrdūmoju jō vōrdus i klusi sevī sūlūs jam paklausāt.

Tāvs izvalk nu āzis boltu dzeļzi, lik tū iz loktys. Pastaru Jōneitš tver lelū vasari, tāvs pīskandynoj ar mozū i duņ otkon zámá, duņ gaiss, duņ vyss pasaulš plašis.

*

Bokānu tāvs nav vāļ izdūmōjš jaunu pōsoku, kod jau Žagatená ir klōt. Nu sātys sātá īdama i vysur apzaprasedama, kas jaunōks, jei vysod īzagriž smādī.

Ā, vasala, Žagaten! — sauc Bokāns, pīzacaldams kōjōs i snīgdams jai rūku. — Esi dzierdiejusá jaunōkū nūtykumu ar Sylāunīku Bierī?

Žagatená tik kū Sylāunīkūs ir bejusá i tī nikō par bieri nav stōstiejuši.

— Nā, nazynu, brōleiņ, pastōsti!

— Atsasiestš, pastōsteišu.

— Nā, nasiedeišu. Nav laika. Brūkoškys izlyktys vōrāt.

— Nu, to nikō. Stōvūt as navaru stōstāt — vacīs Bokāns nūglaudá bōrdu i atsasāda.

Strāči pasmaidiejusá, pīzatupst ari Žagatená iz sliķšná.

— Bet stōsti mudri. Beistūs, ka putra naizkyuš.

— Naizkyusās, Žagaten. Pavysam eiss stōsts šūraiz. Sylāunīku Bierš naktī gulādams apzagrīzš iz ūtrim sōnim.

Vacīs Bokāns glaudá bōrdu i tai kai smaidā tymā.

— I tys ir vyss?

— Vyss, Žagaten.

— Kas ža tī sovaids? — Žagatená jiutōs vylusās.

— Daudz kas, daudz kas, Žagaten. Zyrgi nazagrīž iz ūtrō sōna naktī. Kai likās, tai pōrguļ. A ka jau tys ir nūticš — to tei ir slykta zeimá.

— Tu dūmoj?

— Cik dūmoju, tik nadūmoju. Edzi, kai Opolūs Viktoram beja izgōjš.

— Kuram Viktoram? — i Žagatená atraun skustená molu nu auss, lai lobōk varātu dzierdāt i pīzaraun tyvōk vacijam Bokānam.

Tik kū jei ir sazagatavōjusá klausātīs, jau atskaņ taida sovaida šņōkšona, kai vasals bors lapsiņu laistūs viersá.

Žagatená zyna, kū nūzeimoj taida šņōkšona: kaļvš valk ōrā nu āzis sakarsātū dzeļzi, nu kura zvaigznis viņ bierst. Bet tikleidz tū izlyka iz loktys i izsyta ar vasari, — iz vysom pušom skrīn taidys dzierkstš, ka bailá. Vīnražiz nu tōm jai lyndrakūs jau beja izdedzš caurums. Paļdis, ūtra jei vairs nagryb.

I Žagatená aizmierst Opolūs Viktori, tryukstās kōjōs i matās bāgļ. Cik spāka i veiksmis, jei aizskrīn leidz ūļneicys ūtrai pusái i tī apzastōj, atsaver atpakaļ i nūzasplaun trejs řaizis:

— Tfu, tfu, tfu! Kai nūzabeidu!

Bokāns palyka sādādams tīpaļ iz sliķšná, aizlyka tik rūku acim prišká. Kod dzierkstš ir rymušys, jys sauc,

— Žagaten, kur ža tu? Áj šur, par Opolūs Viktori jōpastōsta.

Žagatená tak atpakaļ.

— Nazynu taida Viktora, — jei soka atsagrīzusá. — Nu kureinis to Jys beja.

— Nu Ōrneicānim, Žagaten. Tī jam lela zámá pīdar. Kas vušku, gūvu, kas zyrgu! Nasaskaiteisi, kod izlaiž ganeibá. Vuškys cītu i meikstu spolvu, gūvš sorkonys i raibys, Zyrgi jōjamī i braucamī...

Tá Žagatená pamona, ka vacīs Bokāns ceļ rūku acim prišká, i tymā paļ strāčī ari padzierd pazeistamū šņōkšonu. Kaļvš valk otkon dzeļzi nu āzis, boltu kai snīgs i myrdzūšū kai zvaigzni.

— Pogōns, izdadzynōš vāļ! — Žagatená izasaucá. Ni eistyn zylē, ni palākī lyndraki nūpleivynoĵ viņ i jei jau atsaroda ūļneicys ūtrijā pusī.

Vacīs Bokāns tik glauž bōrdu i pōrdūmoĵ, kū stōstāt tōļōk. Jys paļ pīmīdz ar aci tāvam, tys saprūt i pīkrysdams pamōĵ ar golvu.

Kod Žagatená atsagrīž atpakaļ, Bokāns izalyka, ka ir aizmiersš tū vītu, kurā apzastōjš.

— Pi zyrgim, brōleiļ, — atmiņ Žagatená, — stōsti dreizōk.

— Ak da, pi zyrgim. Tivleņ tivleņ, jau bēs i gols, i Bokāns turpynōja. — Brangi i dōrgi zyrgi cylvākam beja. I kū dūmoĵ. Vīnā naktī kaidš Orlys ciltš skrieĵiejs — zyrgs kai biļdá, skaists, slaidu koklu salīktu ritinī...

— Šššš! — pieški sōk šņōkļ dzeļzš, izvyļkts nu āzis, i Žagatená kai lūdā aizasaun paceļu.

Kod atsagrīž otkon, jai vajag izklausāt par Orlys ciltš zyrgim vysu, kū Bokāns zyna, divražiz vajag vāļ bāgļ nu spindzūšōm dzierkstš lapsiņom i tik tod dabōja zynōļ, ka vīnā naktī Opolūs Viktoram taidš skaists zyrgs taipaļ apzagrīzš iz ūtrim sōnim, a pec tam zyrgi vairs Viktoram nagōĵuši pa rūkai, cyts pec cyta nūsprōĵuši.

— Žāl, žal cylvāka. — Žagatená nūzapyuš.

— A niu skrīšu gon iz sātu, ka tik tei putra vāļ nabēytu izkyusieĵusá.

Tymā paļ dīnā jau vyss cīms zyna, ka Sylauņikim Bierš naktī apzagrīzīs iz ūtrim sōnim, ka tei navar bēļ loba zeimá i ka Opolūs Viktoram Ūrneicānūs nazkod nu tō nūzabeigūši vysī zyrgi.

*

Smādá ir vīta, kurā Bokānu tāvs dzeivoĵ vairōk kai sovā sātā. Jys tai pīradš pi pliešu šņōkšonys, pi loktys duneišonys, ka navar vairs iztikļ bez tō.

Nazkod jys patš bejš kaļvs, a tagad atdevš smādi munam tāvam.

Nu reita leidz vokoram jys sād iz slīkšná, glauž kuplū bōrdu, kiupynoņ peipi i taisa jūkus ar vysim, kas atīt kaļtis voi taipať papļōpōť.

Jys ir lobs i slykts řaizī. Pret mani jys ir bezgola lobs, stōsta pōsokys i šod tod atnas cukra gryudu.

A pret Žagateni jys nav lobs. Vysmoz maņ tai līkās. I pret cytim cyťraiz jys nav lobs, maloļ tīm taišni acīs, a tī jam natiť. Tik Žagatená tiť i, mož i Pastaru Jōneitš.

Tam jys īstōstiejš, ka tāvs, palicš vacs, atdūš jam smādi. I Pastaru Jōneitš īt kotru dīnu, pyuš pliešys i syt ar lelū vasari.

Jys gryb īzamōcāť par kaļvi, lai, sajiemš smādi, prostu vysus dorbus.

A as zynu, ka tāvs smādi jam nadūš, jys tū atstōš maņ.

Kod paaugšu, maņ vajdzās stōtis Jōneiša vītā, pyuš pliešys i cylōť lelū vasari. Tagad vāļ tū navaru, nav spāka.

A kod as īzamōceišu kaļť, cyts sisš ar lelū vasari, as tik pīskandynōšu ar mozū, taipať kai tū dora tāvs.

Tagad as tik siežu iz slīkšná i verūs, kai vysu kū dora. Veromās mās obi divi: as i Bokānu tāvs. Maņ jōpīrūn, jam jau jōatrūn.

Bet, kai vīns, tai ūtrs, naspiejom tū. Jys navar aizīt nu smādis, as lobōk grybātu sautīs iz gonim, badāť vōrnu perekļus, rūtaļōť i plāstīs ar cīma zānim. Bet nadreikšť tū.

I kod Bokānu tāvam pītryukst pōsoku i nivīns cyts naatīt papļōpōť, mās tik siežom i klausomās, kai duņ lokta, duņ smādá i duņ vyss pasaulš ap mýsim.

Dzeiveibys glōbiejs

I

Zīma tūgod atgōja dreīž, a snīga beja moz. Caur plōnū aileni spraucās orumu kunkuli, taipaž rugainis, mīzainis i auzainis stubulmōji.

Tāvs sirdājās, ka tik pušvazumim jōvad sīns nu Ierglineicys i molka nu Ūpšukolna. Pa pļovu styurim, kur vītvitom paspeidūt lada lāpaceiši, cytur lūpu nanūastijā otvolā turūtis sabyrušō snīga smaļksnā, varātu pašliukč i ar prōvōku vazumu, a tik kū pi Līpukolna teikūt iz lelcelā — ni nu vītys. Ar molku gon vīglōk — varūt atkrauž puš vazuma i braukč ūtru ŗaizi. A kai tu jauksi sīna vazumu?

Soltums pīzaturāja. Ka iz strāčeiti izarōvi nu ustobys i raudzieji pašļudzināt pa Olksnys līkņom, caur salōpeitijōm bikšēlom nūsolušī celgoli dreīž jāmá virzīni atpakaļ iz sātu. Tod jau lobōk kūpā ar Minci sādāt iz blučeiša pi kurūšōs plītys. Tei navarāja saprast, parkū itaidā laikā jōatstōj syltō vītená, i tik reikstš māmenis rūkā idává jai cytu pōrlīceibu.

Brōļš tūzīm sōka iž školā i pret mani i Minci izaturāja kai nazkaidš gudrinīks. Tok reitūs, kod vajdzāja pazasteigt, lai laikā tyktu patōlijā Aizupes školā, jys beja sirsneigs Mincis i munu īskotu pīkritiejs. Tá jam aussž vakar solušš, ka navariejš pacīst, tá viejš gar kažucená apakli lūdōjš pa vysu mugoru. Tod māmená pajāmá sovu adeitū vylnys lakateni, apsāja ap golvu, izlyka vāļ viersum capuri i palaidá pa durovom:

— Nu, tagad tu nasalši. Teč viņ i nazakavāj ar Pīterānu bārnim pa ladu Autupu olksnā.

As tod vāļ nasaprotu, deļkō Ignatam vajdzāja iz skaistō mām̄ys lakatená likt̄ vāļ apdryskōtū capuri, a kod pec pōrs godim sāku paš̄ staigōt̄ iz školū, tod gon zynōju, ka atīt̄ ar lokotu beja tikpať napateikami, kai atstōt̄ blučeiti i Minci pi kurūšōs plitys.

— Kai maitiná, — smājās trešōs i catūrtōs klasis puikys, i cik ŗaižu pi školys elkšņōji as naraisieju skaistū lakatēni i nalyku peitinī, lai tik b̄ytu taid̄s pať zāns kai jī.

Bet tys beja daudz vāļok. Tagad vacōkōs mōs̄ys vaicōjumi brōlám par školū i školōtōji, — voi jū izsaucá nu vītys, voi pi tāfelis, — maņ vysu tū tālōja kai narádzātu breiniškeigu ceremoneji, i bīži, bīži as par tū dūmōju sādādams iz blučeiša i glōsteidams Mincis mugoru.

II

Zimys svātki beja jau seņ pagōjuši, kod sōcās lely snigputini. Ustoba kliva vāļ t̄ymsōka i vāļ mīlōka. Tik izgōji ōrā, osīs viejš̄ pylnom sauvjom syta seji smolkūs snīga putekļus, bet lelys vōrpotys pa teirumu tronkōdamys pavysam aizsádzá Aizkaļņu i Sondoru sātys. Lela kopona izauga pogolmā i cikŕaiz tāvs ar plotū kūka lōpstu tai izaroka cauri, tikŕaiz otkon snigputnis tū nūleidzynōja. Lel̄y stōstāja, ka taidys pošys koponys asūt pi cyukklievená, piertš̄ i vysapleik sātai, a cikom teikūt iz lelcelá, Solnajam jōbrinūt leidz vādaram.

Brōļš vasalys trejs dīnys nagōja iz školū, i kod catūrtijā putini beja stōjušīs, tāvs aizjiudzá Solnū i aizvadá braukšus. Pi Pīterānim ceļš̄ asūt tai aizpyusts, ka navarūt tikť cauri i jōbraucūt ōrcelš̄ pa Autupu olksnu. Vokorā brōļš stōstāja, ka lelō snigputná dīnōs skolā sanōkuši tik tiveimōkī bārni, tō pec mōceibys nanūtykušys.

Pec snigputná laiks apzamátá mīreigōks. Īzastō meikšná, nu jumtim tácāja iudiná lasis i dūbji byukšeidamys kryta snīga nostys.

Pa naktim pašēlī sasola lataku ryndys kai vosks ap dīgim, kod māma lāja svācis.

Lelōs koponys pec meikšnis apsola ar cītu sārksnu i syltōkijōs dīnōs as stuņdom ilgi kōpelieju pa tōm, lūku-lūkim braukdams lāji ar ragaveņom. As jau naprotu ragaveņu skriejīni nūturāt taisnu, atsasperūt tā ar vīnu, tā ūtru kōji kai Ignats tū darāja. Koč bētu tūražis zynōjš, cik ļūti munys dzeiveibys svāceitā bjš atkareiga nu ragaveņu taisnōs gaitys!

Sārksnys apvyllktōs koponys maņ vārās kai jauna plota pasaulā i tai as atdevu sevi vysu. Pōrōk ilgi dīnys atgōja i aizgōja ustobys šaurijā kaktenī pi plītyš i Mincis.

III

Beja saulains zīmys reits, kod šys lūks maņ vārās vāļ daudzražis plotōks, bet jaunus breinumus rōdeidams, savádá pyrmū řaizi vaigu vaigā ar nōvi.

Māmená apsāja maņ ap koklu meikstu vylnys lakatēni i apvyllka mugorā tik rudinī pašyutū boltū vuškōdys kažucēni. Pagaidom tys maņ snādzās leidz zámái, a tāvs sacā, ka nōkūšā zīmā bjšūt pošā laikā. Lai tik asūt rōtns, tod Dīvenš audzeišūt lelu, lelu. — Tai saveisteits as varieju kūpā ar Ignatu iņ pyrmū řaizi iz Krīvu kolnu vyzynōtīs.

Krīvu kolns ir teiri paprōvs kaļnenš ar garu, mīreigu nūgōzi iz Olksnu. Stōstāja, ka Sondoru Agnesis kōzōs puiši divejom komonom atsiejuši iļksš i kūpā ar maitom leidz pušnaktim gaišijā mieneša naktī vyzynojušis nu tō — klīgdami i dzīdōdami. Vyss bors sasiedš komonōs, a divi puiši iz pakalejom slīčom bejuši styurmani, kas kolngolā ikustynōjuši komonys i tod taišni viņ iğrūziejuši tōs Olksnā.

Jau na vīnu dīnu viņ braukojūt ar ragaveņom pa snīga koponom, maņ acš vārās tik iz Krīvu kolnu. Bet vīns jau

nadreikstieju īt! Varieju braukdams sazasist, varāja sveši suni atskrīt i sakūst, varāja daudz cytu nalaiņu nūtik. Šudiņ, kūpā ar Ignatu ejmūt, kas tok jau školā gōja, par itaidom viņ litom nabeja jōizatrauc. I māmenā mīreigu sirdi, gon piteikdama napalikt ilgi, palaidá mani — taišni nōvis rūkōs.

Saulá myrdzynōja naskaitamōs sārksnys pōrslys, tōli sātys aplūceidama snādzās šei myrdzūšā sagša, tik na jau vārtūs tōs mās bejom izgōjuši. Vāļ acš nabeja aprodušys tōs gaišuma, kod jāmám taisnu ceļu iz Krīvu kolnu. Kai uzticeigs sunāns aiz mýsim sleidāja ragavenis.

IV

Kas tys beja par braucīni! As siedieju ragaveņu priškā i navarieju nūzaprīcōt. Ignats pagryudá ragavenis, strāči skrāja leidz, tod ilácá patš, i styurāja taišni Olksnā. Ragavenis skrāja, — labi skrāja! Ōtrōk i ōtrōk. Sirdš kustāja nu prika, kai tū i mani kas caltu nazynomūs augstumūs. Nimoz namanieju, kai skriejīnš klīva gausōks, ragavenis apzastōja i brōlš saucá:

— Kōp ōrā! Kū siedi kai aizmidzš?

As vāļ navarieju atsajāgt. Boltýš sārksnys lauks skrāja mýsim garom, a mās drōzamās iz prišku viņ, iz prišku viņ. Pōri Olksnai, pōri upái, leidz pať Drykainis kolnam i Līporim ūtrijā pusī.

Mās braucám nu kolna vāļ i vāļ.

Tod Ignats īzadūmōja, ka jam vīnam braucūt ragavenis skrīšūt daudz tōļōk. Jys īzaskrāja, ilácá ragavenis i snīgs viņ nūputāja, kai jys izgaisa Olksnā. As stōvieju i vierūs. I sirdš maņ kitāja nu vieršonōs viņ.

— Daudz tōļōk! — Ignats saucá nu lájis. Tod apgrízá ragavenis i kōpá kolnā.

— Ignat, ļaun i maņ kaidu řaizi vīnam nūbraukt.

— Táv? — Tu jau naprūti īzaskrīt! I ar kažuku jau nimoz!

Da, par tū as nabeju padūmōjš. Cik nu as stypri varieju ragavenis pagryusť, — naskriš jōs maņ tōļōk kai obejim braucūt.

— A zyni kū? — Ignats beja kū izdūmōjš. — Tu siestīs taipat priškā, as pagryusšu i patš palikšu kolnā.

Šūražis ragaveņōs as laikam sādūs ar taidu sajiutu, kai jauns pilots lidmašini. Vīns patš i — nu Krīvu kolna! Tys ža beja kas napīradzāts!

— Turīs tik labi stypri!

— Bet tu pagryudť tik stypri, cik vari, — as vāļ saucu, kod ragavenis soka sleidāť.

Sleidāť as soku? Nā, tōs jau lidōja! Lidōja pa sārksnys klōtu nūgōzi otrōk i otrōk. Ausīs šaļcā viejš, taču tys na saļdāja, a karsāja mani. I myrdzūši sārksnys gryudi sazalāja vīnā žylbynūšā sudobra straumī.

Tys tik beja braucīnš! Beja tai, ka maņ pīaugtu leli bolti spōrni, kai sapynā dažražis tys nūteik, i as lidōtu pa kaidu svešu, narádzātu molu. Naapjaušamā tōlumā palyka sāta, Krīvu kolns i Ignats tō viersyunī. As lidōju i lidōju — patš nazynōdams kur.

V

As vāļ nazynōju, ka lidōtōjš navar iz vysim laikim palikt dabasu zylumā, ka tam otkon jōnūzalaiz zāmis viersā. As gribieju tai lidōť vāļ i vāļ. Pať kōpūt kolnā as lidōju! Lidōju atmiņōs par tik kū nūtykušū skriejīni, lidōju nōkomō skriejīnā tyvā sajiutā. As beju kai sapynā.

Bet as nazynōju, ka šys sapyns dreiz bjš izsapņōts, nazynōju, ka tys beigsīs ar ryugtu atmiņu. Kas maņ tod stōstāja, ka lidōtōjam nu vysdzidrōkim dabasim jōkreit zāmī, ka jō mašinis myrdzūšūs spōrnus var najaušami apānōť nōvā.

Mož leļyš priks maņ beja dūts kai gondariejums cīššonom i baiļom, kurom nōču tyvōk, kai bezdibená molai, a mož — lai tōs b̄ytu vāļ osōkys i naizturamōkys.

Voi as par tū dūmoju? Šalčá viejš ap vaigim, dagdams vāļ kvālōku prika sōrtumu i atseviški myrdzūšōs sārksnys pōrslys sazalāja napōrtrauktā sudobra upī, kas vyzmōja obejōs ragaveņu pušōs.

Tys beja jau catūrtijā voi pīktijā braucīnī, kod tik pušceļu nūskriejušs ragavenis naz parkū maināja virzīni. Sudobra upá gon viļņōja taipať, a as manieju šū pagrīzīni. Ragavenis drōzās iz prišku, bet tōm priškā beja — Sondoru zyrgu aplūka dzalūņdrōtš!

Sovu ōtrumu tōs nazaudāja, bet ari pa gaisu vairs nalidōja. I ap mani beja na sudobra upá, a snīgs i tymā zyrgu aplūka mīti ar styngri savylktom dzalūņdrōtim. — Strauji skrīn brōļa pagryustōs ragavenis i kai magneta rautys — taišni dzalūņdrōtis.

Kai nagudrys tōs skrāja maņ preteim. Kai olkona zviera zūbi. Veļti as raugu pōrkōrť kōjis ragaveņu molai i pagrīzť tōs iz cytu pusi. Munys kōjis, kas cyťraiz tik vīgli iznásá pať lelō ceplá augšā, iz sīna ryndys pyunī, tagad naspāja pōrzasnāgť ragaveņu molai.

Arvīn tyvōk drōžūs olkonijai zviera reiklái.

Tei beja muna nōvā, tū saprotu tik skaidri, ka pliešu muti pādejam klīdzīnám — lai aizbīdeitu jū voi — sajymtu. — Vāļ pārņ Sondorim nūzabeidzš skaists kumielenš, sazaplūsiejš osijōs dzalūņdrōtis. I tāvs styngri beja pīteicš sorgōtis tōm pīzaskarť. Bet tagad as skrieju dzalūņdrōtim taišni viersā i nabeja nivīna, kas mani glōbtu.

Cīts sitīnš čer munu koklu, ragavenis izgaist i as guļu snīgā. Guļu i nakustu. Tik jīutu, ka iz sejis kust snīga pōrslys.

As beju dzeivs! As jutu, ka zam kažucená sytās sirdš, jutu, ka varu cylōť rūkys i kōjis. I kod brōļš pacālá nu snīga — stōvāť taipať kai jys.

— As asmu dzeivs, — gribieju klīgt nu prika, kod pamanieju brōlā styngūs, zámái pīvārstūs skotus.

Snīgā sārtōjās ašná pilīni.

Tagad saprotu, parkū nazkas sylts strāčom nūritāja par koklu.

— Koklys tāv pušu i tu...

Tōlōkīs nabeja jōsoka. — As mieršu! Tī nikō navarāja leidzāt ni brōļš, ni māmená, ni tāvs. Voi to as nabeju dzierdiejš, ka vylks vuškai voi kumelám čārās pi kokla i pōrkūdá reikli, lai jī nūzabeigtu? Voi nazynōju, ka laupeitōjs ar celinīku dareja taipā?

Zynōju tū. Pōrōk labi zynōju. I zynōju ari, kas bēs ar mani. — As mieršu!

I tys beja tik brīsmēigi.

Kod nūmyra Aizkaļņu Apalá, kai tod raudōja jōs māmená i muna māmená i tōs svešōs krystamōtis. Jōs jau laikam tik deļtō beja nōkušys, lai raudōtu. Raudōju i as. Ka jau māmená raudōja, to vajdzāja bēt kam brīsmēigam. I beja ar!

Tūvokor Apali ilyka šaurā kastī, izlyka vāļ vōku viersā i zīmys laikā atstōja vīnu pošu klietī. A nōkomā dīnā aizvaduši iz kopim i aprokuši. Aprokuši Apaleiti, kas atnōkusá mūsu sātā ucynōja mani leidz grīstim! I tik partū, ka jei beja — myrusá.

Taipā bēs tagad ar mani.

VI

Lāns beja mūsu gōjinš atpakaļ. As siedieju ragaveņōs, brōļš vylka i strāčom atsavārā atpakaļ. Mož jys dūmōja, ka asmu jau mirš. — Siedieju golvu īrōvš kažucená apaklī. Maņ lykōs, ka ašná pilīni napōrtraukti rit! Pa koklu i as patš nazynōju, voi asmu dzeivs, voi — jau, mirš.

Pi lelōs molkys skaudzis klietš golā, mās apzastōjam. Lāni as rōpūs nu ragaveņom.

— Zyni kū, brōleiņ? As īskrišu ustobā, a tu pagaidi tāpať. Tivleņ bỹšu atpakaļ, — teicā Ignats.

Maņ beja vīnolga. As atsasādu iz ragaveņom i palyku.

— Ša!.. — brōļš snādzā glōzi iudinā. Kur gon jys tū tik ōtri beja rōvš? I kam tei beja vajdzeiga tagad maņ?

— Ša, dzār! Mož koklys tūmār nav pušu! Ka iudinš natácās ōrā, tu namiersi!

Tymā pať ocumirkli satvieru glōzi. — Pateišam! Myra jau tō pec, ka navarāja ni āst, ni dzárt — pa caurū koklu vyss iztácāja ōrā. Mož, mož — iudinš natácās.

Munys rūkys kliva kusteigys, a tōs drebāja tik stypri, ka tik kū varāja glōzi saturāt. Bet lyupys jau kōri pīzazeida soltijai glōzis molai. Mož tūmār — iudinš natácās!

A ka tácās. — To skaidrs, ka jōmierst. I as vylcynōjūs pašķibť glōzis molu i just muti iudinā veļdzi.

— Kū tys maņ nāsš — dzeiveibu voi nōvi?

— Dzār! — sacāja Ignats.

Munys lyupys vāļ cīžōk pīzazeida glōzis molai. Cik řaizis dzerūt pīnu, mōtā rōjās, ka maņ lyupys laikam caurojis asūt — pusá pīna nūtakūt iz svōrkim. Tagad tai nadreikstāja nūtikť. Tagad, kod na lyupys, bet mož koklys beja caurs.

Kreisū rūku turādams sauvī pi kokla, kotru ocumirkli gaideidams tymā ileistūt vāsō iudinā lasis, ar lobū pašķību glōzi i ijiemū pylnu muti. Lobs breisnenš pagōja, cikom varāja tū nūreiť.

Brōļš beja nūzametš ceļus pi ragaveņom i nanūlaidá acš nu muna kokla.

As nūreju iudini.

Tymā pať breidī jutu, ka kreisō rūka nūdrebāja. — Laikam tūmār iudinš tácāja tymā.

Pavieru plaukstu i uzmaneigi cieļū pi acim.

Iudinā tymā nabeja!

Brōļš vārās iz rūku i koklu.

— Dzar! — jys saucá.

As dzieru. Sōkumā lienī, tod otrōk i otrōk. As izdzieru vysu glōzi.

Iudinš natácāja. Koklys i kažucenš beja sauss.

*

Tū zīmu máš ar Ignatu ni řaizis vairs nazavyzinojam Krīvu kolnā.

Dzalūņdrōšu ģskrombōjums zam zūda sadzeja ōtri i bez sōpom. Īvainōjums jau nabeja lels i pavysam moza zeimá nu tō maņ palykusá.

Daudž dziļōki pādi palyka atminī — pyrmīs gadīņš, kod tik tyvu beju nōvái i munu dzeiveibu glōbá — glōzá parostō iudiná.

Vysta

I

Ķaizi div vacmaitys sadūmōja cālt sātu. Kū tī, dzie, pa svešim kocktim pīstaigōsi, cytu sliķšņus pīdauzeisi. Bēs sova sāta, dzeivōsi padzīdōdama. Pastrōdōsi i Dīvu pagūdynōsi, i nivīns nikū tāv najimš ļaunā.

Voi ta navarātu pa vīnai? Varāt jau varātu, a, redzi, izīt tāv naspāks, slimeiba, navā kas i iudinā glōzi padūd. Cyta līta pōrā. Veris i parunōt ir ai kū, vīglōk tū pošu darbeni pastrōdōt. A darbenā to pylņs rūkys!

Jōzyna, ka vīna vacmaita beja loba šyvieja, ūtra dōrzu reveitōja, putrys vōrātōja. Vīna šyus, ūtra revās dōrzus, vōrās āst, i obom bēs labi.

Jōzastōj niu pi mōjis ceļšonys. Kai tū īsōkt? Kotra pataisa sovu pyura lōdi, saskaita naudu, kas godim ilgi krōta. Pītikš.

— A kur, mōseņ, taisāsīm sāv mōjeni?

— Nu, zynoms, mīstā, tyvōk pi bazneicys.

— A nu kō? Akminā voi kūka? Akminā tai kai drūsōka pret guni.

— Nā, as navaru akminā mōjī dzeivōt. Maņ tys «ramatizms». Taisāsīm kūka. Kūka sausōka i veseleibai lobōka. Klōtu taisāsīm siņcis, lai bētu kur molkys pagali voi kaidu zoru kiuli īsvīst.

— A kai ai bolkom? Voi tōs pierksim mežā voi gotovys?

— Kū tī mežā! Nūpierksim kaidu jau gotovu, sacierstu mōji. Tai dreizōk tiksīm pi sova pakša.

Izmeklāja zāmis gabaleni tyvu bazneicai i tiergam. Nūpierka gotovu saciertumu, savādā, saslāja. Vāļ tryukst lūgu, durovu.

Lai kaidis nanūvieleigs skaudiejš naaplauztu saslītōs mōjis pakšu, obys mōsenis-vacmāitys nūīrāja mīstā pagaidu ustabeni i apzamátá tī iz dzeivi. Nu reita gaismys da vāla vokora, bīži paṭ da vālys naktš šyvieja grīzá mašinis rotu, laidá gobolu pec gobola zam odotys, grīzá, šyva, mierāja i otkon šyva. Vōrātōja gatavāja iedīni, kūpá ustobu, lasá molku, mozgōja, kas mozgojams i teirejams. Vāļ nūskrāja mīstā kū papeļnāt, — mōji ceļūt naudenis tik daudzi vajag.

Leidz rudinā solnom mōja vysā beja gotova. Obys vacmāitys īzakōrtōja tymā pec īpriķš parādztātō plana. Kotrai sovs dorba styureitš i atpyutys kaktenš. Pazinis i dorba devieji nōcá ai sōli, maizi, sveicynōja, vielāja laimeigu, saticeigu dzeivi. Vyss, rodīs, gōja gludi, skaisti, saticeigi.

Tá kaidu dīnu pi šyviejis atgō vaca porōdneica.

— Mīlō, — jei sacāja, — najám ļaunā, ka ni naudenī, ni maizeitī navaru táv samoksōṭ par tū burnaseni, kū maṇ pārni sašyvi. Burnasenš, redzi, jau sanosōts, bījš jōšyun jauns. As táv, mīlō, par moksū atnešu visteni.

Tū saciejusá īnōcieja atsádzá grūzu, izjámá raibu vystu, sasītom kōjom i spōrnim, i nūlyka iz greidys ceplá priškā.

— Nu lai bījš i vysta. Kū jau ai tevīm darāt? Tīsōtis jau naišu, — teicá šyvieja.

— Atā, mīlō, vareisi maṇ vāļ kū sašyut?

— A bījš ūtra vysta? — jūkōja šyvieja.

— Nu ka gribi, atnesšu i ūtru. Tūs maṇ ir vairōk. Sašyun viņ, mīlō. Navā teirōkys drābis ai kū iz bazneicu aizīṭ.

Koleidz tyka atnasta ūtra vysta, obys vacmāitys ai tū pošu vīnu pīdzeivōja daudzi bādu.

Breivā skraidāt darodusá vysta lauzās ōrā nu sprūsta, kur šyvieja pagaidom tū īlyka. Lauzās, izalauzá i sōka siņčōs lākōṭ pa plauktim, kur beja salykti trauki i cytys lītys. Vacmāita vōrātōja sōka dusmōtis i bōrtis.

— Kam, dzie, taidu pakāsti vajdziejš jimt? Lobōk bŷtu tai vácái atlaidusá moksū. Kur niu tū vystu liksi?

— Nu, kod napateik, jám nāzi, nūrauņ vystai golvu, izcáp, apāssim i bŷš mīrs, — teicá šyvieja.

— Kū? Kauņ vystu? Vāļ vysā sovā dzeivī naasu vystys kōvusá. Kauņ poša.

— Maņ jōšyun.

— Redz kaida gaspaža! I as vysu laiku lai táv kolpoju?

Vacmaitys sōka plāstis. Pa tū laiku vysta strōdōja siņčōs. Strōdōja i klīdzá:

— Ka, ka, kab tu sadagtu!

Pieški kaidis svešs pavará siņču durovys. Vysta svīdās ōrā i klīgdama viņ skrāja pōri pogolmam iz celá, koleidz atroda sáv vīteni pa prōtam, kur mīreigi sōka kašņōtīs, lasāť zviergzdus, sāklys i druponys. A voi vysta var mīreigi kastis vīnā vītā? Drusku tá, drusku tī, ai vīnu tōļōk, ai vīnu jaunā vītā. Sova dōrza napīteik. Jōskrīn svešā, moť tī kas lobōks atrūnams. Tī otkon staigoj skaists gailš ai sovu vystu saimi. Jōpīzabīdroj tīm. Tai vystai laiks skrīn namonūt i mozijā gaļvenī pavysam naiit, kas jōs deļ nūteik storp obom vacmaitom.

Kod dorba devieji beja prūjom, šyvieja īzamināja par vystu.

— Pazaver, mōseņ, kur tei vysta aizskrāja. Žāl bŷtu izgaisynōť.

— Nu áj mekláj, ka taida žālōtōja. As jau naišu. Leidz šam nūdzeivōju bez vystys, i tagad maņ tōs navajag.

— Redz nu, kaida tu, Aneiť, mōs. O-ta vystys deļ niu sōksim plāstis? Nu izskrīņ, pazavár. Redzi, ka as aizgryusta ai dorbu.

— Voi ta as siežu rūkys salykusá? Táv odota, maņ ratenš. I as grybu kū deļ sevš nūpeļnāť.

— Vāļ jau tovam ratenám navā kūdalis... Más jau tai nabejom runōjušys. Runōjam, ka as šyušu, tu vadeisi mŷsu saimnīceibu. Maizis i naudys obom pītikš.

— Labi ka tāv pītikš. As grybu, kab i maņ bȳtu sova nauda.

Ni vȳrda vairȳk nateikusá šyvieja cȳlȳs i gȳja meklȳt izgaisušȳ vystu. Labi ilgi jei tȳ meklȳja. Pa tȳ laiku Aná sȳtȳ pukȳjȳs i ryucȳ:

— Vysta, vysta, vot kur monts. Bȳtu lobȳk nȳpierkusȳ syvȳnu. Tȳ as lobprȳt borȳtu i kȳptu...»

Kȳ isȳktȳ, kod tȳ prȳti navȳ vysim vȳnaidi? Vacmȳitom ni pa tikam navȳ vȳnaidi. Vȳnai pateik syvȳni i kači, ūtrai vystys, suni, cytai vȳl kaidis dzeivinȳcenš. Kotra sovu mȳluleiti auklej, ųalȳoj, kȳp — lai koč vacmȳitȳs ir palykusȳ — mȳtis sirdš jai tȳmȳr kryutis syt.

II

Jauneibys godȳs Aná patisi beja kȳrteiga, prȳkšzeimeiga jaunova. Jei beja vacȳkȳ Rejnȳku vȳnsȳtys ȳbaviša, Turku Onufra mȳaita. Bez Anis Onufram auga vȳl četri bȳrni, nu kurim beja trejs puikys i vȳna mȳaitȳnȳ.

Iz Anis, kai vacȳkȳs, placim gula izpaleidzis nosta. Deveitijȳ dzeivis godȳ jei isȳka gonu gaitys, a pȳcpadsmit godȳs jau gods-godȳ gȳja svešȳs ųaudȳs par kolpyuni.

Ilgijȳs kolpȳtȳjis godȳs Aná pȳrȳdzȳja i izbaudȳja gon prȳcys, gon sȳpu i pazamynȳjuma na jau breižus, a dȳnys, mienešus, paȳ godus. Nivȳns nabeja jai saciejš, ka sȳpis i pazamynȳjumi veidoj i spȳdrynoj cylvȳka goru. Tȳvs? Mȳtȳ? Kȳ gon tȳ spȳja dȳt jȳs goram, kod poši nu lauleibu dȳnys vysu dzeivi ȳdami kolpu ȳbavišu gaitȳs, nabeja redziejuši gaišȳku dȳnu? Laika jȳm nabeja nȳzadȳt bȳrnu audzynȳšonai — vyss dorbam, vyss ikdȳniškȳs maizis peļnȳi. Svȳtdȳiņȳs otkon gribȳjȳs atpyutynȳt nedelis dorbȳs pȳkusušȳs rȳkys, aizȳt i bazneicu, atsvaidzynȳt pošam sovu nȳtrulušȳ goru.

Daudzi řaižu Onufris ai bažom nȳzavȳrȳ bȳrnȳs, nȳzapyutȳ i teicȳ sȳvai:

— Agat, bȳtu mozi jȳpamȳca.

— Lai, lai, Onufreī, lai paaug Aneitá, sōc peļnā, tod m̄ysim b̄yš paleigs, tod pamōcāsim i mozūs.

Tai jī gaidāja paleiga nu Anis i bīži viņ Anái tū stōstāja. Sōkumā Aná nimos nagribāja atdū, sovu peļni mozōkūs brōļu i mōsenis mōceišonai, a kod tāvs ai mōti īrunōja, ka vacuma dīnōs pošai b̄yšūt patvārums pi mōceita brōlá voi mōsysis, m̄aitiná pikryta i atdává vysu, kū sapeļnāja. Sáv paturāja tik viņ daudz, cik beja vajdzeigs piklōjeigam kolpyunis apgierbam. Partū, ka i pyurā b̄ytu kas īlikams, nadūmōja ni jei pošā, ni jōs vacōki.

Daža apzineiga saimineica gon īzamināja, ka Anái i pyurā b̄ytu kas īlikams, a Agata tū nūraidāja teikdama:

— Aneī, m̄aitiņ, kod īsi pi veira, jaunōkī paleidzās tāv sataisāt pyuru. Tovs tāvs pajámá mani bez pyura. Jys sacāja, ka šam vajagūt manš, navys muna pyura. Tai i tāv, m̄aitiņ, mož atsarasš lobs cylvāks, kurs vārsīs tova dorba, tovu rūku i sirdš, navys pyura.

Aná pazaļōvā iz mōtis vōrdim i pyura nimos nakrōja. Tik labi īgaumāja mōtis teiktūs vōrdus: «Vārsīs tova dorba, tovu rūku, tovyv sirdš».

Čaklom rūkom jei kōrteigi veicá kotru dorbu, deveigu sirdi paleidzāja naviņ tāvam i mōtái vāš, ļaudīs mozōkūs bārnus, a rādāja kotru cītieji, kotru vōrguli. Tīm nikod napagōja garum nailykusá sauvi kaidys dōvynenis, nateikusá sylta leidzcīteibys vōrda.

Čaklōs rūkys i lobō sirdš veidōjās pakōpeniski, godu pec goda i daudzūs pīvylka, daudzim patyka. Na vīns saiminika dāls aizarōvā, byldynōja, a Aná vys teicá:

— Vāļ nā, vāļ jōpaleidz vacōkijam brōlām beig, orūdškolu... jaunōkīs gryb i, vydusškolā... mōsená ari.

Skrāja godi, Anis vaigūs dzysa svaigīs jauneibys sōrtums, ocu kakteņūs īzazoga pa mozai grumbenái. Divi brōli i mōsená īvasti laudīs, trešis, jaunōkīs ai vysu pōrejūs paleidzeibu ticš pi sova zámis

styureiša i mōjis. Tys vyss prīcyno, paceļ goru. Vīneigi pōragrō tāva i mōtis aizīšona iz tū pasauli sagōdōja Anái i pōrejīm lelys skumis, izmīdzá sōpu osorys.

Atdūdams bārnim pādejū svieteibu Onufris teicá:

— Bāрни, par vysu, kū asot sasnāguši, pazateicit sovai mōsenái Anái. Aizmiersdama sevi jei strōdōja i peļņāja jiusu deļ.

Mōceitī brōli i mōsa, ari jaunōkīs, precātīs brōļš, vysi gribāja rādžat Ani laimeigu. Tys pādejīs pīdōvōja jai dzeivis vītu sovā mōjī, sūlājās cīnāt jū kai mōti, jo zynōja, cik daudzi jūs deļ Aná beja cītusá i izuperiejusá.

Aná, labi vysu pōrdūmōjusá, gribāja palikt naatkareiga nu brōlim i vadaklys. Sazadraudzāja ai šyvieji, vīntuļū bōrini i gōja dalāt ai jū boltys i naboltyš dīnys.

Cik skaista beja pyrmūs mienešu, paļ vasala goda sadzeivá! Drūši viņ i tōļōk bītu bejusá skaista, a tei vysta, tei inásá pyrmū nasaskani, streidu.

Tagad Anái palyka tai kai kauns, kai žāl, ka beja pōrmatusá draudzinaí, ka beja ļovusá jai atstōt dorbu i skrīt pa kaimiņu dōrzim meklāt biegli. Izlykusá iz placim lelū skoru, Aná izasteidžá ōrā, pazavārā tur-šur i nikō narádzādama otkon īgōja ustobā.

— Dīzy, iz kurū pusi nūskrāja? — jei runōja sevī i turpynōja: — cik nalabi padarieju. Deļ kō maņ tai vajdzāja?

Salykusá pušdīņom sagatavōtū iedīni cepleitī, Aná otkon izlyka lokotu i gōja meklāt obys izgaisušōs: šyvieji i vystu. Šūražis nabeja tōli jōit. Tápaļ pogolmā satyka.

— Broneit, mōseņ, pīdūd, beju ļauna, — runōja Aná, apčardama draudzini i turpynōja, — iz prišku tai nabyš. Lai táv par dorbu sanas koč desmit vystu, vysys kūpšu, tik najem maņ šōs řaizis ļaunā.

— O-ta niu nika vystys deļ plāssimās? As tik nasaprātu par kū vystys tāv tai napateik. Ka nagribi, najimšu nivīnys, lai tik mýsu storpā býtu mīrs i mōsu saticeiba.

— Par kū napateik?

Aná skumi pasmaidāja, mátá skotu tōlumā i sacāja:

— Leidz šam nivīnam naasu tū saciesá. Táv, kai dzeivis bīdrinái nu dorba breivā laikā pastōsteišu.

III

Svātdiņ pec dīvkolpōjuma i pušdiņu maļteitis obys draudzinis īgōja Anis kūptijā puču dōrzeni. Boltōs astris pošraiz rīzá vali pībrīdušūs pumpurus, a rezedys, laumuteitis i līsmainōs nasturkys zīdāja papylnam. Nūplyukusá līsmainōs nasturkys zīdu Aná sacāja:

— Šys gunš krōsys zīdenš maņ ļūti pateik.

— Maņ ari pateik, — pīkryta Broná i turpynōja, — tys maņ atgōdinoj munu jaukū bierneibu. Muna mōtá vīnmār audzāja šos pučēitis. Agri jei atstōja mani vīnu...

— Táv vāļ palyka tāvs. Tys ryupājās par tevim, īmōcāja tevi omotam, a maņ nu agrōs bierneibys beja jōit svešūs ļaudīs. Par sevīm dūmōļ maņ nabeja laika — vysu atdevu tāvam i mōtái mozōkūs mōceišonai.

— Deļ tō, mōs, tova dzeivá bogota nūpalnim. Maņ tūs navā i brōļu, mōsu maņ navā. Pec tāva nōvis palyku vīna, kai putyns zorā.

— Pīzakļōvi maņ, kai mōsai, a as tai sasōpynōju tevi...

— Kod? Ai kū?

— Nu ai tū vystu...

— Áj, áj, mōs, kas taidys blienis tur prōtā! Tū as jau aizmiersu.

— I nagribi vairs zynōļ, parkū vystys maņ napateik? — smājās Aná.

— Nu, ka tys tāv navā pōrōk napateikami, pastōsti.

— Kod tai vysu labi pōrdūmoju, tod prīcojūs, ka nūtyka tai, na cytaidi, — ka máš izaškeirom, — taišni vystys deļ izaškeirom!

— Nū-u! Ai kū to? — breinōjās Broná.

— Ai kū? Oi, mōs, tu naticiesi — nu ai bryugonu!...

— Kū? Ai bryugonu? Voi táv taidš beja?

— I na vīns! Beja daudzi. Vysim atsacieju, tik vīnam ilgi navarieju atsacāť. Parkū, pošā nazynu. Nazkas mani tai i vylka pi jō. Gribājās bižōk ai jū sazatiķť, pazarunōť...

— Mož beja skaists, bogots?

— Ni skaists, ni bogots, a taidš pať gōjjejs, kai as. Obi dzeivōjam pi vīna saiminīka Kurzemī, jys par puisi, as par máitu. Padariejš sovus dorbus, jys biži viņ steidzās maņ paleigā, pīnásā lūpim iudinā, vosorā pīplōvā zaļbareibys. Pa tū laiku as varieju atpyutynōť rūkys. Svātdīnis jam beja breivys. Cyti puisi gulāja, a jys, cālās agri i otkon steidzās maņ paleigā pi lūpu apkūpšonys, lai i as ōtrōk tyktu valī nu dorba i kūpā ai jū ītu iz bazneicu.

— Icik lobs jys beja? — breinōjās Broná. Jei beja dzierdiejusá, ka Kurzemī, Zemgalī i cytur kolpūs aizgōjušī katōļticeigī latgali biži aizmierst sovys ticeibys pīnōkumus.

— Da gon, beja lobs, izpaleidzeigs i stypri turājās sovys ticeibys. Par kolpu gōja tik pi taidim saiminīkim, kurī dává jam breivu svātdīni, lai koč deļ tō moksōtu jam pusi nu kolpa olgys.

— Icik pītimeigs jys beja? — otkon breinōjās Broná.

— Pītimeigs i attureigs. Ni jys dzārā ni gōja izprīcōs. Sovu kolpa olgu lyka krōjkasis grōmatenī. Jys beja seikzemnīka dāls. Sātā jam auga vāļ divi brōli i trejs mōsys. Ari tī beja spīsti īt gonūs pi lelōkīm sovys pať pusis saiminīkim. Sovu mozū zámeiti jō tāvs i mōtá apstrōdōja vīni. Jōņš gribāja sapeļnāť tik daudzi naudys, lai varātu nūpierķť kaidu koč na vysā lelu jaunsaimnīceibu i iz tōs īsōķť pošam sovu dzeivi. Taidu padūmu jam beja devš tāvs. Mani tod Jōņš bŷtu jiemš sovā sātā par saimineicu.

— I tu b̄ytu gōjusá, Aņ?

— B̄ytu gon gōjusá, maņ jau beja apnicš iņ svešūs ļaudīs, i Jōņš ari maņ beja pa prōtam. M̄ysu cereibys zuda, — jōzasmēj, vystys deļ zuda! Kaidā svātdīnis reitā saimineica lyka maņ iz ōtru rūku nūkauņ vystu, applāš̄ spolvys i sagatavōņ cepšonai. Šai, redz, ģzaroduši nagaideiti cīmeni, vajagūt vystys cepeša.

— Sagivusá taukojōkū vystu, gōju pi Jōná i lyudžu, lai jys maņ paleidzātu. Jōņš niparkū i nā. Svātdiņ šys nakaušūt vystys i maņ naļaušūt tū darāņ. Saimineica poša lai kaunūt, voi lai izteikūt bez vystys. Vāļ jau asūt dīsgon gordumu i bez vystys galis. Nikod nabeju kōvusá putynus, nazynōju kai tū darāņ. Rūkys treisāja. Saimineica otkon dusmōjās i rōjās. Kas šī par gōjiejim, ka naprūtūt vystys nūkauņ. Kas par muļkeigu svātdīnis svieteišonu, ka vajdzeibys gadīnī nadreikstūt nikur ni piersta pīlikņ. Lai losūtīs prūjom. Šai taidu navajagūt. Beju vāļ dīsgon jauna, sveša nūvoda cylvāku napazynu i nazynōju kū ģsōkņ, klausāņ Jōná voi saimineicys. I paklausieju saimineicys. Pajiemu ciervi, lyku vystu iz bluča i nūciertu tai golvu. Dūmōju, ka Jōņš tū narádzāja, jo beja ģsōčš pūstīs iz 10 km tōlū bazneiceni. Caur sovys ustabenis lūgu Jōņš beja nūzaskatiejš munā dorbā. Atgōjš nu bazneicys, atradš manī vīnatnī, jys jāmās rōtis. Šys ceriejš rádzāņ manī uzticeigu dzeivis draudzini, kōrteigu sīvu, kura kai lelōs, tai i mozōs litūs parōdeitu styngru stōji, a šei kū? Naizturiejusá pyrmō pōrbaudiejuma. Taidys šam navajagūt.

Tai jys i aizgōja. Aizgōja nu tō saiminīka i nadává zinis par sevi. Raudōju, i vys gaidieju, ka jys atsagrīzš, apdūmōš, apsvārš apstōkļus i otkon b̄yš maņ draugs. Nikō! Kai gōja, tai pazuda kai akminš iudīnī. Tik pec vairōk godim satyku jū m̄ysu aprīnká piļsātā. Beja labi gierbīs i jam sūplok gōja jauna, pagleita sīvītá ai dieleni pi rūkys. Saprotu... Jys beja atradš cytu, sevš cīneigōku dzeivis draudzini. As, muļkeitá, tai i palyku vacmaitōs. Jōni beju mīļojusá

vairōk kai brōli. Cytu nabytu spiejusá tai mīļot. Mož partū, ka Jōņš beja pyrmīs? Tī cyti nabeja taidi. Beidūs draudzātīs, beidūs deļ tō, lai kaida nīceiga īmeslá deļ otkon napīzavīļt, veļti sevš namūcāt.

— Redzi, vystys deļ pazaudieju īmīļotū cylvāku. Beidūs, kab vystys deļ narozkrystu ari mýsu draudzeiba i saticeiba. Partū beju tik ļūti naapmīrynōta i iztraukta. Ka tu, mōs, poša nabytu skriejusá sameklāt vystu, būtu ai dusmi dzynusá mani, to mýsu draudzeibai būtu bejušys beigys.

— Voi zyni, Aneiņt, mōs, nu vysa radzu, ka patīši tu vāļ esi lels bārns. Esi gon gōjusá svešūs ļaudīs, esi peļniejusá mozōkūs školōšonai, a poša palyki naškolōta. Dzeivis škola nav īmōciejusá tevi golvonijam: sejōt dzeivis nūtykumus, lobōkūs pīsovynōt, ļaunōkūs svīst tōli aiz sevš i nikod iz tīm naatsaskatāt. Jōņš? Jōņš nabeja deļ tevš. Jys namīļōja tevi ai patīsu drauga mīlesteibu. Kab tys tai būtu, jys naatstōtu tevi, vāļ tik naapzineigu — naatstōtu svešys ticeibys cylvākim par izsmīkli. Jys būtu tevi aizstōviejš. Jys meklāja tik izdeveibys, moza īmeslá, ai kuru varātu aizabyldynōt, ka tu naasi jō cīneiga. Kurs kura nabejot cīneigs, tū Dīvs zyna.

— Dzeivōsim kai mōsys. Muna vysta ir i tova. I vyss, kas maņ pīder, ir mýsu kūpejs. Bōz rateni aizkrōsnī. Ka tāv, mōs, býš breivōks laiks, pīpaleidzeisi maņ šyuņ i poša tū īzamōceisi.

— Paļdis, mōs. Tagad radzu, ka dzeivōsim sadereigi.

— I dūmōsim, ka mýsim dūta tik vīna dīna, ka tik tū vajaga labi pavadāt, lai vokorā mīreigu prōtu i sirdi varātu dūtīs atpyutā.

Glīmežvōks

(Stōsts)

— Mām, pazaver, kū as atnešu!

— Fui! Kaidus tik tu krāmus sātā nasanessi! — Eiss gryudīņš izsyta nu rūkom Marái gaiši zyļu glīmežvōku. Tys spolgi kai pūga atsasyta iz greidys. Saļusá nūkrytušū glīmežvōku pīspārā ar kōji. Kai styklys tys sabyrza zam papīža. Mará atmátá lyupu, acīs aizspeidā volgonums, mozōs kryuṣ drudžaini rōvā elpu, i jau draudāja atskanāt spolgs raudīņš.

— Nu! Nūrksi maņ vāļ tá? Atroda par kū raudōt! Pazaver, kaida tu vysa nūzatapusá! Marš ōrā, apzateirāj!

Saļusá pagiva Mari aiz placa i styumā jū ōrā. Marái raudīņš sabyra smogā eļsineišonā, i, kod ustobys durovys aizaciertā, jei palyka garijā koridorā, pi stendera atsaspīdusá, aizmiersa osorys, īraudzāja kači, kas garlaikōjās pi izejis durovom i aizskrāja pi sova drauga Inča.

Saļusá, palykusá ustobā, nagribeigi kustājās storp nadaudzijom ustobys lītom i juta tik, ka syurst sirdš. Kai ryugtuma dodzš beja aizdyurš vysu dzeivi.

— Ak Kungs! Kas tei par dzeivi?

Jei pōrlaidá skotu pa ustobu. Vysu laiku vīns i tys patš! plykōs pelieceigōs sīnys. Četrys gultys, vīnkōršys, pošu nūmetnis cylvāku kūpā sasystys. Kaidš var bīt mīgs, kaida atpyuta taidōs gultōs?... Kōktā aiz pologa karināja daži apgierba goboly. Nu kaštom sameistarōta lokta ar dažim traukim. Golds, taidš paṣ kai vyss. Daži kebleiši. Lūgs.

Šys tys, pa ustobu izmātōts, gaidāja kōrtōtōjis rūkys. Greida pībrodōta. Vajdzātu savas̄ vysu kōrteibā i nazagryb nikū darāṭ. Ak Dīvs, kam tys vyss? Kaida vajdzeiba kustātīs, kōrtōṭ? Šudiņ taipaṭ kai vakar i reit — vyss vīna i tei poša pelieceiba. Roberts ari tagad taid̄s oss palic̄s...

Saļusá atšļuka gultā, atspīdá ar rūku golvu i skatājās pa lūgu dryumijūs rudinā dabasūs, tik acš nikō narádzāja. Dūmys drudžaini meklājās nazkū atmiņōs, gribāja atrašṭ vysam tam vaini, meklāja i navarāja atrašṭ.

Ar piešku atviezīni plaši atsavārā durovys. Īgōja Roberts.

— Voi tu navari klusōk īiṭ? Vysa mōja nūdreb, kod durovys ciert̄. Ustobā kai solta miglenā izaplātá naid̄s. Prasājās pec ļaunim, osim vōrdim.

— Lai dreb, lai trič! Na sāta tá! — mīreigi i vīnaldzeigi atbiļdāja Roberts.

— Bet cylvākim ari tá ir nervi...

— I vāļ kaidi!

Saļusá památá ļaunu skotu iz Robertu. Tāloj jys sovu vīnaldzeibu, voi jam patīši ir piļņeigi vīnolga? Taid̄s kai kūka gobols. Nikaidys leidzjiuteibys. Pazavārā iz Roberta kōjom. Zōboki nateiri, mōloji.

— Pazaver, kai tu nūzabrydi! Stīp tik vysu mieslīni iz sātu. Navar kōjis nūteirāṭ!

— Nav jau nikaid̄s parkets.

— Bet teirāṭ taipaṭ vajag. Tu jau ni piersta napakustynōsi. Vysi dorbi iz muna kokla.

Nav kū táv i darāṭ. Šudiņ vāļ naasi ustobu sakūpusá. Obim beja sōpeigi skaidrs, ka lobōk beja nikō narunōṭ, nabeja nikō loba, kū sacāṭ, a vōrdi plyudá poši, syucās kai strutys nu rānys. Pādeji Roberta vōrdi beja ļauni saceiti i otkon prasāja pec atbiļdis. Tei ari nōcá.

— Ak tai? Tai tod maņ nav nikō kū darāt? As laikam tik guļu? Bet kas to vysus dorbus padora? Tu mož? Kas tevi i bārnus apkūp, paboroj, aplōpa. Tū tik viņ zyni, kai slaistātis, spielāt kartys, myužeigi runōt ar puisim i krist maņ iz nervim. Tikviņ ir tova dorba. I tu atsaļauņ maņ māsť taidu pōrmatumu!

Roberts ar vīnu ausi klausājās sīvys pōrmatumus i najuta vairs nikaida pretōšonōs gora. Tai niu gōja dīndīnā, bet i naidis jau beja apnicš. Nabeja vairs sātys streidā eista naida, kas peickōtu leidz īkarsšonai. Jī obi zelēja sovū naidu kai apnykušu kūžļojamū gumeji: neida vīnaldzeigi.

— Tu — lūps, tu — nacylvāks! I kai as pi taida bezsirdš glīmāsla gōju sovā laikā? Nikaidys leidzjiuteibys, ni dvieseileiguma. Kai mīts, kai lataka, kai snīga vecš. Ni sirdš, ni jiutu.

— Tāv partū pīteik jiutu deļ mýsim obim, — atciertá Roberts.

— Kab variejusá, nikod nadzeivōtu ar tevi kūpā, ni stuņdis vairs. Tik bārnū žāl.

— Itū dzīsmi as jau pazeistu...

— Tū mozōk tova gūda! Tys nūzeimoj, ka tu seņ jau lūps pret mani. Leidz kū atsagrīzsim Latvejī, as nu tevá aizīšu.

— Dzieldieju jau itū. Nikur tu naaizīsi. Kod aizbrauksim iz dzimtini, tu nūliksi jaunu terminu: tod, kod pyucái ástá zīdās...

— Tu — nakauná!... — caur zūbim izkōrsá pyktumu Saļusá. Pādeji Roberta vōrdi jū stypri aizskōrá. Jei izplyudá bezspāka osorōs i strauji mātās saņurceitijā spylvynā.

Roberts aizciertá durovys i aizgōja.

Caur osorom Saļusá vōji dzieldāja duru trūksni, Maris seikūs sūļus koridorā, jōs saucīni: — Pap, verīs! Incis! — Ņaudā kačš.

Ņaudāja i skrōpājās Saļusis sirdš.

— Ak Kungs, kas tys par myužu! Cāļtis i aizīt! Aizīt nu dzeivis, nu cylvākim, nu sevá!

Ilgi jei svaidājās pa gultu, šņaukājās i dzonāja sovys dūmys pa bezcereigim ryugtuma padebešim. Tōs nazacālā augši i aiviņ nu jauna smogi sādōs iz jōs gultys i smogi apsádzá ar sovim soltým, osim spōrnim.

Nazkas klauvāja pi durovom.

— Kaugara kundzá! Dūd marmeladi bārnim leidz 12 godim. Īsim? — Durovōs pabōzá golvu kaimineica.

— Īšu...

Pizacālā. Jōzakusť. Jōdzeivoj...

Sameklāja tukšu konservu bundžu trauku loktā. Aplyka lokotu.

Gausus sūļus sperūt, nazkas aizčierkstāja zam kōjom i ar sōpeigu atbaļsi atsasaucá iz saplyukōtim nervim kai zviergzds iz zūba. Pazavārā — glīmežvōka lauzkys...

— Taida muna dzeivá: kai tukšs glīmežvōks, sameideits i sadrupš.

Oso ru vairs nabeja.

Dīna vylkōs kai slyms glīmežs...

Ontons atgōja nu školys, nūsvidá grōmotu sūmu iz gultys i steidzās pi mōtis:

— Pazaver, mām, maņ šudiņ otkon pīcinīks riekinōšonā!

— Lela muiža! Paraudzeitu tu divinīku iz mōjom atnást!...

Ontons apzarōvā. Pīcinīka priks izkusa kai lataka saulī.

— Gribis āstš...

— Pagaidi, tivleiť ässim vysī!

Pagōja pušdīnis. Vysim pa skoborgai sirdī. — Ša! Jem! Nagrybu! Dūd! — Kotrys vōrds taid aprauts, dzieleigs.

Pec pušdīņom Roberts nazkur aizgōja nūmetnis pelieceibys myglā. Bārnī aizskrāja meklāť sovus draugus, kurim beja vairōk napīcīšamō, dzeivis prika. Saļusá palyka vīna — vīna sovā ryugtumā i izraudōtijōs osorōs.

Nazkas klauvāja.

— Jā...

Īgōja vacō Stāmerīnā.

— Vasaly jiusu sātā!

— Vasaly! — solti atsasaucá Saļusá.

„Volkojās, nav kō sātā darāt!” aizzibāja dūma i pieški apzarōvā: tai navar ar svešim; pībylda jau laipnōk:

— Siestitās, lyudzu!...

Stāmerīnā atsasāda. Jei slaidi turāja sovu kermenī, atsasāda steivi, svineigi; golvys napagrīzusá, napazavārusá Saļusī vaicōja:

— Kas to jauns jiusu sātā?

„Tukšums! Tukšums!” gribājās klīgť, bet kū klīgsi svešim cylvākim?

Atbiļdis nasagaidiejusá, Stāmerīnā, taipať nakusteigi sādādama i nazkur koktā skateidamōs, stōstāja, kai jei nūlykusá mozū Anci gulāť, dāls aizgōjş iz šoferu kursim, vadakla ņyunūt pi kaimineicys, poša jei dabōjusá marmeladi Ancái, lobu marmeladi, taidu sorkonu; ar taidim kai ōbulim, naz, nu kaidim auglim taiseitu, tagad otkon jei nūdūmōjusá apcīmōť Kaugarus.

Saļusá klausājās i nadzierdāja. — Voi deļ tam Dīvs cylvākim ir volūdu devş, lai tū pošu sōjū dzeivis tukşumu vāļ zalātu?

Jei sameklāja zāci lōpeişonai, atsasāda pi golda. Īaudzynōtīs vīsmīleibys gors diktāja, ka cīmenám ir jōkavej laiks. Nabeja tik par kū runōť.

— Naz kod to brauksim iz sātu? — Ar tū sōcá vysys sarunys, bet bolsā beja bezkrōsains cereibu tukşums.

— Ak, kas to tū zyna? Vāļ jau, soka, bŷşūt jōpavodoj mŷsu sōpis pa pasauli...

Aizaciertá i ņsys temats.

Saļusá pazavārá Stāmerīnī, pieški pazamūda zynōtkōrá, kas ir zam ņşs steivōs ōrīnis. Jei dzeivi ir nūdzeivōjusá: apglobōjusá veiru,

appracynōjusá dālu. Vysu sovu dzeivi jei beja nūdzeivōjusá lauku pelieceibā, kas mož nabeja lobōka par šū biedeigū dzeivi trymdā. Kur jei smālā spākus iztureišonai?

— Pastōstot, Stāmeru mōt, lobōk kū naviņ par sovu dzeivi!

— Kū lai stōsta? Nav tī nikō, kū stōstāt. Dzeivōju i nūdzeivōju. Tagad tik dūmoju, kur Dīvs likš pādejū ņazi atsagult. Voi aizvāsš Paskaļu kopu kaļnenī sūplok munam Justynam, voi tāpať svešūs akmiņūs gulđās?

— Kai jiuš dzeivōjat ar sovu Justynu?

Stāmerinā breidi dūmōja, kai vōrdim pascāť napasokamū dzeivis plašumu, kai aptvārt dzeivis vysumu.

— Kai kuru ņazi, mait. Sōkuma godi sauleitī. Cikom jauneiba spaitoj, teci kai nu kaļnenā; rūkom sazačāruši. Vālōk nōk pōrbaudiejuma laiks, tys ir jōiztur. Sīvītái ir jōzamōca smogumus panásť. Cik ņaižu rōdīs: — Napanesšu vairs! — bet panás голу golā vysu. Veirs atbrauc pīdziers, rups. Vajag ar jū pa lobam. Ar ļaunu nikō napanōksi. Bāda kaida, nalobs prōts, mōneišonōs — nu sōkuma taidis kai speits. Kai ar zibini gribīs dzālť, a pamosam redzi — tai nikō nabỹš. Pret naidu nōk naidis, pret zibini — zibiņš. Patš vairs navari izturāt. Vyss sīvītis spāks ir jōs pacīteiba, gaišums i mīlesteiba. Ar tū mās styprōkys par vysim styprijim. Tai i as izamōcieju. Ka sazakrōja kaidis nalobums sirdī, as tū izraudōju klāva tymsumā. Tī tys kai seivs i izčierkstāja. Poša gōju spūdra ustobā. Ka kod munam Justynam saskrāja ļauns prōts, as gabaleni lašenā ar kriejumu sacepu, vāļ seipulu pīmešu. Tī veirīši — jī kai bārni. Ka saskrīn slīkys mutī, — dūd kū lobu āšť i jī apāsš ņaižī vysu nalobumu. Voi otkon — verīs: jys staigoj kai tyučš tymss. Saklōj tod jam boltu, spūdru gultu i, kod jau jys gulāt taisōs, pīāj klōt i saprōvāj spylvynu. Tai lienī, bez steigys, ar mīlesteibu. Kai zōlis tod nūjimš nu sirdš vysu nalobumu. As tai vysod darieju, i muns Justyns, jau iz

nōvis gultys gulādams, vys prasāja: — Paprōvāj maņ spylvynu, tai kai tu agrōk prōvieji!... — Veirītš itō navar aizmierš.

Saļusá aizmiersa lōpāt záči i klausājās sovā vīšnī. Jei dzārá Stāmerīnis vōrdus kai pōrslōpš tuksneša celiniks. Tei otkon lieni lasāja dūmōs ainys nu sovys pagōtnis. Nabeja tī kō slāpt; godi atnásá apskaidrōteibu i patiseibys nazakautreišonu.

— Vysu tū dzeivá ģmōca. Navar bez tō. Nu sōkuma tu čerīs pi pūda ceplī ar rūkom. Dag piersti. Cik ilgi tai čersi? Jōjem ar ukvōtim. Īzamōci. Taipāt korstu putru. Apdadzinoj lyupys řaizi, ūtru, ģzamōci tod papyuš ģz tū, pyrms mutī jimt. Smīklys tagad, kai padūmōsi. Řaizi sazajiemu — nadzeivōšu vairs pi Justyna, išu paceļu, išu pi sovejīm. Tai jau, rōdīs, sarībá, ka nav vairs paciššonys. Salasieju veikši i išu. A kur tu aizīsi? Tik leidz tiļtenám aiz sātys pakša dagōju i jau dzierzū, kai vysa sāta raud. Kur tu, bōba, aizīsi, kod tova vysa dzeivōšona tikviņ tá i irā. I kas tevi tāva sātā gaida, kod tu tagad pošā mōtá i vysys sovys sātys sakná? Pakrytu tīpať kanepōs, izaraudōju i caur dīndōrzi atpakaļ ģgōju. Nikur tu nu sova krysta naspruksi. Kaidu jau pajiemi nāst, taidu i nāš.

— Kur jei taidus vōrdus jem? — breinōjās Saļusá. — Grōmotu jai vajdzāja rakstāt, na pec marmeladis staigōť!

— Bet nav vīgli vysus sovus roġus aplauzť. Špetnys jau mās asom. Řaizi rōdīs — tevi par gona gudru natur. Cytu řaizi rōdīs — mīļōšonys par moz. To šys, to tys. Tai viņ ir rōdīs, ka patš nalobīs tevi ar ásti kitynoj. Kod pōrīt tei řaizá, pošai smīklys i nūzasplauť viņ gribīs. Taišni kauns. As tai dareju: apzajiemu vīnu nedeli loba viņ bỹť, veiru klausāť, jam iztikť. Nūdūmōju: bārnus ar lobu viņ jimšu. Vysu tik ar paciššonu. Pazajemu i izdoru. A ka saskrīn nalobums, izamatu iz klāvu. Pōrīt — atpakaļ. Dažubreidġ radzu, ka i veiram, i bārnim to breinums, to pošim kauns sazamat. I ģt tod sātys dzeivá kai ġaišu dīnys vydu. Pa munam - vysa sātys dzeivá sīvai viņ ir vadoma. Kai jei gryb, tai i ir. Gryb ġaišu sātu — pošai jōspeid, I lai tī

kai, jei pastatās pa sovam. Ka sīva nagryb, to veirs ir kai svácá viejī. Nadágs. Gudra sīva tū zyna. Bet kū to as tá kai mōcāť sazajiemu. Tak jau jiuš pošys vysu tū zynit. Mōceiti ļaudš. Voi to pošim jōdūmoj? Skaiť grōmotōs — tys vyss ir saraksteits. Pajiemī tik paraugu i dzeivoj. Nav jau solys bōbys sprostums, ka pošai vyss jōdagōdoj.

Šaļusái aizmigtveika byudi pec šim vōrdim.

Grōmotys? Tī voi nu pōsokys, voi pamudynōjums izlaideibai. Paraugš! Taidš paraugs kai jōš pošys dzeivá...

Stāmerīnái jei nikō nascāja. Tai rōdājās, ka jei jau gona cīmōjusās. Beja jōit apzavārtu, voi mozō Ancá nav pazamūdusá. Tikpať steivi svineigi kai siediejusá, Stāmerīná pīzacālá, atsavadāja i aizgōja.

— Cīmojit, Stāmeru mōť! — izvadāja jū Šaļusá.

Kod jei niu palyka iz breidi stōvūt tukšijā ustobā, pōrmátá skotu vysai priķšmatu jucekleibai, jei pieški juta ka vysys lītys ir pīspryngušys nazkaida spēka i ir jau gotovys sōkť kustātis zynomai kōrteibai. Jei atskōrta, kas jai ir dorams...

Vysu nakti Šaļusá navarāja aizmigt.

Ījyusmys skudrys namīreigi takalāja pa vysu kermenī, i sovaids gaismys atspulgs apmirdzāja kotru priķšmatu, kū jei dūmōs iztālōja. Pieški beja atsadariejuši gaismys, mīlesteibys i darbeiguma priķa slyžu vōrti i pīpolōja vysu dzeivi. Ka tik dreizōk nōktu dīna, dreizōk sōkť! Kai basa steiga, kai saulains dundurs vysam cauri skanāja Stāmerinis vōrdi: — Vīnu nedeli bỹšu loba viņ! — Vīnu nedeli! Ak Dīvs - nedeli aiz nedelis, vysu dzeivi!

Nu reita pec brūkoškom, kas beja klōtys iz bolta goldauta i kam pōri klōjās vāļ boltōka Šaļusis gūdeiba, jei nūreikōja Mareiti jimť tāvu pastaigōť iz meženi. Ķim obim beja jōatnas skaisti zori, kū ilikť vāzi.

— Mās atnāssim tūs skaistūs zorus ar boltyjom ūdzeņom. Jā, papū?

Jā — Roberts eisti nasaprota, kas tá tagad taisōs nūtikṭ, bet paklausāja sīvai i mozijai Marái.

Leidz kū obi beja izgōjuši, Saļusá izbruka ustobai. Pec pōrs stuņdom vyss laistājās spūdreibā. Kotra lita beja sovā vīta i smaidāja. Pi lūga karināja vīglys aizkors. Pi sīnys saga. Iz golda izšyuts goldauts. Vyss it kai dzīdōja patykā. — Lai šudiņ dzeivá kai svātdīni! Sōksim...

Poša nūzamozgōja, pōrsukōja motus — iz vydā celenš, ap pakausi pōrjāmá bizis. Tai patyka Robertam.

Atnōcá nu školys Ontons.

— Mām, äšt!

Vāļ naatgiva Saļusá atbīdāt, kod Ontons jau īraudzāja telpys spūdreibu.

— Voi šudiņ gosti bīš?

— Parkū tu tai dūmoj, dāls? — lai gon poša labi saprota, kū dāls dūmōja.

— Vyss taidš teirs, sakūpts. Voi nav kaida vōrda dīna?

— Nā. Nōç tá, atsasiest!

Apjāmá dālu ap placim sylta, mīlūša mōtis rūka.

— Pec nedelis bīš Marái dzimšonys dīna. Padūmōsim tagad obi, kū tu jai dōvynōsi? Tik tu jai aiz laika nasoki! Bīš lelōks pōrsteiguma priks.

Obi sōka pōrcylōṭ, kū Ontons varātu dōvynōṭ Marái. Vīnōjās nūpierṭ krōsys i dzeipurus ar odotom izšyušonai, lai Mará mōcōs šyut i zeimāt.

— A šudiņ nikō nabīš?

— Šudiņ nikō. Tu, Ontá, nazabreinoj, ka ustoba spūdra. Taidai tai vysod vajag bīṭ. Na deļ cīmenim, deļ pošim. Spūdrā ustobā

dzeivoj spūdiri cylvāki. As grybātu, lai i tu b̄ytu teirs i spūdryš. Apsūleisi maņ?

— Jā.

— I tāv jōzamōca labi.

— Jā. As vakar dabōju pīcinīku... — Ontons pascāja i apzarōvā. Vakar jys tik eisi tyka aprauts sovā lileibā.

— Parōdi maņ sovu burtneicu!

Pec breiža Saļusá vārās Ontona riekīnūs. Lelym, vāļ navareigim burtim tī naleidzonōs ryndōs stōvāja skaitli. Lopyspusis styurī gulāja, meiksti sazaritiniejš, sorkons pīcinīks.

— Mām, as b̄jšu inženerš.

— Jā, dāls, bet leidz tam laikam tāv vāļ ir daudz i labi jōzamōca, i kōrteibai ir jōzamōca. Nu nakōrteiga puiša nikod inženerš naiznōks. Tū tu pīmini vysod. Kōrteibu apgierbā, grōmotōs i vysūs lītōs. Leidz kotram seikumam. Taidam ir jōb̄yn inženeram. Ka nab̄ysi kōrteigs, nikod nasaliksi mašini. Sajukš tāv vysys dalis i nazakustās.

Ontons pōrbaudāja sovōs dūmōs mōtis vōrdus i atzyna, ka tai vajag b̄yť taisneibai: sajukusá mašiná nazakustās.

— A tagad lyudzu, dāls, šymā atviļktnī b̄jš tovs monts. Turi tū kōrteibā! Turi tai, kai inženerš tū turātu.

— Labi... — Ontons gribāja jau iť pi atviļktnis, bet tod atsatopa:

— Äšť, mām...

— Vyspyrms sakōrtoj maņteni, nūzateiráj, nūmozgoj rūkys tod ässim. Tam laikam atiš tāvs i Mará. I tod vāļ — äšť ir jōlyudz... Navys: äšť, mām! Bet — lyudzu, māmeņ, as grybu äšť. Jā?

Ontons saprota. Tys vyss pīdar pi dzeivis spūdreibys i pi inženera pīnōkumim.

— Labi, māmeņ...

Dreiž pōrnōcá Roberts ar Mari. Mará atnásá vasalu kliepi skaistu rudinā zoru. Saļusá īlyka tūs vāzī i nūlyka iz lūga. Kūšī

rudinā zori ar dzaltonijom lopom ustobu pīstrāvōja kai ar saulis gaismu — ustobā beja īgōjusā smaidūšō, rudinā saulā.

Saļusā nūteirāja Marái zōbaceņus, nūmozgōja rūkys i klōja pušdīņu goldu. Roberts, atsasiedš gultā, vārōja pōrmainis telpā i sīvys izatureišonā. Kas beja nūticš? Voi na kaida gūda dīna? Pōrdūmōja — nā, šymā dīnā nīkas naīkryta. Pi golda vysa saimā sādāja ilgu laiku. Vejās sarunys. Roberts breinōjās par Ontonu. Tys niu tik mīly prota lyugt:

— Lyudzu, tāt, maizeiti.

I patš jys sōka runōt atsylušā bolsā.

Pec pušdīņom Ontonam tyka atļauts aizīt pi Janča.

Saļusā nūlyka Mari gulāt dīnvydu, a poša, pamaniejusā, ka Maris mietelš aplipš ar meža tīmekļu pavedīnim, pajāmā tū izteirāt.

Nu mieteleiša kabatys nazkas izkryta i spolgi atsasyta iz greidys. Saļusā pazavārā: glīmežvōks...

Marā, kas vāļ nabeja īmygusā, tryukōs nu spylyvyna:

— Māmeņ, lyudzu nasameidi!

Saļusā pacālā zylgonu glīmežvōku, pīgōja pi Maris gultys i atsasāda iz molys.

— Tāv pateik šys glīmežvōks?

— Oi, jā! Skaists. Pazaver, kai jys vydā speid!

Pret gaismu lōsaini izablāzmōja glīmežvōka perlamutra vydspusā.

— Voi tu zini, Mareiņ, ka glīmežvōkā parosti dzeivoj glīmezeiņš? Taidš meiksts, vōrgs, navareigs... Ap jū vysod ir itei cītō čaula. Tei jū sorgoj nu vysom sōpom, i tūmār ari glīmezeišam dažreiz ir sōpis. Tod jys izveidoj pierli, eistu pierli. Rāna tik ilgi sōp i syurst — tai kai tāv, kod tu pierstenī īgrīz, — ka glīmezeiņš savalk vysaidys zōleitis tōs ōrsteišonai i nu tōm pakōpiniski izveidoj pierli, boltu, skaistu.

— Taidu kai osoru...

— Jā, taidu kai osoru. Tei ir nalela, bolta pierleitá. Rata. Cylváki tós ļūti meklej i moksoj lelu naudu.

— A glīmežs nūmierst, kod jam ir pierlá sirdi?

— Nā. Glīmežs dzeivoj ar pierli sirdī. Nu sōpom i cīššonom jys tū izpierļoj i tod jam vairs nav nikod ni sōpu, ni cīššonu. Jam tod ir pierlá sirdī.

Saļusá patīseibā nikō nazynōja par pierļom i glīmežu cīššonom. Jei runōja par pierli sovā sirdi, kas beja pieški izapierļojusá nu dīnu sōpeigō tukšuma i cīššonom.

— Máš globōsim itū vōceni?

— Jā, máiteņ.

— A tu vakar vīnu samini...

— Tys maņ najauši gadājās. Tys beja pādejis glīmežvōks, kū as saminu.

Jei juta, ka nazkas par daudz eists ir jōs vōrdūs, par daudz simbolisks, i kai jūkōdama pībylda:

— Māma vairs nikod tai nadarās, máiteņ. Tagad guli!

Mará paklauseigi aiztaisāja acš. Rūkā syla zylgonīs glīmežvōks.

Roberts sekōja sovaidijai sarunai i sōka naskaidri atjausť, kas nūtyka ar jō sīvu. Saļusá pamanāja Roberta pieteitōja skotu i pasmaidāja. Lai — draiskā pōrgaļveibā pavīdāja dūma. Lai rádž, lai saprūt! Býš vairōk laimis.

— Voi tu nagribi drusku atsapyust? Asot ar Mari obi divi nūzastaigōjuši.

— Jā. — Roberts pīzacālá, pīgōja pi Maris. Jei beja jau īmygusá i elpōja breivi i vīnmiereigi. Roberts pīzalicá pi gulūšō bārna, pamanāja, glīmežvōku mozijā dyureitī ... nūskūpstāja rūceni.

Saļusá sakōrtōja gultu. Kod Roberts atsagrízá pret sīvu, jys rádžāja, kai jei, slaida i lūkona, sakortōja spylvynu. Ustobā pieški izazaigōja kai perlamutra atblōgzná: beja gaišs i sylts.

Roberts pīgōja pi sovys gultys.

— A tu? Voi tu naasi pīkususá? Vysu garū reita cielīni nūzakustieji.

Saļusá smaidāja.

— Tu muna sōpu pierleitá... — čyukstāja Roberts, i obim pieški beja labi i sylti sirsneibys i tyvuma glīmežvōkā, labi i sylti aiz tō, ka jī niu saprota i zynōja sovu gaismys ceļu bez vōrdim, bez runōšonys.

Kozukolnu Neikuli

Tōli nu piļsātom i satiksmis celim Kozukolni mežainā apvydā škita kai nu pasaulā nūškierta sola. Deļtō i kozukaļnīšim beja daudz sovaidu paražu — vysmoz tai lykōs kaimiņu cīmu īdzeivōtōjim. Tī vysur pi jūkim miļōja pībiļšt: „...kai Kozukolnu Neikuli soka... kai Kozukolnu Neikuli dora...” Kozukolni i Neikuli beja taidis vōrdu pōrš, kas kotram klauseitōjam lyka pašvībt lyupys smaidā, koč šī cylvāki beja kai vysī cylvāki.

Jī nabeja ari nikaidi neikuli, bet labi pōrtykuši ļaudš. Tik jūs vacvacijam tāvam asūt klōjis slykti, kod muižkungs vīnu pošu aizsyutiejš mežu vydā leiš leidumu i dzeivōt, kai smejās, storp meža kozom. Čakljš leidumnīks īkūpš plašus laukus i klivš tureigs, tūmār palamā palykusā iz bārnu bārnim.

Catūrtā paaudzī nu Kozukolnu vīnsātys beja izaudzš vasals cīms, a Neikuļu palami nāsā tik mantinīki vacōkō dāla linejī. Tī beja četri brōli: Odums, Zygmans, Kazmers i Tadulš, vysī videja auguma, resniški i sōrti, vysī laukom golvom, strupim dagunim i īsiermom ožu bōrdeņom.

Vacōkijam brōlām Odumam jau varātu bjt pi septeīndesmit, a jaunōkijam — Tadulām — tyvu pi sešdesmit, tūmār jī iztyka bez sīvīšu rūkom, partū ka nivīns nabeja preciejīs. Poši strōdōja i veirīšu, i sīvīšu dorbu, kai mōcāja, pi cytim nikod padūma naprasāja. Teirumu i lūpu kūpšonys dorbi jīm veicās labi, tik mōjsaimniceiba i pošapkūpšona nūtyka īpatā gaumī: kotrs pec iesšonys labi aplaizāja sovu lizeiku, lai nav jōmozgoj, kotrs sāv išyva iztryukušū pūgu voi izlyka bikšom īlōpu. Stryčus veit i skalinis peit jī lobprōt palyudzā kaidam cytam, tik na sīvīšu dorbus.

Nabeja jau vīgli veirīšim ar steivim pierstīm veik̄t nomā mōtis pīnōkums. Na ŗaizi svešinīki, garum ejmūt, naspāja vaļdāť smīklu, radzūt, kai četri veceli, bōrdenis trycynōdami, iz skaidīnā zlukťāja drābis, i taišni šōs zūbgaleibys spīdā jūs sīvīšu dorbus pastrōdōť kūpā. Kod četri puīši mātās iz celim ar slūtom greidu treit̄, tod mieneša dubli izgaisa nu ustobys dažu minūšu laikā. Taipať beja ar gūvu slaukšonu: kotrs iz moza beņčeiša pi sovys gūvš. Tai izaveidōja brōļu Neikuļu īpatis kūpsūļš. Kod iz teirumu, tod vysī iz teirumu, kod pa ustobu, tod vysī pi plitys: cyts molku, cyts iudini, cyts buļbys, cyts myltus voi putrōmus i — pušdīnis gotovys.

Tō pec ari kotra catūrtō svātdīnā voi svātki kotram brōlām lykōs tei najaukōkō dīna. Trejs breivī pec brūkoškom kotrys apvyļka jaunu rudonu vodmolys uzvolku, izspūdrynōja zōbokus, ap koklu apsāja saiteiti ar bundulenim golūs, izlyka capuri ar speideigu nogu, sajiudzá lobu zyrgu atsperu droškā i aizbraucā iz mīstenā bazneicu voi piļsātu, a catūrtijam vysu dīnu vajdzāja jimtīs pa sātu ap lūpim. Trejs breivī dažkōrt ilgi dzeivōja tiergā voi cīmōjās i sātā atbraucā drusku īreibuši.

Tys sietnīku ciži kaitynōja.

— Ša, rejit, pasaulā gōteli! — ar skaudeibys dusmom sietnīks pagryudā tīm vakariņu goldā jau atsolušu bīzputru voi meiceitys buļbys i gaudās vīnā gausšonā: lūpi šudiņ byzōjuši kai troki, bejš atsarōvš zyrgs, dōrzā īskriejusā cyuka, gūvš īspārusā pīna slauktivī, teļš īgōjš ustobā i apgōzš iudinā spani, kačš ticš pi kriejuma, vysta, lācūt nu golda, sasytusā glōzi i vysaidys cytys nalaimis.

Svātdīnis svieteitōji navarāja nūzacīšť, sietnīkam napōrmatūt nūdareitū škodi. Tod sōkōs sietnīka pōrmatumi brōlim, cik kurs nav škodis izdariejš, vīns patš saimnīkōdams. Vōrds pa vōrdam, vysī sazapyņa pōrmatumūs vīns ūtram, sōkōs streideišonōs, bōršonōs i lomōšonōs. Vysī jutōs aizskortī, i kotrs ceņťās īdzeit̄ pretinīku taidōs vōrdu spaiļōs, kab tys palyktu māms, kai par muti systs, bet nivīns

nu Neikulim nabeja iz mutis krits. Siržu ikorsumā jī kotrs grīzá sovu tarkšynu i sevš izpurynōšonai namiteigi gōja pa ustobu nu vīna kokta da ūtram. Pa tymsu najauši gadājās sazagryušt kūpā, i tod sōka atskanāt draudi.

— Ak tai? Tu gryustis?!

— Ak tu gribi viersā skrīt?!

— A, ot, sōcit tik kautis! Ka jau mesšu par ļapku vīnam i ūtram, je titkin na ta!

— A, tu jau sōč draudāt! As tāv pošam ka jau zvīgšu par plešu, — aizīsi kiulu-vōlys!

— Ak tai? Je titkin na ta!

— Ot paraugi!

— Dūd, dūd!

— Dūmoj, nā? Je titkin na ta!

Pa tymsu brōli runōja vysūs koktūs. Cyts meklāja skruča, cyts požoga, cyts iudinā nasamūs kōšu, cyts grōbá maizis lōpstu. Tūmār nivīnam nazacālā rūka iz sisšonu, jo brōli Neikuli beja pazeistami kai baileigi veirīši. Kur viņ izacālā kaušonōs, jī pyrmī bāga prūjom, lai naizajauktu tracī. Tūmār sovā sātā beja jōbŷn varūnim. „Patš as nasisšu,” dūmōja kotrys pi sevš, „a kas var golvōt par ūtru? I ka kaidis syt, jōsyt tikpať stypri atpakaļ, lai daboj taidu pať punu pīri voi zylumu, kaidu īsītš pošam.” Cytaidi tok vyss cīms ūtrā dīnā smīsīs, ka jys nu brōlim ir tys vōjōkīs.

Tai svātđīņu i svātku dīnu vokorūs Neikuļu sātā bīži skanāja streidi i draudi leidz vālai naktái, cikom brōli pīkusuši sōka sataukstāt sovys gultys, kas atsaroda pa vīnai kotrā ustobys koktā.

Neikuli zynōja, ka vysu sātys nabŷšonu i nasaskaņu cālūņš ir sīvīšu tryukums, bet jī beidōs īzamināt koč vīnu vōrdu par preceišonūs, — tys varātu sacālť lelu skandalu. Jī lobprōt kotrys vielājās pi sevš: koč vīns brōļš bŷtu apzapreciejš! Bŷtu saimineica. Tūmār šū vieleišonūs nivīns naizadrūsynōja izteikt, jo likť kaidam

precātis nūzeimōtu pīspīst̄ jū kolpōt̄ cytim, a kotrs Neikulš gribāja bīt̄ kungs par sevīm.

Nazkod rodi jīm īteicá vysīm apzaprecāt̄. Četri brōli nūlaidá golvys iz kryutim, strāči padūmōja, dusmōs pīsorka i, kai nūzarunōjuši, bez atsveiku vōrda atstōja rodu gūdeibys. Nu tō laika rodi palyka jūs lelōkī inaidniki, partū ka vysīm brōlim precātis nūzeimōtu sōkt̄ dalātīs, a dalāt̄ tāva atstōtū montōjumu — tys izaklausāja baigi. Palikt̄ iz catūrtdalis zámis, jaukt̄, plāst̄ iz vysom pušom tāva atstōtū sātu — tys nūzeimōtu kliuť par nabogim, kaidi ir cyti iz mozōm zámeiřom. Kas kaitāja vysīm nadzeivōť tāva sātā? Teirumi augleigi, vacī kōrmi vāļ turīs labi, kotru rudini ōbeļu dōrzs pylns augļu, kritns pulks bišu sairū. Vysa dīsgon! A sōč tu, ciļvieceņ, leišť koč pi satrupiejušīm kōrmim — pakši nūzavāļš kai kōpustu golvys. Augļu dōrzs nimos nav sadolams. Biteitis ari iz klaja lauka nagryb dzeivōť. Kas sacāļš kōrmus, izrakš okys, mōrkus? Sōcūt dalātīs, dorbam i neikšonai nabītū gola. Tryuktu maizis i vysa kō taipať kai daudzijīm, kas tāva sātu sadaliejuši seikūs zámis gobolūs. Redzi, tū nūvielej lobī rodi. Deļtō lai vysī kači paraun taidus rodus! Tagad vōrds Neikulš kai pa jūkam ausīs skaņ, a kod bīsī nabogs — navarās tū pōrzaklausāt̄. To lobōk dzeivōť vacpuišī vīglu dzeivi, krōť naudu i tiergā pařvadzynōť, sok: „Ot čī! Neikulám ir, a jiusim nav. Čī!”

2.

Šam lileibys goram šod tod vajdzāja ļauť izapausť i sātā. Kod īzaroda kaidis cīmenš, kas Neikuļu lobū slavi varātu nāšť pasaulī, tū vajdzāja kotrā zinī pacināt̄ i apvōrdōť. Cīmená pamilōšonu taipať kai cytus dorbus navarāja izajimť kaidis vīns. Vyspyrms vajdzāja sazazynōť sovā storpā. Sōkōs kōseiřona i tusšona, kai īvadāt̄ litu.

— Hm, hm! Zygmaņ, oi! Kai tu dūmoj? Vajdzātu tok cylvākam īdūt̄ āšť, — tai parosti atsakōsādams īsōka vacōkīs brōļš Odums.

— Nu, kū tī daudz runōt. Ka vajag, to vajag, — brōzōdams plaukstš sáv ap gūrnim, murmynoj Zygmans. — Nu, Kazmer!.. tu lūkonōks...

— Kū nu as... — glauž ar plaukstu pa laukū golvu Kazmers, — Tadul, apzasvīd! Tu jaunōks.

— Ot kur puiku atroda! — ciersās preteim Tadulš. — I muna bōrda taidā pať kriejumā mīercāta kai tova.

— Nu, ot tāv i ša! Vysi kungi. Kai smeļās: kungs kunga golā, a gosts lai gaida, — otkon sōc īkustynōt brōļus Odums.

— Voi ta mās taidi nabogi, ka navarom cylvāka paborōt? Zygmaņ, tok vajdzātu atnāst koč ols i sīra.

— Nu i izdūmōja. Sīru! — īzasmej Zygmans. — Kam cylvākam vajag sīra, ka tagad vosorys laikā kotram sātā sīra gona. Kazmer, mýsim tok klietš jumta cakulā karinej aizpārnejō vepra gūrni!

— Ot gudrinīks! Tagad lai ejmu dōrzā vaicōt trapis tōs galis deļ — pretōjās Kazmers. — Lobōk atnāš, Tadul, madu!

— Nav tik vīgli madu dabōt. Jōsōc jauna paska, — ryuc preteim Tadulš. — I puīša cylvāks tok nav mozs bārns. Kū jys ar madu darās. Tod jau lobōk atnāst svīstu.

— Ek, ar jiusim i patš nalobīs golā natikš! — nūzasplāun Odums i sōc meklāt skrūzi olam. Tod i pōrejī brōli sazakuš. Īt vīns gar ūtru ap plitu, ceplā pōrtu, trauku plauktu, meklej nāzi, lizeiku. Tod vysi aizīt iz pogrobu.

Pec kaida laicēnā pyrmīs atīt Odums, atnas pylnu mōla skrūzeiti putojūša ols i lapni nūlik cīmenām priškā iz golda.

— Ša dzār i pīmini, ka pi Neikulim dzieri! — Tod vīns pec ūtra atīt pōrejī brōli. Zygmans atnas kūka lizeikā īsmaltu vaca, dzaltona svīsta škāli, Kazmers — paboltys rudzu maizis ryku i Tadulš — kūka trauceni ar sōli.

— Ša ād i pīmini, ka pi mýsim iedi!

Cīmenám iesšonys i dzeršonys ir moz, tūtis sprīdeleišona, kai pacīnāṭ, i poša pasniegšona palīk atminī iz vysim laikim.

Tam preteim, kod brōli Neikuli gōja cīmūs pi cytim, jī poši skubynōja vīns ūtru āšṭ i dzārtṭ, cikom vysys bucys beja iztukšōtys leidz mīļom. Tū zynōja vysī. I saiminīki, lai sakustynōtu brōļus iz sātu īšonu, aiz laika atnásá kaidu skrūzi ols ar mīļom i nūlyka jīm priškā iz goda pōrs bucu topu. Kod Neikuli tyuleigi sameklāja capuris, saiminīki jūs vāļ īvādá klietenī i atnásá spani ols, apvōrdojūt kai lobōkūs gostus, deļ kurim pataupeita līka laseitá. Tod vysī četri brōli sirsneigi dzārá glōzi pec glōzis, skōvá i bučōja saiminīku.

— Aļā nu ža i draugs! Ūtra taida drauga ar guni naatrassi, — taida beja parostō Neikuļu glaimu volūda. — Tok, bračēṇ, naaizmieršṭ mýsu! Tu jau zynī, ka ols pi mýsim nikod natryukst i deļ taidim cylvākim kai tu durovys valī i dīnu, i nakti. Dreīži pi mýsim býš lels „bals”. Iz „balu” kab atītu!

Kod saiminīks atnásá vāļ spaneiti ols, Neikulim gūdeibys beja dīsgon. Saiminīku slaveidami, jī gōja vīns pec ūtra steivom kōjom iz sātu i dzīdōja vīnu i tū pošu pantu:

Ot tok kungs, itys kungs,
Labdareitōjs mýsu!

Reitā kaimini jūs atroda guļom iz pīkaļnis stīdzenis: pyrmīs Odums, dažus sūļus aiz jo Zygmans, tod Kazmerš i beidzamīs Tadulš. Vysī četri vīnaidā attōlumā tik gleiti nūzalykuši gar zámi, ka cytus puišus i guldynōdams tai nanūguldynōtu. Tūmār, kod kaimini vāļok jīm īzamināja, ka tī jī beja labi cīmōjušīs, Neikuli strupi atciertá:

— Nu, nu! Atáj pi mýsim iz „balu”, tod tu redzeisi! Je titkin na ta!

Tai četri brōli pušgoda laikā pagīva īlyugṭ cīmā kaidus pōrs symtus gostu. Sovus tai sauktūs „balus” jī reikōja divys řaizis godā:

vosorā — māslu tolku i zīmā — bolku voi lynu tolku. Dīna pīderāja tolccōnim, a vokors — pataļčim i lyugtīm gostim. Tod ustobā voi dōrzā beja klōti gari, nu dielim sasysti goldi, i iz tīm īpriķš salyktyš blūdyš ar iedīnim, kū puišu cylvāki poši gatavōjuši. Tī beja i capta, i vōreita galá, i „studinš”, i dasa, i bīzpīns ar svīstu, i sautāti kōpusti, i siļčis, i zivš, i putrōmu bīzputra, i mads, i sīrs. Poši saiminiki laimeigi gōja apleik ap goldim i dzīdōja:

„Vysi muni gosti beja,
Kas munā i ustobā:
Cytam devu sōli, maizi,
Cytam jauku volūdeni.”

i cīnāja gostus ar olu. Pīlāja sáv glōzi, pazasveicynōja: „Bysi vasals!” izdzārá i dāvá cytim. Cīmeni jutōš glaimōti par taidu saiminīku laipneibu. Redzi, ar kotru jī izdzer pa glōzái! Cikom saiminiki apstaigōja vysus cīmeņus, pošim beja dīsgon. Pogrobā pec ols vāļ varāja īkōpť, a izkōpť pītryuka spāka.

Cīmeni, izdzāruši ar kotru brōli pa kausam ols, kaidu laiceni jautri tārzōja i mīlōjās poši pi golda, a, navarādami sagaidāť saiminīkus, pamozam palyka klusōki i sōka vīns pec ūtra izkleišť. Ilgi daudzynōtū, bet moz dzīrōtū „balu” nivīns lobprōt nagribāja pīmināť. Tūtīs par sevīm runōja brōli Neikuli:

— Ai, kur pi mýsim beja „bals”! Ot „bals”, to „bals”! Vysu nakti symtim cylvāku ādā i dzārá, a Neikuļu monta navarāja ni apāšť, ni izdzārtť. Ot kur beja „bals”! Je titkin na ta!

Taidā lobā pošapzinī četri brōli-vacpuiši, dzeivōja nu goda iz godu, dūmōdami tik par sevš iztureišonu i apkūpšonu. Vīneigō dzeivīs prīca beja īdzeršona i naudys saskaiteišona. Īdzeršona gadājās bīžōk, a nauda īnōcá golvonūkōrt rudinī. Vysus īnōkumus brōli sadalāja vīnleidzeigi i bīži pōrskaitāja kotrys sovu naudeni.

— Odum, cik tāv ir? — jaunōkī brōli saleidzynōja kapitalus ar vacōkū brōli.

— Tyukstūša trejs symti.

— Vāļ trejs symti? A par kū maņ mozōk?

— Esi vairōk tiergā nūdriers.

— Nā, tū tu maņ naistōsteisi. Māš vysī kūpā dzerom. A par kū maņ par desmit latu mozōk?

Tai, saleidzynojūt naudys summys, brōli beja nūdarbynōti ar dūmom, kai ikrōļ likū latu, kab napalyktu nūpakaļ cytim. Gaidāt gaidājās rudinš, kod pōrdūš labeibu, lynus, kaidu lūpu, i kotrys mināja, cik tod jam būs naudys.

Tūmār kotrs rudinš nāsā navin inōkumus, a i ibyrdynōja sormu palākijūs motūs.

I tod rodōs pōrsteigums.

3.

Kaidā zīmys vokorā, kod Tadulš atbraucā nu tōlōm patmaļom, kur trejs dīnys beja rōvīs ar maļšonu, putrōmu taiseišonu i vylnys sukōšonu, sovā sātā jys atroda vairōkus sābrus.

— Ot, redzi, Tadul! Cikom tu braukōji iz patmaļom, tovs vacōkīs brōleitš Odums aizgōja iz tū pasauli, — sābri pyrmī stōstāja bādu viesti.

— Nabādojit, izrakš Odums i jiusim kopu dūbi, kai daudzim ir račš! — jūkōjās Tadulš i jjudzā nūst zyrgu, a sūmastivs beja tai sazaviļčš, ka navarāja atraisāt.

— Nu, āj tok, naticeigīs, pi nūmyrušō! Paz, kai tovi brōleiši jau divi dīnys raud vīnā raudōšonā! — jāmās iz Taduli kaimini.

Tadulš naticeigi gōja.

Siņču kōktā pi bolti klōta paaugstynōjuma daga svācis i klōtu sādāja Zygmans i Kazmerš. Iz paaugstynōjuma gulāja Odums, sakrystōtom rūkom iz kryutim.

Tadulš pīmināja nazkod Oduma saceitūs vōrdus: „Nu, pag, pag! Maņ grybātūs rādžāt, kurs to nu jiusim bēs pyrmīs, kod as nūmieršu!” i navarāja saprast, voi tys ir jūks, voi patiseiba.

Jys pakustynōja Odumam kōjis, rūkys; aptaukstāja golvu, kryutš i sausi izavaicōja:

— Cik ilgi jau gul?

— Jau treša dīna, — klusi atbiļdāja Zygmanš.

Tadulš palyka dūmeigs; jys pīmināja, ka jau svātdiņ Odums atsateicá nu dorba i lykōs gultā. Jō dežurys dīnā vajdzāja strōdōt Zygmanám. Tod Odums cālās i patš aizbraucá iz bazneicu, kai sacá, pi gráku syudzeišonys. Vokorā vysí iz jō jāmās, a jys, nasciejš ni vōrda, otkon lykōs gultā, nivīnam nazažālōja par slimeibu, tik pībylda:

— As grybu rādžāt, kai jiuš bez maná iztiksit.

Tō pec Tadulám vīnam vajdzāja braukš iz patmaļom. Niu jys lobprōt grybātu pazalīlāt, sok: „Redz, i bez Oduma samolu, sasukōju vylnu i pītaisieju putrōmu vysam godam!” a, radžūt brōļus klusus i nūspīstus, jys palyka arvīnu dryumōks i sōka eļsāt raudōs:

— Ai... Kas ar tevi nūtyka, kas nanūtyka? Kaidš tu beji agrōk i kaidš tu tagad palyki? As vāļ beju moziņks, kod tu jau kōpi pa pakši iz ustobys augšā, a, kod mās paaugom lelōki, tod vysu darājam tāv pakaļ. Tu gōji gonūs, i mās leidza, tāvs lyka tevi pi orkla, i mās čārámās pi rogulá. Tu jōji pīgulī, i mās kōpám zyrgam kausā, tu gōji ar lelym puišim ripelāt, i mās ripelājam leidza. I kod tāvs nūmyra, mās tevi klausājam kai tāvu.

Tá Tadulš garā runōšonā leidz nūkusumam kavājās atmiņōs: kai jī gōjuši ortu, ecātu, teirumu sātu, kai pļōvuši sīnu i labeibu, kai vaduši sātā, sāruši, kurynōjuši reji, kiuluši i vietiejuši, kai moluši, capuši i vōriejuši, kai plyukuši, sukōjuši, mārkuši, klōjuši, kaļtiejuši, grīžuši i kuļstiejuši lynus, kai lasiejuši dōrza augļus i kūpuši bitš, kai audziejuši i kūpuši lūpus, kai pōrdavuši ražu i

daliejuši naudu, kai gatavōjuši sāv apgierbus, traukus, dorba reikus i iedīni, kai svietiejuši svātdīnis i svātku dīnys.

Ryugtums gurstāja Tadulām koklā, kod jys runōja par sovstarpejim streidim sīvīšu dorbu deļ. Jam tai viņ lykōs, ka Odums ir palicš porōdā, tō pec ka nazaprecāja patš i naļōvā tū cytim. Apslāptōs dusmys iz nūmirieji lyka jam daudzķōrt vaicōt: „Kam tu tai darieji? Kam tai pliesīs vysu sovu myužu? Pec kō tu dzynīs i kū tu sagivi?” Navarādams sameklāt jāgu brōlā i sovys dzeivis ceņtīņus, Tadulš palyka nervozs. — Deļ tōs naudenis, tik deļ tōs naudenis tu beji gotovs tupu-rōpu iņ. Deļ tōs tu beji gotovs izlaisņ goru ōrā, — jys gondreiž lomōjās iz nūmyrušū. — I kū tu pīskrieji? Kū pībeji? Ot ša tāv! Guli niu steivs kai rogoza, je titkin na ta! Tō tāv i vajag! Dabōji!

Tadulš patryna ar cymdu nu runōšonys sausōs lyupys, nūslauchāja osorys i dāvās ustobā. Pec jō aizgōja i pōrejī divi brōli. Kaimini skaitāja pi nūmirieja pōtorus, a brōli sādāja nūmyrušō brōlā atstōtijā gultā i raudōdami jāmās vīns caur ūtru:

- I kam jam vajdzāja tai skrīņ?
- Kam jam vajdzāja tai rautīs?
- I kam vajdzāja taidam skūpam bēņ?
- I kam vajdzāja tai pec naudys dzeitīs?

Brōli sataukstāja gultys pagaļvī Oduma naudys repi i sōka skaitāt krōjumu. Beja tik tyukstūša divi symti latu. Nūvielejūt prōvys summys šķierstam, svineigai apglobōšonai, ubogim, bāru taiseišonai i pīmineklā ceļšonai, pōri palyka tik pōrs symtu latu. Tūs palicieji nūlāmā nūdūt kaidam klūsteram, lai par nūmirieji vysod lyudz Dīvu. Kod pošim napalyka nikō nu brōlā atstōtō krōjuma, otkon sōkōs vaimanōšona:

„Kam jam vajdzāja tai skrīņ, tai pyulātīs... cytim napaleidzāt i pošam dzeivī lobuma narādžāt?..” Šōs vaimanis skanāja cauri vysim bāru dorbim, saļmu dzīdōšonai i nūmirieja apglobōšonai, a tik bārinīki beja prūjom, Neikuļu sātā izastōja kopu klusums.

Brōli bez vōrda, lāni, tyuļōdamīs gōja dorbūs, narunōja, i pi golda narunōja. Lykōs, jī beja dusmeigi vīns iz ūtra. Tik šod-tod vokorūs vysi trejs sasāda sūplok iz Oduma gultys i ilgi sādāja klusādami. Šymūs klusuma breižūs jī kavājās īpatā dvāselis nūskaņōjumā. Tys beja žālums pec nūmyrušō brōlā, a vāļ vairōk bailis nu nōvis. Lykōs, dreiži otkon vīnam bīš jōmierst. A kuram? I šymā miniejumā kotrs brōļš kluseibā sevi pileidzynōja Odumam. Gribājās bīt cytaidam, tūmār vysā sovā byteibā jī juta brōlā rakstura atbaļsi. Jī pīmināja, kai dorbūs atsabolsōja sūļš sūlī, kai juta leidza Odumam, kod jys rosā nūslīdāja pļovys rūbežu pusi pāda Neikuļu lobā, kai jī vīns ūtram pīmidzá ar acīm, kod storp svešim ļaudim beja jōaizstōv sovys interesis, kai gūdeibōs pi rodim i kaiminim, vīns ūtru skubynōdami āšt i dzārt, jī pībakstāja cyts cyta kōjai. Odums beja kotrys taidys gudreibys sōkums. Niu lykōs, ka taišni šei skūpuleiba i seikstums beja Oduma vōjō pusá — jūs vysu vōjō pusá. Tei beja zāmis smoka, kas vyspyrms pīzamátá Odumam i tagad var pīzamāšt kotram nu jīm ik breidi. Šei baigō apzinā tyvynōja brōļus sovā storpā i atjāmā volūdu. Jīm tryuka vōrdu i drūsmis atklōt sovys jaunōkōs dūmys.

Šod tod pi jīm īzagrizá rodi voi leidzjiuteigī kaimini, bet i ar tīm brōli runōja nagribeigi. Vysi zynōja, ka Neikuli cytu padūmam naklausās, tō pec i natraucāja jūs ar loba vieliejumim. Tik vīnu vīneigu ŗaizi svešim izadává jūtami īspaidōt dryumūs vacpuišu dzeivi i tys nūtyka itai.

4.

Jau divi nedelis puiši lasājās izbārtž boltu greidu i navarāja pīstōt pi dorba. Nabeja sōcieja. Tickleidz īgōdōja Odumu, nazacālā rūkys. Cikom vāļ bāŗu pādi nabeja aizskolōti, ustoba lykōs taida kai syltōka. Tūmār vīnŗaiz beja jōmozgoj.

Puiši pīnásá iudiná, sameklāja vacūs slūtu atskamiņus, atveilāja kraklym pierduknis i sōka dūmōt, kai sōkņ mozgōt. Agrōk vyspyrms izteirāja kotrs sovu koktu i paguļti, tod ustobys vydu izdrōzá kūpejim spākim, a niu nazynōja, voi vyspyrms mozgōt sovu, voi nabašņika koktu.

Siņčōs pazadziedzā bolsi i ustobā īgōja trejs žyrgtys sīvītis.

— Lai bỹš Jezus gūdynōts!

— Lai myužam! — murmynōja apstulbušī puiši.

— Nu re, kai trōpājam! Nu vīnys tolkys ūtrā! — jautri tārzoja sīvītis, kas acim radzūt sābru lynu tolkā beja baudiejušys pa glōzāi loba aļtená. Tōs beja Lōču cīma Lelō Vursulá rāitys, kas beja īsauktys Zamkriesleitis, partū ka vysys trejs mōsys beja opoleigys, dūšeigys i zamom kōjom. Ari Vursuļu palamá jōm beja montōta nu seņčim tāva linejī, jo vysim puišim gludi nazaveicá ar runōšonu. Jūs vacīstāvs, myrušis tāvs i brōļš Domka runojūt bīži aizavyļka. Parosti jys teikuma sōkumā vōrdus bārá kai pupys, a pādejūs vōrdus stīpá lieni, izdaleidams pa zilbjom, pyrmūs, ōtri runojamūs vōrdus nūmurmynōja augstūs tūņūs, a pādejūs gondreiz basā. Bīži jys atkōrtōja pyrmūs teikuma vōrdus, cikom rodōs pōrejī. Pīmāram: „Gōju, gōju, gōju, gōju, ot i at-sa-rai-se-ja pa—tier—ná. Lobi, lobi bỹtu mīzeiši, tik ra-ti pa—sā—ti. Dreizōk, dreizōk brauņ pa prišku! Tu mani nū—saļ—dei—si.” Daudzijīm Domkys runa atgōdynōja rubulá rubuļōšonu, partū jū i saucá par Lōču Rubuli.

Tam preteim rāitys aizavyļka tik leidz pylngadeibai. Vāļ vacōkō mōsa Gelá drusku vursuļōja pōri trejsdasmytam, videjō, Dōrtá — leidz divdesmit ostoitam i trešō, Zuzona — tik leidz divdesmit piktam godam. Niu jau kaidi pīci godi vysys Vursuļu rāitys runōja skaidri. Tūmār, nazaverūt iz pagleitū izskotu i čaklumu, nivīna vāļ nabeja izgōjusá pi veira tōs pošys vursuļōšonys pec. Pīguļņiki par jōm zūbōjās, ka ŗaiz jōm sabraukuši svōti, a uztraukumā nivīna navariejusá izrunōt vōrdu „da”. Kai sōkušys vilķt

— „da-a-a-a-a!” tai svōti nūzabeiduši, ka bārni varūt bīt taidi kai krauklāni, i aizbraukuši. Kod Vursulīnis atgiva skaidru volūdu, jōs beja lapnys, lai ar šīm zūbgalim tārzōtu, nikod iz jaunīšu izprīcom nagōja i ar puīšim nadoncōja. Kai lobys smolku rūkdorbu pratiejis jōs audá skaistus dečus bazneicys oltoram i izšyva karūgus. Bazneicai pīstrōdōdamys i pošys palyka padīveigys: čakly apmeklāja dīvkolpōjumus i atlaidu procesejī násá pošu šyutū karūgu. Tod jōs beja tārpušōs boltōs, garōs sukņōs, ar boltim cymdim i apzaplātušys boltūs pleivurūs kai jaunivis. Tai mōsys Vursulīnis, par kurom agrōk zūbgali puīši smājās, niu ļaudš sōka ivārōt i cīnāt. Tik palamá palyka: Vursuļu Zamkriesleitis.

Par Vursuļu Zamkriesleițom agrōk tyka smiejušis i brōli Neikuli, bet bādu laikā šōs maitys pi jīm atgōja kai Dīva syuteitys. Izdzierdušys par nabašniku, Vursulīnis pyrmōs īzaroda Kozukolnā ar bīzom lyugšonu grōmotom pozusī i pyrmōs sādōs pi golda dzīdōt saļmys. Cikom Kozukolnu maitys navarāja vīnōtis, kurys dzīdōš augstū bolsu, kurys pušbaļsi, kurys altu voi, kai kozukaļniši sacāja, „áļti”, Vursulīnis sōcá: „Kieneni, kuram vyss dzeivoj, nōcit gūdynōsim!..” i cytim atlyka tik pīzabīdrōt. Jōs varāja dzīdōt i augstū, i pusbaļsi, i „áļti” pec vajdzeibys. Taipāť jōs prota pec vajdzeibys paleidzāt dorbūs. Kab na Vursuliņu, Oduma bārōs bytu lely tryukumi, tō pec ka nūzabādōjuši brōli beja kai golvys pazaudiejuši. Nikas nazaveicá. Kur kurs aizgōja, tī tys, lykōs, aizmyga. Nūkova vepri i tys gulāja augu dīnu naapsvylynōts. Ījaucá maizi i tei aizamiersa laikā apmeicāt. Rodi nūplatāja tik rūkys, ka jūs nikur naaicynoj. Vursulīnis pošys čārās pi dorba i vysa bāŗu reikōšona tynōs gludi kai spūlá.

Brōli pec bāŗom čaklyjōm paleidzom sacāja paļdis iz paļdis i jūs siermōs bōrdenis pateiceibā tricāja kai ōzeišim. Gribāja jī par dorbu samoksōt skaidrā naudā, a Vursuļu Zamkriesleitis izanásá nu ustobys kai lapsiņu dzaltys.

Niu šos čaklās kaiminītis nu Lōču cīma otkon pavārā vacpuišu ustobys durovys i breinōjās, ka trejs veiri taisājās iz greidys mozgōšonu kai iz vepra kaušonu,

— Kū nu jiuš, puišu cylvāki!.. Atļāunit mūsīm! — pyrmō isoka vacōkō mōsa Gelā.

— Nā, nā! Sovys greidys cytim mozgōt, naļausim, — styngrī pretōjās puiši i satvārā rūkōs slūtu atskamiņus.

— Tī tok mūsū pošu dubli! — izasaucā Dōrtā. — Bārōs pīmeidājam.

— Nā, nā... sovā sātā mās poši, — līdzās slūtu atdūt Kazmerš.

— Voi Dīveņ! Mūsīm ustobu vajdzāja izmozgōt jau tivleit pec bārōm. Pīdūšonu! — apjiemeigi čārās pi spanā jaunōkō mōsa Zuzana, i iudinš sōka žļōgt iz greidys.

— Mās poši... mās poši... — vāļ murmynōja Taduļš, a mōsīs Zamkriesleitis jau gōja pa ustobu ar lupotom rūkōs šliku-šlāku i puiši kai starki, kōjis augši cylōdami, kōpās pa durovom ōrā.

— Taidu kaunu! Taidu kaunu! — pogolmā jī platājās ar rūkom. — Kai Oduma vairs nav, tai vyss pasaulš par mūsīm smejas.

Lai nazamaiseitu sīvītom pa kōjom, jī gōja cierst zorus i kūpt lūpus. Gudrōja, ar kū pacināt lobōs sābrineicys. Pogrobā dabōja i mads, i svīsta, i sīra i tod nāsā strōdneicom. Tovū breinumū! Ustoba beja izmozgōta, pīkūpta, a sīvīšu vairs ni smokys. Brōli naticeigi vāļ pōrmeklāja vysūs siņču koktūs nūzaglobōjušōs jūkdaris i naatroda. Jūs pōrjāmā namīrs, ka niu jōs vysam pasaulām stōstās par Neikuļu navareibu. Jī jutōs ļūti nalaimeigi, ka atļōvuši sīvītom sevi apkūpt. Nūlāmā vairs nikod šōs jūkdaris nalaist sova sātā.

Vāļ lelōks pōrsteigums brōlim beja, kod sastdīņ Zamkriesleitis atnāsā lelu nostu Neikuļu velis: tei beja bolti izmozgōta, salōpeita i izgludynōta, ka speidāja viņ.

„Pikauļ! Pikauļ taidys nagūdeigys sābrineicys, kas bez atļōvis grōbstōs ap svešu montu!” taidys dusmys vōrājās brōļu sirdīs. A

krōpneicys pavysam mīleigi izstōstāja, ka, ustobu mozgojūt, zam gultom atrodušys izmātōtus drābju gobolus, kurus ari vajdziejš izmozgōt. Vysim velis gobolym bejš pūgu tryukums, cytam caurums prasiejīs pec ilōpa. Steigā naasūt vyss labi izdareits, par tū lai pīdūdūt.

Neikuli nazynōja, voi dusmōtīs, voi pazateikt. Beidzūt nūlāmá sābrineicys pacināt, cikom meklāja ols, sīra i mads, pa tū laiku otkon sīvītis beja prūjom.

Brōli otkon sirdājās iz viļtineicom i sūlājās jōm padarāt koč kai kaunu, a kod apvyłka bolti vālātūs lynu kraklus i iuzys, kas maigi glaudá mīsu, sirdī īzazoga taidys mīleigys jūtys kai seņdīnōs, kod mōtá vylka mugorā boltu krekleni i nūbučōja gaļveni. Šōs syltōs jūtys jīm lyka kluseibā pōrdūmōt i pīdūmōt, cik svieteigys ir sīvītis rūkys, kas pylda dzeivi ar maigumu i pateikamu syltumu. Šō maiguma i syltuma olka jī kluseibā pi sevš sōka pīdūmōt ari par trejom mōsom. Kotrs mināja: kura nu jōm mozgōja kraklu, kura pīšyva atsavōrdiejušū aprūci, kura īšyva iuzom taidu gleitu bynguli? Gribājās ņaizi sazatik t i tai nu sirdš pazateikt.

Vursuļu Zamkriesleitis pādejā laikā moz beja radzamys. Iz pavasara pusi, kai ļaudš runōja, jōs perāja pi audaklu ausšonys. Tik pa svātdīnom varāja jōs manāt bazneicā.

Taida sīvišu nūzasliegšona kaitynōja brōļus Neikuļus. Būtu jī taidi pasaulá gōjieji kai cyti puiši, aizītu kaidu svātdīni pi Vursulim i pasādātu. Redž, sābru Ignats var atīt pi jīm i nūsādāt pa vasalai dīnai. Jys kiupynoj sovu peipi i stōsta vysaidys lītys stuņdom ilgi. Ka nav kō runōt, taipa t sād i peipej, breižim ni par kū smaidā atīz ratūs zūbus. Jam ir kū darāt A kū tu vari īsōkt, cylvāks-napeipniks? Pasoki vōrdu — i stop! Labi, ka kas atsasauc. Cytaidi grūzi golvu, kai ceirulš iz kōpyunis. Būtu Zamkriesleitis nu runeigōm — to gon. Jōs jau vairōk par pōtorim. A kū mās, vacī brekeli? Tāvs mýsu, Sveicynōta, — tys ir vyss. Tik viņ ir, cik mōtá īmōcāja.

Tai kotrs pi sevš pōrlīkūt, brōli Neikuli ari izavairājā nu Vursuliņu apcīmōšonys. Gaidāja iz breidi, kod rassīs otkon izdeveiba sazatiķt. Tod aicynōš vysmoz iz māslu tolku. Kotrā zini aicynōš.

Tūmār pyrmō izdeveiba sazatiķt rodōs jau pavasara tiergā.

5.

Pamaniejuši garū Vursuļu Domku stōvūt tiergā pi škaplernīka, brōli Neikuli jū apstōja kai roda gobolu. Vyspyrms gribājās īgiuļ jō draudzeibu.

— Nu, Domka, kū lai mās dorom? Jaunī staigoj pa tiergu kai zivš nārstā. Pazaskrīsīm koč zyrgim! — īsōka Neikuli.

— Labi, labi, labi bȳtu skrītis, bet dorbā zyr-gi nū—dzei—ti, — Domka nūvōrāja sovu atbiļdi, rati nūdzižūt pādejō vōrda ziļbis i, pašīpš zūbus, gurstynōja sovu pušmuļka lobsirdeigū smīnu.

Ar taidu paglupu cylvāku Neikulim navarāja bȳt nikaidu dareišonu, tūmār tagad jys lykōs tyvōks kai cytom ŗajzjom. Redz, ar kaidu mīlesteibu jū kūp mōsys! Drābis kai kungam, kraklys skaisti izraksteitu apakli i aprūçom, mutautenš kabatā bolts kai nu kreita. Dabōjuši zynōt, ka Domka nav mōsys atvedš iz tiergu zyrgā, Neikuli sōka blysynōt acš iz sīvīšu pusi.

— Da, tī jōs gōja — vysys trejs mōsys Zamkriesleitis, boltōs sukns, pleivurus i pōtoru grōmotys īsiejušys boltūs veikšeišūs. Rūkōs vāļ pa kuleitái ar tierga konfekçom, kringelim i pernīkim. Jōs draudzeigi pamōvā ar golvom brōlim Neikulim, pasmaidāja i mīdzā žyglim sūlim taišni iz sātu.

Neikuli, kai nūzarunōjuši, tivleiķ steidzās sakōrtōt zyrgu, lapni sasāda sovā atsperu droškā i sagrīzā lelū bieri boltōm kōju veizeiçom iz sātys pusi.

— Aļō! Ceļu! Aļō! — jī saucā, škirūt ļaužu pyuli tiergā; taipat vajdzāja saukç vysu ceļu, jo ļaudš lelym pulkim gōja pa celā vydu.

Braucieju sabīdeitys, celá molá svīdās i trejs Zamkriesleitis, bet pieški lelēs bierš apstōja.

— Lyudzom sāstis!

— Ujā! Ujā! Taidu laipneibu! — smaidāja gleitōs vacmāitys.

— Na laipneiba, a pīnōkums.

— Par izpaleidzeibu.

— Lyudzom, lyudzom! — trejs braucieji rytynōjās pa drošku, nazynōdami, kai sešim bēs sazasāst.

— Nav jau vītyš.

— Navajag! Aizīsim!

— Paļdis! — mōsys gōja iz prišku.

— Nā, nā. Tai naīt! — brōļu apjīemeiba sābrineicys pavāst beja lela, tik jī nazynōja, kurim jōkōp ōrā. Vysi gribāja braukť. Vīns ūtru baksteidami, jī otkon dadzyna māitys, i tod nu droškys izkōpá obi jaunōkī: Kazmerš i Taduļš.

— Nā, nā, tai naasom ar mīru, ka mūsu deļ pošim jōit kōjom, — ībylda mōsys i turpynōja it iz prišku.

— Ak Dīvs, Tovs lobums! — nūzapyutá kučers Zygmans i patš izkōpá nu droškys. — Nu to braucit jiuš vīnys pošys!

— Nā, nā, mās aizīsim. Braucit viņ! Paļdis! — mōsys jutōš ļūti pagūdynōtyš, bet droškā nabeja īdabojamys.

Tai steiveidamīs i streidādamīs, trejs brōli ar trejom mōsom gōja kōjom vasalus pīcus kilametrus, a biereitš ar izbreina pylnom acīm vylka tukšu drošku. Na mozōk breinōjās i smājās ari cyti tierdzōni.

— Nu Dīva deļ, siestit droškā! — beidzūt, galeigi izmisš, lyudzās Zygmans, kod tyvōjās Vursuļu sāta.

Dīva pīmineišona paleidzāja. Mōsys tivleitš īsāda i brōli ari. Salyuzš to salyuzš atsperis, bet lobūs sābrineicys bēs īvyzynōtyš koč pogolmā.

Ari Neikuļu kaimini dūmōja, ka droška ir beigta, jo braucieji kai izagrīzā pogolmā, tai i izgaisa, bet tī sādāja Vursuļu sātā pi bogoti klōta golda i draudzeigi runōja vysu pecpušdīni. Kū i kai jī runōja, tū dzierdāja vīneigi pakūrlīš Vursuļu Domka, tūmār beidzūt sarunōts beja.

Nōkamā svātdīnī, kod draudzis prāvests pec mōceibys sōcā saukļ pōrus, registrātus iz lauleibom, ļaužu golvys bazneicā pazacālā iz augšu kai polu laikā tylts. Bazneickungs saucā: „Zygmanš Strods-Neikulš, jauns nu Kozukolnim ar Gelenu... jaunu, nu Lelēm Lōčim... Kazmerš Strods-Neikulš... jauns... ar Dōrti, jaunu... Tadulš Strods-Neikulš, jauns... ar Zuzanu, jaunu... saukšona pyrma. Ka kas zynōtu kaidu pōrškodi, lyudzu ziņōt maņ!”

Nivīns nikaidys pōrškodis nazynōja, tik navarāja beigť breinōtis, ka trejs brōli, veceli, sadūmōjuši precāť trejs mōsys, vacmaitys. Tōlejī i tivlejī gaidāja šūs dīvainūs kōzu: voi vysus trejs pōrus laulōš vīnā řaizī, voi jī kōzōš pa vīnam. Ka trejim pōrim kōzys nūtikš řaizī, to ir jōbŷn taidom gūdeibom, kas ilgs vasalys deveinys dīnys. Ak zōbaceni, tik izturit tū gaidomū doncōšonu!

6.

Tūmār, kai jau pi Neikulim parosts, nūtyka pavysam cytaidi.

Izgōja vysys trejs saukšonys, a kōzys kai nazataisāja, tai nazataisāja, Ļaudim beja daudz miniejumu i pōrrunu. Vīni zynōja stōstāť, ka Neikuli ir apzadūmōjuši i nūlāmuši nūdzeivōť vacpuišūs, ūtri — ka Vursulinis nalaižūt pi veira nazapreciejušis brōļš Domka. Patš pi sīvys nateikūt, tō pec aizsliedzš mōsu pyura lōdis klieti. Nabadzeitis aizgōjušys pi Neikulim i kauneigi nūlykušys kotra pa desmit latu sōpu naudys bryugonim iz ceplā pōrta. Tam preteim trešī mināja, ka patš bazneickungs asūt cielš iblydumus pi lauleibom. Bazneickungam palicš žāl, ka nabŷšūt taidu čaklu bazneicys puškōtōju i procesejis maitu, i sōcš obys pusis atrunōť.

Puiši jau asūt pōrōk vaci i maitys na jaunōs, a vysslyktōkōs asūt bezbārnu saimis. Ka jau variejuši nūdzeivōt nazapreciejuši lobōkūs godus, asūt lobōk i nūmiert̄ ceisteibā.

Pa šū laiku Neikuli taisājās reikōt̄ lelū māslu tolku. Parosti ʔaizī ar tolkom jī taisāja i sovus tai sauktūs „balus”, kod leidz ar tolcōnim aicynōja cīmā vysus rodus, draugus i labdarus, pi kurim viņ pādejā laikā beja cīmōjušis poši. Pirms taidim „balym” jī kōvā pa cyukai i kaidu vucynu voi teļu. Šūʔaiz gatavōšonōs beja daudz lelōka. ʔaizī tyka nūkautys vasalys divi cyukys, kaidi seši brangi syvāni, pōrs vucynu i pārnejō tálá. Īsola jīm beja iztaiseiti kaidi deveini pyuri i tagad jau ūtru nedeli tacynōja vīnu vāru pec ūtra. Agrōk tolkom voi „balym” iedīņus gatavōja brōli poši, a tagad dīszyn nu kureinis jīm beja atvastys paʔ vairōkys saimineicys: i lelōkys, i mozōkys, i rasnōkys, i tīvōkys. Tōs cāpá i vōrāja kai lelom gūdeibom. Vysi runōja — kaidom? Atbiļdá beja — tolkai.

Šōs pošys saimineicys ari lyka nūjaus̄t̄, kas eisti pi Kozukolnu Neikulim gaidoms. Vokorūs bīži kaida nu jōm slapyn aitzácāja iz Lōčim pi Vursulim, i pa patimša stuņdái ari Vursulu Zamkriesleitis attácāja iz Kozukolnim. i tod svātdīņ pi bazneicys ļaudš runōja puļceņūs pi vysim styurim.

— Býš, mīleiši, kōzys, býš! Paprišku nūtolkōš, tod kōzōs, lai jaunlaulōtī varātu kaidu nedeleiti padzeivōt̄ vīglōk. Cik gudri i praktiski tī Neikuli!

Tai i beja. Brōli tīpaʔ pi bazneicys lyudzá gon rodus, gon sābrus naatsateikt̄ atbraukt̄ tolkā. Tod nūzalicá pavysam tyvu pi auss̄ i pačyukstāja vāļ dažus vōrdus. Cylvāki breisneni padūmōja, mutis īplātuši, tod parōvā placus i pasmīnāja.

— Nu! Kū jī sacāja? — sābrim vaicōja ziņkōreigōs sīvītis.

— Reit býšūt tolka i kōzys ʔaizī.

— Tolka i kōzys ʔaizī! Ak jekeļ, jekeļ! Ai-je, ai-je!

Tū vajdzāja dziedāt tik vīnai žipereigai volūdneicai, i dreizi jau vysa draudzā runōja vīnā runōšonā: „Reit Kozukolnu Neikulim māslu tolka i kōzys ņaizi. Kur tys rādžāts, kur tys dziedāts? Ak jekeļ, jekeļ! Ai-je, ai-je!”

Ļaužu fantāzeja sōka dorbōtīs vysaidōs variacejōs, cikom caurmāra cylvākam izaveidōja sekojūšs priķštots: sabrauc Kozukolnūs taļciniki māslu rotūs ar sokumim, vōrdeklīm i sokumim. Reita pusī vysī miež, vad iz teirumu, kapačoj i vōrda māslos, tod sātās tymūs paļ māslu rotūs i brauc iz bazneicu (moļ i ar atveileitom pierdukņom i storu golym i ar vysim dorba reikim!). Pec laulobom nūteik Kozukolnūs pušdīnis. Tolcōni pec paraļys syt vīns ūtram ar lizeiku par kairū rūku, kod kaids aizmaršeiģis tū izlīk iz golda, laistūs ar iudini kai nagudri i tod otkon īt pi golda. Ak jekeļ, jekeļ! Kur palīk kōzys?

Kai kitynōti, sazakuļ vacī, sazakuļ jaunī. Taidu breinumu jōrādž kotram. Reitā jau agrī nu reita vysa draudzā dūdās iz bazneicu. Tok kotram jōrādž, kai tī Kozukolnu naškeistumi ar sokumim, kapačim i vōrdeklīm, i poši atsarūtīejuši saiš bazneicā. Kū darās bazneickungs, kū varganists, kū špitaļneicys?! Moļ nalaiš bazneicā, syutās iz sātu pōrzaviļķt? Ap brūkošku laiku jau beja pylna bazneica i pylns dōrzs ļaužu kai iz atlaidom.

Tūmār Kozukolnu Neikuļu sātā svineibys rysynōjās pec vacom tradicejom. Kai beja saceits, vysī tolcōni nu reita īzarođa gūda drābjōs i droškōs, ar sapuškōtim zyrgim i zvanenim pi īlyukšim. Trejs brōli, jauniči, gierbās tikpaļ svineigi kai parosti; jīm dzīdōja „Atāj, Svāts Gors!” tod jī nu vysim atsasveicynōja, vāļ atsasāda ar draudzi pi bolti klōta golda ar sōļsmaizi i tod aizbraucā. Pa celām jauniču draudzāi pīzavīnōja jaunivu draudzā, i tod izgōja tik gara vārtinā, ka putekļūs narādžāja ni vīna, ni ūtra gola. Eista kōzu tolka.

Ari bazneicā nanūtyka nikaidys sovaideibys. Neikuļus salaulōja ar Vursuļu Zamkriesleītom kai vysus cytus pōrus. Ni

jaunpōrim nūtyka kaida kibelá ar gradzynim, ni apzagōzá kaida svácá. Tik breinumu gaideitōjim beja pušvyrus valī mutis i dažai vácái gara slīka nūtácāja par atkōrtū apakšlyupu.

Ļaudš naapmīrynōti ar rádzātū, aumalim dávās iz Kozukolnim. Voi kaidam var aizlīgť aizīt stōmačūs? Tok iz kōzom, kai soka, i akminš velās.

Tai Kozukolnūs saplyudá ļaužu kai tiergā. Nu kōzinīkim viņ beja pylna ustoba i pylnys siņcis. Stōmači varāja dabūt pazavārt ustobā tik pa lūgim.

Da, tī jī sādāja aiz goldim, trejs brōli Neikuli ar trejom Vursuļu Zamkriesleītom: pōrs aiz pōra, a pa storpom laulētūs krystāvi i krystamōtis. Jauničim plykūs viņ pauris speid, i jaunivjom vaigi zīd, i zylōs actenis tai i sprikšť. Laimeigi, kas laimeigi!

Par šū laimi to i klōja stōmaču vácis sovys apdzīdōšonys dzīsmis, ka vyss Kozukolns leigōja. Dzīdōja i apdzīdōja, i pa storpom pīdzīdōja:

Nikam nav tik gryuta dzeivá,
Kaida dzeivá stōmačam:
Sausa mutá, slápna pīrá,
Kauna nosta mugorā.

Jauniči pavielāja pogolmā izváltļ bucu ols. Ak, kas tī beja par dryuzmeišonūs!

Tod gōja ļaužu gaideitī jūki.

Zūbgalš krystāvs, Garīs Vinca, ar šķierbu storp priškdejīm zūbim, pa kuru runojūt spīdās ōrā mālis galenš, paziņōja, ka tagad sōksīs doncōšona: jauničim ar jaunivjom dōrzā, brōlinīkim i ponōksnīkim ar sokumim klāvā, vediejīm ar kapačim i mōsom ar vōrdeklīm iz teiruma. I stōmači varūt taipať doncōť, cik viņ nogi nas. Kas doncōš, tys bỹš kōzinīks.

Paziņōjums sacālá lelu jautreibu. Draudzá apgōja trejs řaizis ap goldu, maršu dzīdōdama, tod izkleida i gatavōjās tolkai. Pa

škiunim i kletim vysi pōrzavylka dorba drābjōs. Puikys ījiudzā zyrgus māslu rotūs, i napateikamōkīs dorbs godā sōcās. Miezieju sagōja tik daudz, ka nabeja vairs vītys ni klāvūs, ni ozdorā. Vazums rypōja pakaļ vazumam iz teirumu, i tī desmitim kapačņiku i vōrdeitōju saceņseibā kryta viersā malnōm kapaneņom kai vōrnys, izraibynojūt ar māslōjumu teirumu, i kur viņ popivā raibynōjās, tī braucā orōji ar orklym, ka putāja viņ.

Pogolmā i iz teiruma nu bucom žļōdzā slauktivjōs putojūšs ols, i kausi staigōja nu rūkom rūkōs. Pi kotrys bucys ols muzykanti stīpā, cik var plaši, garmanis, bundzinīks reibynōja bungys, i īreibuši puīši, cakulus purynōdami, zvīdzā kai kumeli.

— Ī-ī! Kozukolnūs kōzys! Ī-ī! Neikulim kōzys!

Vāļ nabeja launoga laiks, kod miezieji drōzā ar sokumu rogulim pa vysu klāvu sīnom i tai baurōja, ka navarāja ni nūzaklausāt. Jaunōs saimineicys nāsā jīm olu i sīru i dabōja svieteibu ar nōtņom pa kōju stuļpom. Gōja sātā kapačņiki i vōrdeitōjis. I orōji pec pūrs stuņdom, apsvīduši popivāi ūtrū pusi, braucā sātā dzīdōdami. Tik vysslyktōk klōjās vediejim. Beidamīs aizvāst pādejū vazumu, sakasi, tī ar vysim zyrgim beja sabāguši pi upeitis kryumūs i nabeja dabojami iz sātu, cikom tāvi izdzyna puikys ōrā nu skutōja.

Tai pyrmijā dīnā māsly beja izvasti i popivā aporta. Pec lelō dorba varāja sōktīs eisti kōzu i tolkys priki. Kōzu i tolku paražys gōja valī juku jukom. Vyspyrms beja lela apzadzīdōšona, tod laisteišonōs ar iudini, doncōšona i rūtaļōšona. Pec vakariņu golda sōcās treju jaunivu mičōšona. Maitys raudōja, puīši baurōja, pec tam jautri dzīdōja i doncōja. Paņ vacōki cylvāki navarāja beigņ prīcōtīs, cik jautri tod īt, kod kōzys apvīnoj ar tolku, i bādōjās, kū darās kōzinīki reit i pareit, kod nabēs dorba.

Krystāvs Garīs Vinca niu aicyņōja kōzinīkus āst, dzārt i doncōt vasalu nedeli, a ļaudņ zynōja Neikuļu parunu, ka „nivīns navar jūs

monta ni apāst, ni izdzárt”. Kōzom gona treju dīnu, tō pec catūrtā vīns pec ūtra kōzinīki taisājās iz sātu.

— Vāļ pogostā ir jōmat! — izastōja vacōki cylvāki, kas leidza beja vaduši veļtis i naudu kai iz vysom kōzom

— Nā, paļdis — pretōjās Neikuli. — Jiuš jau izmátāt vysu klāvu.

— Vysmoz vajag samāst deļ šyupeļu leikstim, — ceņtās pīrunōt kōzinīki.

— Paļdis! Māš poši...

— Māš poši...

— Māš poši... — kauneigi glaudá sasorkušūs paurus apzasīvōjuši veceli.

Tai beidzās sovaidōs Neikuļu kōzys.

7.

Vāļ pušgodu Neikuli lapni vyzynōja sovys sīvys pa tiergim, i tod jī nikur natyka maneiti leidz nōkamam pavasaram, paņ nagōja pi kaiminim i na lobprōt rādžāja kaidu atnōkam. Vysi tū saprota kai bogotu ļaužu pazeimi, bet nivīns naspāja īzadūmōt, ka šys laiks Neikuļu sātā beja sovaidu gaidu laiks.

Tod leidz ar pavasara ceirulim nu sātys atklōteibā pyrmīs kai žvūrgzdys izanásá Taduļš, tik jautrys, prīceigs i dareišonōs kusteigs kai vāļ nikod.

— Nu, kai, Taduļ, īt? — gribāja apzavaicōt sābri i pazinis.

— Ir labi! Ir labi! — Taduļám beja tik šī vōrdi atbiļdái.

Pec kaidys nedelis, pazarōdāja i Kazmerš. I tys steidzās i liksmi atbiļdāja vaicōtōjim.

— Ir labi!

Tod beidzamis aizbraucá iz mīsteni slapynōs dareišonōs i Zygmanš. I tys lilājās:

— Ir labi!

Niu brōli Neikuli otkon sōka darāt olu, kauṭ cyukys i svātdīņ pi bazneicys lūcājās rodu priškā iz vysom pušom.

— Voi otkon b̄yṣ „bals”? — vaicōja rodi i draugi.

— Da, b̄yṣ. B̄yṣ taidis „bals”, kaidis nikod nav bejṣ, je titkin na ta!
— brōli capuṛu nogus paciertā augšōk iz pīris.

— Tok tagad nav laiks nikaidom tolkom.

— Nav? Tu je titkin na ta! Ir! — kuražājās brōli. — Ir jōnūkrystejs trejs mozi Neikulāni. I izadūmojit: vysu puiseiši! Puiseiši, je titkin na ta!

— Nu to gon šūṛaiz b̄yṣ „bals”! Lai jau dzeivoj!

— Dzeivōṣ, i kai vāļ dzeivōṣ! — smaidāja laimeigi tāvi.

8.

Lelys beja krystobys. Neikuļu sāta beja pīmileigi izkūpta kai ratūs svātkūs. Čaklōs sīvys greidu, sūlus i lūgus beja izbarzušys boltus kai kaula. Paṭ cytkōrt nūkvāpušūs sīnu bolky i grīsti speidāja dzaltonā voska krōsā. Skaistim rokstim goldauti, aizkori i paṭ greidys celeni līcynōja jaunūs sīvu daiļausšonys mōku. Pošim veirim beja apvyłkti snīga bolti vyssmolkōkō lynu audakla krakly ar rokstim apakļōs, kuru klotīni gluži mozvierteigi izavārā cytu puīšu veikalūs pierkti audumi. Taipāṭ Neikuļu jaunī uzvolki, kurus nu sovu paṭ vušku vylnys beja pagatavōjušys lītpratiejis sīvys, gluži aizānōja cytu puīšu veikalūs pierktūs uzvolkus.

Redz, taidi niu izaskatāja Neikuli! Gleiti cierptim motim i gluži mozom ožu bōrdeņom, jī lykūs niu daudz jaunōki kai agrōk i lapni grūzājās pa ustobu puīšu pulkā, i mozōs sīvenis kai žyglys cīlavenis nipri aptácāja i sovus, i veiru rodus. Jōs nivīns vairs nasaucā ni par Vursuliņom, ni Zamkriesleiņom, nu vysom pušom skanāja: „Mīlō svaineiṭ! Dōrgō svōčeņ!” Paṭ nivīnam naīgō prōtā pazasmīṭ par Vursuļu Domku, kas, palicṣ bez mōsu, kūpeju, ari beja apzapreciejṣ

i niu, sādādams aiz golda pi pylņys ols skrūzis, vōrājās kai rubuļš pavasarī:

— A itik daudz ļaužu i itik lelys krystobys vāļ nikur nav rá—dzā —tys!.. Bet tys ir sovaidi, ka vysy puiseiši i nav ni vī—nys mái—ti—nis... Kū jī darās lely, kod kai tāvi kūpā na—va—rās sa—dzei—vōt?..

Domkys miniejumi par Neikuļu dālu nasadzeivōšonu lyka rodim drusku sazarauļ naierteibys priškā, ka niu laikam ceļsis streidi i napatikšonys. Vysi pazagšus mātá skotus pōri aizkorim iz gultu koktu, kur pi grīstim ļudzājās trejs šyupeļu leikstš.

Par šōm bažom brōli Neikuli tik pasmīnāja. Jī lyudzá gostus dōrzā pazavārtļ jaunbyuvi. Tī iz skaista akmiņu pamata cālās lela, lapna dzeivojamō mōja ar daudzu ustobu nūdaliejumim.

— Máš sovu myžu nūdzeivōsim kūpā, — sacāja Zygmans, — a bārni varās darāt, kai jī gribās.

Taida atbildá rodim lyka nūjaust Neikuļu agrōkōs nūstōjis maini. Ari vysu rodu aicynōšona krystobōs, kurys kai par breinumu natyka apvīnōtys ni ar kaidu tolku, līcynōja par Neikuļu apjiemeibu dūmōtļ taipaļ kai vysy cylvāki i salabļ ar sovīšim, iz kurim agrōk dusmōjās deļtō ka tī beja iteikuši jīm precātis. Beja nūtykusá lela pōrvierteiba Neikuļu dūmōs i dorbūs, i šōs pōrvierteibys calūni beja tōs trejs čaklōs bazneicys puškōtōjīs, par kurōm jī poši agrōk beja smiejušis:

„Mýsim kalendara navajaļ. Ka dorbadīnys reitā trejs Vursuļu Zamkriesleitis aizanas iz bazneicu, to zyni, ka reitu býš atlaidys voi tiergs.”

Niu šūs sīvišu vītā bazneicu puškōja cytys, bet jōm leidza nu bazneicys iz Kozukolnim beja atgōjš kaids lobīs gors, kas pōrveidōja Neikuļu dzeivi. Jī beja palykuši rytupeiļi tāvi.

Kod jaunī mantiniki beja nūmozgōti i sasīti vōleiņōs vesšonai nūkrystātļ, kūmim vajdzāja moksōtļ vacai—mōtái tai sauktū izpierkšonys moksū. Tū gon nagribāja pīļauļ brōli Neikuli. Kotrs nu

jīm patš svineigi īsvídá pīci sudobra lati mozgojamā necvā i sajāmá sovus dālus. Vyspyrms jī pōrbaudāja, voi nav par styngru sasīti vōleižōs, pavaicōja sīvom, voi ir labi paborōti i tod nūdává kūmim, pīsokūt:

— Tik labi dazaverit, je titkin na ta!

— Kod raudōš, borojit!

— I krysteišonys laikā stōvit tyvu vīns ūtram, lai nav rati zūbi!

Kod kūmi aizbraucá, kaida sābrineica sacāja:

— Kas tū varāja idūmōt, ka, šak, Neikuli tai mīļōš i žālōš bārnus!?

Nūsorka poša váceitá i iz breisneni ustobā īzastōja dziļš klusums, jo kotrs pīmināja, ka agrōk brōli-vacpuiši ni ocu golá navarāja irádzāt bārnus. Nivīnam lelyjam jī nalīdzá pacált iz celá nūkrytušu ōbeli, a pec bārna dzynōs pakaļ lelu gobolu.

Tū laikam pīmināja u jaunī tāvi, jo jūs plykōs pauris pīsorka kai mienesnīks, kod sōc tū aptymsōt mōkuļu streipá.

— Hm! Da... — atsakōsādams sōka taisnōtis Zygmans, — tei saimis bījšona apgrīž cylvākam kai kažukam ūtru pusi. Nazapreciejš cylvāks tū sylvtū kažuka vīlneni glauž tyvōk pi sovys mīsysis i ir cīts iz ōrspusi, a kotrys tāvs tū cītōkū pusi grīž sáv, lai ar meikstōkū glaustu i sildeitu mozūs.

— Da, jūceigi jau ir, kai cylvāks var maļdātis, — bōrdeni glausdams, prōtōja Kazmers. — Agrōk mās, jymdami pīmāru nu bogotōkim cylvākim tī Kurzemī i Vidzemī, dūmōjam tai, ka sāta ir vairōk vārtš nakai saimá. Saimái lai ir, kai ir, a sātai jōbryn nadaleitai i bogotai. Tam preteim pec tagadejōs saprasšonys cylvāks ir patš golvonīs. Na sātai, a ciltái jōdzeivoj myužeigi.

— Pareizi! Pareizi! — saucá leļš rodu pulks.

Tod i Tadulš atklōja vīnu brōļu nūslāpumu.

— Agrōk, — jys stōstāja sovaida satraukuma pylns, — maņ vysod gōja leidz kai susātivs bailis nu nōvis. Tikleidz kaidis nūmyra,

šārmys tai i proskrāja pa mīsu. Sok, ot i maņ daiš kōrta. Kod nūmyra Odums, mās vysi trejs dīnom i naktim mūcājamās mineidami, kod i kuram niu bēs jōmierst. Mās bejom gluži nalaimeigi. I dzeivōt gribīs, i tai kai nazyni, kam dzeivoj. A tagad — maņ dāls šōs bailis kai ar rūku atjāmá. Maņ tik gribīs tū izaudzāt lelu i tod, likās, as vairs nabēsū vajdzeigs i vareišu mīreigi miert, partū ka zynu — munā vītā palīk dāls i as dzeivōšu jymā. I dāls par mani, nūmyrušu, vāļ Divu lyuḡš. — Tai runojūt, Tadulám acīs dzierkstāja prīcā kai jauneklám, i jō krystāvs Garīs Vinca sōka zūbōtis.

— Kū jiuš tá, svōteni, čekstīt? — jys jūceigi laidá mālis golu pa šķierbeni storp prišķdejīm zūbim. — Ir, kai vacī ļaudš soka: „Kas sešdesmit godu dzeivōjš puisī, tys sešdesmit godu ciersš šyupelám leikstš i to vāļ nūmirš zámī napyuš.”

— Pareizi, pareizi! — i cyti rodi ceņtās jautrynōt Neikuļus.

— Sešdesmit, na sešdesmit, a tagad Neikuli vairs naiznikš, — pošapzineigi nūteicá Zygmans.

— Mūsu vacvacīstāvs asūt vīns patš tá tronkōjš meža kozys, a tagad tá lels cīms. Mūsu bārni dzeivōš vysōs piļsātōs, i Neikuli vairs naiznikš, — ar lapnumu brōlám pībolsōja Kazmerš.

— Brōleit, tys vāļ nikō nadūd, ka dzeivoj piļsātā kai pādejī, — kuražeigi ībylda Tadulš. — Mās sovus bārnus školōsim, cik varāsim, lai jī bētu vysur pyrmī, je titkin na ta! Ot, to gon Neikuli vairs nikod naiznikš, titkin na ta!

— Ot, kur gudri brōli, je titkin na ta! — koktā kai atbaļšš atsasaucá kaids večuks, i gostim, tukšojūt putōjušūs ols kausus, patiši lykūs, ka Neikuli ir tī gudrōkī cylvāki pasaulī.

Okl̄š Ontōns

1.

Kas gon napazyna Oklō Ontōna i Lelōs Rōžys? Vysā plašā apkōrtnī nabeja nivīnys stidzenis, pa kuru tī nabytu gōjuši, nivīnys sātys, kurā jī nabytu izagrīzuši. Jī beja rats ubogu pōrš, kas draudzeigi gōja pa pasauli sūļš-sūli: Rōža — pa prišku, rūkā turūt vāzys leikū golu, i aiz jōs Ontōns, turādams rūkā ūtru vāzys golu.

— Plaks! plaks! plaks! plaks! — vīnmiereigi klabāja jūs sūli.

— Ontōneņ, tá dūbeitá, — izamiņ celá bīdrá.

— Zynu, Rōžeņ, zynu. Kotru dūbeiti, kotru akmisteni zynu, — lieni runoj Okl̄š Ontōns, glausdams siermōs ūsys. — Pa lelceli as varātu labi iņ i bez tevá. Krystceļus ari as labi pīminu. A pa mozim celenim gryuši. Lūkīs, lūkīs leik-leikumim, i golva apzagrīž. Kod sauleitá speid, vys vāļ var saprast, iz kuru pusi jōit, a kai apzamōc, tai sajukst vysī riekini.

Ontōns paceļ rūkys plaukstu gaisā i tauksta saulis storus, jō vacō platmalá ar lelēm atlūkim naļauņ apspeidāt jō vaigu.

— Māš tagad ejmom iz reitim,— jys soka, — dreiši bīš krystceli i tod bīš jōpazagrīž pa kreisi iz Leimanim.

— Kai tu vysu, Ontōneņ, zyni! — breinojās Rōža. — Jau cik godu kai oklys, a vysu pīmini.

— As agrōk mozōk zynōju kai tagad, — stōsta Ontōns.

— Redzi, Rōžeņ, paņ Dīvenš tai ikōrtōjš, ka oklam cylvākam rūnās cytys spiejis. Agrōk ni as tai dzierdieju, ni tai varieju aptaukstāt, ni saūš. Tagad as dzieržu tōli tōli. Varu izškiert, kuru sābru suni rej, i pec suņu rīšonys viņ aizīņ iz kaidu sātu. Taipāņ pec smaržys as varu nūteikt, kur teirumā kaida labeiba aug. Agrōk,

cikom beja sādžys, pec šom smaržom viņ varāja nūteikt, iz kō zāmis tu atsarūņ.

— Kai tai — pec smaržom? — breinōjās Rōža, — siejumi jau kotru godu mainōs.

— Ni cik daudz tī navar maineitīs. Zyni tū dzīsmeiti?

„Pārni rudzi, šūgod mīži,
Cytu godu popiveitā;
Pārni mārğa, šūgod bōba,
Cytu godu vāceleitā...”

Ka pārni kur bejuši rudzi, to šūgod jōbŷn vosorōjam, a kur beja vosorōjs, tī vajag bŷt popiveitāi. Redz, tai as ar dagunu viņ varieju atrast kaidu sādžu, a tagad as sātys pazeistu pec īpatom labeibom. Redzi, tá dryči zīd. Tá jōbŷn Jermolom. Tī tōļōk bŷš zierni — tī Domāni, a tod sōkš smolkā bolsā kai zvanenš rīt Augustāna sunš. Tai kotrai sātai ir kas sovaidis.

— A kai tu, Ontōneņ, vysu tū vari golvā saturāt? — breinojās Rōža.

— Agrōk as ari breinōtūs par cytu, a par sevi nazabreinoju. Kū cylvāks narādž ar acim, tū skota cytaidi. I tai nav, ka as naradzu! Verīs, tá viņņōjās rudzeiši. As radzu kai vōrpa leikst pec vōrpys; radzu, kai tōs apzakōrušys zīdu pōrsлом i nu dryvys celās zīdu putekli kai mygla.

Tai parunōdami i breižim pōtorus paskaiteidami, jī gōja nu sātys da sātai, īgōja ustobā, dāvā Dīva gūdynōjumu i bez aicynōjuma atsasāda iz plota sūla, nūjāmā nu placim kulis i sōka lyugt Dīvu.

Oklŷš Ontōns prota ļūti daudz dažaidu lyugšonu. Vysa lelō lyugšonu grōmota jam beja golvā, — kotram gadiejumam sova lyugšona. Ka sātā kaidis beja naseņ mirš, sōka lyugšonys par nūmyrušim, kod beja kaida laimā voi nalaimā — lyudzās par dzeivijim. Lyudzā nu Dīva vysim veseleibu, lobu veiksmi dorbā i

dīnišku maizi. Daudzys lyugšonys Ontōns sacerāja nu golvys tīpaž iz vītyš i bolsā skaitāja kai īzavuieityš nu golvys. Jys skaitāja lieni i skali, tai ka Rōža varāja leidza runoņ vōrds vōrdā. Jys nikod naizrōdāja napačiteibys, kod saiminiki tyuļōjās, lyudzās mīreigā gorā, gotovs aiziņ prūjom i bez dōvynom.

Ļaudim Oklō Ontōna lyugšonys patyka. Gondreiž kotrā sātā jū slavāja: „Itīm ubogim jōdūd. Jī sirsneigi lyudz Dīvu.”

Ontōns nikod naizsacāja sovu vieleišonūs. „Kū dūsit, par tū paļdis,” jys vysod atbiļdāja, ka kaidš vaicōja. Tys ļaudim patyka. Kam moz beja galis, pīna voi maizis, tī dāvā putrōmus voi gryudus. I blūdenis auzu jys nasmōdāja. „Paļdis! Býš komi voi keiseleits,” jys apmīrynōts sacāja i aizejmūt vāļ skaitāja lyugšonys. Dažu řaiz šōs pādejūs lyugšonys tai aizkustynōja saiminikim sirdš, ka nōcā ūtrīs davumenš, lobōks par pyrmū.

Tam preteim Rōža beja nasavaļdeigōka. Skaitūt pōtorus, jei saudāja acš apleik, mineidama, kū dūš. Tū maneja i ļaudš, partū jai dāvā ūtrai i pa plōnōkai maizis ricenái. Rōža sacāja paļdis iz paļdis, a bolsā skanāja taida kai naapmīrynōteiba, taida kai skaudeiba iz Ontōnu. Cytu řaizi jai paspruka pa lyuguma vōrdam: voi navarātu idūť kaidu cukra gryudeni, ōbuleiti voi seipuleni?

— Kū tu, Rōžeņ, ar seipuleni dareisi? — dažkōrt sevī pazasmāja laipnō saimineica.

— Ai, mīleit, vacam cylvākam sirdš vysa gryb, kai tymā dzīsmī dzīd:

„Vaca bōba nūmierdama
Prosa sieņu, prosa ūgu...”

— Vāļ tik vaca, Rōžeņ, naizaveri, — smeignāja saimineica. — Vāļ pamos tāv siermu motu.

— Ai, mīlō, daudz! — Rōža nūraisāja palākū lakateni i rōdāja īsiermū golvu. — I jau vysys dzilá vacuma pazeimis.

— Kaidys to tōs ir? — pazazūbōja puīši.

— A ot taidys, ka miert̄ viņ i gribīs. Tik viņ dzeivot̄ prika kai apāst̄ kū sovaidōku. Kai pōrzasōleisi, gribīs pōrzasoldynot̄, kai pōrzasoldynōsi, gribīs pōrzaskōbynot̄, i kai pōrzaskōbynōsi, gribīs pōrzaryugtynot̄. Taidis ir tys dzeivis skrytulš.

— Nu, idūd̄ jai seipulu, lai pōrzaryugtynoj! — pajūkōja saiminiks, i Rōža raisāja valī mozū kuleiti, kurā lyka gordōkūs kimūseņus.

Celā jei šod tod iteicá Ontōnam: „Vajag prasāt̄.”

— Kū nu, Rōžeņ, mās ubogi, varom pīprasāt̄? Ubogam vajag bīt̄ mīrā ar tū, kū dūd̄. Na jau desmit myužu dzeivōsim voi kaidu lobumu tá pīrādžāsim. Gon jau Dīvenš pec nōvis atleidzynōš šūs vōrgus.

Tai, draudzeigi runojūt, pamōcūt i atbolstūt vīns ūtru, šī divi ubogi vairōkus godus gōja pa pasauli kai precāts pōrš. Kod beja gryutī kara godi, i ubogim beja gryušōk, atgōja lobōki godi, i ubogi pīcōjās. Jī beja kai Dīva putyni, kas ni sāja, ni pļōvā, a slavejūt Radeitōji iztyka. Jī nabeja ni dryumi, ni nūspīsti, pīcōjās par plašū, skaistū Dīva pasauli i kotru pādu zāmis, iz kura stōvāja, skaitāja par sovu. „Itī ir m̄ysu calmi. Itys ir myusu akminš,” tai jī apzeimāja atpyutys vītys i, iz tīm sādādami, jutōs kai sovōs nazkodejōs sātōs, kū Okl̄jš Ontōns pazaudāja gunšgrākā, a Rōžu padzyna borgō vadakla.

2.

Cikom viņ cylvāks dzeivoj, jys cerej iz boltōkom dīnom. Taidys paṭ cereibys lūlōja i ubogu pōrš. Okl̄jš Ontōns ticāja, ka jam vīnražiz otkon atsavārš acš, i Rōža gaidāja, kod padielš ar vadaklu jū sauķš atpakaļ iz sātu. Dīva celi ir naizprūtami. Bīži vilās i tī, kam laimā pasmaida tik tyvu tyvu. Jau vadakla beja ar mīru lyugt̄ veiramōti dzeivot̄ sātā, kod pieški Rōža saslyma. Jei tik trejs dīnys nūdzeivōja

zam sātys jumta i nūmyra, kai poša izateicá, nu laimis, ka ir kam aprakt̄ jōs kaulus.

Skuma pec Rōžys borgō vadakla, a vāļ vairōk Okl̄š Ontōns. Tryuka jam celá bīdra, kas vastu pi rūkys pasaulī. Beja vāls rudinš, vairs bosom kōjom navarāja taukstāt̄ gludōs celá stidzenis, i ceļmolōs nasmaržōja labeiba, pec kō jys varāja nūteikt̄ atsarasšonys vītu. I sauleitá napaleidzāja nūteikt̄ celá virzīni. Brīnūt pa dublim, jys bīži nūkleida nu celá i maļdājās pa teirumim. Nalōga gōjieju jau nu tōlinis pamanāja suni, i, kaunūtis ar tīm, bīži izseika uboga spāki. Dubļains i skronďains niu gōja Okl̄š Ontōns pa sātom i, skaitūt pōtorus, žieli pyutá kai bolūdš.

— Stōjīs, Ontōn, špīteļōs! Bīš ņaiz jumts pōr golvu, — jam īteicá zemniki i lyudzá draudzis prāvestu, lai pajem čaklū ubogu draudzis nabogmōji.

Prāvests beja ar mīru. Oklū Ontōnu aizvādá iz špīteļom.

Tei beja vaca mōja ar sylnōtu cysu jumtu, mozim lūdzenim, sazaškibusá iz sōnim kai váceitá. Vīnā golā dzeivōja varganists, pa laikam tī puļcājās draudzis dzīdōtōji iz mieginōjumim, šod tod nūtyka kōzu draudžom īdzeršona, a ūtrā golā dzeivōja vairokys špīteļneicys, kas apkūpá bazneicu, zvanāja i myna vargaņu pliešys. Jōs beja čaklys dīvalyudziejis, tō pec i draudzá jōs napīmiersa. Rudiņ kotrs saiminīks turāja par pīnōkumu aiznāš gabaleni galis nabogim. Kod gūvái atskrāja telenš, pyrmū pīnu — malazeni — sasiļďāja mōla blūdā kai ūlōkni, ar bryunu gorūzys capuri viersá i násá ubogim. Vysu svātūs dīnā i Dvāseļu dīnā, kod nūtyka aizlyugumi par nūmyrušim, ubogim beja eisti plōvis svātki. Bez tam špīteļneicys strōdōja vysaidus dorbus: vārpá, adāja, šyva i par tū sajámá atleidzeibu. Bīži i prāvests īgōdōja ubadzis, nūdūdūt jōm atlaidōs sanastūs uperu dali. Pōrtikt̄ varāja labi. Kotrai ubadzái pi guļtenis stōvāja vīna voi divi palelys teinis, pynys ar drābjom i pōrtyku. Dažai zāči krōjās nauda. Sešys váceitis tai styngri beja

sadaliejušys kūpejōs ustobys ryumi i pīnōkumus, ka nivīns naspāja izaspīstj jūs sabīdreībā.

A tá izraž rodōs pōrsteigums! Lelōs Rōžys padielš atvādā pazeistamū ubogu Oklū Ontōnu i nāsá jō lōdeiti špīteļōs.

— Troks cylvāks! Troks, troks! — špītelis sōka sanāť kai aizskorts lapsiņu pereklis. — Býtu koč sīvítá! Nā, ir gon troki cylvāki! Troki!

— Kū jys vacs i oklys cylvāks jiusim padarās? — skaidrōja Rōžys padielš. — Jiuš jau, ņoceitis, ari naasot nikaidys jaunōs.

— Tūmār, tūmār... Nav vītyš. Kur lai pastota guļteni? Ustobys vydā? Lai mās ap tū dauzomās dīnom naktim? Mās sova monta ustobys vydā jau naliksim, — kladzynōja vīna sīvítá caur ūtru.

— Gona býš, mōsenis, vītyš vysim. Patš Dīvenš tai ir īkōrtōjš pasauli, lai kotram býtu vītená deļ guļtenis i seši pādi zámis myuža atdusai, — lyudzūši runōja Oklýš Ontōns, turādamīs pi durovu stendera, a jo romīs bolss nūsmoka pretesteibys sauciņūs.

Špīteļu priškneica Mōra aizskrāja iz plebaneji žālōtūs, i dreizi īzārda patš prāvests.

— Lai ir slaveits Jezus Kristus!

— Myužēigi myužam! — zemeigi salyka rūkys lyugšonā špīteļneicys.

— As nadūmōju, ka Oklýš Ontōns sacáļš nabogmōji taidu namīru, — smaidāja vacīs prāvests.

— Ai Dīveņ, gareigs tāteit, asu mīreigs cylvāks, rōms kai jierenš, — Žieli runōja Ontōns, tauksteidamīs nūbučōť prāvestam rūku. — Kaida gon tāvu zámá mýsim, nabogim, jōdola, ka býtu jōzastreida?..

— Nu redž, Mōr, jys tok býš lobs jiusim saiminīks, — smaidāja prāvests. — Býš dūšeigs ārgeļu miniejš i jiuš maņ vairs nazažālōsit, ka mugorā i kryutežā sōp.

— Tōš varganis varom mās i pošys papliešōť.

— I zvanāt mās zvanāsim kai zvaniejušys.

— Licit jū pi varganista!

— Licit, kur gribit, tik na pi sīviņom!

Protesti soka augt arvīnu skaļōk.

— Ka jiuš taidys styprys, navajdzāja iņ nabogmōji, — pīzeimōja saīdžs prāvests i nūžālōja, ka nabeja šū lītu agrōk pōrdūmōjš.

Cytys izejis nabeja kai likt Oklū Ontōnu pagaidom špīteļu siņceiņōs, kur beja īreikōta virtuvá. Niu sīvītis sacēņseibā skrāja pikūpt bazneicu, zvanāt i meit vargaņu pliešys, lai Ontōnam nabytu dorba. Jys sādāja augom dīnom iz sovys guļtenis, sīldāja rūkys pi plītys i, dzili saryugtynōts, nūzaklausāja špīteļneicu ryukšonā. Gulta aizjemūt vysu virtuvi. Ni vairs varūt izvōrāt, ni izcāpt, ni pīzalikt ar trauki. Ontōnam paņ lykōs, ka kaiminīnis Par speiti cápá i vōrāja vīna pec ūtrys voi vasalu dīnu, lai nabytu storplaika, kod jam izlikť sovu pūdeni iz rindžim. Tikleidz jys taisājās izlikť sovu pūdeni, kod nu ustobys kaida saucá:

— Katri, voi caurums valī?

— Valī, milō, valī.

Tivleiņ iz valejīm rindžim sādāja jauns pūdenš, bet kod sīvītis beja izvōriejušys, ari plitā gunš beja izdzysusá.

Augom, dīnom dūmōja Oklỹš Ontōns, kō pec gon cylvāki tik nanūvīdeigi vīns ūtram. Vysu myužu jī ir nanūvīdeigi i skauž cyts cytam lobá dzeivī, i tys patš nūteik špīteļōs, kod vajdzātu dūmōť tik par dvāselis pesteišonu. Redzi, jōm paņ tōs Dīva dūtōs guntenis žāl. Kū ilgōk Ontōns tī palyka, tū skaidrōk saprota īmesli. Niu beja navys seši, a septeini ubogi. Atnásá kaidis pīna blūdu, beja ari jam jōdūd dalá. Jys dzeivōja siņceiņōs, kur cylvāki īgōja vyspyrms, i cyts atdává dōvynu, taišni Ontōnam, napīminūt par daleišonu. Jys vīnmār tōs nūdává Katrái sadalāť storp vysim, bet špīteļneicys ryucá; laikam dūmōja, ka sovu dali jys jau ir paturiejš. Šei nasaticeiba ļūti sōpynōja Ontōnu. Kai lelu laimi niu jys pīmināja godus, kod Rōžys

pavadeībā gōja breivi pa pasauli. Zam kōjom beja celinīkam pīdarūšā stidzená, par golvu — vysim pīdarūši dabasi, apkōrť šolkōja viejš ar labeibys i zīdu smōrdu, kas ari pīdarāja vysim taipāť kai mežā putnu dzīsmis, — Da, tei beja dzeivá, breiva dzeivá! — smogi nūzapyutá Ontōns pec pazaudātōs laimis.

Dūmojūt par breiveibu, jys ar kotru dīnu klīva namireigōks. Jū nūspīdá špiteļu sīnys kai cītums. Sirdī syurstāja leidzīmītnīku. nanūvīdeiba. Gribājās breivys dzeivis. Īzastōjūt zīmai, siņčōs beja solts. Durovys vyrynojūt vydā strauómom gōzās soltums. Kod atdzysa plītená, navarāja izdylušijā mietelī sasiļdāť vacūs kaulus. Dzeivá klīva nacīšamā.

Tyvōjās Zīmysvātki. Pi varganista ik dīnys puļcājās dzīdōtōji. Arvīnu bīžōk i bīžōk atsabolsōja skaistā vōrdi: «Gūds Dīvam augsteibā i mīrs viers zámis lobys valis ļaudīm!”

Okljš Ontōns, skaitūt lyugšōnys, tvārā sovōs kryutīs mīru kai iztveičš celinīks tver dzās ynōtōji iudini, bet, ari okls bīdams, juta tū namīru, kū jam raidāja skaudeigōs acš.

Šūražis Rōžys padielš jam beja atvedš vasalu captu vepra gūrnu i pīsciejš, lai ubadzom nadūd, kab bītu pa svātkim kū ašť. Koč i jys nivīnam nabeja žālōjis, tūmār ļaudš šū-tū zynōja nu špiteļu dzeivis, i kaida váceitá jam atnásá soltōs galis blūdu, i tūpať pačyukstāja ausī Šōs atseviški pījymtōs dōvynys jū darāja nalaimeigu. Jys juta ka jū ūrb ar skotim nu vysom pušom, lyudzá Dīvu i juta, ka vysod jū kārdynoj naškeistīs.

Nā, tō Ontōns navarāja pacīšť. Jys pajámá cepeti, soltū gali i aiznásá špiteļneicom, tod ta sōcās eistō ryukšona. Jam dagō sajimt̄ pōrmatumus par desmitim vysaidu lītu: i par slynkumu, i par nūlaideibu, i par nateireibu, vysvairōk par tū, ka jōm jōzabodoj, a jys vīns patš sajem par vysim.

Oklō Ontōna pacīteibys mārs beja golā. Lykōs, lobōk bītu pacīšť lapsiņu dzālumus nakai cylvāku napatīsus pōrmatumus. Tī

dzālā taišni pošā sirdī i pīldāja kryuṭṣ ar ryugtu namīru, kas mūcāja i žņaudzá. Gribājās iṭ ōrā, skaudrijūs zīmys viejūs, lai tī izpyuṣ sazacrōjušū ryugtumu, lyuḡṭ leidzjuteigys sirdṣ, kas snāḡṣ koč vystryuceigōkū pajumti, zam kurys varās baudāṭ soldū Svātku mīru.

Oklṡṣ Ontōns sataukstāja sovys kulis, pajāmá rūkā leikū vāzu i aizgōja nu špīteļom. Gryuši beja nūteikṭ, cik varāja bṡṭ laika, jys ilgi lyudzās bazneicā, bet iz celá nasatyka nivīna cylvāka. Oss viejṣ pyutá jam snīgu vaigā, iz celá vītom beja sanastys lelys koponys. Brīnūt pa tōm, Ontōnam izgaisa zam kōjom slīdis, vajdzāja ilgi taukstātīs vysapleik lelā rindžī, cikom atroda otkon slīdis.

Meža krystceļūs jam sajuka dabasu pusis. Najiutūt vieja, navarāja nūteikṭ celá virzīni; zynōja, ka jōpaīt leidz nōkamīm krystcelim i tod jōnūzagrīž pa labi, bet áj nu, cylvāks, sazyni, kuri ir tī eistī krystceli, zīmys laikā mežinīki ībraukuši jaunus ceļus. Ilgi jys stōvāja pi nōkūšīm krystcelim. Izaškeira iṭ. Lykōs, pec pōrs kilametrim vajag bṡṭ Rōžys sātai. Ceļṣ pa mežu gōja leiču-lūčim, zorōjās i krystōjās, cikom beidzūt jys izgaisynōja ceļu pavysam. Gribāja grīztīs atpakaļ i vairs ni navarāja atrastṣ celá. Mežš izabeidzá, sōcās pūrs.

— Ak, Dīvs augstīs! Peisa pūrs! — nalaimeigi īzasaucá oklṡṣ, šymā pūrā beja aizaugušō azara akači, kas zīmā naaizsolst. Jys rōvās iṭ atpakaļ. Sōkōs lels nagais. Navarāja atrastṣ paṭ sovys īmeitōs slīdis. Kōjis koponōs styga leidz gūrnim. Kreitūt i rōpojūt, jys pavysam apjuka. Lykōs ka īt atpakaļ, a bryda vys dziļōk pūrā. Jys lyudzá Dīvu, saucá ļaudṣ paleigā, bet nivīns naatsasaucá. Laikam beja vāls vokors i ļaudṣ jau gulāja, a ka i nagulātu, kas nagaisa naktī var sadzierdāṭ saucieji Peisa pūrā? Tū dzierdāja tōlejūs cimūs tik suni. Tī gauduleigi īzarāja i otkon īzasnaudá.

Pagolam izasitṣ nu spāka, Ontons īstyga snīga koponā i navarāja paīt. Soltums kūdá cauri vysom drābjjom, kōjis i rūkys beja kai pamyrušys.

— Ak Dīvs, syuti maņ gaismu! — izmysumā saucá okl̥š atminūt, kai nazkod beja p̥dzeivōjš taidu paṭ izmysumu, i šymā paṭ Peisā jū atroda Rōža, kas jū vodōja vairōkus godus.

Pieški jam lykūs, ka ocu prīškā ataut gaisma, izlāc spūža zvaigzná i rōda celá virzīni. Ar pādejim spēkim Ontōns rōvās augšā i steigšus bryda pa pūru pakaļ Betlemejis zvaigznái sveikt̥ p̥dzymušū Kristus Bārnu. Acš vārās dabasu gaismā, ausš dzierdāja eņgeļu dzīsmis: „Gūds Dīvam augstumā i mīrs viers zámis lobys valis cylvākim!” Jys drudžaini slavāja lyugšonōs Radeitōji i pieški sajuta, ka lidoj augstumūs. Irst saitis ar zámis dzeivi i gors aizalaiž myužēibā...

*

Molkys ciertieji atroda Oklū Ontōnu nūsolušu pūrā.

Zalta ūbels

Godu vacai Antái nūmyra mōtá i tik kū jōs mozōs kōjis sōka tipynōt školys gaitēņūs — i tāvs.

— Najauks bārns, — sprīdá školōtōji.

— Nakōrteigs.

— I speiteigs.

— Ārcá, — klīdzá leļy puikys, īraudziejuši tymā gaitená golá izspūrušū maitini. Kod jei gōja pōri klasái, vasals smīklu viļņš apšalčá jū.

Jūceiga jei izavārá lelyjūs brōlá zōbokūs — kai nūsleikusá. Dzilis grumbys izavylka zamijā pīri i ačš tymsi līsmōja, verūtis lelyjā smiejiēju borā. Jei nazynōja, cik mīly ik reitu mōtis rūkys saglaudá mozōs gaļvenis, cik ryupeigi salōpāja saplāstūs svōrceņus. Jai tō vysa tryuka. Tō pec par jū smājās. Jei tō nazynōja i tumsa speiteiba skolōjās jōs mozijā dvāselī, i kluss naidis pret vysim, kas jai darāja pōri. Nikod par jūs lyupom napōrzavālá zaltaini smīkly, smīkly, kurūs parosti šyupojās bārnu dvāselis.

I sātā — borgō krystāva paspōrnī jai nazaklōja lobōk. Tá jei pazyna tik divys lītus: rōjīņus i soltu vīnaldzeibu. Gondreiž ik reitu školā jei īzaroda par vālu. Nabeja nivīna, kas jū paskubynōtu, voi agrijā reita stuņdī atrautu kaidu sūli mozijōm bārna kōjom. Školōtōji dusmōjās, bārni smājās, īraugūt konkōrainū maitini īnōkam klasī. Kaidu ņaiz školōtōjs jāmās jū izvaicōt.

— Parkū nōč tik vālu ?

Klusums.

— Kū tu darieji sātā ?

— Mozū Jōneiti šyupōju.

— Vajdzāja sacāt, ka tāv školā jōit.

— Nalaidá, — mulsi atsazyna máitiná i dziļōk nūdyurá golvu.

Školōtōjs tōļōk navaicōja i turpynōja stuņdi. Nōkušijā reitá atsakōrtōja tys patš.

— Voi otkon Jōneiti šyupōji ?

— Nā.

— Kū tod?

— Gulieju.

— Voi tevi nivīns napamūdynōja?

— Nā.

Vairōk školōtōjam nabeja kū prasāt. Jys paraustāja placus i breidi klusādams vārās máitinī.

— Býtu šei līta jōkōrtoj ar audžu vacōkim, — tam īnōcá prōtá, bet tod jam lykōs, ka šys skrondainīs bārns nav pyuļu vārtš i atmátá ar rūku.

Gōja dīnys ar vieja spōrnim. Bārni tōs tik kū manāja, it kai dīnu spōrnu goly pīzaskortu jūs gaišijom pīrom i otkon aizlidōtu.

Febralá saulá vārās krāslainijā klasis ustobā, kur pōri tāfeļom līcās mozōs golvys i vysūs koktūs skanāja seika čierkstūná. Antá beja sarakstiejusá aizdūtū. Jei vārās niu atkausātījūs lūgūs, kur zylynōja saulis taurineiši. Beja tik labi tai sādāt vīnai pošai i ļautīs gaišom, lobom dūmom. Vacōkā klasī nazkū lasāja. Bolss skanāja tik vīnmuleigi darbeigijā čierkstūnī.

— Silinīku Jōnš sādāja ustobys golā iz valātivis, vārās vokora dabasūs i sapņōja.

Ai, jā, tū Antá zynōja. Tys beja vosorā, kod krystāvs jū beja atdevš gonūs svešā pusī. I Antá tai beja bīži sīdiejusá, tik na iz valātivis. Tei beja eceiža, kas nūgōzta tupāja škiuná golā. Tá naskanāja saiminīka dālānu klaigys, tá jī nabeja izgōjuši Anti, lai jū mūceitu, matūt spryguļus kōjōs voi plyukojūt jōs konkorainū apgierbu. Tik vīnražiz jei beja aizastōviejusá i savycōjusá mozūs

nadarbnīku dubļainūs stylbus. I tod. — Vāļ tagad Antái pagura sirdš, par tū dūmojūt. Tod jai beja vajdziejš stotīs saiminīka priškā, lai atbiļdātu par sovīm dorbim.

Kai naasūt kauna pōri darāļ taidim mozim knaukim, kaidi asūt saiminīka dālāni. Ai, — i reikstš nūdoncōja par jōs kailyjim stylbim.

Antái sōpāja sirdš vairōk kai kōjis, nūleidusá sovā paslāptuvī, jei klusi raudōja. Jei kotru vokoru sādāja itá — škiuná golá iz eceižys i storp saslītijōm kōrtim beja izcālusá sovu vaļsteibu. Tá jei vārōja sorkoneigūs vokora dabasus, kas pamosam palyka šaurōki, tá jei klausājās grīzis tārškškus rudzu laukā i pļovā, izbīdeitōs kīvītis vaidus. Beidzūt nu pūra lieni atleida mygla i Antá sōka drebinātīs.

— Kur blondīs, — īgni īzarunōja saimineica i pastyumá Antái karūti, kod jei klusi beja nūzasādusá, bārni vāļ steidzeigi strábá putru, a saiminīks sādāja gultā i, skali čyuksteidams, vārā rūžu krūnā zeileitis...

— Bums — kryta kaida grōmota i Antá pazamūda nu sapyna.

Tai beja gōjš vosorā. A tagad vīnmuli skanāja bolss klasis telpā i, kod tei apklusā, dzierdāja kaidys myusys seikšonu, kas saulis syltumā jau beja pazamūdusá nu zīmys gulis. Antá klausājās breidi. Kaidis lasāja stōstu par Silinīku Jōni i par jō izyrušim sapynim.

— I Cezars gōja orklam pakaļ, bryda pa Silinīku dumbrōjim i ar laiku aizmiersa, ka tys řaiz bejš atjaunōtōs Romys Cezars.

Nā, Antá naiš pakaļ orklam svešūs teirumūs, kai tū darāja jōs lelō mōsa, nabrisš rōvainūs laidarus i nastaigōš skronđōs. Nā, nā. — Tū jei beja izsapņōjusá jau siežūt tī iz eceižys. Mož i vāļ agrōk. Jei īš pasaulī. Bet kū jei tī darās? Piersteni kaisa dorba, mozijam kermenám gribājās kustātīs. Strōdōš, mōcāsīs. I tod? Tod pōrnōkš atpakaļ. Īvārojama, slavona. — Nivīns tod nadreikstās par jū smītīs. A mož nūtikš taipaļ kai pōsokā: jei apprecās kienená dālu. Tod jau nabyš šūs skronđu. — Īzavizās lelcelá smiļkts, kur jei pōri īš,

īzačyvynoš putyni, kur jei garum braukš, i cylvāki stōvās celá molōš capurom rūkōš i gūdbejeigi sveicynōš.

— Kōpec naroksti ? — skorbs bolss izmūdynōja Anti nu gaišō sapyna. Tys beja školōtōjs. Sūlūs soka sazačyukstāt i daudzōš acš pazagrīzá pret Anti.

— Ārcá, zōbokōtō rogonā, — jei dzierdāja klusys nīvys. Pīorkā i pīlācá kōjōš.

— Sarakstieju.

— Tod roksti tōļōk, nasiedi bez dorba!

Antis krōšnī sapyni beja viejī. Jei juta iz sevi vārstus nirdzeigus skotus i vāļ nirdzeigōku vōrdu byrumu, kū savaļdāja tik školōtōja klōtbŷtná. Dusmu i apkaunōjuma osorys sakōpá acīs, i jei dzili nūzalicá par sovu dorbu.

*

Kai zierni nu atvārta maisa školys pogolmā izbyra bārnu bors. Skalis klaigys saudājās gaisā, mozijōš golvōš dzymā arvīnu jaunys nabiedneibys. Antá vylkōš nūpakaļ — jū bīdynōja šōš skaļōš urravys par īgiutū breiveibu. Lidōja snīga pyki, skanāja smīkly, breižim lykōš, ka Antis priškā bŷtu tik palāks komuļš. Tagad tī jū narádzās, naivārōš, dūmōja mozō sirdš i sōka jau prīcōtīs par raibū pyuli sáv priškā.

Pieški jōš sirdš apzastōja. Dīven, tāten! — vyss bors gōzās ar jūni jai viersā. Aizaalsuši skriejieji rācá aiz sajiusmys. Tei jau beja Antá, par kuru vysi varāja pazasmīt, kotrs tai varāja pōri nūdarāt. Nivīns jōš naaizstōvāja, školōtōji namīļōja... Jei tok beja tik jūceiga!

Ocumirkli Antá jau gulāja snīgā. Pač izakliņt napaspāja, kod jōš vīns zōbacenš tyka nūrauts i pakōrts kūkā. Ūtrō zōboka plotōš kaļovōš tyka pīdzeitys snīga. Antá vairs nasyta, naskrōpāja. Spāki beja jū atstōjuši, pretojūtīs mežūneigijam pōrspākam. Sakūstim zūbim i dagūšu skotu, kai satracynōts zvierāns jei vārās izbruciejūs.

Tok beidzūt puikom beja apnicš svīstš snīga pykus maitinái, kas tī gulāja zámī i paṭ nazapretōja vairs. Tī atcerājās stōvū krostu upmolā i nōkušā ocumirkli gon iz dieleišim, gon iz bikšu dybynim slydynōjās nu tinīnis lājī. Mežūneigōs klaigys pamazom beja aprejš boltjš klajums, kurā kai tymss punkts rādžājās palāks lupotu veikšeitš. Antá sādāja tīpaṭ, kur beja atstota, i klusi klusi raudōja. Snīgs kusa jōs vīnā zōbacenī i sola, ūtrs celeitš najauki syurstāja.

— Nōṭ, īsim! — pieški kaidš jū uzrunōja. Antá sazabeida. Voi kaidš ar jū runōtu? Tūmār. Tys beja Leiņu Ontá, kas parosti dagunu šniucá pierstūs voi slaucāja tū pierduknī tai, ka tei beja palykusá tik spūža kai pulirāts golda vierss. Antá atcerājās, ka Ontonu šōs jō īpašebys deļ šod tod zūbōja. I jam tok nabeja mōtis. I tū jei zynōja. I Antis sirdš atkusa kai jumta malená pīsauli, i jei raudzāja pīzacáļt.

— Kur zōboks ? — īzavaicōja celá bīdrs, leidzjiuteigi vārōdams jōs nalaimi.

— Tī, — rōdāja maitiná i slaucāja osorys.

Ocumirkli ar snīga pyku jys tū nūgōzā nu kuplōs pazaris lājī, i Antá alsdama pyulājās tū apvilktš nūsolušijā kōjī.

— Nōṭ, īsim! — vālraiz vadynōja Ontons, i Antái palyka pavysam vīgli ap sirdi. Gon syurstāja nūsolušōs kōjis, gon smáldzá vāļ sirdš par nūdareitū pōresteibu, bet jei tūmār cālās i lānom vylkōs nūpakaļ. Osorys aiviņ vāļ vālās pōri vaigim i, ka kaidš jai kū praseitu, jei naatbīldātu ni vōrda. Bet Ontons narunōja. Jys gōja steidzeigi iz prišku, Antá vylkōs pamazam leidza.

Beja mozlīt mitiejušōs Antis osorys, beja apklusš smogīs apvainōjums, kod jai vajdzāja nūzagrižt.

— Ar Dīvu, — gribāja sacāṭ, Antá i īzagrižt mozijā gonu celenī.

— Pagaidi!

Antá apzastōja i breinōjās. Voi Ontonam bŷtu kas stōstams, vaicojams?

— Ša, jam! — i Antis sauvi īsleidāja lels, dzaltoneigi smaržeigs ōbelš kai gaišs saulis sveicinš nu vosorys.

— Paļdis! — lels i liksms daga jōs dvāseli, bet tū jei nabeja parodusá sacāť. Napascāja i šūražiz. Tik dzilá izbreina gulāja jōs acīs, jei palyka stōvūt vāļ tod, kod Ontons skrīnūt pazarōdāja jau aiz bierztalenis styura. Jei vārās iz puiku, kas beja vairs skudrys lelumā, vārās iz ōbeli, i jai lykōs, ka jū ir apjiemš lels i gaišs syltums. Jai beja tai, ka jei stōvātu rudineiga dōrza vydā, kur zorūs karōtūs ziernyukšu teikly i pōri jōs golvai smītūs poša saulá.

Jei beja aizmiersusá, ka stōv nūsolusá boltu snīga lauku vydā, jei aizmiersa ļaunūs i nažieleigūs ļaudš, kas jai pať loba vōrda nabeja nūvieliejuši. Voi tagad jei nabeja princesá, kurai kaidš drūšsirdeigs kienená dāls, ejmūt cauri gunim i iudinim, beja atness zalta ōbeli — lelōkū pasaulá dōrgumu! — Jā, jā tai tys beja, i nōkušā mirklī soltijā klusumā pieški izleja sudobrainu smīklu straumeitá. Satvārusá lelū dōrgumu nūsolušijōs plaukstīs, jei skrīšus dávās iz sātys pusi, kur jū gaidāja tymsō aizkrōsná, Jōneiša šyupelš i borgōs krystamōtis rōjīni. Par tū Antá nadūmōja. Jei tok nabeja vairs palāka lupotu skaudzeitá. — Nā, jei beja princesá, kas īgivusá vysdōrgōkū montu — zalta ōbeli.

Aneitá

1.

Zel̄teitá naspāja viņ nūzabreinōt par mozū mōseni: Aneitái beja lelys, zalis acš — kai jōs princesái krōsojamā grōmatenī. Aneitá beja seicená, bet jōs garī piersteni, kas izačārā Zel̄teitái plaukstī, beja gona stypri, taipāt kai jōs baļstená, kod jei raudōja, pīklīdzūt vysu dzeivūkli. „Býš dzidōtōja, kas par varonu bolsu,” Zel̄teitá beja dzierdiejusá sokom kaimiņu sívu. „I muzykantá arī,” tys jau beja saceits par Aneitis pierstenim. Da, Aneitá beja skaista mōsená, tik nazkas nabeja labi ar jōs matenim, Zel̄teitá dūmeigi pīzaskōrā mōsenis malnyjom pynkom.

Aneitis tymsī moti napatyka Pjotram, Zel̄teitis patāvam. Jei dzierdāja, kai Pjotrs blokus ustobā klīdzá iz māmu, ka šei asūt kaut kur sastaigōjusá itū bārnu i ka Aneitá naasūt jō meita. Saimī, kur vysim ir gaiši moti, malnmotaina bārna pīdzimšona nav dobys kļūda, bet gon izlaideiba: i Pjotrs klīdzá tai, ka lustra pi grīstim sōka tricā̄t. Kod jys palaidá rūkys i māma sōka raudōt, dīvōdamīs, ka Aneitá ir jō mīseigīs bārns, Zel̄teitá nu baiļom nūzaglobō skapī.

— Nu, kū tu mūki sevi, Ruta! Tys, ka jiusim ar Pjotru ir gaiši moti, nanūzeimej nikō. Aneitá býš leidzeiga kaidai vacvacmāmenái voi cytam tōlam rodam,” nōkušā reitā Zel̄teitá dzierdāja runojom kaiminīni.

— Tī jau tei līta, ka nav mýsim rodūs tymsmotainu, — Ruta runojūt grīzā seju prūm, lai mozōk býtu radzams zylums. Zel̄teitá zynōja: vakar māmai īsyta Pjotrs.

Streidi jūs saimī klīva gondreiž voi par ikdīnišku lītu, seviški, kod Pjotrs sātā atsagrīzā pīdzierš. Jys lomōja Rutu, dusmōjās par

Aneiti, i, ka celā trōpājās Zeļteitá, pļauka pa dybynu beja garanteita. Pjotram beja smoga rūka, cīži sōpāja, deļtō Zeļteitá ceņtās nūleisť kaidā kocktā, lai patāvs jū napamaneitu.

Kod Aneitá sōka staigōť, Pjotrs nadaudz pīryma. Varbūt jō sirdi beja sasiļdiejusá bārna navyltōtō milesteiba, ar kaidu mozō jū sagaidāja pi sliksnā, līksmi saucūt: „Papu, papu!”, varbūt jō mōsys Marfys cīmōšonōs, kura, Aneiti īraudziejusá, beja sajiusmā par skaistū bārnu. Kas tū lai zyna, kas Pjotru vairōk īspaidōja, bet jys vairs naklīdzá, viņ dūmeigi nūzavārá bārnā.

— Aizbrauksim pi munys mōtis, — kaidu dīnu jys sacāja Rutai.
— Jei ni tevi, ni Aneiti nav redziejusá. Golu golā mūsīm vajdzātu apzaprecāt, cytaiž dzeivojom bez zeimūga pasī.

Ruta skumeigi pasmaidāja: organizaceja, kurā jei strōdōja, tyvōkijā laikā sūlāja dzeivūkli. Voi tik tys nav īmeslis, kō deļ Pjotrs pieški klivš savaļdeigōks?

Ari par braucīni pi tūpūšōs veiramōtis Apolinarejis Ruta nabeja sajurysmā. Pjotra dzymtō sāta atsaroda Belovežys gāršys apkaimī, Boltkrīveji: tys, pec jōs sapratnis, beja gondreiz voi aiz trejdeveinom zámom. Patiseiba izarōdāja vāļ skaudrōka: mozō sādža, kur dzeivōja Pjotra vacōki, beja kai nu pasaulá atgrizta. Lai tī tyktu, nu cīmota, kurā kai breinums beja gon nalela škola, gon posts i veikals, zyrga pajiugā jī braucá pa teirumim i pļovom, tod zirdzenš lieni bryda pa dziļū snīgu gar meža molu. Pjotrs prīceigi stōstāja, ka celá tá nav, icik viņ kai styga, i ka tys jō dzymtijai sādžai paleidzāja kara laikā: tá naizamaļdiejš nivīns vōcu karaveirs.

Īraugūt sātu, Rutai gribājās raudōť: tei beja vaca, ar mozim lūdzenim, kai tá vyspōr varāja dzeivōť? Ustoba tymša, nūkvāpusá, gaismys tik viņ, cik dává petrolejis lampa. Elektreibys nabeja, i drūši viņ nikod nabyš, nūdūmōja Ruta.

Apolinareja nūbučōja dālu, tod izmátá pavieršu skatīni vadaklai.

— Ak, tu mozīs kunkuleiņ, bysi celā sasolusá. Nōc nu, Annuška, — Apolinareja iz mozū runōja pa sovai saprasšonai i paleidzāja maitineiti iztuntuļōt nu bīzō lokota, capureitis i syltō mieteleiša. Apolinareja nūglaudá bārna sasveidušus iz pīris motus i pagrīzá jū pret lampu.

— Dīveņ, tāteņ...— Apolinareja izdvásá, izavārusá Aneiti. — Tys navar bīt!

Tōs tak beja Romira acš, jō malnī, nadaudž lokainī moti, nadaudž škeļmeigīs smaidis, ar kaidu Aneitá vārās sovā jaunīgiutijā vacmāmenī. Apolinareja kai sastyngusá vārōja Aneiti, cikam dūmys beja jau aizskriejušys vairōku godu dasmytu tōlā pagōtnī.

Jōs Romirs, jōs mīlōtīs, kurs sūlāja nōkamijā dīnā atīt pi jōs tāva i lyugt jōs rūku. „A ka nu tu nūzabeisi nu muna borgō tāva?” Apolinareja tūražis beja vaicōjusá Romiram. „As vīnmār bīšu tāv blokus, tevi nikod naatstōšu,” Romira sūliejumi mejōs ar kaisleigim skūpstim. „Tu tak zyni, ka vairs navar gaidāt!” Apolinareja kusa nu laimis, atsarūnūt skaistō puīša rūkōs. „As tāv tū apsūlu,” Romirs čyukstāja jai ausī. Nōkamijā dīnā Romirs naatgōja, vāļ pec dīnys puisī atroda sādžys nūmalī nūsystu. Pec nedelis pi Apolinarejis vacōkim preceibōs atgōja Ivans. Tik gaidamō bārna deļ Apolinareja pīkryta lauleibom, pretejā gadiejumā, kod atsaklōtu jōs gaideibys, tāvs drūši viņ patš nūsystu maitu, taida kauna jys napīļautu.

Pīdzyma Pjotrs, i Apolinareja varāja atvīglōti izelpōt, dāls beja leidzeigs pošai. Jei jau beja apjāgusá, kurs beja vaineigs Romira bījā eji. Ivans tys beja! Bet kū jei varāja darāt? Stōstāt pasaulám taisneibu? Lai pec tam tyktu nūsysts Pjotrs i jei pošā, jo Ivanam rostūs aizdūmys, ka Pjotrs nav jō mīseigīs dāls. Ari Marfa, nu jau ar Ivanu kūpeigō maita, beja montōjusá mōtis izskotu.

— Dīveņ, tāteņ! — Apolinareja vāļražis atkōrtōja.

— Tai jau as dūmōju... Tys tak vysim radzams, ka jei nav muna maita! — Pjotrs sōka klīgṭ, pagryudá Rutu i izskrāja nu ustobys, aizciersdams aiz sevá durovys. Tai jys beja sapratš mōtis apjukumu.

Aizkrōsnī atskanāja nasaprūtama bubineišona, tī gulāja Ivans, godu nosta jū beja pōrvārtusá par navareigu, gultai pikoltu invalidu. Pec ūtrōs paralizis jys vairs navarāja i runōṭ. Apolinareja pōrmátá krystu i nazkū pi sevá murmynōja.

— Naraudi, — Apolinareja tik tagad izrunōja Rutu. — Pjotrs ir korstgaļvs, bet sirdī lāga cylvāks. Siestis pi golda. Ā, táv ir vāļ vīna maituška, — tik tagad jei pamanāja Rutai pi sōnim pīzaspīdušu Zeļteiti. — Bet tei gon nav Pjotra maita, tai?

Ruta spāja tik pamōṭ ar golvu, saryugtynōjuma komuļš koklā naļōvā pascāṭ ni vōrda.

— Annuška ir mýsejō, par tū lai Pjotrs nimos nazašaubā, — Apolinareja kai nūškaļdāja. Jei jau zynōja, kas jōdora. Šū bārnu jei nivīnam naatdūš! Jōs Romirs beja atsagrīzš, tū jei rádžāja maitineitis smaidūšijā sejenī. Jōs mīlesteiba.

— A jys natič, — Ruta nūčyukstāja.

— Kur jys liksīs, — ar rūku atmátá Pjotra mōtá.

Kū mōtá tyka runōjusá ar Pjotru, Ruta nazynōja, bet vokorā jys atsavainōja i apsūlāja, ka nikod vairs napacáļš bolsa i napalaisš rūkys. Tikom Apolinareja pi vakariņu golda jaunijim izstōstāja sovus planus. Lai obi palīk dzeivōṭ tá. Dorbu atrass blokus cīmā, a, ka gribās lelōku rubli, var braukṭ dorbā iz centru. Škola tápaṭ natōli, tai ka bārnim býš kur mōcātīs. Gon jau ar laiku iz šajīni tikš sataiseits i ceļš, īvylkta elektreiba. Vīta itá loba, kod snīgs nūkusš, varās prīcōtis par skaistū dobu. I ūgys, i siens! Apolinareja runōja i runōja, naļāunūt obim pascāṭ ni vōrda. Tá nūteicūšīs beja Apolinarejis vōrds.

Pec nedelis atgōja postneica ar telegramu, kū syutiejusá Rutys kaiminīnā. Zinā beja slykta: Rutys mōtá smogi saslymusá.

— Annuška lai palīk, kur tu vilksi leidza slymu bērnu? Gribi, lai i mozō saslymst? — Apolinareja sacāja.

Aneitái beja īsnys, jei ari kōsāja, i tys nabeja breinums: bērns ticš klōt ladainam iudinā spanám, kū Pjotrs īstīpš ustobā. Lada gabaleni beja kai mozys laivenis, i Aneitá plunčōjās, leidz jōs nadorbu atklōja Ruta, kod īgōja ustobā pec molkys škaļdeišonys. Dorba tá beja vairōk kai sajāgys.

Iz Rutys pōrmatumim, ka bērns šlákstynōjās ar lada iudini, Apolinareja tik pazasmāja, saceidama, lai nūzaryuda nu mozūtnis. Tagad Apolinareja gon sazatraucá par bārna veseleibu.

Pjotrs ar zyrgu beja aizbraučš iz mežu pec molkys, saceidams, ka tūs nīka četrus kilametrus Ruta aizīš kōjom, a molku jōpaspiej sagōdōt vāļ šūmieneš, aprilš dreīž bīš klōt, a sulu mienesī cierstō kūksnā ir nikam nadereiga.

— Ceļu tak pīmini? — jys nūprasāja.

Beja atkusnis, i, kod Ruta beidzūt tyka leidz cīmam, vītom placūs stīpdama Zeļteiti i smogūs sūmys, jōs kōjis beja slápnys, ari Zeļteiti beja nūmūciejš taidš ceļš.

Tykusá sātā, Ruta nu atbraukušōs mōsys izzynōja, ka mōtái palicš pavysam moz, ōrsti cereibys nadává, saceidami, ka slimeiba ir pōrōk īlaista. Slimineicā jū vairs naturāja, partū Ruta pajámá mōti pi sevá. Mōti beja jōkūp, laiku pa laikam paleigā nōcá piļsātā dzeivojūšō mōsa.

Ruta aizsyutāja Pjotram telegramu, lyugdama, lai jys vad iz mōjom Aneiti, bet atbiļdi nasajámá. Pjotrs īzaroda taišni iz Rutys mōtis bārom. Vīns patš.

— Kur Aneitá?

— Pec tam vysu pastōsteišu, — Pjotrs beja izvairēigs. Pec bārom jys pīzadzará bez samanīs, bet ūtrā reitā pīzacálá kai nagaisa mōkūnš.

— Kū tu dori? — Ruta beja pōrsteigta, radzūt, kai jys pakoj sūmōs sovys montys.

— Atsagrīzšu pi mōtis. Tāvs ir pavysam švaks.

— As braukšu leidza. Aneitá...

— Nav napīcīšams. Tu tī naasi gaideita. I Aneitis vairs nav, — jys kai škaļdāt nūškaļdāja.

— Kai nav? — Rutai izadrebāja bolss. Kas gon varāja nūtikť?

Pjotrs nu kabatys izjāmá viestuli: — Tū táv mōtá syuta.

Ruta nu aplūksnis izdabōja dzaltoneigu rūteņu lopu i nalelu fotografeji. Attālā beja radzama kaida svaiga kopa vīta. Tod jei sōka lasāt Apolinarejis raksteitū: „Nu Tevá ilgi nabeja nikaidu ziņu. Parkū navarieji atsyutāt telegramu, cik ilgi dūmoj aizakavāt? Annuška palyka nervoza. I pec tam jei kaidu dīnu gōja tevi meklāt. Máš jū atrodom dīkī... Asmu zaudiejusá sovu milū mozmāitini Annušku, a tu esi nikam nadereiga mōtá, ka pameti sovu bārnu vacys sīvītis apryupī.” Apolinarejis viestulá beja apsyudzeibys pylna. Rutai acīs palyka tymss, i jei apdzeiba.

Kod Ruta atsagiva, Pjotrs beja jau aizgōjš, nikur jei naatroda i Apolinarejis syuteitū viestuli. Varātu dūmōť, ka tys bejš tik mūrģs, ka na skapá pušvyru atstōtōs durovys, kur rāģōjās tukšī drābju pakaramī, iz kurim vāļ naseņ atsaroda Pjotra krakly.

Aneitá... Ruta ilgi raudōja. Jei vīnā laikā beja zaudiejusá gon mōti, gon māitini. Sīvītá syta ar kulākim pret goldu: tys beja nataisneigi, dzeivá pret jū beja izareikōjusá pōrōk nažieleigi. Nu parkū tai vyss beja nūticš?

Kai bez samanīs jei attaisāja šnába buteli, pilāja glōzi i vīnā elpys viļcinī izdzārā ugunēigū dzyru. Ūtrijai glōzái sekōja trešō, leidz prōts apzamyglōja... Tys beja glōbīnš, tei beja bieģšona nu realitatis. Alkohols kliva par naatjemamu Rutys dzeivis sastōvdali: spirtōtis dzierīnš ļōvá aizmierš Aneiti, remdāja sirdšsōpis i

apklusynōja pošpōrmatumus, ka jei bejusá slykta mōtá i nanūsorgōja maitini.

Dīmžāl šom dvāselis „zōļom” beja ari blaknis, Ruta aizmiersa ryupātis par Zeļteiti, labi, ka maitini sovā aizgōdeibā pajāmá Rutys mōsa. Raizjom plūstōšona izavylka iz nedeli, tod jei dorba vītá rōdāja slimeibys lopu... Lai i kolektivā zynōja, ka jei dzer, nivins nikō nascāja. Ari prišknīceiba iz nūtykušū vārās caur pierstim, kod Ruta beja dorbā, jei strōdōja kai zyrgs, beja lobōkō šyvieja.

Tod Rutys dzeivī inōcá jaunys attīceibys. Māris beja jautrys dobys cylvāks, strōdōja par autobusa šoferi, i jō klōtbyutná Rutys dzeivi padarāja gaišōku. Tagad jau jei pošā ceņtās vārtīs garom butelái, jo beja sōkusās jauna dzeivá. Pagōtná beja tai kai pīzamiersusá, Rutys atminī beja padzisš i Aneitis tāls. Jei dzeivōja šūdīnai. Dreiz Ruta saprota, ka gaida bārnu. Māris, izzynōjš šūs jaunumus, nu laimis beja septeitijūs dabasūs.

Kod bārna nōkšona pasaulī nabeja aiz kolnim, Māris kaidu vokoru pajāmá kalendari, saceidams, ka laiks izavielāļ vōrdu. Ruta smājās i sacāja, ka navajag steigtīs, kod bārns pīdzimš, tod i vōrdu varās izdūmōļ.

— Paklau, maņ pateik vōrds Anna, — Māris vysbeidzūt beja atradš sáv teikamu variantu. — Anna, Annená, voi nav jauki? Bjš vacmāmenái par gūdu.

— Nā! Nā! Nā! — Ruta sōka klīgļ, pieški jū pōrjāmá nūtykušis ar Aneiti. Dryumōs dūmys, pōrdzeivōjumi — vyss beja atsagrīzš atpakaļ. Atminis kai oss nāzš dyurá sirdī.

— Parkū? — Māris beja izbreineits par taidu sīvys reakceji.

— Partū, ka... partū, ka bjš dāls, — Ruta sacāja, naspādama paskaidrōļ sovys dusmys. Voi tod jei varāja Mārim stōstāt par sovu lelū nalaimi? Spieceigīs savilņōjums ižačará na viņ dvāselī, tys paōtrynōja dzemdeibu atnōkšonu.

Rutai izarōdāja taisneiba, pīdzyma dāls. Pec bārna nōkšonys pasaulī jei juta apateji, jei naspāja dūmōt ni par Māri, ni Ontonu, kai tyka nūsaukts dāls. Mozīs brākulš jū kaitynōja, lyka Rutai otkon i otkon dūmōt par Aneiti. Ontons nabeja Aneitá, tys beja pavysam cyts bārns. Jei raudōja i nagribāja mozū ni borōt, ni pōrteit.

„Pecdzemdeibu depreseja,” jaunizcaptū tāvu mīrynōja mediki.

Ruta varāja stuņdom ilgi gulāt voi sādāt i blenž trulu skatīni pretejā sīnā. Naleidzāja ni Māra vysupyrms laipni, tod vālōk jau dusmeigī vōrdi, Ruta pret dālu izaturāja vīnaldzeigi. Skaidrs, ka tys tai ilgi navarāja turpynōtis. Māra pacīteiba beidzās, i ar dieleni jys pōrzacālā pi sovys mōtis, kas i apryupāja mozū.

Ruta otkon sōka dzárt, tai jei varāja aizdzeit nu sovys atminis rāgu — Aneitis rāgu, kas pi jōs nōcá jau paaugušys maitinis izskotā i vārās ar pōrmatuma pylnom acim. Cik tod Aneitái jau bātu bejš gadeņu? Nu da, škola... Pymijā septembrī jei bātu aizvadusá maiteni iz školu, sapucātu kai láleiti, boltom lenžom tymsijūs motūs. I raudōdama jei sleicynōja bādys alkohola glōzi.

Gōja godi. Laiku pa laikam jūs vīnmuļū dzeivi iztraucāja Māris, izarosdams kūpā ar Ontonu. Zānu jei uzlyukōja vīnaldzeigom acim, bet Mārim sovā dzārōjis šļupstūšijā runā tik sacāja: „Vōcīs prūm.”

Gryušōk beja, kod cīmūs nōcá Zeļteitá. Maita gar ausim laidá vysus lomu vōrdus, najámá vārā mōtis dusmeigū pūrpynōšonu, bet jāmās sakūpt nalelū dzeivūkleiti, kas beja sōcš palikt par cyuku klāvu.

— Tu maņ pasoki, kur ir Aneitá? Kur ir muna mōsa? — Zeļteitis jautōjumi leidzynōjās inkvizicejis spīdzynōšonai. Tys beja vāl ļaunōk kai izlitō šnába butelá.

— Nikō nazynu, — murmynōja Ruta.

— Kur jei ir? — Zeļteitá mōti sapurynōja aiz placim. — Parkū tu pameti Aneiti?

— As nikō nazynu, — Ruta sōka liṭ sovys dzārōjis osorys. — Nazynu, kur ir Aneitá...

— Pasoki, kur jū meklāt? — Zeļteitá naatsalaidá.

— Meklāt? — Ruta sōka žogōtis. Voi tod jai vajdzāja Aneiti meklāt? Nadaudz atskurbusá, jei drebūšim pierstim sameklāja naudys moku. Zeļteitis cīmōšonōs nūzeimāja tik vīnu: jōs alkohola krōjumi ir iznycynōti, i, lai dabōtu buteli, jau nōksīs klenderāt iz veikalu. Naktš veikals atsaroda patōli, tak tei vāļ nabeja bāda; mūceibys sagōdōja tukšis naudys moks. Vajdzās otkon aizajimṭ.

Kurs šudiņ datums? Pabolstu jei sajimš pec nedelis, i Ruta sačārá savu sōpūšū golvu. Aneitá... Ka jōs maitiná bṭtu dzeiva, jai dreiz bṭtu ostoiņpadsmīt. Parkū jei naaizbraucá iz Belovežu, parkū nagōja iz Pjotra dzymtū sādžu i nazačārá tai rogonai pi reiklis, kura nanūšorgōja Aneiti...

Nažieleigi sōpāja golva, jōizvōrej vysmoz čajš. Ruta izlyka čajniku iz gāzis plitys i mieginōja idāgṭ sārkcūceni. Tys nūdzysa, naaizadedzš. Kasteitá beja tukša. Atmatusá čajam ar rūku, Ruta nūlyka golvu iz golda. Golvys sōpis varāja izōrstāt ar šnābi, tik jai nabeja spāka tagad koč kur iṭ.

Ruta najuta ustobā iplyustūšōs gāzis škebynūši soldonū smoku, jei beja jau aizmygusá. Sapņōja par Aneiti, kura beja izaugusá i klivusá par skaistuli. Aneitá dejōja kai vyseistōkō balerina, i Ruta jutōs laimeiga. „Nōč, īsim, lai Aneitá dejoj,” jai blokom nūzastōja Apolinareja i pajámá Rutu zam rŭkys.

„A Aneitá?” Ruta nagribāja iṭ leidza Apolinarejai.

„Annuškai sōcās lelō dzeivá, bet mŷsim jōit,” Apolinareja beja uzstōjeiga i vylka Rutu prŭm, leidz jei tyka taidā kai tuneli. Ruta izplātá rŭkys i lidōja preteim gaismai, tī, kur pagaist vysys sōpis.

Kod kaimini konstatāja, ka kōpņū telpā jyutama gāzis smoka, beja jau par vālu.

2.

— Annuška, kū tu tī īraudzieji? — Apolinareja vaicōja maitineitái, kura, nūzatupusá ceļūs iz sūlená, cīteigi vārās pa lūgu.

— Gaidu atnōkam stirnenis, — Aneitá klusi sacāja.

Mozijai pacīteibys beja daudz, jei varāja tupāt pi lūga stuņdom ilgi i gaidāt, kod meža molā pazarōdās stirnenis. Tod maitineitá līksmi sōka smītis, i Apolinarejis sirdš laimī sasyla. Ustobā skanāja Romira smīkly, tei patīši beja laimá. Redž, cik vīnkōrši jei beja dabōjusá Aneiti sáv, tei muļka zūsš beja nūticiejusá jōs pōsokai. Cyta mōtá b̄ytu atskriejusá: plykom rūkom nūžņaugtu taidu vacmāmeni kai jei, seviški, ka atsaklōtu taidi maly. Ar Pjotru beja nadaudz gryušōk, taču ari dālam jei īstōstāja, ka daudz lobōk b̄yš, ka jys nūdybynōš gimini ar sovu tautīti, a maitineiti atstōš jōs apryupī.

— Voi tod Aneiti tova sīva spāš mīlōt kai sovu maitu? Prūtams, ka nā. I jiusim nūteikti b̄yš sovi bārni. Aneitá b̄yš jiusim kai slūgs, a as jū mīleišu i lutynōšu nu vysys sirdš, — Apolinareja runōja Pjotram. I dāls pīkryta. Prūtams, tāvs b̄ydam, jys braucá cīmūs pi maitys, pi ŗaizis atvasdams vysu, kū īprikšdejā cīmōšonōs ŗaizī beja lyugusá Apolinareja. Aneitá beja sapuceits bārns, jai nikō natryuka.

Aneitá beja paklauseiga, paleidzāja vacmāmenái vysūs dorbūs, īzavuicāja slaukt̄ kozys, vosorōs sāja kōrklu slūtenis, kas ragaineītom garšōja zīmā, násá iz ustobu molku, vōrdu sokūt, tácāja kai spūleitá, nazabeidama dorba. Viņ pec dobys beja īzadavusá klusa i dūmeiga, ar vaicōjumim naizabōzá, kai tū b̄ytu dariejš cyts jōs vacuma bārns. Īspiejams, Aneitá daudz narunōja deļtō, ka vacmāmená runōja bez apstōjis, i maitineitá viņ klausājās.

Tod sōkōs školys gaitys. Četrus kilametrus Aneitá steberāja ar gumejis zōbokim kōjōs, placūs nasdama školys sūmu, a rūkā auduma kuli ar kūr̄pom, kurys pec tam školā apova.

— Parkū cytim bārnim ir vacōki, a maņ nav? — dreiz̄, izmatusá dusmeigu lyupu, Aneitá vaicōja Apolinarejai.

— Tai jau nav, Aneiņ. Táv ir môtá, viņ jei ir dzārōja. Voi táv patyktu taida môtá, kai, vei, tys kaimiņu Miška? — vaicōja Apolinareja.

Aneitá pakratāja golvu. Kaimiņu Miška jai rībās, jys smirdāja jau pa gobolu.

— Tovs távs tevi nav aizmiersš, táv nikō natryukst, a jam ir giminá, par kuru jōzaryupej, — skaidrōja vacō môtá.

— Cyti bārni par mani smejas.

— Lai smejas. Tu esi Aneitá, tu esi cytaida. Pazaver spīgelī, kaidi táv ir moti! — Apolinareja cyldynōja maitineitis skaistumu.

I Aneitá pasmaidāja. Jei patīši beja skaista. Nōkamijā reitā Aneitá aizgōja iz školu ar valī izlaistim motim, kas kuplā viņni klōja vysu mugoru. Tys napatyka klasis audzynōtōjai, školā vysys maitinis beja ar biželom voi eisi cierptim motim.

Pizeimi dīnysgrōmotā Aneitá vacmāmenái nimoz naparōdāja, i iz školu aizgōja taidā paņ izskotā.

— Ka tivleņ nasakōrtōsi motus, as táv tūs nūcierpšu! — pīdraudāja klasis audzynōtōja.

— Tod as naišu iz školu!

— Tu vāļ izarunōsi? Dīnysgrōmotu! Mudri! — izaklīdzá skolōtōja.

Nōkamijā dīnā klasis audzynōtōja Aneiti aizvádá pi skolys direktora, kas beja izslaveits ar sovu bardzeibu.

— Nu? Ar taidom pynkom nav kauns sādāt školys sūlā? — direktors tūbreid beja lobā nūskaņōjumā, deļtō nasōka ar sovu imīļōtū kengu vōrdu „vardulāns”.

— Nā! Maņ vacmāmená paskaidrōja: ka maņ nav vacōku kai cytim bārnim, tod maņ ir tiseibys byļt skaistai, atškireigai nu cytim, — Aneitá nūpītņi vārās direktoram acīs.

— Patiši? Byļt atškireigai? — direktors pīzaslāja kōjōs. Apgōjš ap goldu, jys nūzastōja Aneitái aizmugurī i sagrōbá sauvī jōs malnūs,

vejeigūs motus. — Škāris! — jys pavielāja skolētōjai, kura pakalpeigi pasnādzā praseitū.

Šnāk, šnāk, i Aneitis moti kryta iz greidys. Maitinā napazakustāja i nascāja ni vōrda. Kai sastyngusā, jei ļōvā direktoram apcierpņ motus.

— Breiva! — tagad jys aizaklīdzā.

Aneitā pazagrīzā pret direktoru. — Reit tu bysi beigts, — jei nūpītni sacāja i atstōja direktora kabinetu.

Iz skolētōjis saceitū, ka Aneitis vacōmōtā asūt rogona, direktors viņ pazasmāja i pascāja, ka napaklauseigi bārni ir jōsūda. Taču Aneitis vōrdi pīzapiļdāja, tymāpaņ naktī direktoram beja sirdštrīka.

Kaidu laiku Aneitā iz školu gōja ar lakateni golvā, tod moti atauga, i jei turpynōja tūs nosōt valī palaistus. Nivīns nikō jai vairs napōrmátā, jo gon skolētōji, gon škoļņiki beidōs nu Aneitis. Tys maitinái patyka, i jei naskuma bỹt vīnatnī.

— Vacmāmeņ, as grybu vijūli!

— Bet... tu tak naprūti spielāņ, — Apolinareja sazatoryuka. Jōs Romirs beja muzykants, voi patiši i Aneitái bỹtu talants?

Vijulá tyka sagōdōta, bet Pjotra pīdōvōjumū pōrzacālņ dzeivōņ pi jō i iņ muzykys skolā Aneitā nūraidāja.

— Vacmāmeni nadreikšņ atstōņ. As poša īzavuiceišu spielāņ.

Vijūlis čeigōšona izaklausāja brīsmēigi, Aneitái nabeja muzykalu dūteibu, taču Apolinareja slavāja maitini, cik spēja. Leidz beidzūt Aneitā saprota poša, ka vijūlis mōksla nav jai apgiustama. Izgōjusā pogolmā, jei vijūli sadauzāja pret akmini.

— Ka nav, tod navajag, — jei pascāja vacmāmenis naizsaceitijam vaicōjumam, paņ pazasmāja. — Taču asmu poša skaistōkō, voi nā?

Ar laiku Apolinareja palyka naspieceiga, leidz nūpītni saslyma. Pjotrs beja sazvanieņš Marfu, i tei atbraucā mōtái pakalņ.

— As braukšu leidza vacmāmenái, — Aneitá sacāja tāvam, kod tys máitu otkon aicynōja dzeivōt pi sevá.

Marfa dzeivōja Latvejī. Piļsāta, kurā jōs atbraucá, beja gona lela, i tá Aneitái tivleņ izapatyka. Īspiejams deļtō, ka, braucūt garom kaidai lelai ākai, jei ģraudzāja miļzeigu plakatu ar balerinyš attālu.

— As grybu kliut par balerinu, — jei paziņōja pi vakariņu golda.

— Kur nu balerina! — Marfa pazasmāja, a jōs veirs Jōņš, kas Aneitái tagad beja jōsauc par onkuli, paskaidrōja, ka par balerinom sōc mōcātis nu mozūtnis, a jei ir pōrōk lela jau, jōs kauļš vairs nav lūkoni.

— Bet jei var dejōt, — Apolinareja pazasteidzā ģzajaukt sarunā, maneidama, ar kaidom nyknuma pylnom acim máitiná verās Jōnī.

— Parkū gon nā? Piļsātā ir deju studeja, ka vajag, aizvesšu, — Jōņš pať napamanāja Aneitis ļaunpylnū skatīni.

Apolinareija palyka vōrgōka ar kotru dīnu, leidz izdzysa. Aneitá naraudōja i narunōja. Pec vacmāmenis bāřom jei vairōkys dīnys nabeja pīrunojama cáļtis nu gultys. Viņ kod Jōņš ģzamināja, ka aizvāsš jū iz deju studeji, Aneitá atplauka.

— Mās grybom tevi adoptāt, — sacāja Marfa i turpynōja. — Ka bysi mýsu máita, mās labprōt apmoksōsim tovyš dejis, kas nav nikaidys lātōš. Ka nā — brauksi pi sova tāva.

Marfys apriekins beja vīnkōršs: tai kai jai ar Jōni sovu bārnu nabeja, a nu bārnu noma jimť nazagribāja, to Aneitá bȳtu kai liktiná dōvyna.

Tys, ka máitiná gribāja dajōt, vāļ nikō nanūzeimōja. Kaidys vāļ dejis? Voi to ar tōm var dzeivī kū peļnāt? Cyta līta — povōra dorbs, par tū Aneitái bȳš ari jōkliust. Tai Marfa izlāmá, jei beja montōjusá nu sovys mōtis na viņ ģzskotu, i raksturu.

— As nabȳšu povōrá, māmeņ, — ar uzsvoru pascāja Aneitá, kod beja absolviejusá vydusškolu. — As dejōšu.

— Dejētōjis kliust par vīglys dobys sīvīṭom. Turklōt pec koncertim naizteik bez alkohola. Voi tu gribi nūzadzárṭ taipaṭ kai tova biologiskō mōtá? — Marfa rōjās.

— Kū muna mōtá? Jei mani aizmiersa.

— Táv beja i vacōkō mōsa. Drūši viņ mōtis pādūs īt... — Marfa sirdājās.

— Vacōkō mōsa? Parkū maṅ vacmāmená nikō nascāja?

— Deļkō lai saceitu? Jōm tu nabeji vajdzeiga. To kai būs ar povōris omotu? Vielōk caur paziṇom tevi īkōrtōšu dorbā restoranā, — Marfa turpynōja.

— A tagad vari īkōrtōṭ restoranā? — Aneitái rodūs interesá.

— Par trauku mozgōtōju? — sirdājās Marfa.

— Par kū gon nā? Pastrōdōšu i redzeišu, voi grybu bīt povōrá, — Aneitis prōtá rodōs dūma.

— Trauku mozgōtōja? — restoranā pōrziṅ nūpietāja Aneiti nu golvys leidz kōjom. — Mūsīm vajdzeiga oficiantá. Dorbs vīglōks i daudz vairōk atalgōts.

Marfa saknībá lyupys, dzierdeidama, ka Aneitá prīceigi pikreit. Šys dorbs Marfai nazarōdāja lobs, voi nav zynoms, kaidi tipi apmeklej restoranu, a Aneitá ir tik skaista...

Marfu prišknūjauta napīmōnāja, jau pec mieneša Aneitá paziṇōja, ka ir īzamiļōjusá i dzeivōš kūpā ar kaidu veirīti. Bet dreiz idiliskō kūpdzeivá izabeidzá. Īmiļōtis izarōdāja eists nalīts, kuram jau beja sīva i bārni. Salauztu sirdi Aneitá atsagrīzá pi Marfys i Jōnā.

— Voi as nascieju! — sirdājās Marfa.

Nūtykušis beja atstōjš īspaidu iz Aneiti, tagad jei paklausāja Marfai i izgōja povōru kursu. I dorbā Marfa jū īkōrtōja cytur — školys iedneicā.

Strōdojūt par povōri i cylojūt smogūs kotlus, Aneitái sōka sōpāṭ mugora. Jōs trauslēs augums beja vairōk pīmārōts deļōšonai

iz skotuvis, navys smogumu cylōšonai. Sōpūšōs mugorys deļ jei navarāja na viņ strōdōt par povōri, a i sapņōt par dejōtōjis karjeru.

Marfa ceņtās atrast audžumātai apkūpiejis dorbu. Maizá tak jōpeļnej! Jōņš beja jau penseji, a cik to tei penseja lela...

— Pazaver, kas par breinumu! Tevi meklej tova mōsa, — Marfa kaidu vokoru, šķierstūt avīzi, iraudzāja sludynōjumu.

— Parōdi, — Aneitá pastipá ruku.

— Voi nu jōceļ pagōtná gaismá? Gon jau būs taida poša dzārōja kai mōtá. Tu jai vajdzeiga tik naudys deļ, — Marfa jau nūžālōja saceitū.

— Táv taisneiba, — Aneitá saburzāja avīzi i isvidá atkrytumu grūzā.

Jōņš dūmeigi vārās audžumātai, šūražiz jys napīkryta sīvys dūmom. Jam beja žāl Aneitis. Kod nivīns narádzāja, jys izdabōja saburzeitū avīzi i izplāsá nu tōs sludynōjumu. Reit jys pizvanās Aneitis mōsai. Zeļteitá! Kas par skaistu vōrdu!

Ka Marfai tys lykōs nadaudz jūceigi, to Jōnám paskaidrōjums beja rūkā: biletus asūt dabōjš gondreiz par veļti i pec senejim laikim gryb aizit iz koncertu. Ar Aneiti, jys steigšus pībylda.

— Ejmit, ejmit, izvādynojit golvys, — Marfa vieleigi atļōvā. Golvonīs, ka giminis budžets nacīs.

I tik koncertā asūt, Jōņš nūrōdāja iz skotuvi i ičyukstāja Aneitái ausī, ka vīna nu grupys dzidōtōjom ir jōs mōsa Zeļteitá. Pec koncerta jōs varās sazatikt. Zeļteitá jau zyna.

Aneitái gribājās bolsá klīgt i bāgt nu zālis ōrā. Deļkō audžutāvs nabeja saciejš, ka ir sazazynōjš ar jōs mōsu? Nā, eistineibā pušmōsu. Deļkō jai tagad jōrunoj ar tū blondū svešineicu — sovaizōk Aneitá naspāja saukt mōsu.

Kur jōs mōsa ir bejusá agrōk, ka tik tagad īgōdōjusá jū? Deļkō nameklāja agrōk? Deļkō vajdzāja pait tik daudz godim? Voi tai reikojās mōsa? Aneitá sādāja i sirdājās.

Beidzūtīs koncertam, jei palyka zālī. Pi Aneitis gōja Zeļteitá, nasdama koncerta apmaklātōju dōvynōtūs zīdus. Gōja kai saulis starenš, pleivojūt zeļteitim motim. Zeļteitá. Jōs mōsa i ņaizī — svešineica. Nu jau Zeļteitá beja klōt. Pasmaidāja jai.

Svešineica? Mōsa? Kū lai jei tagad dora?

Māmenis stōsti

Kaidai mōtāi bejušys trejs maitys, ļūti slynkys, nasadereigys i vāļ ar «strupu māli».

Kod maitom braukuši precinīki, mōtā pīsciejusá, lai jōs klusej, nasoka ni vōrda.

Tai svōti sād pi golda, dzer, ād i vad sovys svōtu volūdys. Vyss it tik labi, ka likās vīna nu maitom dabōš lobu i strōdeigu veiru. Tá, kai par nalaimi, ustobā iit vysta i sōc kņōbōļ iz greidys nūlyktū bīzputru. Maitys tū rādž, bet klusej. Tá beidzūt naiztur vacōkō maita i soka: «Mām, vytta puttu kōpoj!» Tū izdzierdusá, videjō ļaunā prikā īzasauc: «Tīte, tīte, napatīte, ka vytta puttu kōpoj!» Nu jaunōkijai mōsai vacōkōs teik žāl i tei dusmeigi pībylst: «A tu patīttu, ka vytta puttu kōpōtu!» Tai vysys trejs maitys atklōj na viņ runys vaini, a i slynkumu. Tō vītā, lai paleidzātu mōtāi klōļ goldu, jōs sād pi tō i ir par slyнку, lai izdzeitu ustobā ikleidušū vystu.

Svāti, paļdis napasciejuši, celās augšā i brauc iz sābru mōjom, kur mōtāi ir čakla i strōdeiga maita, kura gon teik peļōta par tū, ka jai ir slykta redzā. Tai kai tymūs laikūs laukūs briļļu nivīns nanosōja, tod tei beja lela nalaimá. Bet šūŗaiz mōtā ar maitu beja izdūmōjušys viļteibu i nūlykušys zámī pi durovom záču lōpejamū odotu.

Kod sabrauc svōti, mōtā ar maitu jūs aicynoj pi golda. Maita, nasūt cīnastu iz goldu, skali soka mōtāi: «Māmeņ, verīs, kur šyunamō odota nūkrytusá!» Tod paceļ odotu i nūlīk vītā. Svōti tū rādžādami prīceigi nūrunoj kōzys.

Lai i pec kōzom šei viļteiba atsaklōjusá, jaunī nūdzeivōjuši saticeibā i mīlesteibā garu i laimeigu myužu.

Na par veļti Latgolā soka: «Lobōk ar gudru izgubāt, na kai ar glupu atrast!»

* * *

Icka m̄ysu pusī beja tik paṭ labi pazeistams, kai tagad lauku veikala pōrdevieji. Jys nōcā i gōja ar sovu tiergōtōja nostu par placu. Paṭ suni jū pazyna i aprāja tik mūdis pec. Tūmār Icka drūšeibys pec leidza nosōja vāzu. Nadūd, Dīvs, ka kaidis sunš var atsaraut, tod biksis beigtys i vāļ lytkys var dabōṭ cīst!

Vyspōr jau Icka beja saticeigys dobys, bet, kai soka, kotram sova blusa! I taida blusa Ickam beja vōjeiba iz sīvīšu dzymumu. Nu, dzeivā jau ari jam nabeja soldona vīnmār pa celim, pa svešom mōjom. Sovu Sari labi, ka mienesī ņaizi izadává satikt. Tai nu jys napalaidá izdeveibys pīzačárṭ sīvom pi sōna, voi drusku augšōk, voi zamōk.

Maitys tymūs laikūs staigōja garūs, kuplūs brunčūs, gondreiz leidz pošai zámái. Zam tīm nosōja kuplus lynu apakšsvōrkus, apšyutus ar plotu tambureitu špici. Ikdīnys dorbūs ejmūt, tai beja ārtōk i nikaidi papyldu velis goboly natyka vylkti.

Sābru Marcá beja skaista maita. Byudi sōrti, actenis zylys. Augumā labi pazadavusá i ni par tīvu, ni rasnu, vysōs vītōs beja taišni tik, cik vajag, ni vairōk, ni mozōk.

Tai pyrmūdīnis reitā Marcá, vysus mōjinīkus izvadiejusá iz klōnim, brōleiti iz gonim, īt pa sātu, ka dzīsmis viņ skaņ. Ik pa laikam jei pamat aci iz sābru Jōnā mōji, voi jys nav radzams dōrzā voi pogolmā. Tá sunš sōc rīt kai nagudrs i Marcá īrauga, ka pa ūļneicu atīt Icka. Tovu bādu, mōjōs nivīna cylvāka!

Marcá pagiun skruči, nūzastōj pi krōsnis i aicynoj Icku īškā. Jys padūd lobu dīnu, nūlik paunu pi durovom iz sula i tai viņ tynās apleik Marcái, kura tāloj lelu navali, lai tyktu nu nalyugtō cīmená

valī, a Icka tik vovuļoj: «Ak, tu smuka Marce, ak, tu skaiste Marce! Es gryb pērkt ūles, es tev dūse zeide lakatene, nes tik šurpe ūles!» Nu jau Icka ir pīzavirziejš beistami tyvu, i Marcái naatlīk ni kas cyts, kai iņ iz ustobys augšu pec ūlom, jo jei rādž, ka cytaiž jau valī natikš. Pīkūdynōjusá Ickam, lai gaida ustobā, jei izīt siņčōs i pa pīlyktijōm traṓom izkōp iz ustobys, kur vacijā sītā jai globojās sakrētōs ūlys. Ar vīnu rūku turūt ūlu sītu, ar ūtru - pīpacaltū bruņču molu, Marcá jau sōc kōpṓ lājī, kod nu ustobys, kai nalobō nasts, izadrōž Icka i, īraudziejš Marcis slaidōs kōjis, galeigi zaudej sajāgu i ar skaļu «Uh-cī-lā!» matās pi traṓom. Nōkušijā mirklī Ickam iz golvys sapleist pylnņš ūlu sīts i Marcá, ar obom rūkom turādama bruņčus, izagōž viersā, nūtrīkdama Icku iz poda greidys.

Nūteciejš ar ūlu boltonumim i dzaltonumim, Icka klaigoj: «Ak, tu vīne troke mōtīte, ak, tu troke Marce! Es tev tik druske pi tōm kōjem, a tu gōzīs vērsē, kai taide nikne lauve! Kū es tev dareje? Voi tev gobole byutu atkrytuse?»

A Marcá nazaklausa, pīzatorykst kōjōs i giun rūkā skruči! Icka, pagiuš paunu, laižās prūjom, kū kōjis nas! Sunš Nerovs čerās bikšōs, pakaļ ar skruči skrīn Marcá, sasystā kōja gauži sōp! Dīvs viņ zyna, kai vyss b̄ytu beidzīs, ka pa ceļu nab̄ytu braucš sābru Jōnš. Icka paspiej īlākṓ rotūs. Marcá nūzakauniejusá aizīt iz mōjom, a Jōnš smejas kai kitynōts par itū jaukū skotu, bet sirdī jys lepojās ar sovu Marci, kura tik labi prūt aizstōvāṓ gūdu.

Icka paļdīvoj par glōbšonu i sūlōs sovā dzeivī naspārṓ kōjis Marcis sātā. Tai nu Jōnám naatlīk nikas cyts, kai vāsṓ Icku pi sevā. Jōnā mōtá, par Ickis drābju teireišonu, daboj Marcái sūleitū zeida lokotu. Kod pec goda Jōnš ar Marci dzer kōzys. Jōnā mōtá šū skaistū lokotu izdōvynoj sovai mīļōtijai vadaklai kai kōzu dōvynu, i vysim ir lely smīkly, kod atsacer, kai Icka nu Marcis pierka ūlys.